

GŁÓWNY INSPEKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Akceptuję
MINISTER KLIMATU

Minister Klimatu

INFORMACJA O REALIZACJI ZADAŃ INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA W 2019 ROKU

Przedkładam do akceptacji
Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor
Ochrony Środowiska

Paweł Ciećko

Warszawa, maj 2020 r.

Spis treści

I. WSTĘP	9
II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA	10
1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2019 r.	10
2. Realizacja zadań kontrolnych.....	12
2.1 Ewidencja zakładów i planowanie kontroli.....	12
2.2 Liczba przeprowadzonych kontroli	15
3. Wyniki kontroli zakładów i stwierdzone naruszenia	19
3.1 Kontrola zakładów I kategorii ryzyka	24
3.1.1 Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR).....	24
3.1.2 Stacje demontażu pojazdów	24
3.1.3 Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu	25
3.1.4 Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	26
3.1.5 Fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego	26
3.1.6 Fermy drobiu wymagające pozwolenia zintegrowanego	27
3.2 Kontrola zakładów II kategorii ryzyka.....	28
3.2.1 Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)....	28
3.2.2 Strzępiarki	29
3.2.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IED, dawniej IPPC)	29
3.3Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka	31
3.3.1 Utrzymanie czystości i porządku w gminach.....	31
3.3.2 Regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (do dnia 5 września 2019r.)	34
3.3.3 Instalacje komunalne (od dnia 6 września 2019 r.).....	35
3.3.4 Działania podejmowane w walce z „szarą strefą” w gospodarce odpadami.....	35
3.3.5 Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych	37
3.3.6 Instalacje do termicznego przetwarzania odpadów	38
3.3.7 Oleje odpadowe.....	39
3.3.8 Podmioty zbierające odpady (tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne, guma).....	41
3.3.9 Kontrole w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową i fluorowych gazów cieplarnianych	42
3.3.10 Kontrola zawartości siarki w paliwach	43
3.3.11 Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych.....	44

3.3.12 Mikroorganizmy i organizmy genetycznie zmodyfikowane.....	45
3.3.13 Kontrole użytkowników zasobów genetycznych i kolekcji zasobów genetycznych	46
3.3.14 Urządzenia w nadzorze rynku	46
3.3.15 Działalność kontrolna w miejscach zagrożonych wystąpieniem pożaru odpadów.....	47
3.3.16 Kontrole transportów odpadów	47
3.3.17 Biogazownie i kompostownie (z wyłączeniem RIPOK).....	48
3.3.18 Kontrole stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego	49
3.3.19 Kontrole z pomiarami jakości ścieków przy wykorzystaniu laboratoriów mobilnych zakupionych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”	50
3.3.20 Kontrole dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych	51
3.3.21 Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna	52
3.3.22 Kontrole w zakresie uchwalania i realizacji zdań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych.....	52
3.3.23 Kontrole w zakresie PEM	53
3.3.24 Kontrole przestrzegania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.....	54
3.3.25 Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, a podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów	55
3.3.26 Punkty zbierania pojazdów	56
3.3.27 Postępowanie z bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami.....	56
3.3.28 Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne	57
3.3.29 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi	58
3.3.30 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki odpadami w postaci drewnianych podkładów kolejowych	60
3.3.31 Sprzęt i zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.....	61
3.4. Zespół do walki z przestępczością przeciwko środowisku	62
3.5. Inne działania	63
3.5.1 Skargi	63
3.5.2 Interpelacje i zapytania parlamentarzystów	64
3.5.3 Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.....	64
4. Działania pokontrolne	66
4.1 Wnioski do organów ścigania	67
4.2 Wymierzanie kar	68
4.2.1 Wydane decyzje ogółem	68

4.2.2 Liczba decyzji dotycząca kar biegnących	69
4.2.3 Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia.....	70
4.2.4 Kary odroczone, zawieszono lub rozłożone na raty	71
4.2.5 Kary rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar.....	71
4.2.6 Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska.....	72
4.2.7 Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar.....	72
4.3 Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar	73
4.4 Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych	74
4.5 Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)	75
4.6 Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym.....	75
4.7 Działania podjęte na podstawie art. 10b ust. 2 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska w 2019 r.....	75
4.8 Realizacja zadań organu II instancji.....	76
III. TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW	81
1. Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów	81
1.1 Przywóz odpadów do Polski	82
1.2 Wywóz odpadów z Polski	84
1.3 Tranzyt odpadów przez terytorium kraju	85
2. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów – współpraca z innymi organami w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów ...	86
3 Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów	86
4 Nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów	87
4.1. Odpady w postaci pojazdów i odpady z pojazdów	87
4.2 Pozostałe odpady.....	88
IV. MONITORING ŚRODOWISKA	91
1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska	91
2. Monitoring jakości powietrza.....	91
2.1 Badania i ocena jakości powietrza	91
2.2 Ocena pięcioletnia zanieczyszczenia powietrza na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu wykonywania ocen rocznych	95
2.3 Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenach i prognozach jakości powietrza	97

2.4 Informowanie o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, poziomu dopuszczalnego i poziomu docelowego substancji w powietrzu.....	99
2.5 Określanie tła substancji w powietrzu.....	100
2.6 Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM _{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiagania krajowego celu redukcji narażania	100
2.7 Monitoring tła regionalnego.....	102
2.8 Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według programów międzynarodowych.....	103
2.9 Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża	104
2.10 Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez portal jakości powietrza i aplikacje mobilne	105
2.11. Badania stanu warstwy ozonowej oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B nad Polską.....	107
3. Monitoring jakości wód	109
3.1 Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych	109
3.2 Badania i ocena jakości wód w jeziorach.....	114
3.3 Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach.....	117
3.4 Badania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego znajdujących się na drugiej liście obserwacyjnej w 2019 roku.....	122
3.5 Badania i ocena jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego..	123
3.6 Monitoring jakości wód podziemnych.....	126
4. Monitoring jakości gleby i ziemi	128
5. Monitoring przyrody	131
5.1 Monitoring ptaków	131
5.2 Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych.....	133
5.3 Monitoring lasów	135
6. Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego	136
7. Monitoring hałasu	137
8. Monitoring pól elektromagnetycznych	140
9. Monitoring promieniowania jonizującego	142
10. Geoportals GIOŚ INSPIRE	142
V. ZADANIA LABORATORIÓW I AUTOMATYCZNYCH SIECI POMIAROWYCH..	144
VI. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA.....	152
1. Charakterystyka zagadnienia.....	152

2. Informacje udzielone na podstawie wniosków	152
3. Informacje udzielone za pomocą nowych mediów	152
4. Informacje udzielone przedstawicielom tradycyjnych mediów - prasa, radio i telewizja	154
5. Działalność wydawnicza	155
6. Inne formy upowszechniania informacji	159
VII. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	163
1. Charakterystyka zadań	163
2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej	163
3. Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej.....	167
4. Udział Inspekcji w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych	171
5. Współpraca dwustronna	175
VIII ASPEKTY ORGANIZACYJNE, PRAWNE I EKONOMICZNE	183
1. Omówienie zmian w organizacji Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska.....	183
2. Charakterystyka udziału GIOŚ w pracach legislacyjnych	185
3. Materiały przedkładane przez GIOŚ Ministrowi Środowiska lub Ministrowi Klimatu i innym organom oraz konsultowane z Ministerstwem Środowiska lub Ministerstwem Klimatu	185
4. Szkolenia	186
5. Zagadnienia kadrowe	190
6. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe.....	190
IX. PODSUMOWANIE.....	192

I. WSTĘP

Inspekcja Ochrony Środowiska to organ administracji rządowej odpowiedzialny za realizację konstytucyjnej wartości – bezpieczeństwa ekologicznego Rzeczypospolitej Polskiej. Swoją misję wypełnia poprzez realizację zadań ustawowych, zadań powierzonych przez ministra właściwego do spraw klimatu, udział w tworzeniu prawa oraz współpracę międzynarodową. Wśród obszarów działania Inspekcji są m.in.: kontrola przestrzegania prawa dotyczącego ochrony środowiska, nadzór nad rynkiem odpadów, prowadzenie badań i dokonywanie oceny stanu środowiska, przeciwdziałanie poważnym awariom, a także edukacja i upowszechnianie rzetelnej informacji o środowisku, w tym szkolenie kadr instytucji administracji państwowej.

Rok 2019 był dla Inspekcji czasem istotnych wyzwań. Jednym z nich była implementacja przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw. Dzięki wdrożeniu nowych rozwiązań, struktura Inspekcji Ochrony Środowiska została zracjonalizowana przy jednoczesnej optymalizacji kosztów jej funkcjonowania. Przeniesienie realizacji zadań sieci pomiarowych oraz bazy laboratoryjnej z poziomu wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska na poziom Głównego Inspektora Ochrony Środowiska pozwoliło na ujednoczenie oraz zwiększenie niezawodności systemu badań i pomiarów. Natomiast przyznanie Inspekcji nowych uprawnień i instrumentów sankcyjnych oraz jej wzmocnienie kadrowe i finansowe zaowocowało zwiększoną skutecznością działań kontrolnych – w 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 47 169 kontroli, o 8 479 (18%) więcej niż w roku 2018. Natomiast w porównaniu z rokiem 2018, w roku 2019 wzrosła ponad dwukrotnie liczba wykrytych przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów, dotyczących zarówno wysyłki, przywozu, jak i tranzytu przez terytorium Polski.

Z satysfakcją można zauważyć także rosnące zainteresowanie społeczeństwa problematyką ochrony środowiska. Wychodząc naprzeciw potrzebom edukacji i dostępu do rzetelnej informacji, w 2019 roku organy Inspekcji udzieliły 11 500 informacji o środowisku na podstawie wniosków, ponad 1 700 wywiadów w prasie, radio i telewizji oraz wydały ponad 2 tysiące komunikatów m.in. o ważnych zdarzeniach i działaniach organów Inspekcji.

Ochrona środowiska to nie tylko regulacje prawne, kontrole i pomiary, ale także – lub przede wszystkim – ludzie. Dlatego też chciałbym podziękować pracownikom Inspekcji Ochrony Środowiska, którzy z oddaniem wykonują swoje zadania. Podziękowania za owocną współpracę składam także przedstawicielom instytucji, m.in. Ministerstwa Klimatu, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej, Policji, Służby Celnej, Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego, Urzędu Transportu Kolejowego, Państwowej Agencji Atomistyki, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dziękuję również wszystkim przedstawicielom organizacji pozarządowych, dziennikarzom i osobom zaangażowanym w działania na rzecz ochrony środowiska.

Żywię nadzieję, że niniejszy dokument w sposób wyczerpujący prezentuje informacje na temat realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

mgr inż. Paweł Ciećko

Główny Inspektor
Ochrony Środowiska

Paweł Ciećko

II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2019 r.

Najważniejszym zadaniem Inspekcji Ochrony Środowiska w 2019 r. było prowadzenie kontroli realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa, sporządzanie raportów i informacji, a także podejmowanie działań mających na celu likwidację szarej strefy w ochronie środowiska oraz wykrywanie wykroczeń i przestępstw przeciwko środowisku.

Celem kontroli było sprawdzenie przestrzegania wymagań ochrony środowiska poprzez ocenę:

- przestrzegania decyzji administracyjnych,
- wpływu zakładu na środowisko,
- skuteczności rozwiązań zabezpieczających środowisko,
- wyników pomiarów emisji.

Prowadzone były również kontrole tematyczne dotyczące w szczególności:

- stosowania przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (kontynuacja cyklu z lat poprzednich, dalsze 10% gmin),
- przestrzegania przez wytwórców komunalnych osadów ściekowych przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach,
- stosowania przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, w zakresie realizacji obowiązków przez wprowadzających produkty w opakowaniach, podmioty przetwarzające odpady opakowaniowe i organizacje odzysku odpadów opakowaniowych,
- istniejących terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych składowaniem niebezpiecznych odpadów przemysłowych,
- przeciwdziałania poważnym awariom,
- przestrzegania przepisów art. 29 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach w zakresie przypisanym Inspekcji Ochrony Środowiska,
- przestrzegania przepisów, o których mowa w art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych,
- spełniania wymagań przez producentów i użytkowników produktów zawierających lotne związki organiczne – farby i lakiery przeznaczone do malowania budynków i ich elementów wykończeniowych, wyposażeniowych oraz związanych z budynkami i tymi elementami konstrukcji oraz mieszaniny do odnawiania pojazdów,
- przestrzegania przepisów dotyczących substancji kontrolowanych, nowych substancji oraz fluorowanych gazów cieplarnianych w 2017 r.,
- przestrzegania przepisów ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r.,
- przestrzegania warunków korzystania ze środowiska w zakresie ilości pobieranej wody oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi określonych w pozwoleniach wodnoprawnych i pozwoleniach zintegrowanych oraz przepisach ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne,

- stosowania Programu działań, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, przez podmioty prowadzące produkcję rolną oraz działalność, w ramach której są przechowywane odchody zwierzęce lub stosowane nawozy, obowiązane do stosowania Programu działań,
- zakresu określonego w ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu,
- zakresu wynikającego z Porozumienia z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego,
- zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym oraz w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej,
- przestrzegania wymagań ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- emisji hałasu do środowiska,
- emisji gazów i pyłów do powietrza,
- poziomów pól elektromagnetycznych,
- zgodności wykorzystania przez użytkowników zasobów genetycznych i tradycyjnej wiedzy związanej z zasobami genetycznymi z uzgodnionymi warunkami dostępu oraz podziału korzyści z ich wykorzystania zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2016 r. o dostępie do zasobów genetycznych i podziale korzyści z ich wykorzystania, kolekcji lub ich części zarejestrowanych w rejestrze kolekcji zgodnie z ww. ustawą,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów.

Inspekcja Ochrony Środowiska prowadziła kontrole zgodnie z wytycznymi ustalonymi na 2019 r. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w oparciu o ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska. Kontrole prowadzone były zgodnie z obowiązującym w Inspekcji Ochrony Środowiska *Informatycznym Systemem Kontroli (ISK)*. System ten określa jednolite dla całej Inspekcji zasady planowania, przygotowania i prowadzenia kontroli oraz jednolite wzory formularzy stosowanych na potrzeby dokumentowania czynności kontrolnych oraz podejmowanych działań pokontrolnych, które uwzględniają Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2001/331/WE ustalające minimalne kryteria działania inspekcji ochrony środowiska w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole podmiotów prowadzących działalność w zakresie gospodarki odpadami. Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska (WIOŚ), według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r., liczba tych podmiotów wynosiła 64 969.

W 2019 r. przeprowadzono łącznie 6 911 kontroli w tym zakresie, z czego 2 685 stanowiły kontrole planowe, a 4 226 kontrole pozaplanowe (w tym interwencyjne). W wyniku 3 382 kontroli (ok. 49% przeprowadzonych kontroli) stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym 70% (2 379) stanowiły naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko, a w 30% (1 003) naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 2 531 pouczeń;
- nałożono 1 738 mandatów karnych,
- wydano 2 590 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 95 wniosków do sądów
- skierowano 100 wniosków do organów ścigania,
- skierowano 1 499 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 525 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne (decyzje ostateczne).

2. Realizacja zadań kontrolnych

2.1 Ewidencja zakładów i planowanie kontroli

Na koniec 2019 r. w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska było 136 069 zakładów. W porównaniu z rokiem 2018 liczba zakładów wzrosła o 7 099 (tj. o 5,2%), natomiast z rokiem 2009 wzrosła o 70 493 (tj. 51,8%).

Zakłady w ewidencji Inspekcji podzielone są na pięć kategorii ryzyka. Zaliczenie zakładu do określonej kategorii ryzyka wiąże się z częstotliwością kontroli danego zakładu. I tak zaliczenie do:

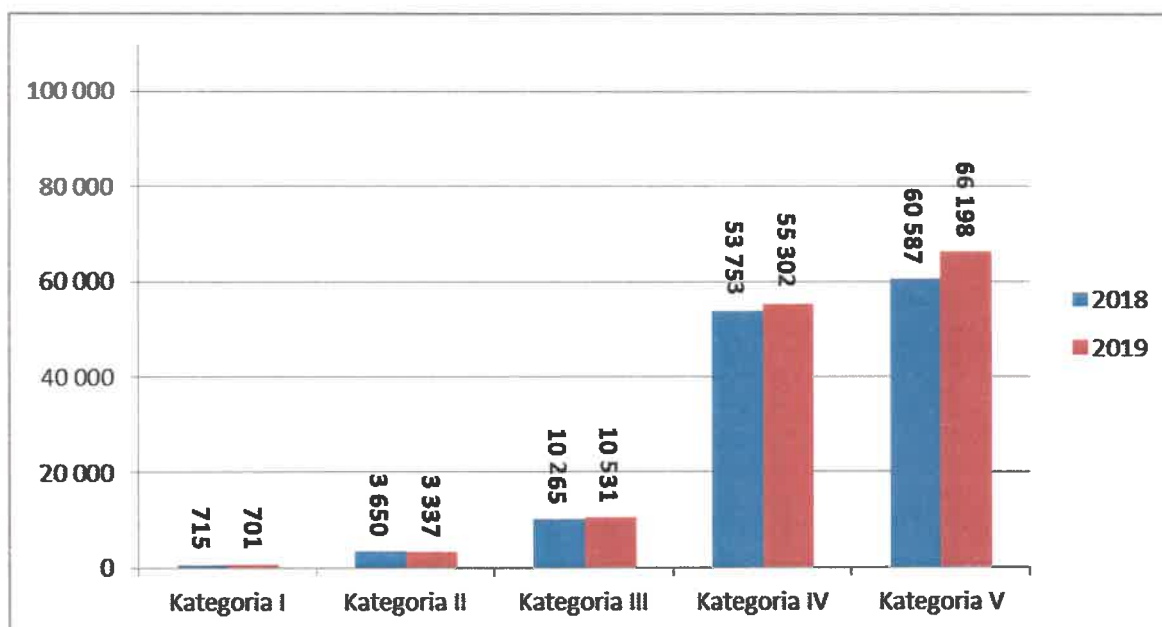
- I kategorii (701 zakładów) - kontrola raz w roku¹: np. zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego, zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, instalacje energetycznego spalania paliw stosujące ciężki olej opałowy, zakłady podlegające kontroli z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów w przypadku zezwolenia wstępnego na przywóz odpadów niebezpiecznych, wieloprzemysłowe ферmy tuczu trzody chlewnej, a także inne zakłady, dla których wykonana analiza ryzyka wykazała znaczące oddziaływanie na środowisko,
- II kategorii (3 337 zakładów) - kontrola co 3 lata: np. zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, zakłady podlegające rozporządzeniu nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie PRTR, instalacje IPPC,
- III kategorii (10 531 zakładów) - kontrola co 4 lata: przyporządkowanie zakładu do tej kategorii następuje na podstawie wyniku analizy wielokryterialnej,
- IV kategorii (55 302 zakłady) - kontrola co 5 lat lub rzadziej, przyporządkowanie zakładu do tej kategorii następuje na podstawie wyniku analizy wielokryterialnej,
- V kategorii (66 198 zakładów) - częstotliwość kontroli nie jest określana; zakłady nieprowadzące instalacji, np. zakłady kontrolowane w zakresie: wprowadzania baterii, wprowadzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego, nadzoru rynku, substancji

¹ Niezależnie od wyniku analizy wielokryterialnej - wymogi prawne (krajowe i unijne) oraz inne przesłanki generują listę zakładów, które muszą być kontrolowane co roku.

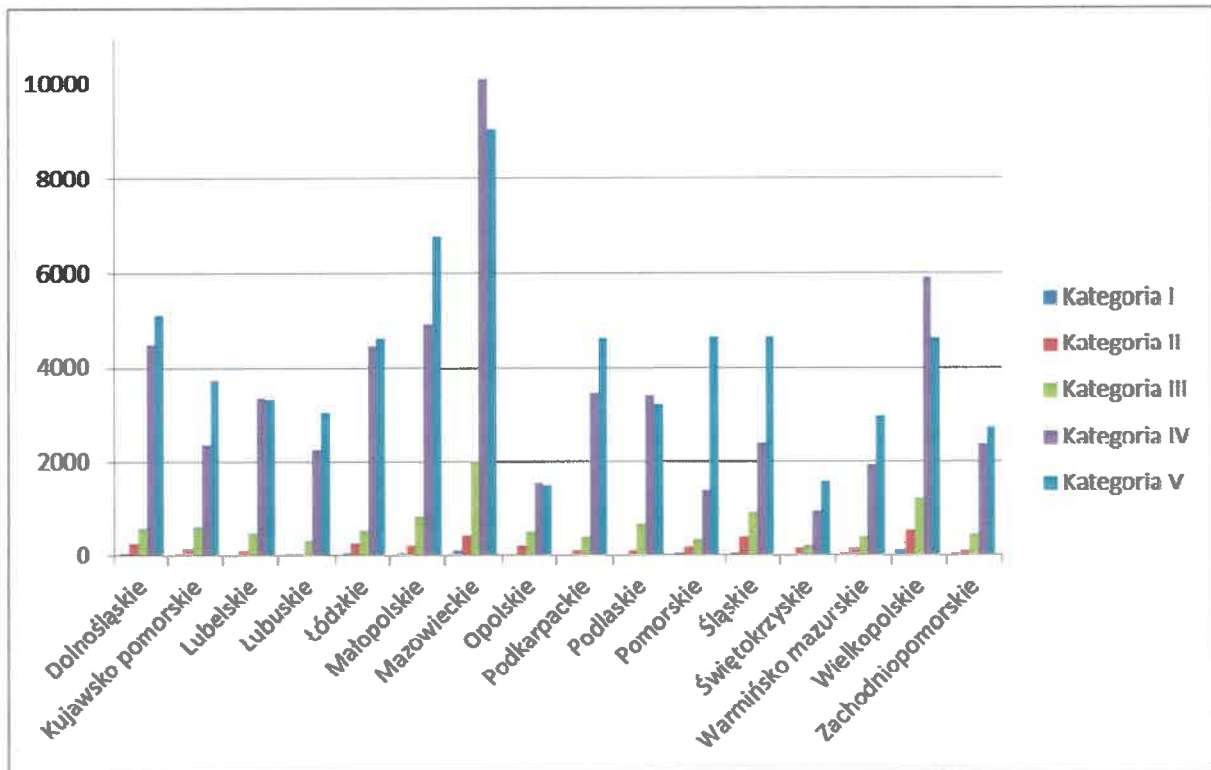
zubożających warstwę ozonową (SZWO), niektórych fluorowanych gazów cieplarnianych (F-gazów), genetycznie zmodyfikowanych organizmów (GMO); podmioty odpowiedzialne za realizację zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych; instalacje emitujące pole elektromagnetyczne (PEM).

Inspekcja Ochrony Środowiska określa przynależność każdego kontrolowanego zakładu do właściwej grupy i kategorii zakładów przy użyciu narzędzia informatycznego zwanego analizą wielokryterialną, co ma następnie odzwierciedlenie w częstotliwości kontroli. Częstotliwość kontroli określana jest w oparciu o wynik wielokryterialnej oceny ryzyka uwzględniającej następujące elementy:

- ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w związku z prowadzoną działalnością,
- skala oddziaływania na środowisko (rodzaj przedsięwzięcia lub instalacji, wprowadzanie ścieków do wód, do ziemi lub do urządzeń kanalizacyjnych należących do innego podmiotu, emisja pyłów lub gazów do powietrza, wytwarzanie odpadów niebezpiecznych lub innych niż niebezpieczne, emisja hałasu do środowiska, pobór wody podziemnej lub powierzchniowej),
- zastosowanie zabezpieczeń (wyposażenie w instalacje chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem),
- wrażliwość otoczenia zakładu (lokalizacja, stan środowiska, częstotliwość wniosków o interwencję),
- wyniki ostatniej kontroli w zakładzie (stwierdzone naruszenia).

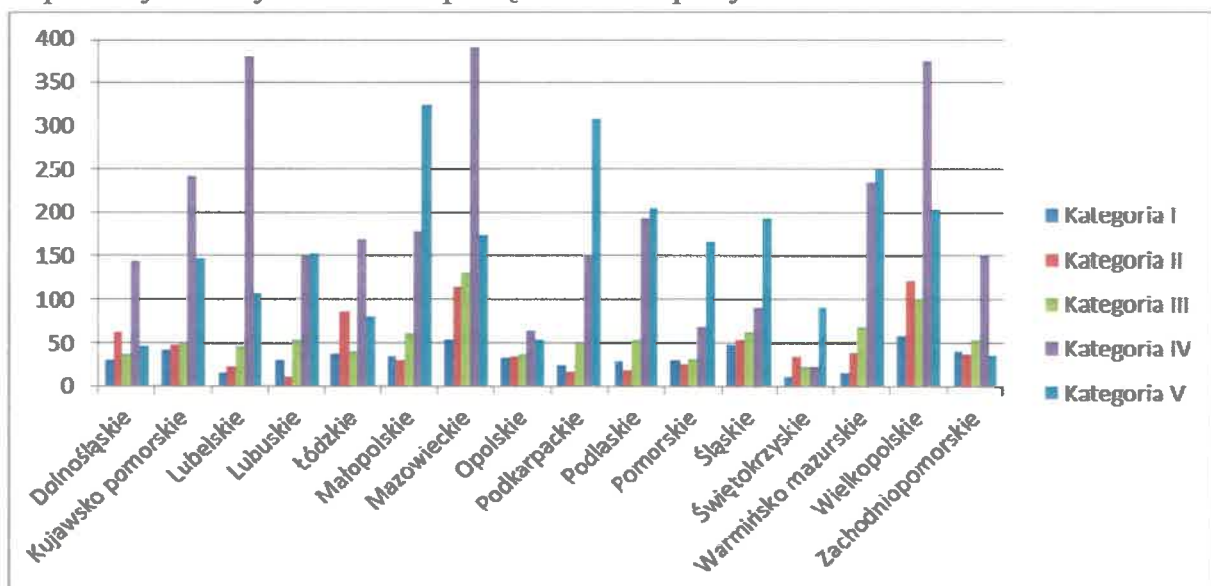
Wykres 1. Porównanie liczby zakładów w ewidencji w 2018 i 2019 roku w podziale na kategorie ryzyka zakładów

Wykres 2. Liczba zakładów w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska z podziałem na kategorie ryzyka w 2019 r.

Najwięcej zakładów z I kategorii znajduje się w woj. mazowieckim (92), wielkopolskim (86) oraz śląskim (53) i zachodniopomorskim (51), najmniej natomiast na terenie woj. świętokrzyskiego (19), lubelskiego (26) oraz opolskiego (21). Zakłady II kategorii najliczniej występują na terenie woj. wielkopolskiego (549), mazowieckiego (428) oraz śląskiego (406), natomiast najmniej jest ich w woj. lubuskim (49). Największa liczba zakładów z III, IV i V kategorii znajduje się w woj. mazowieckim.

Na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sporządzili roczne plany kontroli zakładów.

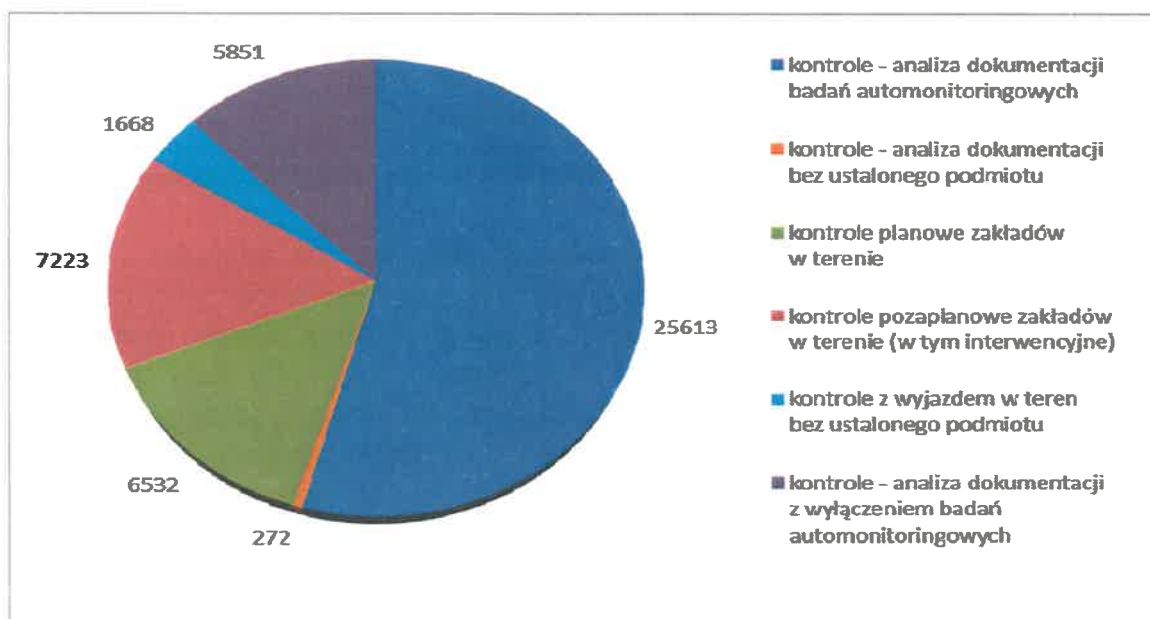
Wykres 3. Liczba zakładów zaplanowanych do kontroli z wyjazdem w teren, w podziale na kategorie ryzyka zakładów (2019 r.)

Na wykresie została przedstawiona liczba zaplanowanych kontroli zakładów w terenie z podziałem na kategorie ryzyka oraz województwa. Największą liczbę kontroli zaplanowano w zakładach IV kategorii. Spowodowane jest to tym, iż zakłady IV kategorii stanowią najliczniejszą grupę zakładów, dla których określono częstotliwość kontroli, co opisano powyżej.

2.2 Liczba przeprowadzonych kontroli

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 47 169 kontroli, o 8 479 więcej niż w roku 2018, w tym:

- 6 532 kontrole planowe zakładów w terenie,
- 7 233 kontrole pozaplanowe zakładów w terenie, w tym interwencyjne,
- 1 668 kontroli z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu,
- 5 851 kontroli - analiza dokumentacji z wyłączeniem badań automonitoringowych²,
- 25 613 kontroli - analiza dokumentacji z badań automonitoringowych³,
- 272 kontrole - analiza dokumentacji bez ustalonego podmiotu⁴.

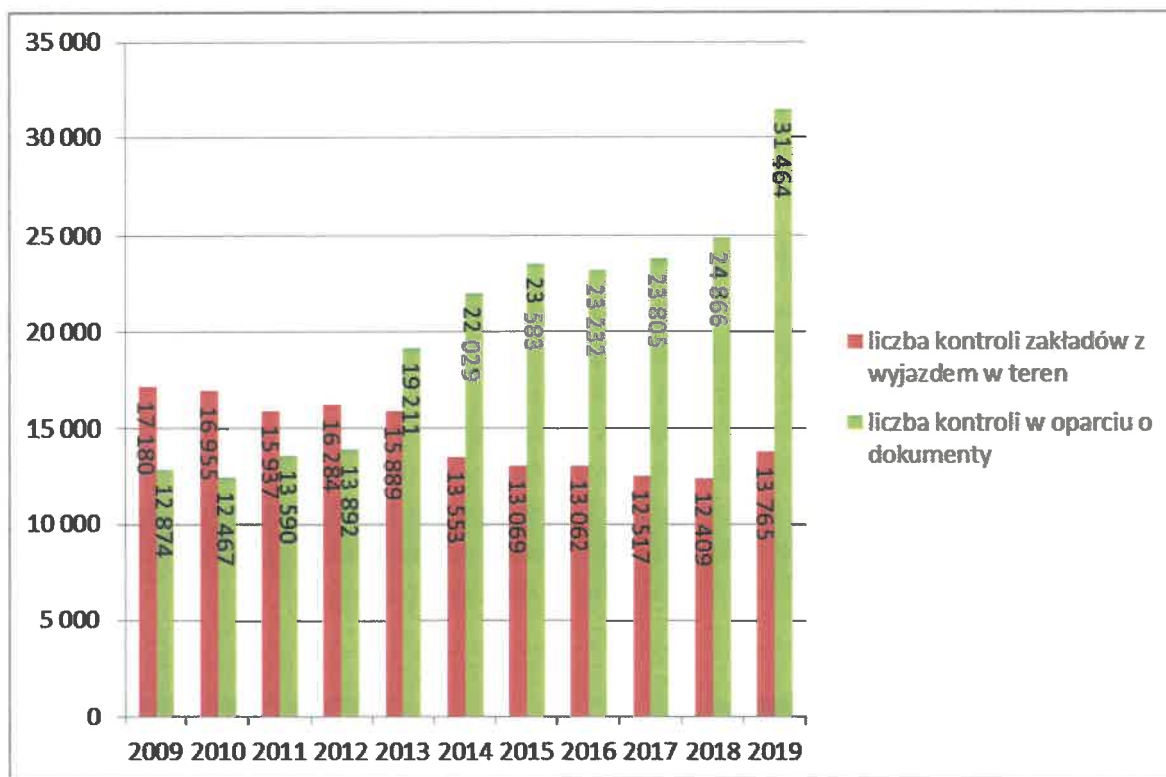

Wykres 4. Liczbowy podział przeprowadzonych kontroli w 2019 r.

² Kontrole te polegają m. in. na ocenie jakości raportu PRTR (Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń) pod względem jego terminowości, kompletności, spójności i wiarygodności, analizie dokumentów przekazanych przez prowadzącego zakład w celu weryfikacji lub aktualizacji dokumentów, zgłoszeń i wykazów dotyczących ZDR (zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii) i ZZR (zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii), weryfikacji sprawozdań przekazanych przez KOBiZE (Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami). Również kontrole dokumentacyjne sprawozdań gminnych o gospodarowaniu odpadami z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

³ Kontrole te polegają na analizie pomiarów automonitoringowych wykonanych na podstawie ustawy Poś przez prowadzących instalacje. . Również monitoringi składowisk z ustawy o odpadach.

⁴ Porozumienie z dnia 7 lutego 2007 r. pomiędzy Ministrem Finansów, Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska oraz Komendantem Głównym Straży Granicznej w celu zapewnienia współdziałania w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami zakłada przeprowadzanie przez WIOŚ oceny towarów mogących stanowić odpady na wniosek organów służby celnej oraz Straży Granicznej - w zakresie oceny towaru, przed wydaniem opinii dla urzędów celnych dotyczącej odpadów, baterii.

Wykres 5. Liczba kontroli zakładów z wyjazdem w teren oraz dokumentacyjnych

Na wykresie został przedstawiony stosunek liczby kontroli zakładów z wyjazdem w teren do kontroli dokumentacyjnych. W 2019 r. pierwszy raz od roku 2014 odnotowano wzrost liczby kontroli zakładów wykonanych w terenie. Wzrosła również liczba kontroli dokumentacyjnych.

W lipcu 2018 r., w celu zwiększenia skuteczności kontroli, dokonano nowelizacji ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, w ramach której przewidziano między innymi wzrost wydatków budżetu państwa na zatrudnienie w IOŚ dodatkowych inspektorów (600 etatów w skali kraju), co przyczyniło się do zwiększenia liczby kontroli w terenie. Natomiast wzrost kontroli dokumentacyjnych spowodowany jest koniecznością prowadzenia coraz większej liczby kontroli dokumentacji z badań automonitoringowych (pomiarów), do wykonywania których obowiązanych jest coraz więcej prowadzących instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie środowiska.

W 2019 r. kontrole zakładów z wyjazdem w teren stanowiły 29,18%, natomiast kontrole dokumentacyjne stanowiły 66,7% wszystkich kontroli. Pozostałe 4,12% to kontrole z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu (np. rozpoznanie zanieczyszczenia w terenie) oraz kontrole dokumentacyjne bez ustalonego podmiotu (np. oceny towaru, przed wydaniem opinii dla urzędów celnych dotyczącej odpadów, baterii na podstawie okazanych dokumentów).

Wykonywanie odwiertów wiertnicą mechaniczną w celu określenia głębokości i rodzaju zalegających odpadów w miejscowości Nowa Ruda

Oględziny miejsca zeskładowania w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym zmieszanych odpadów przemysłowych

**Pobór prób rzeka Słęża w rejonie Toru Wyścigów Konnych Partynice we Wrocławiu
w związku ze zgłoszeniem interwencyjnym**

Oględziny miejsca składowania odpadów

Pomiary powietrza podczas akcji gaszenia pożaru odpadów w Szczecinie.

3. Wyniki kontroli zakładów i stwierdzone naruszenia

W 2019 r. w trakcie kontroli zakładów przeprowadzonych w terenie wykryto 6 790 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

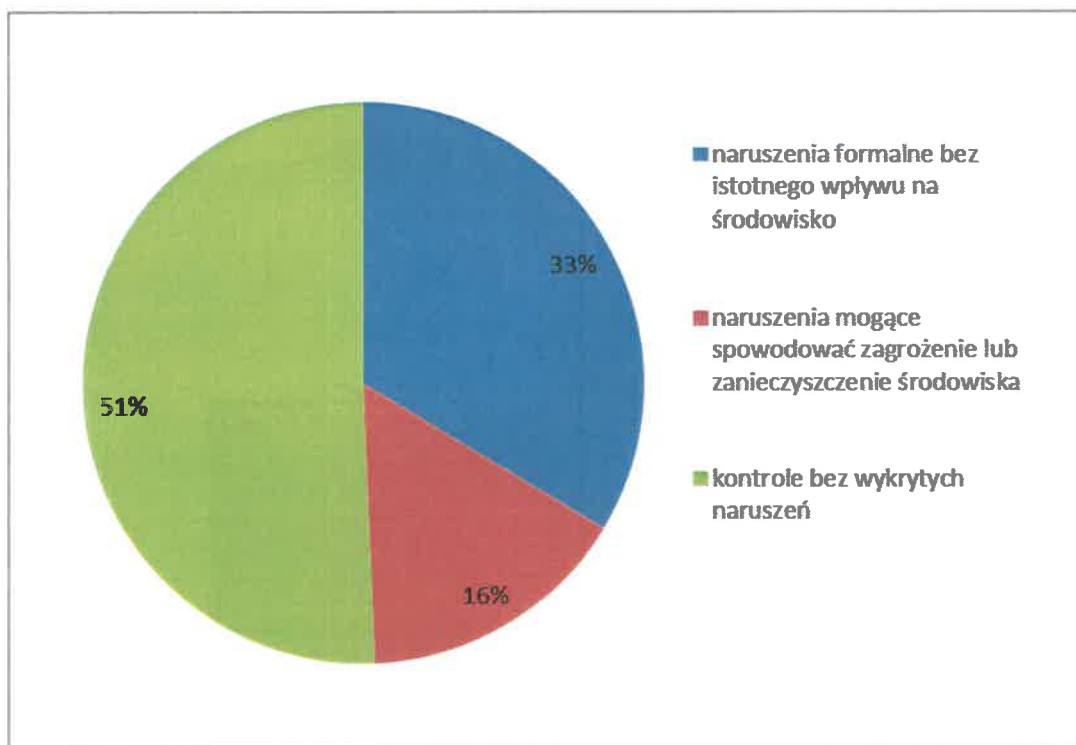
- 4 633 naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko⁵,
- 2 157 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska⁶.

Przykłady naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko:

- nierealizowanie obowiązków innych niż wymienione w klasie 2 w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom: brak przeprowadzonej analizy i przeciwczenia realizacji wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego co najmniej raz na 3 lata, a tym samym brak powiadomienia właściwych organów (komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej oraz wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska) o przeprowadzonej analizie wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego i o jej rezultatach,

⁵ Naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko - naruszenie klasy I.

⁶ Naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska – naruszenie klasy II.

Wykres 6. Procentowy podział rodzaju naruszeń przepisów ochrony środowiska wykrytych w trakcie kontroli w terenie

- przedłożenie marszałkowi województwa zbiorczego zestawienia danych o odpadach za 2018 r., z nieprawidłowymi informacjami oraz niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- nieprzestrzeganie warunków pozwolenia zintegrowanego w zakresie niewykonywania lub nierzetelnego wykonywania pomiarów ilości wody pobieranej z ujęcia,
- nieprzekazanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska planu nawożenia wraz z opinią okręgowej stacji chemiczno-rolniczej,
- naruszenie warunków pozwolenia zintegrowanego w zakresie ilości wytworzonych odpadów,
- wykonywanie okresowych pomiarów emisji hałasu nieterminowo i niezgodnie z metodyką referencyjną,
- nieterminowe przedłożenie wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska informacji o zakresie i sposobie monitorowania procesów technologicznych i emisji za kontrolowany okres,
- nieprzekazywanie wyników badań wody marszałkowi województwa,
- niepoinformowanie wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o planowanym terminie oddania do użytkowania nowo zbudowanego obiektu budowlanego – instalacji wymagającej uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- nieterminowe przekazanie zarządowi województwa sprawozdania z realizacji zadań określonych w programie ochrony powietrza,
- niesporządzenie i niewprowadzenie do Krajowej bazy o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji zarządzanej przez KOBiZE⁷ raportu o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji za kontrolowany okres.

⁷ KOBiZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami.

Przykłady naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska:

- odprowadzanie ścieków z naruszeniem warunków pozwolenia wodnoprawnego, powodujące zanieczyszczenie środowiska,
- termiczne przekształcanie odpadów w postaci przepracowanych olejów silnikowych, poza spalarnią i współspalarnią odpadów,
- składowanie odpadów w zagłębieniach ziemnych oraz na powierzchni ziemi powodujące zagrożenia dla wody i gleby oraz prawdopodobieństwo wywoływania niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich,
- nieprawidłowe magazynowanie osadów ściekowych,
- wprowadzanie wysoko obciążonych ścieków poubojowych do rowu ziemnego,
- wyciek oleju turbinowego z terenu zakładu do rzeki, powodujący zanieczyszczenie środowiska wodnego,
- dokonywanie poza stacją demontażu pojazdów wymontowania z pojazdów wycofanych z eksploatacji elementów lub substancji niebezpiecznych, w tym płynów, przedmiotów wyposażenia lub części nadających się do ponownego użycia oraz elementów nadających się do odzysku lub recyklingu,
- przekroczenie dopuszczonej emisji dwutlenku siarki oraz tlenków azotu w przeliczeniu na dwutlenek azotu – określonej w pozwoleniu na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji energetycznego spalania paliw,
- wypełnienie wyrobiska po eksploatacji piasku odpadami o kodzie 10 13 06 – Cząstki i pyły z wyłączeniem 10 13 12 i 10 13 13, co spowodowało wzrost pH wody w wyrobisku do ponad 11,
- deponowanie odpadów niebezpiecznych w postaci mas ziemnych zanieczyszczonych substancjami ropopochodnymi na terenach rolnych należących do osób fizycznych bez ich zgody i wiedzy,
- zanieczyszczenie terenu wokół zakładu oraz terenów sąsiadujących z zakładem pyłem drzewnym powstającym przy produkcji płyt meblowych,
- wprowadzenie do rowu ścieków przemysłowych z oczyszczalni zakładowej, powodujące znaczący wzrost stężenia zanieczyszczeń w badanych wskaźnikach (BZT₅, ChZT, zawiesina ogólna, fosfor ogólny),
- niewyposażenie instalacji odprowadzającej wody opadowe i roztopowe do środowiska w urządzenia podczyszczające.

W 2019 r. w trakcie 8 980 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, co stanowi 19% wszystkich kontroli. Przedsiębiorcy podczas kontroli wskazywali na różne problemy, które mogą być przyczyną wykrytych naruszeń. Są to między innymi:

- liczne zmiany w prawie,
- brak pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie dokumentacji oraz spraw związanych z korzystaniem ze środowiska.

Procentowy udział kontroli zakładów, w których stwierdzono naruszenia, przedstawia się następująco:

Tabela 1. Naruszenia stwierdzone w trakcie kontroli wg województw w 2019 r.

Województwo	Liczba kontroli zakładów		Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska		% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli	
	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych
Dolnośląskie	616	2 764	310	108	50,3%	3,9%
Kujawsko-pomorskie	850	1 600	418	35	49,2%	2,2%
Lubelskie	1059	1 943	450	67	42,5%	3,4%
Lubuskie	795	1 032	319	65	40,1%	6,3%
Łódzkie	853	3 165	476	104	55,8%	3,3%
Małopolskie	1280	2 336	579	263	45,2%	11,3%
Mazowieckie	1429	4 268	940	439	65,8%	10,3%
Opolskie	404	788	190	5	47,0%	0,6%
Podkarpackie	917	1 821	249	72	27,2%	4,0%
Podlaskie	871	1 262	291	86	33,4%	6,8%
Pomorskie	721	1 958	287	14	39,8%	0,7%
Śląskie	739	2 549	464	75	62,8%	2,9%
Świętokrzyskie	305	720	178	19	58,4%	2,6%
Warmińsko-mazurskie	847	2 056	388	108	45,8%	5,3%
Wielkopolskie	1618	2 289	972	171	60,1%	7,5%
Zachodniopomorskie	461	913	279	58	60,5%	6,4%
Polska	13 765	31 464	6 790	1 689	49,3%	5,4%

Najwięcej kontroli zakładów w terenie wykonano w woj. wielkopolskim, mazowieckim, małopolskim, lubelskim oraz podkarpackim. Średnio w Polsce co druga kontrola w terenie wykazała nieprawidłowości. Natomiast w kontrolach dokumentacyjnych była to co dwudziesta kontrola. Najwyższy udział kontroli w terenie z naruszeniami odnotowano w woj. mazowieckim, śląskim, zachodniopomorskim oraz wielkopolskim. Najmniejszy natomiast w woj. podkarpackim oraz podlaskim. Najwięcej kontroli dokumentacyjnych wykonano na terenie woj. mazowieckiego oraz łódzkiego. Najwięcej nieprawidłowości podczas tych kontroli wykryto w woj. małopolskim oraz mazowieckim, natomiast najmniej w woj. opolskim oraz pomorskim.

Procentowy udział kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu, w których stwierdzono naruszenia przedstawia się następująco:

Tabela 2. Liczba kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu wraz z naruszeniami

Województwo	Liczba kontroli	Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska	% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli
Dolnośląskie	123	22	17,9%
Kujawsko-pomorskie	88	9	10,2%
Lubelskie	42	1	2,4%

Lubuskie	95	21	22,1%
Łódzkie	139	15	10,8%
Małopolskie	91	20	22,0%
Mazowieckie	122	46	37,7%
Opolskie	85	33	38,8%
Podkarpackie	28	9	32,1%
Podlaskie	63	0	0,0%
Pomorskie	124	11	8,9%
Śląskie	342	102	29,8%
Świętokrzyskie	101	60	59,4%
Warmińsko-mazurskie	76	9	11,8%
Wielkopolskie	115	25	21,7%
Zachodniopomorskie	34	12	35,3%
Polska	1 668	395	23,7%

W 2019 r. przeprowadzono 1 668 kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu. Najwięcej kontroli przeprowadzono w woj. śląskim oraz łódzkim, natomiast najmniej w woj. podkarpackim oraz zachodniopomorskim. Najwyższy udział kontroli z naruszeniami w stosunku do wszystkich kontroli miał miejsce w woj. świętokrzyskim.

Tabela 3. Liczba kontroli dokumentacyjnych bez ustalonego podmiotu wraz z naruszeniami

Województwo	Liczba kontroli	Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska	% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli
Dolnośląskie	16	9	56,3%
Kujawsko-pomorskie	5	3	60,0%
Lubelskie	22	4	18,2%
Lubuskie	27	21	77,8%
Łódzkie	17	6	35,3%
Małopolskie	14	4	28,6%
Mazowieckie	68	7	10,3%
Opolskie	19	15	78,9%
Podkarpackie	31	14	45,2%
Podlaskie	10	1	10,0%
Pomorskie	5	0	0,0%
Śląskie	13	3	23,1%
Świętokrzyskie	7	7	100,0%
Warmińsko-mazurskie	10	6	60,0%
Wielkopolskie	0	0	0,0%
Zachodniopomorskie	8	6	75,0%
Polska	272	106	39,0%

W 2019 r. przeprowadzono 272 kontrole dokumentacyjne bez ustalonego podmiotu. Najwięcej kontroli przeprowadzono w woj. mazowieckim, natomiast w woj. wielkopolskim nie prowadzono kontroli tego typu.

3.1 Kontrola zakładów I kategorii ryzyka

3.1.1 Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR)

W 2019 roku wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 154 kontrole zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR). Stwierdzono 41 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 33 (80%) naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 8 (20%) naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- niezaktualizowania dokumentacji ZDR (zgłoszenie, program zapobiegania awariom, raport o bezpieczeństwie),
- braku lub niewłaściwego/niepełnego wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem,
- niedopełnienia obowiązku natychmiastowego zawiadomienia WIOŚ o wystąpieniu poważnej awarii,
- nieprzećwiczenia przynajmniej raz na trzy lata wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,
- niepowiadomienia wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o przeprowadzonej analizie wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,
- niespełniania wymogów w zakresie udostępniania informacji o zagrożeniach poważnymi awariami społeczeństwu,
- braku zgodnego z wymogami oznakowania elementów instalacji.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- udzielono 21 pouczeń,
- nałożono 10 mandatów karnych,
- wydano 31 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do sądu,
- skierowano 8 wystąpień do innych organów.

3.1.2 Stacje demontażu pojazdów

W wykazach marszałków województw wg stanu na 31 grudnia 2019 r. znajdowało się 1035 stacji demontażu pojazdów.

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 206 kontroli stacji demontażu pojazdów. W przypadku 103 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W przypadku 103 kontroli stacji demontażu wykryto naruszenia, w tym:

- w 86 przypadkach (83%) były to naruszenia, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska,
- w 17 przypadkach (17%) były to naruszenia, w wyniku których mogło nastąpić lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W zakresie tych ostatnich naruszeń stwierdzono 15 przypadków niespełniania minimalnych wymagań dla stacji demontażu, m.in.:

- brak lub nieoznakowanie pojemników na odpady (7 przypadków),
- prowadzenie określonych czynności poza wyznaczonymi sektorami (6 przypadków),
- nieszczelne powierzchnie w sektorach (1 przypadek),
- brak wagi (1 przypadek).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 83 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 56 pouczeń,
- nałożono 21 mandatów karnych,
- skierowano 1 wniosek o ukaranie,
- wymierzono 10 kar pieniężnych za naruszenie przepisów ustawy o odpadach⁸, 2 kary pieniężne za naruszenie przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach oraz 1 karę pieniężną na podstawie przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska,
- skierowano 39 wystąpień do innych organów, w tym 23 do marszałków województw.

3.1.3 Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 28 kontroli podmiotów, które wystąpiły o wydanie pozwolenia na wytwarzanie odpadów w związku z prowadzeniem stacji demontażu. W przypadku 27 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Tylko w jednym kontrolowanym podmiocie stwierdzono naruszenia.

Wykryte naruszenia dotyczyły głównie:

- braku zainstalowania wagi samochodowej o skali ważenia nie mniej niż 3,5 Mg, na terenie działki przeznaczonej pod sektor przyjmowania pojazdów;
- braku wykonania uszczelnionego podłoża przeznaczonego pod sektor przyjmowania pojazdów oraz sektor magazynowania przyjętych pojazdów do demontażu;
- braku wyznaczenia miejsca magazynowania zużytych opon i wyposażenia go w urządzenie gaśnicze;
- braku wyposażenia pomieszczenia hali, w której prowadzone będzie usuwanie z pojazdów elementów i substancji niebezpiecznych w tym płynów eksploatacyjnych, w oznakowane pojemniki na usunięte lub wymontowane odpady tj.: akumulatory, płyny eksploatacyjne (chłodnicze, ze spryskiwaczy, hamulcowe), usunięte układy klimatyzacyjne, katalizatory spalin, filtry olejowe, odpady zawierające materiały wybuchowe, odpady zawierające rtęć, szyby.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano jedno zarządzenie pokontrolne, zobowiązujące do usunięcia nieprawidłowości.

⁸ Ustawa z dnia z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2018 r. poz. 21, z późn. zm.).

3.1.4 Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym zobowiązuje wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli każdego zakładu przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2019 r. przeprowadzili łącznie 142 kontrole zakładów przetwarzania. W wyniku działań kontrolnych stwierdzono 64 przypadki naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 57 (89%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 7 (11%) naruszeń, w wyniku których może lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzono 2 przypadki prowadzenia działalności bez wymaganego zezwolenia (brak pozwolenia wodnoprawnego), w 3 przypadkach stwierdzono brak wymaganych urządzeń lub instalacji chroniących środowisko (z separatorem cieczy z odstojnikiem i odolejaczem oraz brak separatora substancji ropopochodnych z osadnikiem). Ponadto w 2 przypadkach przyjęty do przetwarzania sprzęt nie był zabezpieczony przed oddziaływaniem czynników atmosferycznych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 51 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 36 pouczeń,
- nałożono 31 mandatów karnych,
- skierowano 24 wystąpienia do innych organów, w tym 16 do marszałków województw.

3.1.5 Fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego

Z uwagi na zagrożenie dla środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska co roku prowadzą kontrole ferm tuczu trzody chlewnej pod kątem posiadania/przestrzegania warunków korzystania ze środowiska określonych w pozwoleniach zintegrowanych oraz przepisach z zakresu ochrony środowiska, w tym pod kątem posiadania i przestrzegania planów nawożenia.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r., 93% ferm tuczu trzody chlewnej posiadało pozwolenie zintegrowane. W skali kraju funkcjonują 192 instalacje do chowu i hodowli trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego, z czego 178 je uzyskało.

Stwierdzono 75 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 55 (73%) – naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 20 (27%) – naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku pozwolenia zintegrowanego,
- braku pozwolenia wodnoprawnego,
- nieprowadzenia ewidencji ilościowo-jakościowej wytwarzanych i odbieranych odpadów lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji lub sprawozdawczości,
- magazynowania odpadów niezgodnie z warunkami decyzji udzielającej pozwolenia zintegrowanego,
- przetwarzania odpadów w procesie odzysku R10, bez wymaganego zezwolenia,

- stosowania gnojowicy na polach przed uzyskaniem pozytywnej opinii stacji chemiczno-rolniczej o planie nawożenia azotem,
- wykonania pomiarów poziomu hałasu w środowisku z instalacji do hodowli i chowu trzody chlewnej w terminie niezgodnym z przepisami,
- braku planu nawożenia azotem,
- braku przykrycia zbiorników na gnojowicę,
- zbycia całości wytworzonej gnojówki do rolniczego wykorzystania,
- braku ewidencji zabiegów agrotechnicznych związanych z nawożeniem azotem w wymaganym zakresie.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 57 pouczeń,
- nałożono 38 mandatów karnych,
- wydano 47 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do sądu,
- skierowano 42 wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 4 decyzje w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji,
- nałożono 8 kar pieniężnych.

W ramach nadzoru nad wielkoprzemysłowymi fermami trzody chlewnej informacje o wynikach kontroli za 2019 r. zostały przekazane do Najwyższej Izby Kontroli. W sprawozdaniu ujęto m. in. dane dotyczące ilości kontrolowanych podmiotów, a także ilości kontrolowanych instalacji, według których w 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrolę 116 podmiotów (173 instalacje). Podczas kontroli stwierdzono 69 przypadków naruszeń ochrony środowiska, w tym:

- brak pozwolenia zintegrowanego (9 przypadków),
- brak planu nawożenia (18 przypadków),
- brak pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych (1 przypadek),
- brak pozwolenia na wprowadzanie ścieków przemysłowych do wód lub do ziemi (1 przypadek),
- brak pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód opadowych i roztopowych (1 przypadek).

Pozostałe naruszenia dotyczyły m.in.:

- nieterminowego przekazywania do WIOŚ i do Wójtów pozytywnie zaopiniowanych planów nawożenia,
- przekazywania Marszałkowi informacji niezgodnych ze stanem rzeczywistym,
- gromadzenia gnojowicy w otwartych zbiornikach nieprzykrytych folią,
- zbycia podmiotowi zewnętrznemu powyżej 30% gnojowicy do bezpośredniego wykorzystania rolniczego,
- przekroczenia dopuszczalnych rocznych ilości zużytej energii elektrycznej i paszy,
- nieprzestrzegania warunków decyzji w zakresie mieszania gnojowicy z materiałem chłonnym.

3.1.6 Fermi drobiu wymagające pozwolenia zintegrowanego

Z uwagi na zagrożenie dla środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska co roku prowadzą także kontrole ferm drobiu pod kątem posiadania/przestrzegania warunków

korzystania ze środowiska określonych w pozwoleniach zintegrowanych oraz przepisach z zakresu ochrony środowiska, w tym pod kątem posiadania i przestrzegania planów nawożenia.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r., 98% ferm drobiu posiadało pozwolenie zintegrowane. W skali kraju funkcjonuje 911 instalacji do chowu i hodowli drobiu wymagających pozwolenia zintegrowanego, z czego 893 je uzyskało.

Stwierdzono 134 przypadki naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 106 (79%) – naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 28 (21%) – naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku pozwolenia zintegrowanego,
- braku pozwolenia wodnoprawnego,
- naruszenia warunku pozwolenia zintegrowanego dotyczącego występowania uciążliwości odorowych poza terenem instalacji do chowu drobiu,
- naruszenia warunków decyzji, przekroczenia dopuszczalnej rocznej emisji gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego w zakresie dwutlenku azotu, tlenku węgla,
- nieterminowego przedłożenia wyników pomiarów jakości wód popłucznych,
- przekroczenia ilości zużytego oleju napędowego,
- przekroczenia dopuszczalnej rocznej emisji dwutlenku azotu, tlenku węgla i pyłu PM10 z instalacji pomocniczej,
- nieterminowego wykonania automonitoringowych pomiarów hałasu emitowanego do środowiska z terenu fermy,
- braku wymaganych pomiarów hałasu,
- nieprzekazania w wymaganym terminie kopii planu nawożenia,
- dokonania zmian w instalacji IPPC bez poinformowania właściwego organu oraz zmiany pozwolenia zintegrowanego,
- naruszenia warunków decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 124 pouczenia,
- nałożono 64 mandaty karne,
- wydano 102 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 2 wnioski do sądów,
- skierowano 66 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 3 decyzje w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji,
- nałożono 2 kary pieniężne.

3.2 Kontrola zakładów II kategorii ryzyka

3.2.1 Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)

W 2019 roku wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 96 kontroli w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR).

Stwierdzono 28 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 24 (86%) – naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,

- 4 (14%) – naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- dokumentacji ZZR (zgłoszenie, program zapobiegania awariom) nieodpowiadającej stanowi faktycznemu bądź nieodpowiadającej wymogom,
- nieterminowego przedłożenia dokumentacji ZZR (programu zapobiegania awariom);
- nieopracowania i niewdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem,
- nieprzeprowadzenia analizy programu zapobiegania awariom w celu oceny jego aktualności i skuteczności,
- niespełniania wymogów w zakresie udostępniania informacji o zagrożeniach poważnymi awariami społeczeństwu,
- niezgłoszenia istotnej zmiany w zakładzie związanej ze składowanymi na terenie zakładu substancjami niebezpiecznymi,
- braku zgodnego z wymogami oznakowania elementów instalacji.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- udzielono 13 pouczeń,
- nałożono 5 mandatów karnych,
- wydano 27 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do organów ścigania,
- skierowano 5 wystąpień do innych organów.

3.2.2 Strzępiarki

W ewidencji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska wg stanu na 31 grudnia 2019 r. znajdowało się 10 strzępiarek. W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 4 kontrole strzępiarek oraz stwierdzono **jedno** naruszenie przepisów ochrony środowiska. Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- nieprzedkładaniu wyników pomiarów,
- nierzetelnym prowadzeniu ewidencji.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami **wydano jedno** zarządzenie pokontrolne.

3.2.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IED, dawniej IPPC)

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ustalili, że w Polsce znajduje się 3 935 instalacji podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego, przy czym 3 883 (98,7%) instalacje posiadają wymagane pozwolenia zintegrowane⁹. Liczba instalacji zwiększyła się o 42 w stosunku do roku poprzedniego. Jednocześnie odsetek liczby instalacji posiadających wymagane pozwolenie zintegrowane spadł o 0,1%. Liczba instalacji funkcjonujących bez pozwolenia zintegrowanego, wg stanu na 31 grudnia 2019 r., wynosiła 45.

⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. z 2014 r., poz. 1169).

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 1 320 kontroli instalacji IED.

Stwierdzono 613 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 436 (71%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 177 (29%) naruszeń związanych z zagrożeniem lub zanieczyszczeniem środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku wymaganego pozwolenia zintegrowanego lub naruszenia jego warunków,
- braku wymaganego pozwolenia wodnoprawnego lub naruszenia jego warunków,
- nieprzekazywania lub nieterminowego przekazywania właściwemu organowi wyników pomiarów ilości pobranej wody oraz odprowadzanych ścieków,
- braku prowadzenia wymaganych pomiarów emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz hałasu,
- braku rejestracji instalacji oraz niezłożenia sprawozdania o wielkości emisji do Krajowej Bazy KOBiZE,
- niewprowadzenia sprawozdań do Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (do bazy E-PRTR),
- nieprawidłowej eksploatacji urządzeń do odprowadzania ścieków.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 447 pouczeń,
- nałożono 300 mandatów karnych,
- wydano 428 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 23 wnioski do sądów,
- skierowano 10 wniosków do organów ścigania,
- skierowano 298 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 39 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- wydano 9 decyzji wstrzymujących użytkowanie instalacji bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego.

Tabela 4. Zestawienie zawierające liczbę zakładów, w których występują instalacje IED oraz liczbę skontrolowanych instalacji IED w 2019 r.

Województwo	Liczba zakładów, w których występują instalacje IED; stan na 31.12.2019 r.	Liczba instalacji podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego; stan na 31.12.2019 r.	Liczba zaplanowanych kontroli instalacji IED na 2019 r	Liczba wykonanych planowych kontroli instalacji IED wg stanu na 31.12.2019 r.	Liczba wykonanych planowych i pozaplanowych kontroli instalacji IED wg stanu na 31.12.2019 r.
Dolnośląskie	204	277	71	58	81
Kujawsko-pomorskie	193	287	75	47	98
Lubelskie	125	169	53	53	91

Lubuskie	89	120	48	48	72
Łódzkie	221	262	89	87	126
Małopolskie	140	233	50	38	58
Mazowieckie	380	451	166	130	186
Opolskie	127	212	118	64	96
Podkarpackie	122	160	65	61	73
Podlaskie	93	109	32	21	49
Pomorskie	110	151	39	27	41
Śląskie	309	460	40	33	42
Świętokrzyskie	81	99	35	14	24
Warmińsko-mazurskie	97	117	47	42	55
Wielkopolskie	505	606	150	115	170
Zachodniopomorskie	174	222	49	41	58
Suma	2970	3935	1127	879	1320

3.3 Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka

3.3.1 Utrzymanie czystości i porządku w gminach

Kontrole gmin

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili, w ramach ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁰, kontrole 10% gmin z każdego województwa. W ramach kontroli weryfikacji poddano realizację przez gminy wybranych obowiązków na przestrzeni poszczególnych lat, począwszy od 2013 r. Kontrolą objęto 244 gminy oraz 4 związki międzygminne, w tym ok. 68% gmin wiejskich, ok. 23% gmin wiejsko-miejskich oraz ok. 9% gmin miejskich. W trakcie 204 kontroli gmin i związków międzygminnych stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego w 195 przypadkach były to naruszenia formalne, bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w trakcie 9 kontroli stwierdzono naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli stwierdzono, iż od rozpoczęcia obowiązywania nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach, tj. od 2013 r., nastąpił dostrzegalny postęp w jego organizacji. Kontrolowane gminy coraz lepiej radzą sobie z nałożonymi obowiązkami, osiągając coraz lepsze efekty ekologiczne, chociażby w postaci ograniczenia masy odpadów biodegradowalnych kierowanych na składowiska.

¹⁰ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2010, z późn. zm.).

Niemniej jednak niepokój budzi znaczne zwiększenie w 2018 r. odsetka gmin, które nie wywiązały się z obowiązku osiągnięcia wymaganego na ten rok poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. Powyższe wskazuje, że część gmin może nie poradzić sobie z coraz bardziej restrykcyjnymi poziomami.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli w szczególności dotyczyły m.in.:

- 1) Nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła.

W 2012 r. przy obowiązującym ww. poziomie 10% - aż ok. 30% skontrolowanych gmin nie osiągnęło tego wskaźnika, w latach 2014-2017, przy corocznie zwiększającym się poziomie nastąpiła znaczna poprawa w realizacji tego wymogu, ponieważ tylko w ok. 2-3% skontrolowanych gmin stwierdzono naruszenia w tym zakresie. Natomiast w 2018 r., gdzie wymagany poziom wzrósł do 30%, stwierdzono wzrost liczby gmin niewywiązujących się z tego obowiązku, ponieważ było to ok. 15% skontrolowanych gmin.

- 2) Nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych.

W 2012 r. przy obowiązującym poziomie 30% - ok. 15% gmin nie osiągnęło wymaganego wskaźnika. W latach 2013-2018, przy corocznie zwiększającym się poziomie, nastąpiła poprawa w zakresie realizacji przedmiotowego obowiązku, ponieważ odsetek gmin, które nie osiągnęły wymaganych poziomów, wahał się na przestrzeni tych lat w przedziale 3-8%.

- 3) Nieosiągnięcia wymaganego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

W 2012 r. przy obowiązującym poziomie 75% - z realizacji obowiązku nie wywiązało się ok. 21% gmin. Na przestrzeni lat 2013-2015 odsetek tych gmin malał z 18% do 13%. W latach 2016-2018 z kolei odnotowano znaczną poprawę w zakresie realizacji obowiązku, przedmiotowe naruszenie stwierdzono w przypadku 3-5% gmin.

- 4) Nieterminowego przekazania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Odsetek gmin, które nie wywiązały się z obowiązku na przestrzeni lat 2013-2018 wahał się w zakresie od 3% do 6%.
- 5) Nierzetelnego sporządzania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. W 2013 r. z przedmiotowego obowiązku nie wywiązało się ok. 35%, w 2014 r. natomiast odsetek tych gmin zmalał do 27%. W kolejnych latach odnotowano niewiele ponad 20% gmin, które sporządziły nierzetelne sprawozdanie.
- 6) Braku weryfikacji sprawozdań sporządzanych i przekazywanych przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości. Na przestrzeni lat 2013-2018 odsetek gmin, które nie wywiązały się z obowiązku wahał się

- w granicach 3-9%. Niewykonanie obowiązku utworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych dotyczyło ok. 13% skontrolowanych gmin.
- 7) Nieprzeprowadzania kontroli podmiotów odbierających odpady od właścicieli nieruchomości udokumentowanych protokołami kontroli. W 2013 r. aż. ok. 94% gmin nie wywiązało się z przedmiotowego obowiązku. W kolejnych latach poziom ten wahał się w granicach 80-85%.
 - 8) Niewywiązywania się z obowiązku dokonywania corocznej analizy gospodarki odpadami komunalnymi. Na przestrzeni lat odnotowano spadek odsetka gmin niewywiązujących się z przedmiotowego obowiązku z ok. 33% do ok. 10%.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania pokontrolne:

- udzielono 5 pouczeń,
- nałożono 1 mandat karny,
- wydano 164 zarządzenia pokontrolne,
- wydano 27 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 36 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

Kontrole dokumentacyjne sprawozdań gminnych

W ramach przeprowadzonych 1 632 kontroli dokumentacyjnych (bez wyjazdu w teren) rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi przekazanych przez gminy za 2018 r., w 572 przypadkach (ok. 35% skontrolowanych sprawozdań) stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska. Wszystkie stwierdzone nieprawidłowości zaliczono do naruszeń formalnych, bez istotnego wpływu na środowisko i dotyczyły one m.in.:

- Nieosiągnięcia przez gminy wymaganych poziomów:
 - a) recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych w postaci papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – 274 skontrolowane gminy,
 - b) recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych – 88 skontrolowanych gmin,
 - c) ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – 54 skontrolowane gminy;
- Niewywiązywania się z obowiązku terminowego przekazywania rocznych sprawozdań z gospodarowania odpadami komunalnymi oraz ich nierzetelnego sporządzania.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 86 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 202 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- podjęto 163 inne działania, w tym wydano decyzje umarzające kary pieniężne wymierzone za nieosiągnięcie wymaganego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz decyzje zawieszające zapłatę kary pieniężnej na okres konieczny do podjęcia działań naprawczych, nie dłuższy jednak niż 5 lat, w wyniku przedstawienia przez

gminę udokumentowanego wniosku dotyczącego podjętych działań naprawczych zmierzających do usunięcia przyczyny nałożenia tej kary, a także wszczęto postępowania administracyjne w sprawie wymierzenia kar pieniężnych, które nie zostały zakończone na dzień 31 grudnia 2019 r.

3.3.2 Regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (do dnia 5 września 2019 r.¹¹)

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, zwanych dalej RIPOK (do dnia 5 września 2019 r.), w tym 58 kontroli instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, 36 kontroli instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz 43 kontrole instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Podczas 27 kontroli (ok. 47% przypadków) instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 19 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne, bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 8 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W trakcie 11 kontroli (ok. 31% przypadków) instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów stwierdzono naruszenia wymogów ochrony środowiska, w tym w 6 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 5 przypadkach - jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Podczas 18 kontroli (ok. 42%) instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska, w tym w 15 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 3 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- 1) naruszania warunków posiadanych decyzji (zezwoleń, pozwoleń, instrukcji prowadzenia składowiska),
- 2) eksploatacji składowiska w sposób stwarzający zagrożenie pożarowe,
- 3) braku zgodnego z przepisami prawa wizyjnego systemu kontroli miejsc magazynowania odpadów,
- 4) niedotrzymania terminu złożenia informacji o realizacji zarządzenia pokontrolnego,
- 5) prowadzenia ewidencji i/lub sporządzania zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilościach odpadów, o sposobie gospodarowania nimi

¹¹ Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1579), z dniem 6 września 2019 r. zniesiono regionalizację, natomiast regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) zostały zastąpione instalacjami komunalnymi.

oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania niezgodnie ze stanem rzeczywistym.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 21 pouczeń,
- nałożono 33 mandaty karne,
- wydano 33 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 1 wniosek do sądu i 2 do organów ścigania,
- skierowano 42 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.3 Instalacje komunalne (od dnia 6 września 2019 r.)

Z dniem 6 września 2019 r. zniesiono regionalizację przetwarzania odpadów komunalnych, a regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych zostały zastąpione instalacjami komunalnymi. W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole instalacji komunalnych, tj. 53 kontrole instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz 53 kontrole instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Podczas 28 kontroli (ok. 53% przypadków) instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 22 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 6 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Podczas 21 kontroli (ok. 40%) instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 18 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 3 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 23 pouczeń,
- nałożono 21 mandatów karnych,
- wydano 34 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 9 wniosków do organów ścigania i 1 wniosek do sądu,
- skierowano 17 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 3 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne.

3.3.4 Działania podejmowane w walce z „szarą strefą” w gospodarce odpadami

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sklasyfikowali łącznie 609 zdarzeń jako przypadki gospodarki odpadami w tzw. „szarej strefie”, przy czym w 2018 r. stwierdzono 471 takich przypadków. Istotne jest, że gospodarowanie odpadami niezgodnie z przepisami prawa może być przyczyną strat zarówno dla środowiska,

jak i dla budżetu państwa. Powyższe wynika m.in. z unikania opłat za korzystanie ze środowiska, stosunkowo szybkiego i łatwego zysku z tytułu odbioru odpadów (bez przekazania ich do właściwego zagospodarowania przez uprawnione podmioty), a także kosztów ponoszonych w związku z usuwaniem odpadów zdeponowanych w miejscach nieprzeznaczonych do ich magazynowania bądź składowania.

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stwierdzili przypadki gospodarki odpadami niezgodnie z obowiązującymi przepisami lub całkowicie nielegalnie w następujących obszarach:

- 1) Spalanie odpadów wbrew obowiązującym przepisom w zakresie ochrony środowiska, np. w kotłowniach z piecami c.o., a także w wyniku pożarów odpadów, np. w miejscach magazynowania odpadów - 158 przypadków (ok. 26% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), z czego najwięcej w województwie małopolskim (37) i wielkopolskim (33).

Z informacji posiadanych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska wynika, że organy ścigania zajmują się 28 sprawami (ok. 18% ujawnionych przypadków).

- 2) Rekultywacja wyrobisk po wydobyciu złóż kopalnych, np. żwiru, poprzez odzysk odpadów nieujętych w posiadanej decyzji, wypełniania wyrobisk bez zezwolenia, naruszenia warunków decyzji określających zakres prac rekultywacyjnych, porzucanie odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych (np. w magazynach) itp. – 110 przypadków (ok. 18% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), z czego najwięcej w województwach mazowieckim (39), łódzkim (18) i kujawsko-pomorskim (11).

Zgodnie z wiedzą organów Inspekcji, organy ścigania zajmują się 54 sprawami (ok. 49% ujawnionych przypadków).

- 3) Rażące naruszenie warunków posiadanych decyzji, skutkujących znacznym zagrożeniem dla zdrowia, życia i środowiska oraz w sprawach będących przedmiotem licznych skarg i interwencji spowodowanych uciążliwościami (np. zapachowymi) itp. – 115 przypadków (ok. 19% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), z czego najwięcej w województwie łódzkim (31).

Organy ścigania zajmują się 33 sprawami (ok. 29% ujawnionych przypadków) - zgodnie z wiedzą IOŚ.

- 4) Niewłaściwa klasyfikacja odpadów kierowanych m.in. na składowiska, do rekultywacji wyrobisk, wykorzystanie osadów ściekowych - w celu nielegalnego pozbycia się odpadów pod pozorem wprowadzania do obrotu środka poprawiającego właściwości gleby itp. – 28 przypadków.

12 sprawami zajmują się organy ścigania (ok. 43% ujawnione przypadki) – zgodnie z wiedzą IOŚ.

- 5) Unikanie opłat za korzystanie ze środowiska, polegające m.in. na niewłaściwej klasyfikacji odpadów kierowanych na składowisko celem ponoszenia mniejszej opłaty, porzucaniu odpadów celem uniknięcia opłaty za korzystanie ze środowiska itp. – 7 przypadków na terenie województw: podkarpackiego (3), kujawsko-pomorskiego (2), opolskiego (1) i świętokrzyskiego (1).

- 6) Fałszowanie dokumentacji, m.in. kart przekazania czy ewidencji odpadów, polegające na niewłaściwej klasyfikacji odpadów, przekodowywaniu odpadów wyłącznie na papierze, podrabianiu podpisów, potwierdzaniu fikcyjnego dokonania odzysku/recyklingu odpadów celem osiągnięcia korzyści majątkowych itp. – 14 przypadków.

W 6 (ok. 43%) przypadkach stwierdzenia naruszenia polegającego na fałszowaniu dokumentacji w zakresie gospodarki odpadami wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska złożyli zawiadomienie do Prokuratury.

- 7) Prowadzenie nielegalnego demontażu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego - 5 przypadków, w tym 1 przypadek nielegalnego demontażu urządzeń chłodniczych tj. lodówek, podczas którego nie były usuwane substancje zubożające warstwę ozonową, w tym gazy znajdujące się w piankach i obiegach chłodniczych, a wytwarzane w wyniku demontażu lodówek, zanieczyszczone olejem sprężarki były osuszane.
- 8) Inne ujawnione przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska przypadki nielegalnych praktyk w zakresie gospodarowania odpadami. Zidentyfikowane w tym obszarze naruszenia dotyczyły m.in. prowadzenia gospodarki odpadami przy nieuregulowanym stanie formalnoprawnym, tj. bez wymaganych zezwoleń itp. – 177 przypadków.

Zgodnie z wiedzą IOŚ organy ścigania zajmują się 93 sprawami (ok. 53% ujawnionych przypadków).

3.3.5 Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. (ewidencja WIOŚ) eksploatowanych było 116 obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, zlokalizowanych na terenie 7 województw: dolnośląskiego (57), lubelskiego (1), małopolskiego (6), opolskiego (1), śląskiego (4), świętokrzyskiego (45) i warmińsko-mazurskiego (2).

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 9 kontrole obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych. Naruszenia zostały stwierdzone w trakcie 6 kontroli, z czego w 5 przypadkach były to naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 1 przypadku było to naruszenie mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- 1) prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- 2) niedopełnienia obowiązku sporządzania i przedkładania marszałkowi województwa zbiorczych zestawień informacji o zakresie korzystania ze środowiska i wysokości należnych opłat z tytułu wprowadzania gazów i pyłów do powietrza,
- 3) sporządzenia zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku lub unieszkodliwiania za rok 2018 niezgodnie ze stanem rzeczywistym,

- 4) niezrealizowania zarządzeń pokontrolnych,
- 5) prowadzenia działalności w zakresie wytwarzania odpadów objętych obowiązkiem prowadzenia ewidencji odpadów, bez wymaganego wpisu do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami,
- 6) niepodjęcia wystarczających działań w celu ograniczenia emisji niezorganizowanej w trakcie pracy urządzeń mobilnych przeróbki surowca.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 5 pouczeń,
- nałożono 1 mandat karny,
- wydano 4 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 2 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.6 Instalacje do termicznego przetwarzania odpadów

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 48 kontroli instalacji do spalania i współspalania odpadów, w tym 22 kontrole planowe oraz 26 kontroli pozaplanowych. W trakcie 22 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym 16 naruszeń bez istotnego wpływu na środowisko i 6 naruszeń, w wyniku których mogło nastąpić zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Najczęściej stwierdzane naruszenia dotyczyły m.in.:

- 1) eksploatacji instalacji z naruszeniem warunków pozwolenia zintegrowanego oraz innych pozwoleń oraz zezwoleń w zakresie m.in.: naruszenia standardów emisyjnych, przekroczenia dopuszczalnej ilości wytwarzanego odpadu, magazynowania odpadów niezgodnie z warunkami pozwolenia,
- 2) braku wymaganej decyzji określającej warunki korzystania ze środowiska,
- 3) nieterminowego złożenia raportu do KOBiZE,
- 4) przekazania informacji nt. realizacji zarządzenia pokontrolnego do WIOŚ niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- 5) przekroczenia dobowych ilości poboru wód podziemnych z ujęcia,
- 6) nieprzesłania do WIOŚ dobowego rejestru ilości odprowadzanych ścieków wytwarzanych na terenie zakładu,
- 7) naruszenia zasady bliskości – unieszkodliwienie odpadów poza obszarem województwa, na którym zostały wytworzone,
- 8) niewykonywania wymaganych pomiarów – niewykonywanie badań ścieków przemysłowych wprowadzanych do zewnętrznych urządzeń kanalizacyjnych.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 14 pouczeń,
- nałożono 14 mandatów karnych,
- wydano 13 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 1 decyzję wymierzającą administracyjną karę pieniężną,
- wydano 1 decyzję wstrzymującą działalność.

3.3.7 Oleje odpadowe

Wytwórcy olejów odpadowych

Działalność w zakresie wytwarzania olejów odpadowych prowadzona była przez 4 609 podmiotów (wg ewidencji WIOŚ, stan na 31 grudnia 2019 r.).

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwach: mazowieckim (864) i opolskim (754). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w podkarpackim (512), świętokrzyskim (422), łódzkim (371), podlaskim (289), dolnośląskim (257), zachodniopomorskim (249), lubuskim (189), kujawsko-pomorskim (171), małopolskim (145), w województwie śląskim - 129, wielkopolskim - 119, lubelskim - 90, pomorskim - 38, i warmińsko-mazurskim - 10.

W 2019 r. na zaplanowanych 327 kontroli wytwórców olejów odpadowych, łącznie przeprowadzono 526 kontroli tj. o 60% więcej, w tym 292 planowane oraz 234 pozaplanowe. W ponad 40% kontroli (242) stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego ponad 2/3 to naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko, a 62 z nich stanowiło naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Najczęściej stwierdzane naruszenia dotyczyły m.in.:

- 1) braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (m.in. pozwolenia wodnoprawnego, pozwolenia na wytwarzanie odpadów, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów),
- 2) prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleniami i zezwoleniami (m.in.: przekroczenie dopuszczalnej rocznej ilości wytwarzanych odpadów, brak oznakowania miejsca magazynowania oleju odpadowego, gromadzenie wytworzonych odpadów w sposób nieselektywny,
- 3) braku wyposażenia miejsca prowadzenia czynności polegających na wymianie olejów w pojazdach w środki zabezpieczające środowisko gruntowe przed zanieczyszczeniem,
- 4) prowadzenia demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu,
- 5) nieprzekazania w terminie ustawowym wykazu rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych na koniec roku,
- 6) niezłożenia lub nieterminowego złożenia wymaganych sprawozdań i dokumentów (m.in. zaświadczenia o demontażu pojazdów do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa),
- 7) nieprowadzenia lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów,
- 8) nieosiągnięcia ustawowych poziomów odzysku i recyklingu dla pojazdów przyjętych do stacji demontażu,
- 9) informowania o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych niezgodnie z prawdą,
- 10) wytwarzania odpadów bez wpisu do rejestru BDO.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 180 pouczeń,
- nałożono 107 mandatów karnych,

- wydano 194 zarządzenia pokontrolne,
- wydano 23 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 3 wnioski do sądów i 7 do organów ścigania,
- skierowano 103 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

Zbierający oleje odpadowe oraz podmioty prowadzące ich regenerację

Według stanu na 31 grudnia 2019 r., zgodnie z ewidencją prowadzoną przez WIOŚ, działalność w zakresie zbierania olejów odpadowych prowadzona była przez 424 podmioty. Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwach: świętokrzyskim (76), mazowieckim (72), dolnośląskim (65), łódzkim (47), małopolskim (45), zachodniopomorskim (36) i podlaskim (30), najmniej natomiast w województwach: kujawsko-pomorskim (13), opolskim (11), lubuskim (8), podkarpackim (6), warmińsko-mazurskim (1), wielkopolskim (2), śląskim (2), pomorskim (5) i lubelskim (5).

Działalność w zakresie regeneracji olejów odpadowych prowadzona była przez 14 podmiotów: 4 w województwie podkarpackim, po 2 w województwie małopolskim, pomorskim i śląskim, po 1 w województwie łódzkim, opolskim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim.

W 2019 r. zaplanowano 54 kontrole podmiotów zbierających oleje odpadowe. Łącznie przeprowadzone zostały 102 kontrole, w tym 47 kontroli planowanych oraz 55 pozaplanowych. Blisko połowa kontroli (45) wykazała naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego większość (36) stanowiła naruszenia niemające istotnego wpływu na środowisko, a 9 to naruszenia, w wyniku których mogło wystąpić zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W przypadku podmiotów prowadzących regenerację olejów odpadowych wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w 2019 r. wszystkie z 5 zaplanowanych kontroli, a także 1 kontrolę pozaplanową. Podczas 4 kontroli stwierdzone zostały naruszenia wymagań ochrony środowiska (z zakresu naruszeń nieposiadających istotnego wpływu na środowisko).

W trakcie kontroli podmiotów zbierających oleje odpadowe oraz podmiotów prowadzących ich regenerację stwierdzono naruszenia dotyczące m.in.:

- 1) braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (zezwoleń na zbieranie i przetwarzanie odpadów),
- 2) prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleniami i zezwoleniami (m.in.: magazynowanie odpadów w sposób nieselektywny, bez oznakowania kodem odpadu oraz z naruszeniem innych warunków zezwolenia na zbieranie odpadów, magazynowanie olejów odpadowych w nieodpowiednich pojemnikach),
- 3) braku wizyjnego systemu kontroli wszystkich miejsc magazynowania odpadów, nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów.
- 4) nieprzekazywania sprawozdań z wykonanych pomiarów monitoringu wód podziemnych do Urzędu Marszałkowskiego,
- 5) nieterminowego przekazania wyników pomiarów emisji zanieczyszczeń.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 30 pouczeń,
- nałożono 25 mandatów karnych,
- wydano 38 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do sądu i 1 wniosek do organów ścigania,
- skierowano 14 wystąpień do innych organów,
- wydano 7 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne.

3.3.8 Podmioty zbierające odpady (tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne, guma)

Działalność polegającą na zbieraniu odpadów takich jak tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne oraz guma prowadzona była przez 3 295 podmiotów (według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. z ewidencji WIOŚ).

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwie świętokrzyskim (627), wielkopolskim (580), mazowieckim (296), śląskim (289), łódzkim (268) i lubuskim (230), natomiast najmniej w województwie pomorskim (15).

Na zaplanowane w 2019 r. do wykonania 256 kontroli podmiotów zbierających ww. odpady łącznie przeprowadzono ponad 1,5-krotnie więcej tj. 228 kontroli planowych i 437 kontroli pozaplanowych. Podczas ponad połowy z nich (364 kontrole) stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym 252 naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko oraz 112 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Najczęściej stwierdzane naruszenia dotyczyły m.in.:

- 1) braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (m.in. pozwolenia wodnoprawnego, pozwolenia zintegrowanego, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów, decyzji określającej warunki korzystania ze środowiska),
- 2) prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleniami i zezwoleniami (m.in.: magazynowanie odpadów w sposób nieselektywny, bez zabezpieczenia przed wpływem czynników atmosferycznych, bez oznaczenia kodem odpadu, na nieuszczelnym placu oraz z naruszeniem innych warunków zezwolenia na zbieranie odpadów),
- 3) magazynowania odpadów przez okres powyżej 1 roku,
- 4) przekazywania odpadów nieuprawnionym odbiorcom,
- 5) braku wpisu do BDO¹²,
- 6) braku wizyjnego systemu kontroli miejsc magazynowania odpadów,
- 7) nieterminowego sporządzania raportu do Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) i miejsc magazynowania odpadów lub prowadzenia go niezgodnie z przepisami,
- 8) mieszania selektywnie zebranych odpadów komunalnych ze sobą,
- 9) niezłożenia lub nieterminowego złożenia wymaganych sprawozdań (m.in. zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach

¹² Zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2019 r. poz. 701) podmiot zbierający odpady obowiązany jest uzyskać wpis do Bazy danych o produktach i opakowaniach.

gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa),

- 10) braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów,
- 11) nieterminowego oraz niezgodnego z prawdą poinformowania o realizacji zarządzenia pokontrolnego, a także nierealizowania wszystkich punktów zarządzeń pokontrolnych.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 213 pouczeń,
- nałożono 209 mandatów karnych,
- wydano 272 zarządzenia pokontrolne,
- wydano 58 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 14 wniosków do sądów i 18 wniosków do organów ścigania,
- skierowano 183 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.9 Kontrole w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową i fluorowych gazów cieplarnianych

W 2019 r. kontrole przestrzegania przepisów w zakresie substancji kontrolowanych i fluorowanych gazów cieplarnianych były wykonywane na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych¹³.

W okresie sprawozdawczym wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skontrolowali 346 zakładów w ww. zakresie. Stwierdzono 1 536 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 1262 (82%) naruszenia formalne, niezwiązane z bezpośrednim oddziaływaniem na środowisko,
- 268 (17 %) naruszeń związanych z bezpośrednim oddziaływaniem na środowisko,
- 6 (<1%) naruszeń związanych z bezpośrednim zanieczyszczeniem środowiska.

Naruszenia dotyczyły:

- dla pierwszej kategorii: nieprowadzenia lub niewłaściwego prowadzenia dokumentacji, niesporządzania lub sporządzania Kart Urzędzeń po terminie, nieprzekazywania lub nieprzekazywania w terminie danych do Kart Urzędzeń lub ich korekt, nieprzekazywania sprawozdań do bazy danych lub Komisji Europejskiej lub przekazywania ich po terminie lub w nieprawidłowej formie, nieetykietowania lub niewłaściwego etykietowania urzędzeń, braku opłat za emisje do środowiska substancji kontrolowanych lub F-gazów, braku sporządzenia deklaracji zgodnie z art. 7 rozporządzenia (UE) nr 517/2014;
- dla drugiej kategorii: nieprowadzenia kontroli szczelności lub prowadzenia jej niezgodnie z wymaganiami, braku zainstalowanego systemu wykrywania wycieków lub jego kontroli, wykonywania czynności wymagających certyfikatu lub zaświadczenia bez jego posiadania, niesporządzenia, wbrew art. 14 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 517/2014, deklaracji zgodności lub niezapewnienie

¹³ (Dz.U. z 2019 r. poz. 2158 z późn. zm.).

weryfikacji dokumentacji i deklaracji zgodności przez niezależnego audytora lub inne nieprawidłowości przy obrocie F-gazami, niezastosowanie się do ograniczeń w zakresie wprowadzania do obrotu, a także sprzedaży i nabywania fluorowanych gazów cieplarnianych oraz produktów i urządzeń zawierających fluorowane gazy cieplarniane lub od nich uzależnionych, określonych w art. 11 i art. 14–16 rozporządzenia (UE) nr 517/2014, wprowadzanie na rynek fluorowanych gazów cieplarnianych w butlach jednorazowych;

- dla trzeciej kategorii: niezamierzonego uwolnienia substancji np. w wyniku awarii lub uszkodzenia eksploatowanego urządzenia, z którą później związane są opłaty środowiskowe.

Zastosowano następujące działania:

- wydano 157 zarządzeń pokontrolnych,
- wszczęto 526 postępowań administracyjnych w celu nałożenia kar pieniężnych,
- udzielono 41 instruktaży.

Podczas kontroli inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska informowali przedsiębiorców o obowiązkach wynikających z przepisów prawa unijnego i krajowego.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska, przy wykonywaniu swoich obowiązków, na bieżąco współpracowały z Ministerstwem Klimatu i Biurem Ochrony Warstwy Ozonowej i Klimatu w Instytucie Chemii Przemysłowej w celu skutecznego wdrażania przepisów dotyczących czynników chłodniczych.

3.3.10 Kontrola zawartości siarki w paliwach

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole 75 instalacji stosujących ciężki olej opałowy, o którym mowa w ustawie o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw¹⁴, zlokalizowanych na terenie 67 zakładów, podczas których w przypadku:

- 8 instalacji pobrane zostały próbki ciężkiego oleju opałowego do analizy,
- 24 instalacji przeprowadzona została analiza świadectw jakości zakupionego paliwa,
- 27 instalacji przeprowadzona została analiza wyników pomiarów ciągłych lub okresowych emisji dwutlenku siarki pod kątem dotrzymywania standardów emisyjnych dwutlenku siarki lub dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki w gazach odlotowych,
- 3 instalacji wykonane zostały pomiary kontrolne emisji dwutlenku siarki do powietrza.

W przypadku 13 instalacji stwierdzono, że kotły olejowe nie były eksploatowane w 2019 r.

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż wszystkie instalacje spełniały wymagania jakościowe dotyczące zawartości siarki w paliwie lub warunki odstępstw dotyczące stosowania ciężkiego oleju opałowego o zawartości siarki do 1%, w przeliczeniu na masę, określone w rozporządzeniu¹⁵.

¹⁴ Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2019 r. poz. 660 oraz z 2020 r. poz. 284).

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 1 grudnia 2016 r. w sprawie wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki dla olejów oraz rodzajów instalacji i warunków, w których będą stosowane ciężkie oleje opałowe (Dz. U. poz. 2008).

Ponadto w 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole zawartości siarki w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej. Skontrolowano 88 statków żeglugi śródlądowej, podczas których pobranych zostało 35 próbek paliwa i w 31 przypadkach dokonano analizy dokumentów zakupionego paliwa. Wszystkie analizowane przypadki spełniały wymagania jakościowe dotyczące zawartości siarki w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej, określone w rozporządzeniu¹⁶.

3.3.11 Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych

W 2019 r. zarejestrowano 48 zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii, z których 10 było objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska¹⁷.

Spośród 48 zdarzeń, 32 wystąpiły na terenie zakładów, a 13 podczas transportu (6 drogowego oraz 7 rurociągowego).

Wśród zarejestrowanych zdarzeń były m.in.:

- wyciek amoniaku z instalacji technologicznej na terenie zakładów przetwórstwa spożywczego;
- wyciek gazu w wyniku rozszczelnienia gazociągu ziemnego;
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych ściekami nieoczyszczonymi;
- wyciek substancji ropopochodnych z rozszczelnionego rurociągu w wyniku prowadzenia prac ziemnych lub nielegalnych nawiertów na rurociągu.

Przedstawiciele IOŚ pobrali łącznie 119 prób wody, ścieków i gleby w celu przeprowadzenia analiz fizyko-chemicznych. Pobór prób dotyczył 19 zdarzeń.

Nadzorowanie usuwania skutków zdarzenia w Górze Kalwarii z dnia 11.06.2019 r. związanego z wyciekami kwasu solnego z autocysterny

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 1 grudnia 2016 r. w sprawie wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki dla olejów oraz rodzajów instalacji i warunków, w których będą stosowane ciężkie oleje opałowe (Dz. U. poz. 2008).

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r., Nr 5, poz. 58, z późn. zm.).

Zanieczyszczenie substancjami ropopochodnymi stawu w Chorzowie – pobór prób oraz pomiar *in situ* z użyciem przenośnego analizatora pH, temperatury i przewodności

3.3.12 Mikroorganizmy i organizmy genetycznie zmodyfikowane

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 14 kontroli w zakresie postępowania z mikroorganizmami genetycznie zmodyfikowanymi (GMM) lub organizmami genetycznie zmodyfikowanymi (GMO)¹⁸. W przypadku 8 kontroli ustalono, że podmioty prowadziły badania w zakresie zamkniętego użycia GMM lub GMO. Natomiast podczas 6 kontroli ustalono, że podmioty nie prowadzą żadnych badań w zakresie GMM/GMO. Działania kontrolne w tym obszarze polegały przede wszystkim na sprawdzaniu wymogów formalno-prawnych związanych z prowadzeniem działalności w zakresie GMM/GMO oraz kontroli w zakresie gospodarki odpadami, w tym kontroli postępowania z odpadami powstającymi podczas zamkniętego użycia GMO/GMM.

W przypadku 6 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska. Stwierdzone naruszenia, dotyczyły m. in.:

- prowadzenia badań w zakresie zamkniętego użycia GMM zaliczonych do I kategorii zagrożenia bez wymaganego zgłoszenia;
- prowadzenia zamkniętego użycia GMO bez uzyskania uprzednio wymaganej zgody ministra właściwego do spraw środowiska oraz nieprawidłowości w zakresie gospodarki odpadami.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 5 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 3 pouczeń,
- skierowano 2 wnioski o ukaranie do sądu.

¹⁸ Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2019 r. poz. 706)

3.3.13 Kontrole użytkowników zasobów genetycznych i kolekcji zasobów genetycznych

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili działania kontrolne wynikające z przepisów regulujących dostęp do zasobów genetycznych i podziału korzyści z ich wykorzystania¹⁹, realizując zatwierdzony przez Ministra Środowiska plan kontroli użytkowników zasobów genetycznych. Analogicznie jak w roku poprzednim, kontrolą objęto podmioty z następujących sektorów: nauki (uczelnie wyższe, ośrodki naukowo-badawcze) oraz przemysłu (w tym farmaceutycznego, kosmetycznego, biotechnologii, spożywczego). Z uwagi na stosunkowo krótki okres obowiązywania przepisów dotyczących dostępu do zasobów genetycznych oraz uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z ich wykorzystania, kontrole te często miały charakter instruktażowy.

W związku z realizacją kontroli w niniejszym zakresie, których łącznie w 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 80:

- wydano 1 zarządzenie do podjęcia działań lub środków zaradczych,
- udzielono 80 instruktaży.

Dodatkowe działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów krajowych i unijnych wdrażających postanowienia Protokołu z Nagoi o dostępie do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwym i równym podziale korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów, skupiły się na dokonaniu rozpoznania rynku w zakresie identyfikacji potencjalnych użytkowników zasobów genetycznych, którzy ujęci zostaną w planach kontroli użytkowników zasobów genetycznych w kolejnych latach.

3.3.14 Urządzenia w nadzorze rynku

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 237 kontroli z nadzoru rynku w zakresie emisji hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń²⁰, w trakcie których skontrolowali 927 urządzeń. W przypadku 209 kontroli (88% kontroli) nie stwierdzono nieprawidłowości.

W przypadku 28 kontroli (12%) stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, zakwestionowano 45 wyrobów. Wszystkie stwierdzone naruszenia, to naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, najczęściej dotyczyły niekompletnej deklaracji zgodności WE dołączonej do urządzenia (23 przypadki).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 8 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 2 decyzje administracyjne, w tym:
 - 1 decyzja zakazująca udostępniania wyrobu niezgodnego z zasadniczymi wymaganiami przez okres 2 miesiące,
 - 1 decyzja umarzająca postępowanie w sprawie wprowadzenia do obrotu wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami.

¹⁹ Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2016 r. o dostępie do zasobów genetycznych i podziale korzyści z ich wykorzystania (Dz.U. z 2019 r. poz. 1594).

²⁰ Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi kontrole spełniania przez wyroby zasadniczych lub innych wymagań w oparciu o przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2019 r. poz. 155).

3.3.15 Działalność kontrolna w miejscach zagrożonych wystąpieniem pożaru odpadów

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 1 185 kontroli miejsc zagrożonych wystąpieniem pożaru, w tym 244 kontrole przy współudziale innych organów (np. Policji, Państwowej Straży Pożarnej, organów samorządowych itp.).

Najwięcej kontroli przeprowadzonych zostało w województwie wielkopolskim (249), podkarpackim (157), zachodniopomorskim (113) oraz podlaskim (91). Ponad 80 kontroli przeprowadzono w każdym z kolejnych 5 województw (łódzkim, małopolskim, lubelskim, mazowieckim i warmińsko-mazurskim). Najmniej natomiast w województwie pomorskim (3) i kujawsko-pomorskim (4).

W trakcie połowy wykonanych kontroli (574) stwierdzone zostały naruszenia, w tym blisko 70% (380) naruszeń z zakresu naruszeń nieposiadających istotnego wpływu na środowisko. Pozostałe 194 wykryte naruszenia to mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Ponadto, podczas 84 kontroli (ok. 7% wszystkich przeprowadzonych kontroli) stwierdzono zagrożenie wystąpienia pożarem na danym terenie.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 389 pouczeń,
- nałożono 324 mandaty karne,
- wydano 385 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 88 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- wydano 29 decyzji w zakresie wstrzymania działalności podmiotu,
- skierowano 25 wystąpień do Państwowej Straży Pożarnej w związku ze stwierdzeniem zagrożenia wystąpienia pożaru,
- skierowano 24 wnioski do organów ścigania i 9 wniosków do sądów.

3.3.16 Kontrole transportów odpadów

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w 2019 r. 628 kontroli środków transportu pod kątem spełniania wymogów w zakresie transportu odpadów na terenie 15 województw. Najwięcej środków transportu skontrolowano w woj. mazowieckim (206) i świętokrzyskim (195).

Naruszenia stwierdzono tylko w toku 31 kontroli, w tym podczas 16 kontroli stwierdzono naruszenia polegające na nieprawidłowej klasyfikacji odpadów. W 15 przypadkach pojazdy wraz z odpadami skierowane zostały na wyznaczony parking (w tym w 11 przypadkach na podstawie art. 24a ust. 1 pkt 1²¹ ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach oraz w 4 przypadkach na podstawie art. 24a ust. 1 pkt 2²² ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach) - najwięcej w woj. śląskim – 9 przypadków.

²¹ Podczas kontroli transportów odpadów na podstawie art. 24a ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach stwierdzono naruszenia szczegółowych wymagań dla transportu odpadów.

²² Podczas kontroli transportów odpadów na podstawie art. 24a ust. 1 pkt 2 ustawy o odpadach stwierdzono przemieszczanie odpadów do nieuprawnionego odbiorcy.

3.3.17 Biogazownie i kompostownie (z wyłączeniem RIPOK)

Na koniec 2019 r. (ewidencja WIOŚ) eksploatowanych było 107 kompostowni (na terenie 13 województw) i 104 biogazownie (na terenie 15 województw).

Liczba kompostowni eksploatowanych w poszczególnych województwach wynosiła: w województwie dolnośląskim (4), kujawsko – pomorskim (19), lubelskim (2), lubuskim (2), łódzkim (5), mazowieckim (26), opolskim (6), podkarpackim (1), podlaskim (3), świętokrzyskim (1), warmińsko-mazurskim (14), wielkopolskim (23), zachodniopomorskim (13).

Natomiast liczba biogazowni eksploatowanych w poszczególnych województwach wynosiła: w województwie dolnośląskim (7), kujawsko – pomorskim (6), lubelskim (8), lubuskim (4), łódzkim (4), małopolskim (2), mazowieckim (5), podkarpackim (2), podlaskim (7), pomorskim (8), śląskim (2), świętokrzyskim (1), warmińsko-mazurskim (12), wielkopolskim (9), zachodniopomorskim (13). Na terenie województwa opolskiego brak było funkcjonujących biogazowni.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2019 r. zaplanowali 11 kontroli kompostowni, przeprowadzili natomiast 22 kontrole. W wyniku 13 z nich stwierdzono naruszenia ochrony środowiska (w tym 9 bez istotnego wpływu na środowisko oraz w 4 przypadkach naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska).

W 2019 r. zaplanowanych zostało 19 kontroli biogazowni, przeprowadzono natomiast 54 kontrole. W wyniku 37 z nich stwierdzono naruszenia, w tym 21 naruszeń bez istotnego wpływu na środowisko oraz 16 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Najczęściej stwierdzane w kompostowniach i biogazowniach naruszenia dotyczyły m.in.:

- 1) braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (m.in. pozwolenia wodnoprawnego, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów);
- 2) braku wymaganej decyzji lub zgłoszenia określających warunki korzystania ze środowiska (m.in. przekroczenie ilości przetworzonych odpadów o kodzie 19 08 05 oraz przetwarzanie odpadów nie ujętych w decyzji zezwalającej na przetwarzanie);
- 3) braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji lub sprawozdawczości;
- 4) prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleniami i zezwoleniami (m.in.: magazynowanie odpadów w sposób nieselektywny, bez zabezpieczenia przed wpływem czynników atmosferycznych);
- 5) zlecenia wykonania obowiązku gospodarowania odpadami nieuprawnionym podmiotom;
- 6) zastosowania substratów oraz faktycznej mocy elektrycznej i mocy cieplnej biogazowni niezgodne z określonymi w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- 7) emisji substancji złośliwych poza teren biogazowni;
- 8) nieutrzymywania urządzeń we właściwym stanie technicznym i eksploatowanie ich bez stosownych instrukcji, a także nieprzeprowadzenie regularnej kontroli stanu zabezpieczeń tych urządzeń;

- 9) niezłożenia lub nieterminowego złożenia zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 34 pouczeń,
- nałożono 35 mandatów karnych,
- wydano 28 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do organów ścigania i 5 wniosków do sądów,
- skierowano 21 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.18 Kontrole stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawarł porozumienie w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

W 2019 r. realizacja ww. porozumienia odbywała się na podstawie *Planu działania na 2019 r.* i polegała na prowadzeniu kontroli, w tym wspólnych kontroli z innymi organami uczestniczącymi w porozumieniu, producentów żywności przeznaczonej do bezpośredniego spożycia na surowo.

Ogółem w 2019 r. skontrolowano 227 zakładów, przy czym 170 kontroli przeprowadzono wspólnie z innymi organami będącymi sygnatariuszami ww. porozumienia, a pozostałe 57 było przeprowadzone tylko przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska. Kontrolami objęto nie tylko producentów owoców miękkich (malin, truskawek, borówek, porzeczek, agrestu i jeżyn) oraz warzyw liściastych jedzonych na surowo (sałaty, szpinaku, rukoli), pomidorów i ogórków, wskazanych w *Planie działania na 2019 r.*, ale także producentów innych rodzajów produkcji roślinnej.

Z zakresu kompetencji Inspekcji Ochrony Środowiska kontrole obejmowały sprawdzenie przestrzegania warunków stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, oraz przestrzegania zakazów stosowania komunalnych osadów ściekowych oraz rolniczego wykorzystania ścieków. Podczas kontroli oceniano również przestrzeganie przepisów i decyzji administracyjnych określających warunki korzystania ze środowiska w zakresie pozostałych komponentów.

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono naruszenie wymagań ochrony środowiska:

- 34 przypadki – naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 15 przypadków – naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia to m.in.:

- brak umowy nabycia oraz zbycia nawozów,
- brak kart ewidencji wytwarzanych odpadów,
- nieterminowa sprawozdawczość w zakresie opłat za korzystanie ze środowiska,

- brak opomiarowania ilości pobieranej wody,
- brak planu nawożenia,
- brak umowy na odbiór ścieków bytowych,
- brak zezwolenia odbiorcy ścieków bytowych na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości płynnych,
- pozbywanie się ścieków ze zbiornika bezodpływowego w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym,
- naruszenie warunków pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych.

W ramach sankcji karnych zastosowanych podczas kontroli udzielono 6 pouczeń.

W stosunku do podmiotów, które dopuściły się naruszeń, podjęto przewidziane przepisami działania pokontrolne, tj.

- wydano 19 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 36 wniosków pokontrolnych do innych organów.

3.3.19 Kontrole z pomiarami jakości ścieków przy wykorzystaniu laboratoriów mobilnych zakupionych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”

W 2019 r. inspektorzy wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, podczas kontroli planowych, pozaplanowych oraz interwencyjnych, pobrali do badań 121 próbek ścieków odprowadzanych z oczyszczalni.

Próbki zostały pobrane średniodobowo, proporcjonalnie do przepływu, za pomocą laboratoriów mobilnych zakupionych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”, a następnie poddane badaniom metodami akredytowanymi w oddziałach Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ.

Badania jakości ścieków przeprowadzane były nie tylko w celu weryfikacji wiarygodności wyników pomiarów wykonywanych i przedkładanych przez podmioty zobowiązane do ich wykonania, ale również:

- w celu oceny dokonania zasadności interwencji zgłaszanych do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska,
- na potrzeby kontroli oczyszczalni ujętych w KPOŚK²³,
- w przypadku podejrzenia, że przedkładane przez zakład wyniki pomiarów nasuwają zastrzeżenia,
- podczas kontroli związanych ze zgłoszonym do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska zamiarem przystąpienia do użytkowania lub zakończenia rozruchu nowo zbudowanej, przebudowanej lub zmodernizowanej oczyszczalni,
- w celu oceny wniosku o rozliczenie odroczonej płatności kar pieniężnych,
- w innych celach (np. monitoring zanieczyszczeń na potrzeby bilansu ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do Bałtyku).

Wyniki badań 34 próbek wykazały przekroczenia dopuszczalnych stężeń wskaźników zanieczyszczeń, określonych w przepisach lub decyzjach administracyjnych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- podczas kontroli nałożono grzywny w drodze mandatu karnego,
- a w ramach działań pokontrolnych:

²³ Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych. Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2017 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. z 2017 r. poz. 1183).

- wydano zarządzenia pokontrolne,
- skierowano wnioski i wystąpienia do innych organów, w tym do organów administracji samorządowej, do Wód Polskich jako organów właściwych w sprawach pozwoleń wodnoprawnych o cofnięcie lub ograniczenie pozwolenia wodnoprawnego oraz do organów ścigania w związku z zanieczyszczeniem wód powierzchniowych lub do sądu o ukaranie za wykroczenie polegające na niezapewnieniu ochrony wód przed zanieczyszczeniem.

3.3.20 Kontrole dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych

Ogłoszona w dniu 23 sierpnia 2017 r. ustawa Prawo wodne²⁴, nałożyła na wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska od dnia 24 sierpnia 2017 r. obowiązek kontroli stosowania Programu działań²⁵ przez podmioty prowadzące działalność rolniczą, w tym działy specjalne produkcji rolnej oraz działalność, w której są stosowane lub przechowywane nawozy.

Na koniec 2019 r. w ewidencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska znalazło się 317 251 podmiotów prowadzących działalność rolniczą, w tym działy specjalne produkcji rolnej oraz działalność, w której są stosowane lub przechowywane nawozy.

Podczas kontroli stosowania i przestrzegania wszystkich wymagań określonych w Programie działań, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sprawdzali, tam gdzie było to uzasadnione, również przestrzeganie przepisów ustaw odrębnych, np. ustawy o nawozach i nawożeniu, ustawy o odpadach, ale także wymagań *cross-compliance* (kontrolowanych w związku z realizacją Porozumienia GIOŚ-ARiMR).

Ogółem w 2019 r. skontrolowano 2592 podmioty. Podczas 434 kontroli stwierdzono 648 przypadków naruszeń wymagań ochrony środowiska, a wśród nich także nieprawidłowości dotyczące:

- warunków przechowywania nawozów naturalnych płynnych lub stałych oraz postępowania z odciekami,
- wielkości rocznych dawek nawozów naturalnych oraz sposobów nawożenia,
- przekroczenia maksymalnych dawek azotu określonych w planie nawożenia azotem,
- przestrzegania planu nawożenia,
- przestrzegania okresów nawożenia i terminów stosowania nawozów,
- wykorzystania nawozów na glebach zamrzniętych, zalanych wodą lub przykrytych śniegiem,
- braku dokumentowania realizacji Programu działań lub niewłaściwego sposobu dokumentowania realizacji Programu działań.

W ramach działań pokontrolnych:

- skierowano 165 wniosków do innych organów administracji rządowej oraz samorządowej,
- wydano 171 zarządzeń pokontrolnych, oraz
- 285 decyzji administracyjnych, w tym:

²⁴ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r., poz. 310 z późn. zm.)

²⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu (Dz. U. z 2020 r., poz. 243).

- o 212 decyzji nakazujących usunięcie w określonym terminie naruszeń stwierdzonych w trakcie kontroli,
- o 73 decyzje ustalające obowiązek uiszczenia opłaty oraz jej wysokość:
 - 13 za stosowanie nawozów niezgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4 Prawa wodnego,
 - 32 za przechowywanie odchodów zwierzęcych niezgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4 Prawa wodnego,
 - 18 za prowadzenie dokumentacji realizacji programu działań niezgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4 Prawa wodnego albo za jej brak,
 - 10 za brak planu nawożenia azotem, który był wymagany na podstawie art. 106 ust. 4 Prawa wodnego.

Podczas przeprowadzonych kontroli nałożono 18 mandatów karnych oraz udzielono 48 pouczeń.

3.3.21 Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 104 kontrole w zakresie obrotu drewnem²⁶. Kontrolą objęto podmioty importujące drewno i produkty z drewna do Polski spoza UE, podmioty pozyskujące drewno na terenie kraju, w tym nadleśnictwa, podmioty handlowe, organizacje monitorujące oraz podmioty prowadzące więcej niż jeden rodzaj działalności (np. zarówno import jak i handel).

Najważniejszym kierunkiem importu drewna w 2019 roku była Ukraina, natomiast w dalszej kolejności były m. in. Białoruś i Rosja.

Wśród 104 przeprowadzonych kontroli 77 to kontrole podmiotów w terenie jako kontrola dokumentacji, a 27 to kontrole mieszane – kontrola dokumentacji wraz z oględzinami drewna/produktów z drewna.

Na 104 przeprowadzone kontrole w 99 nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów rozporządzenia EUTR²⁷.

W przypadku 5 kontroli podmiotów wykryto 5 naruszeń, wszystkie naruszenia dotyczyły naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko. Wszystkie stwierdzone naruszenia dotyczyły nieopracowania i niestosowania systemu zasad należytej staranności (SZNS) ani nie korzystania z SZNS ustanowionego przez organizację monitorującą.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- udzielono 5 instruktaży,
- wydano 5 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 5 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne.

3.3.22 Kontrole w zakresie uchwalania i realizacji zdań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 96 kontrole podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w programach ochrony

²⁶ Inspekcja Ochrony Środowiska wykonuje zadania wynikające z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno (Dz. Urz. UE L 295 z 12.11.2010, str. 23).

²⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna.

powietrza i planach działań krótkoterminowych tj. wójtów, prezydentów miast, burmistrzów, starostów oraz podmiotów korzystających ze środowiska.

W przypadku 66 kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające między innymi na:

- nieprzekazywaniu lub nieterminowym przekazywaniu zarządowi województwa sprawozdań z realizacji działań naprawczych określonych w programie ochrony powietrza,
- przekazywaniu nieprawidłowych sprawozdań z realizacji działań naprawczych, np. poprzez błędne określenie osiągniętego efektu ekologicznego dla zrealizowanych zadań,
- nieopracowaniu w terminie Programów Ograniczania Niskiej Emisji (PONE),
- niestworzeniu systemu zachęt do wymiany systemów grzewczych,
- niedotrzymaniu terminów realizacji zadań określonych w programie ochrony powietrza (np. nie przeprowadzono termomodernizacji obiektów, nie dokonywano wymian niskosprawnych kotłów na paliwa stałe),
- nieinformowaniu społeczeństwa o wystąpieniu poziomów alarmowych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- nałożono 7 kar pieniężnych,
- wydano 16 zaleceń pokontrolnych oraz 30 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 5 wystąpień do innych organów.
-

3.3.23 Kontrole w zakresie PEM

Liczba instalacji emitujących pola elektromagnetyczne (PEM)²⁸, pozostających w ewidencji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wg. stanu na dzień 31 grudnia 2019 r., wynosiła 23 954 obiekty. Z liczby tej 22 251 to stacje bazowe telefonii komórkowych, zaś 1 703 stanowiły pozostałe obiekty.

W 2019 r. przeprowadzono 44 kontrole planowe oraz 66 kontroli pozaplanowych w terenie w zakresie ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi, w tym 37 kontroli planowych stacji bazowych telefonii komórkowych oraz 7 kontroli planowych pozostałych obiektów, 64 kontrole pozaplanowe stacji bazowych telefonii komórkowych oraz 2 kontrole pozaplanowe pozostałych obiektów. W pięciu przypadkach, na podstawie przeprowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska pomiarów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego, stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności. W 4 przypadkach były to przekroczenia w związku z funkcjonowaniem stacji bazowych telefonii komórkowych, natomiast 1 przypadek dotyczył stacji do radiokomunikacji amatorskiej.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli w terenie naruszeniami, zastosowano następujące działania:

- udzielono 2 pouczeń,
- wydano 8 zarządzeń pokontrolnych,
- w 3 przypadkach nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego,

²⁸ Instalacje emitujące pola elektromagnetyczne (PEM) - stacje elektroenergetyczne lub napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne lub radiolokacyjne, emitujące pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

- skierowano 5 wniosków pokontrolnych do innych organów administracji rządowej i samorządowej, dotyczących stacji bazowych telefonii komórkowych.

Od 1 stycznia 2019 r., wyniki pomiarów PEM, przedkładane przez prowadzących instalacje oraz użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne na podstawie art. 122a ust. 2 POŚ, były przekazywane do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Zmiana ta była spowodowana wejściem w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r., o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1479). W związku z ustawą z dnia 30 sierpnia 2019 r., o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1815), która weszła w życie 25 października 2019 r., ww. wyniki pomiarów PEM przekazywane są wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. W okresie od 1 stycznia do 24 października 2019 r., kontrole dokumentacyjne z pomiarów automonitoringowych w zakresie weryfikacji wyników pomiarów PEM wykonywane były przez regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska, które zrealizowały 13 150 ww. kontroli. Natomiast w okresie od 25 października do 31 grudnia 2019 r., wydziały Inspekcji w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska zrealizowały 3 364 kontrole dokumentacyjne. Łącznie, Inspekcja Ochrony Środowiska w 2019 r. przeprowadziła 16 514 kontroli dokumentacyjnych z pomiarów automonitoringowych w zakresie weryfikacji wyników PEM.

W wyniku wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli dokumentacyjnych zakwestionowano 6 wyników pomiarów automonitoringowych, w sprawie których skierowano pisma do prowadzących instalacje.

W wyniku pomiarów kontrolnych wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska stwierdzono 5 przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu pól elektromagnetycznych określonych w obowiązującym do dnia 31 grudnia 2019 r., rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r., w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. nr 192, poz. 1883). W przypadku 2 stwierdzonych przekroczeń poziomów PEM stacji bazowych telefonii komórkowych wystąpiono do operatorów o wyłączenie z użytkowania sektorów celem zmniejszenia emisji. W 2 pozostałych przypadkach stwierdzenia przekroczeń dozwolonych poziomów PEM stacji bazowych telefonii komórkowych udzielono instruktażu przedstawicielom operatorów w zakresie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności. Dla stwierdzonego przekroczenia poziomów PEM stacji do radiokomunikacji amatorskiej WIOŚ skierował zarządzenie pokontrolne do właściciela dotyczące podjęcia działań w kierunku zmiany lokalizacji i wysokości zawieszenia anteny. W wyniku zarządzenia, właściciel instalacji poinformował pismem o zdemontowaniu anteny.

Powodem zakwestionowania przedłożonych 5 sprawozdań automonitoringowych było nieterminowe przekazanie do WIOŚ oraz w 1 przypadku wątpliwości dotyczące treści sprawozdania, które zostały wyjaśnione w piśmie od operatora skierowanym do Departamentu Monitoringu Środowiska GIOŚ.

3.3.24 Kontrole przestrzegania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 205 kontroli, w ramach których dokonali weryfikacji przestrzegania przez kontrolowane podmioty warunków, wymogów i obowiązków nałożonych na nie w decyzjach

o środowiskowych uwarunkowaniach²⁹. Przeprowadzone kontrole miały na celu weryfikację działalności podmiotów prowadzących przedsięwzięcia (będące na etapie realizacji, eksploatacji oraz likwidacji) w zakresie zgodności z warunkami, wymogami i obowiązkami nałożonymi na dane przedsięwzięcie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W przypadku 49 skontrolowanych podmiotów stwierdzono występowanie naruszeń warunków, wymogów i obowiązków określonych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach. Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku zastosowania wszystkich wymaganych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach rozwiązań technicznych i technologicznych, w tym zwłaszcza rozwiązań mających na celu minimalizację oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
- niezgodności w zakresie warunków określających zasady realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia, ustalone w celu ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich;
- nieskładania lub nieterminowego składania właściwym organom wyników analizy porealizacyjnej wymaganej dla przedsięwzięcia;
- nieterminowego wykonania pomiarów emisji substancji i energii do środowiska oraz nieskładania właściwym organom wyników prowadzonego przez podmiot monitoringu.

Spośród stwierdzonych naruszeń stwierdzono 10 naruszeń klasy 1 oraz 8 naruszeń klasy 2.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 17 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 5 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 20 wystąpień do innych organów (m.in. do organów samorządowych, regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, sądu, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie),
- wystosowano 1 wniosek do organów ścigania.

3.3.25 Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, a podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 194 kontrole podmiotów podejrzanych o nielegalny demontaż pojazdów, w których skontrolowano 187 podmiotów. W przypadku 89 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W wyniku 108 kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wykryli naruszenia, w tym w 91 przypadkach potwierdzili podejrzenia o nielegalne zbieranie lub demontaż pojazdów.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 70 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 52 pouczeń,
- nałożono 69 mandatów karnych,
- skierowano 5 wniosków o ukaranie,
- nałożono 77 kar pieniężnych, w tym:

²⁹ Inspekcja Ochrony Środowiska jest uprawniona do nakładania kar za naruszenia warunków, wymogów i obowiązków ujętych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach, na podstawie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283).

- a) 17 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów o odpadach,
 - b) 58 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
 - c) 1 decyzję w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o inspekcji ochrony środowiska,
 - d) 1 decyzję w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów.
- wydano 8 decyzji dotyczących wstrzymania nielegalnej działalności,
 - skierowano 125 wystąpień do innych organów, w tym: 32 do burmistrzów/wójtów oraz starostów powiatowych, 27 do marszałków województw, 15 do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego,
 - skierowano 11 zawiadomień do prokuratury w związku z popełnieniem przestępstwa (nielegalny przywóz odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów, utrudnianie przeprowadzenia kontroli).

3.3.26 Punkty zbierania pojazdów

W wykazach marszałków województw wg stanu na 31 grudnia 2019 r. znajdowało się ogółem 106 punktów zbierania pojazdów.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w 2019 r. 7 kontroli punktów zbierania pojazdów. W 3 kontrolach wojewódzcy inspektorzy wykryli naruszenia, w wyniku których nie nastąpiło jednak zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 3 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 1 pouczenia,
- nałożono 1 mandat karny oraz 2 kary pieniężne za naruszenie przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz ustawy o odpadach,
- skierowano 1 wystąpienie do innych organów.

3.3.27 Postępowanie z bateriami i akumulatorami oraz zużyтыми bateriami i zużyтыми akumulatorami

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 68 kontroli podmiotów wpisanych do rejestru BDO prowadzonego przez marszałków województw, w ramach których skontrolowali: 43 podmioty wprowadzające baterie lub akumulatory i 23 zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Naruszenia wykryto podczas 40% przeprowadzonych kontroli (29), z których tylko 4 przypadki to naruszenia, w wyniku których mogło nastąpić zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska - dotyczące nieprzestrzegania przepisów w zakresie magazynowania. Pozostałe nieprawidłowości dotyczyły naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko, m.in.: nieskładania lub nieterminowego składania do marszałków województw sprawozdań, nierzetelnego prowadzenia ewidencji oraz niezawarcia pisemnej umowy z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

W wyniku stwierdzonych naruszeń zastosowano następujące działania:

- wydano 23 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 13 pouczeń,

- nałożono 10 mandatów karnych,
- skierowano 3 wnioski do sądu o ukaranie,
- skierowano 10 wystąpień do innych organów.

3.3.28 Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r., (ewidencja WIOŚ), eksploatowanych było 366 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne, zlokalizowanych na terenie 16 województw: dolnośląskiego (78), kujawsko-pomorskiego (31), lubelskiego (22), lubuskiego (9), łódzkiego (23), małopolskiego (13), mazowieckiego (23), opolskiego (24), podkarpackiego (15), podlaskiego (15), pomorskiego (16), śląskiego (24), świętokrzyskiego (15), warmińsko-mazurskiego (12), wielkopolskiego (22) oraz zachodniopomorskiego (24).

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 190 kontroli składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętnych (w tym 71 kontroli planowych oraz 119 kontroli pozaplanowych).

Podczas 40% z nich (75 kontroli) stwierdzono naruszenia, z czego większość (61) stanowiły naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko, a 14 z nich mogło spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W trakcie 20 kontroli składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętnych (11% ze skontrolowanych) stwierdzono naruszenia wymagań dotyczących rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczenia do składowania na składowiskach odpadów, w zakresie przekroczenia w składowanych odpadach dopuszczalnych wartości granicznych dla następujących wskaźników:

- ciepło spalania (wartość graniczna 6MJ/kg s.m.) – w przypadku 7 kontroli,
- ogólny węgiel organiczny (wartość graniczna 5% s.m.) - w przypadku 8 kontroli,
- straty przy prażeniu (wartość graniczna 8% s.m.) – w przypadku 5 kontroli.

Ponadto, podczas kontroli składowisk stwierdzono inne nieprawidłowości dotyczące:

- 1) naruszenia warunków posiadanych decyzji, w tym m.in.:
 - a) przekroczenia dopuszczonych rzędnych składowania odpadów,
 - b) przekroczenia ilości odzyskiwanych w procesie R5 odpadów w odniesieniu do ilości określonej w decyzji zezwalającej na przetwarzanie odpadów na składowisku,
 - c) przekroczenia parametrów jakościowych odcieków w zakresie poziomu azotu amonowego i pH w stosunku do warunków pozwolenia zintegrowanego,
 - d) braku prowadzenia przeglądów sprawności systemu odciągania gazu wbrew warunkom instrukcji prowadzenia składowiska,
- 2) braku weryfikacji odpadów dostarczanych na składowisko przed i po rozładunku w celu sprawdzenia zgodności przyjmowanych odpadów z informacjami zawartymi w podstawowej charakterystyce odpadów,
- 3) przyjmowania odpadów do składowania na składowisku odpadów pomimo niezgodności z wymaganymi dokumentami,
- 4) uciążliwości zapachowych poza terenem zakładu powodowanych przez studnię pasywną, z której zanieczyszczenia wprowadzane są do powietrza w sposób nieorganizowany,

- 5) uchybień w eksploatacji składowiska odpadów tj.: nieład na granicy skarpy składowiska, niewidoczny rów opaskowy, brak prawidłowego zagęszczania odpadów,
- 6) prowadzenia rekultywacji składowiska odpadami niedopuszczonymi do przetwarzania w procesie rekultywacji technicznej i biologicznej, tj. odpadami o kodzie 19 12 12 lub odpadami o kodzie 19 05 99,
- 7) wydobywania odpadów ze składowiska odpadów,
- 8) braku wizyjnego systemu kontroli terenu składowiska,
- 9) nieprowadzenia monitoringu składowiska odpadów,
- 10) niewykonania rekultywacji składowiska odpadów zgodnie z harmonogramem,
- 11) nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów, braku kart charakterystyki odpadów itp.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 55 pouczeń,
- nałożono 47 mandatów karnych,
- wydano 52 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 8 wniosków do organów ścigania i 1 wniosek do sądu,
- skierowano 30 wystąpień do innych organów,
- wydano 2 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne.

3.3.29 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi

Działalność w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi prowadzona była przez 4040 podmiotów (ewidencja WIOŚ, stan na 31.12.2019 r.), w tym: wytwarzających komunalne osady ściekowe (3593), przyjmujących komunalne osady ściekowe do rolniczego wykorzystania (294) oraz przetwarzających komunalne osady ściekowe w procesach innych niż rolnicze wykorzystanie (153).

Najwięcej podmiotów wytwarzających komunalne osady ściekowe znajduje się na terenie województw: mazowieckiego (548), wielkopolskiego (397) oraz warmińsko-mazurskiego (316), w pozostałych województwach liczba podmiotów kształtuje się następująco: dolnośląskie (289), kujawsko – pomorskie (123), lubelskie (294), lubuskie (108), łódzkie (254), małopolskie (305), opolskie (69), podkarpackie (172), podlaskie (135), pomorskie (168), śląskie (140), świętokrzyskie (103), zachodniopomorskie (172).

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 471 kontrole podmiotów wytwarzających komunalne osady ściekowe (w tym 358 kontrole planowych i 113 kontrole pozaplanowych). W ponad połowie z nich (256 kontrole) stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego 2/3 (158) stanowiły naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast pozostałe 98 kontrole wykazało naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 268 pouczeń,
- nałożono 126 mandatów karnych,
- wydano 206 zarządzeń pokontrolnych,

- skierowano 2 wnioski do sądów i 4 do organów ścigania,
- wydano 62 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
- wydano 1 decyzję wstrzymującą działalność podmiotu.

Na koniec 2019 r. (ewidencja WIOŚ) działalność w zakresie przyjmowania komunalnych osadów ściekowych do rolniczego wykorzystania prowadzona była przez 294 podmioty.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwie: świętokrzyskim (57), wielkopolskim (56) oraz łódzkim (54). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w województwie dolnośląskim (21), kujawsko – pomorskim (2), lubelskim (1), lubuskim (0), małopolskim (4), mazowieckim (21), opolskim (11), podkarpackim (24), podlaskim (0), pomorskim (18), śląskim (14), warmińsko – mazurskim (11), zachodniopomorskim (0).

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 42 kontrole podmiotów przyjmujących komunalne osady ściekowe do rolniczego wykorzystania (w tym 10 kontroli planowych i 32 kontroli pozaplanowych). W blisko połowie z nich (20 kontroli) stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego 65% naruszeń (13) mogło spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska, a w pozostałych przypadkach były to naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 7 pouczeń,
- nałożono 14 mandatów karnych,
- wydano 15 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 5 wniosków do organów ścigania,
- wydano 1 decyzję wymierzającą administracyjną karę pieniężną.

Działalność w zakresie przetwarzania komunalnych osadów ściekowych w procesach innych niż rolnicze wykorzystanie prowadzona była przez 153 podmioty (ewidencja WIOŚ - stan na 31.12.2019 r.).

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwie dolnośląskim (32) oraz śląskim (25). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w woj. mazowieckim (16), warmińsko-mazurskim (11), wielkopolskim (10), lubelskim (9), w 3 województwach - podkarpackim, pomorskim, zachodniopomorskim po 8, w województwach kujawsko-pomorskim i małopolskim po 6, świętokrzyskim (5), lubuskim (4), w łódzkim i opolskim po 2 i podlaskim (1).

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 53 kontrole podmiotów przetwarzających komunalne osady ściekowe w procesach innych niż rolnicze wykorzystanie (w tym 16 kontroli planowych i 37 kontroli pozaplanowych). W wyniku 31 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego 22 stanowiły naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko oraz 9 stanowiły naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 18 pouczeń,
- nałożono 20 mandatów karnych,
- wydano 22 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 1 wniosek do sądów i 3 do organów ścigania.

3.3.30 Działalność kontrolna w zakresie gospodarki odpadami w postaci drewnianych podkładów kolejowych

Wytwórcy odpadów podkładów kolejowych

Na koniec 2019 r. (ewidencja WIOŚ) działalność w zakresie wytwarzania odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych prowadzona była przez 157 podmiotów.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwach: świętokrzyskim (40), zachodniopomorskim (18), łódzkim (16) i mazowieckim (16). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w województwie małopolskim (12), lubuskim (10), lubelskim (9), wielkopolskim (7), pomorskim (6), podlaskim (5), śląskim (5), dolnośląskim (4), kujawsko-pomorskim (3), podkarpackim (3) i warmińsko-mazurskim (3)

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 98 kontroli wytwórców odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych (w tym 81 kontroli planowych i 17 kontroli pozaplanowych). W ponad połowie z nich (59) ujawniono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego prawie 90% z nich nie powodowały istotnego wpływu na środowisko, a tylko w 6 przypadkach mogły spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- 1) braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych,
- 2) przekazywania odpadów nieuprawnionym odbiorcom,
- 3) prowadzenia działalności bez wpisu do rejestru BDO,
- 4) nieprawidłowego wypełnienia ewidencji odpadów,
- 5) transportu odpadów bez zezwolenia,
- 6) błędnej klasyfikacji odpadów.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 52 pouczeń,
- nałożono 39 mandatów karnych,
- wydano 41 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano po 2 wnioski do sądów i organów ścigania,
- wydano 5 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne i 4 wstrzymujące działalność podmiotu.

Zbierający oraz przetwarzający odpady podkładów kolejowych

Działalność w zakresie zbierania odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych prowadzona była przez 119 podmiotów (ewidencja WIOŚ, stan na 31.12.2019 r.). Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwie świętokrzyskim (91). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w województwie dolnośląskim (7),

mazowieckim (5), podkarpackim (3), kujawsko-pomorskim (2), opolskim (2), pomorskim (2), śląskim (2), zachodniopomorskim (2), lubelskim (1), łódzkim (1), wielkopolskim (1).

Natomiast działalność w zakresie przetwarzania odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych prowadzona była przez 46 podmiotów, z czego najczęściej w województwie świętokrzyskim (33). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w województwie lubelskim (5), dolnośląskim (2), wielkopolskim (2) oraz po 1 w województwie opolskim, podkarpackim, podlaskim i pomorskim.

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 22 kontrole podmiotów prowadzących zbieranie odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych (w tym 9 kontroli planowych i 13 kontroli pozaplanowych). W wyniku 18 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego 10 wykazało naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko oraz 8 stanowiło naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W przypadku podmiotów prowadzących przetwarzanie odpadów w postaci drewnianych podkładów kolejowych wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 14 kontroli (w tym 3 kontrole planowe i 11 kontroli pozaplanowych). W 8 kontrolach, gdzie stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, w pięciu przypadkach były to naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko, a w trzech naruszenia, które mogły spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Naruszenia stwierdzone w trakcie kontroli tej grupy podmiotów dotyczyły m.in.:

- 1) braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych,
- 2) przekazywania odpadów nieuprawnionym odbiorcom,
- 3) gospodarowania odpadami niezgodnie z posiadanym zezwoleniem,
- 4) prowadzenia działalności bez wpisu do rejestru BDO,
- 5) nieprawidłowego wypełnienia ewidencji odpadów,
- 6) transportu odpadów bez zezwolenia.

W związku ze ww. nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 10 pouczeń,
- nałożono 11 mandatów karnych,
- wydano 13 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 1 wniosek do sądu,
- wydano 1 decyzję wymierzającą administracyjną karę pieniężną.

3.3.31 Sprzęt i zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skontrolowali 119 przedsiębiorców objętych przepisami ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (poza zakładami przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego), w tym:

- 65 zbierających zużyty sprzęt,
- 43 wprowadzających sprzęt,
- 7 dystrybutorów sprzętu,
- 1 prowadzącego punkt serwisowy,
- 1 przedsiębiorcę podejrzanego o nielegalny demontaż zużytego sprzętu,

- 1 przedsiębiorcę sprzedającego za pomocą środków porozumiewania na odległość,
- 1 przedsiębiorcę wprowadzającego i dystrybuującego sprzęt.

Stwierdzono 66 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 47 (71%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 19 (29%) naruszeń, w wyniku których może lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Dotyczyły one w większości magazynowania odpadów, w tym odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w sposób stanowiący zagrożenie dla środowiska – 6 przypadków oraz zbierania niekompletnego zużytego sprzętu przez nieuprawnione podmioty – 6 przypadków. Ponadto, podczas przeprowadzonych kontroli stwierdzono 3 przypadki prowadzenia działalności bez uregulowanego stanu formalno-prawnego w zakresie zbierania, wytwarzania, lub transportu odpadów, 2 przypadki naruszenia warunków posiadanych decyzji oraz 1 przypadek miejscowego zanieczyszczenia gruntu odpadami typu komunalnego i pozostałościami osadu ściekowego wyciekającego z kontenera transportowego.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- udzielono 63 pouczenia,
- wydano 60 zarządzeń pokontrolnych,
- nałożono 47 mandatów karnych,
- skierowano 34 wystąpienia do innych organów, w tym 15 do marszałków województw.

W 2019 r. wymierzono kary pieniężne w związku z nieprzestrzeganiem przepisów o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym na łączną kwotę 520 tys. złotych.

3.4. Zespół do walki z przestępczością przeciwko środowisku

W dniu 24 września 2019 roku w strukturze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska został powołany Zespół do walki z przestępczością przeciwko środowisku, który w 2019 r. zrealizował następujące zadania:

- powołanie w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska koordynatorów do walki z przestępczością przeciwko środowisku;
- zorganizowanie spotkania koordynacyjnego z wyznaczonymi inspektorami WIOŚ - (24.09.2019 r.) w celu omówienia wspólnych działań kontrolnych poprawiających efektywność współpracy;
- uzgodnienie z Komendą Główną Policji zasad współpracy oraz przygotowanie założeń w ramach zbliżającej się ogólnopolskiej akcji Stop nielegalnym odpadom;
- przeprowadzenie ogólnopolskiej akcji STOP nielegalnym odpadom:

W dniu 8 października 2019 roku odbyła się pierwsza edycja operacji „STOP nielegalnym odpadom” polegająca na kontroli przemieszczania nielegalnych odpadów na terenie Polski. Celem operacji było zwalczanie nielegalnego transportu i porzucania odpadów oraz wzmocnienie komunikacji i zdolności organów ścigania i inspekcji w zwalczaniu przestępczości przeciwko środowisku. Do udziału w operacji została zaproszona Policja, z którą prowadzono bieżącą współpracę. Wspólne działania polegały na intensyfikacji kontroli nielegalnego przemieszczania, transportu, składowania, porzucenia odpadów, kontrolę szlaków przemieszczania odpadów przez wspólne patrole mobilne Inspekcji Ochrony Środowiska i Policji.

Uzyskane wyniki:

Skontrolowano ogółem 260 pojazdów, w toku czynności ujawniono nieprawidłowości polegające na braku wymaganego wpisu do BDO (Bazy Danych o Odpadach), braku karty przekazania odpadów, niewłaściwego oznakowania pojazdu. W działaniach wzięło udział 170 inspektorów i funkcjonariuszy Policji. Podjęte działania przyczyniły się do zwiększenia skuteczności zwalczania przestępczości w zakresie zanieczyszczenia środowiska nielegalnymi odpadami.

- zorganizowanie dla 60 inspektorów ochrony środowiska szkolenia (17.10.2019 r., Warszawa) w zakresie taktyki zwalczania przestępczości przeciwko środowisku. Podczas szkolenia omówiono przestępstwa towarzyszące nielegalnej gospodarce odpadami, jak również problemy pojawiające się przy zwalczaniu przestępczości przeciwko środowisku naturalnemu. W spotkaniu, prowadzonym w formie warsztatów, uczestniczyli jako eksperci funkcjonariusze Policji z wydziałów do walki z przestępczością gospodarczą oraz do walki z korupcją.

3.5. Inne działania

3.5.1 Skargi

Organy inspekcji ochrony środowiska w 2019 r. rozpatrzyły łącznie 325 skarg:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 238 skarg, w tym:
 - 192 we własnym zakresie,
 - 46 przekazał zgodnie z właściwością.
- Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 87 skarg, w tym:
 - 15 we własnym zakresie,
 - 72 przekazali zgodnie z właściwością.

Wśród 238 skarg rozpatrzonych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w 2019 r. były: 156 skarg na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, 2 skargi na nienależyte wykonanie zadań kontrolnych przez pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, 34 skargi na sposób rozpatrzenia lub nierozpatrzenie w terminie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska skarg na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, a także 7 skarg dotyczących działalności organów innych Inspekcji niż Ochrony Środowiska, które przekazano organom nadzorującym lub wyższego stopnia. 36 skarg dotyczących działań innych organów administracji lub ich pracowników przekazano wg właściwości, a w przypadku 2 skarg dotyczących działalności innych organów administracji, jedną przyjęto do wiadomości, natomiast odnośnie drugiej udzielono wyjaśnień co do kompetencji organów wynikających z przepisów prawa.

Zarzuty podnoszone przez skarżących na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w 50% skarg (78) nie potwierdziły się. W 11,5% przypadków (18 skarg) skargi uznano za zasadne, Główny Inspektor Ochrony Środowiska skierował wystąpienia do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska o podjęcie działań zapobiegawczych w celu niedopuszczenia do podobnych nieprawidłowości w przyszłości. Sposób załatwienia 44 skarg zakwalifikowano jako inny, tj. nie dający się jednoznacznie zdefiniować jako pozytywny ani negatywny, a 16 skarg przyjęto do wiadomości.

W 2019 r. organy Inspekcji rozpatrzyły łącznie 13788 wniosków o podjęcie interwencji:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 1736 wniosków, w tym:

- 662 we własnym zakresie,
- 1074 przekazał zgodnie z właściwością,
- Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 12063 wnioski, w tym:
 - 8987 we własnym zakresie,
 - 3076 przekazali zgodnie z właściwością.

Rozpatrywane sprawy dotyczyły: ochrony powietrza (3421), gospodarki odpadami (3964), ochrony przed hałasem (2139), ochrony wód i gospodarki ściekowej (2574), ochrony przyrody (286), ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym (134), działalności inwestycyjnej i eksploatacji urządzeń wodnych (73), stosunków wodnych i podtapiania gruntów (96), stosowania prawa górniczego i geologicznego (24), leśnictwa (7), łowiectwa (4) oraz innych (1402).

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 6209 kontroli interwencyjnych, w wyniku których:

- wydano 2334 zarządzenia pokontrolne,
- nałożono 1622 mandaty karne,
- skierowano wnioski do:
 - organów administracji samorządowej - 1339,
 - organów administracji rządowej - 657,
 - organów ścigania - 244,
 - sądów powszechnych – 213,
- wszczęto 882 postępowania administracyjne,
- wydano 260 decyzji nakładających zobowiązania niepieniężne.

3.5.2 Interpelacje i zapytania parlamentarzystów

Parlamentarzyści zwracali się do organów Inspekcji Ochrony Środowiska w sprawach z zakresu ochrony środowiska, dotyczących m.in.: eksploatacji składowisk odpadów, nielegalnego magazynowania odpadów, emisji zanieczyszczeń do powietrza w wyniku eksploatacji instalacji, uciążliwości zapachowej i hałasowej, promieniowania elektromagnetycznego, zanieczyszczenia środowiska w wyniku odprowadzania nieoczyszczonych ścieków, planowanych inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, państwowego monitoringu środowiska oraz transgranicznego przemieszczania odpadów. Główny Inspektor Ochrony Środowiska udzielił odpowiedzi na 14 interwencji parlamentarzystów, przekazał zgodnie z właściwością 2 interwencje parlamentarzystów oraz przygotował i przekazał do Ministerstwa Środowiska 92 projekty odpowiedzi w zakresie swoich kompetencji w sprawach zgłaszanych przez parlamentarzystów do Ministra Środowiska. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska udzielili odpowiedzi na 56 interwencji parlamentarzystów.

3.5.3 Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Rejestr zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii

W rejestrze³⁰ gromadzone są dane na temat zakładów o dużym oraz zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej, jak również zakładów, na terenie których występują substancje niebezpieczne w ilościach co najmniej 5% ilości, która kwalifikuje zakład do grupy zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej³¹. W rejestrze znajdują się dane dotyczące: lokalizacji zakładów, profilu działalności, rodzaju i ilości substancji niebezpiecznych oraz informacje na temat przeprowadzonych przez wojewódzkich inspektorów kontroli.

Wg stanu na 31 grudnia 2019 r. w rejestrze znajdowały się łącznie 1210 zakładów, w tym 259 ZZR oraz 191 ZDR. W porównaniu do roku 2018, liczba ZDR zwiększyła się o 4, natomiast ZZR o 7 zakładów.

Rejestr poważnych awarii

Rejestr poważnych awarii prowadzony jest na podstawie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska³². W 2019 r. łącznie zarejestrowano w nim 48 zdarzeń, w tym 10 poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, tj. spełniających kryteria z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska³³.

W rejestrze gromadzone są dane na temat rozpoznawanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii, w tym dane dotyczące miejsca i daty zdarzenia, substancji niebezpiecznych biorących udział w zdarzeniu, skutków zdarzenia oraz działań podjętych w celu ograniczenia bądź likwidacji jego skutków.

Działania Inspekcji Ochrony Środowiska związane z prowadzeniem rejestru:

- wprowadzanie do rejestru danych dotyczących zdarzeń o znamionach poważnych awarii i poważnych awarii w oparciu o informacje pozyskane w trakcie rozpoznawania zdarzenia,
- przygotowywanie sprawozdań, raportów i analiz dotyczących zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii.

Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń

Rejestr prowadzony jest na podstawie art. 236a ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz rozporządzenia (WE) Nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającego dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE.

Rejestr obejmuje dane dotyczące zakładów określonych w art. 236b ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tj. prowadzących co najmniej jedną z działalności wymienionych w załączniku I do rozporządzenia (WE) Nr 166/2006.

³⁰ Art. 29 pkt 4 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 2019 r. poz. 1355 z późn. zm.).

³¹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138).

³² Art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 2019 r. poz. 1355 z późn. zm.).

³³ Dz. U. 2003 Nr 5, poz. 58.

Gromadzone dane obejmują, oprócz danych identyfikacyjnych wszystkich zakładów, dane dotyczące uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów w przypadku zakładów, które objęte są obowiązkiem sprawozdawczym, tj. przekroczyły wartości progowe określone w załączniku II i art. 5 rozporządzenia (WE) Nr 166/2006 dla uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów.

W 2019 r. rejestr obejmował 3 545 zakładów.

4. Działania pokontrolne

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska po stwierdzeniu naruszeń wymagań ochrony środowiska oraz na podstawie ustaleń kontroli:

- nakładali grzywny w drodze mandatu karnego lub pouczali za wykroczenia dotyczące naruszenia przepisów z zakresu ochrony środowiska,
- wydawali decyzje wstrzymujące działalność powodującą naruszenie wymagań ochrony środowiska lub ustalenia terminu usunięcia naruszenia,
- wymierzali administracyjne kary pieniężne za przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza, za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, za przekroczenie warunków poboru wody ustalonych w pozwoleniach, za przekroczenia warunków dotyczących wprowadzania ścieków do wód oraz do ziemi, określonych w pozwoleniach, za składowanie odpadów w miejscu na ten cel niewyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami,
- wymierzali kary pieniężne za naruszenie przepisów: związanych z międzynarodowym przemieszczaniem odpadów, ustawy o odpadach, ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, ustawy o bateriach i akumulatorach, ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych czy ustawy Prawo ochrony środowiska w ramach uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR),
- wydawali zarządzenia i zalecenia pokontrolne zobowiązujące do usunięcia stwierdzonych naruszeń,
- kierowali wystąpienia do organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia,
- kierowali wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej z wnioskami o podjęcie stosownych działań w celu usunięcia występujących nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie środowiska,
- ustalali koszty kontroli, na podstawie których stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska.

Ponadto, w ramach działalności pokontrolnej wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili postępowania egzekucyjne mające doprowadzić do wykonania obowiązku wynikającego z mocy prawa lub z decyzji administracyjnej. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stosowali również pouczenia w przypadkach naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko oraz udzielali instruktażu, w przypadku nowych obowiązków nałożonych przepisami prawa.

Szczegółowe informacje o tych działaniach zawarte są w rozdziale drugim, opisującym wyniki kontroli i stwierdzone naruszenia w zakładach poszczególnych kategorii

ryzyka. W niniejszym podrozdziale przedstawiono zbiorcze informacje o poszczególnych rodzajach działań pokontrolnych.

W związku z naruszeniami wymagań ochrony środowiska stwierdzonymi w wyniku przeprowadzonych kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska podjęli 21 691 działań pokontrolnych.

Najczęściej stosowanym działaniem pokontrolnym były zarządzenia pokontrolne. Wydano ich 5 218, co stanowi 24% wszystkich działań pokontrolnych. Kolejnymi działaniami, jakie stosowali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska były: pouczenia (4 599), decyzje administracyjne o charakterze pieniężnym (3 013), wystąpienia do innych organów (3 120), mandaty karne (2 843), postanowienia (2 395), zalecenia pokontrolne (15), wnioski do organów ścigania (177), wnioski do sądów (311).

Tabela 5. Wybrane sankcje i inne działania pokontrolne

Województwo	Liczba podmiotów w ewidencji WIOŚ	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba udzielonych pouczeń	Liczba nałożonych mandatów karnych	Liczba wydanych zaleceń pokontrolnych	Liczba postanowień	Liczba wydanych zarządzeń pokontrolnych	Liczba wniosków skierowanych do				
								organów ścigania	sądów powszechnych	admin.	Publicznej	liczba wydanych decyzji ostatecznych o charakterze pieniężnym
Dolnośląskie	10 507	3 519	245	121	0	135	225	9	0	300	144	
Kujawsko-Pomorskie	6 910	2 543	197	169	4	195	273	3	4	11	198	
Lubelskie	7 250	3 066	337	178	1	119	379	9	2	112	183	
Lubuskie	5 677	1 949	183	179	0	91	259	4	2	62	92	
Łódzkie	9 980	4 174	271	134	1	102	354	21	26	28	192	
Małopolskie	12 751	3 721	383	208	3	148	431	11	7	243	293	
Mazowieckie	21 675	5 887	597	288	0	233	751	24	16	688	514	
Opolskie	3 770	1 296	60	72	0	53	128	3	6	95	90	
Podkarpackie	8 612	2 797	117	52	0	265	192	5	0	137	138	
Podlaskie	7 421	2 206	205	83	0	99	221	1	2	81	55	
Pomorskie	6 611	2 808	230	147	0	133	180	6	5	87	71	
Śląskie	8 422	3 643	399	219	4	110	387	29	15	310	177	
Świętokrzyskie	2 870	1 133	112	177	0	62	138	20	6	164	73	
Warmińsko-Mazurskie	5 478	2 989	370	120	0	128	360	3	1	0	99	
Wielkopolskie	12 408	4 022	622	589	2	365	759	28	215	660	534	
Zachodniopomorskie	5 727	1 416	271	107	0	157	181	1	4	142	160	
Polska	136 069	47 169	4 599	2 843	15	2 395	5 218	177	311	3 120	3 013	

4.1 Wnioski do organów ścigania

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skierowali do organów ścigania 141³⁴ wniosków w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa. W 20 przypadkach prokuratorzy umorzyli śledztwo, natomiast w 12 odmówiono wszczęcia

³⁴ W tabeli sankcje i inne działania pokontrolne liczba wniosków skierowanych do organów wynosi 177. Różnica ta spowodowana jest tym, iż 36 wniosków wystawionych w 2019 r. dotyczyło kontroli wykonanych w latach poprzednich.

postępowania. W 9 przypadkach prokuratorzy skierowali sprawę do sądów, z czego w 3 przypadkach orzeczono winę.

Przykłady przyczyn umorzenia spraw przez prokuratorów:

- brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie przestępstwa,
- brak znamion czynu zabronionego w przypadku udaremnienia przeprowadzenia kontroli przez inspektorów,
- zebrany materiał dowodowy nie dawał dostatecznych podstaw uzasadniających poświadczenie nieprawdy i fałszowanie dokumentacji w zakresie ewidencji odpadów medycznych,
- stwierdzenie, iż czyn nie zawiera znamion przestępstwa,
- niewykrycie sprawców czynu zabronionego,
- brak znamion czynu zabronionego wobec składowania odpadów oraz ich usuwania w sposób mogący zagrażać życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi.

4.2 Wymierzanie kar

4.2.1 Wydane decyzje ogółem

Tabela 6. Wydane decyzje ogółem ³⁵

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym:	Liczba wydanych decyzji
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ^{36, 37}	18+847= 865
wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków	234
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	463
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	285
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	111
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	12
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	68
składowanie i magazynowanie odpadów	40
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	16
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	4 + 50 = 54
nieprzestrzeganie przepisów z zakresu gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	2

³⁵ Na wydane decyzje ogółem składają się: decyzje dotyczące kar bieżących, kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia, kary rozliczne w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę ponoszenia kar, kary wymierzone w związku z niezrealizowaniem przedsięwzięcia w terminie lub nieusunięciem przyczyn wymierzenia odroczonej kary, kary odroczone w trybie art. 317 ustawy Prawo ochrony środowiska, kary odroczone na podstawie innych ustaw, kary zawieszane na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, kary rozłożone na raty w trybie ustawy Ordynacja podatkowa, koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska.

³⁶ Ustawa dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach – 18 decyzji.

³⁷ Ustawa dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – 847 decyzji.

nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	6
nieprzestrzeganie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowych gazach cieplarnianych	271
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	8
nieprzestrzeganie przepisów o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych	7
nieprzestrzeganie przepisów o lasach	0
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie przygotowania i realizacji programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych	16
nieprzestrzeganie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	45
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie szacowania wielkości emisji z instalacji albo z operacji lotniczej	1
Ogółem	2 523

Na 2 523 kary pieniężne wymierzone w 2019 r. najwięcej - 865 (34,4%) wymierzono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach, najmniej - 1 za nieprzestrzeganie przepisów w zakresie szacowania wielkości emisji z instalacji albo z operacji lotniczej.

Liczba wydanych decyzji ostatecznych za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska w porównaniu do 2018 r. zmalała o 2 348.

4.2.2 Liczba decyzji dotycząca kar biegnących

Tabela 7. Liczba decyzji dotycząca kar biegnących

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym:	Liczba wydanych decyzji
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	115
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	27
składowanie i magazynowanie odpadów	22
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	0
Ogółem	164

Na 164 decyzje dotyczące kar biegnących - 115 (70,1%) wydano za przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu, natomiast najmniej (22 decyzji) dotyczyło składowania i magazynowania odpadów. Liczba wydanych decyzji dotyczących kar biegnących w porównaniu do 2018 r. wzrosła o trzystaście.

4.2.3 Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia

Tabela 8. Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia³⁸

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska za:	Liczba wydanych decyzji	Kwota [zł]
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ^{39 40}	833 (*38) + 18 (*39) = 851	10 622 692,00 + 131 500,00 = 10 754 192,00 zł
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	143	12 306 091,08 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	284	3 782 806,00 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	108	2 108 834,00 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	49	7 340 803,74 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	10	253 288,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	59	1 110 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	16	655 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	4	25 000,00 zł
magazynowanie lub składowanie odpadów	17	16 565 180,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	1	9 088 922,00 zł
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	6	100 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowych gazach cieplarnianych	271	561 354,00 zł
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	8	58 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych	1	50 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie przygotowania i realizacji programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych	16	190 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o ocenach oddziaływania na środowisko	45	1 705 250,00 zł
Ogółem	1 889	66 654 720,82 zł

³⁸ Kara za okres trwania naruszenia - wojewódzki inspektor ochrony środowiska na podstawie ostatecznych decyzji określających wymiar kary biegnącej ustala decyzją karę pieniężną za okres do ustania przekroczenia lub naruszenia lub do końca roku kalendarzowego, w którym stwierdzono naruszenie – art. 302 ustawy Prawo ochrony środowiska. Ponadto w przypadku stwierdzenia przekroczenia warunków korzystania ze środowiska na podstawie pomiarów prowadzonych przez podmiot korzystający ze środowiska wojewódzki inspektor ochrony środowiska wymierza karę za rok kalendarzowy, którego dotyczą pomiary zgodnie z art. 305 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – 833 decyzje na kwotę 10 622 692,00 zł.

⁴⁰ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach – 18 na kwotę 131 500,00 zł.

Na 1 889 kar za okres trwania naruszenia i inne naruszenia najwięcej kar – 851 nałożono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach, natomiast największą kwotę 16 565 180,00 zł ustalono za magazynowanie lub składowanie odpadów. W porównaniu z 2018 r. liczba wydanych decyzji zmalała o 1 929, natomiast kwota wzrosła o 15 564 078,00 zł.

4.2.4 Kary odroczone, zawieszane lub rozłożone na raty

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 517 decyzji odraczających, zawieszających lub rozkładających kary na raty na kwotę 19 464 147,99 zł. Decyzje odraczające wydane w 2019 r. dotyczyły kar pieniężnych wymierzonych w 2018 r. oraz w latach ubiegłych, w tym:

Tabela 9. Kary odroczone w trybie art. 317 ustawy Poś

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska za:	Liczba wydanych decyzji	Kwota [zł]
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	90	9 907 268,65 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	18	488 085,00 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	2	32 504,4 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	11	706 057,00 zł
magazynowanie lub składowanie odpadów	1	92 366,00 zł
Ogółem	122	11 226 281,05zł

Na 122 decyzje odraczające termin płatności kary na podstawie art. 317 ustawy Poś, najwięcej (73,8%) decyzji dotyczyło wprowadzania do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom.

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 7 decyzji odraczających w trybie art. 296 ustawy Prawo wodne opłaty podwyższonej na kwotę 83 711,00 zł.

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 160 decyzji zawieszających wymiar kary na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na kwotę 3 597 920,00 zł.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2019 r. umorzyli 196 kar na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na łączną kwotę 4 037 859,54 zł.

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozłożyli na raty 32 kary na kwotę 518 376,40 zł, w trybie ustawy Ordynacja podatkowa.

4.2.5 Kary rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar

W 2019 r. śląski wojewódzki inspektor ochrony środowiska wydał 6 decyzji w związku z terminową realizacją przedsięwzięć, które usunęły przyczyny wymierzenia kar.

4.2.6 Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 69 decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz, na podstawie których stwierdzono naruszenie wymagań ochrony środowiska na łączną kwotę 131 280,94 zł.

W porównaniu z 2018 r. liczba decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz zmalała o 27.

4.2.7 Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar

Kwota niewyegzekwowanych należności na koniec 2019 r. wyniosła ponad 145,7 mln zł, w tym ponad 59,8 mln zł dotyczyło kar niewyegzekwowanych w okresie sprawozdawczym.

Tabela 10. Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar

Kary niewyegzekwowane za:	Ogółem		W okresie sprawozdawczym	
	Liczba decyzji	Kwota niewyegzekwowanych należności [zł]	Liczba decyzji	Kwota niewyegzekwowanych należności [zł]
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ⁴¹ ,	1 192	14 663 082,79 zł	281	8 898 563,07 zł
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganiom warunkom	152	21 183 389,03 zł	30	9 475 218,38 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	256	3 295 877,5 zł	49	1 029 765,76 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	53	820 820,92 zł	6	50 762,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	89	4 862 050,55 zł	8	331 003,00 zł
magazynowanie lub składowanie odpadów	58	28 105 136,62 zł	8	10 675 562,73 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	29	11 893 283,67 zł	12	11 812 862,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	37	371 283,73 zł	12	143 898,22 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych	22	60 194 333,48 zł	3	17 265 573,00 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	3	39 447,98 zł	0	0,00 zł
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	3	17 000,00 zł	1	2 000,00 zł

⁴¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach – 2 383 773,37zł - ogółem,
Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – 5 462 321,19zł - ogółem.

nieprzestrzeganie przepisów w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	17	121 514,21 zł	4	40 000,00 zł
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	5	44 786,36 zł	0	0,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	2	4 236,00 zł	1	1 436,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowych gazach cieplarnianych	31	71 075,00 zł	25	62 875,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o lasach	2	10 000,00 zł	1	5 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	2	10 055,6 zł	2	10 055,6 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych art. 109 ust. 1 pkt 2	7	7 340,00 zł	7	7 340,00 zł
Ogółem	1 960	145 722 053,44 zł	450	59 811 914,76 zł

Główną przyczyną braku egzekucji administracyjnych kar pieniężnych nakładanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska jest stosowanie procedury upadłościowej przez dłużników. W takiej sytuacji inspekcja ma ograniczone możliwości wyegzekwowania kary.

4.3 Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska w celu wyegzekwowania należności z tytułu kar pieniężnych podejmuje następujące działania:

- wystawienie upomnienia do dłużnika,
- wystawienie tytułu wykonawczego do właściwego miejscowo Urzędu Skarbowego,
- zgłoszenie do organu prowadzącego egzekucję wierzytelność. W przypadku długotrwałego postępowania egzekucyjnego, wojewódzki inspektor ochrony środowiska występuje (kilka razy w roku) do właściwego organu egzekucyjnego, z prośbą o udzielenie informacji na temat etapu zaawansowania ściągania należności.

Problemy mające istotne znaczenie przy egzekucji kar:

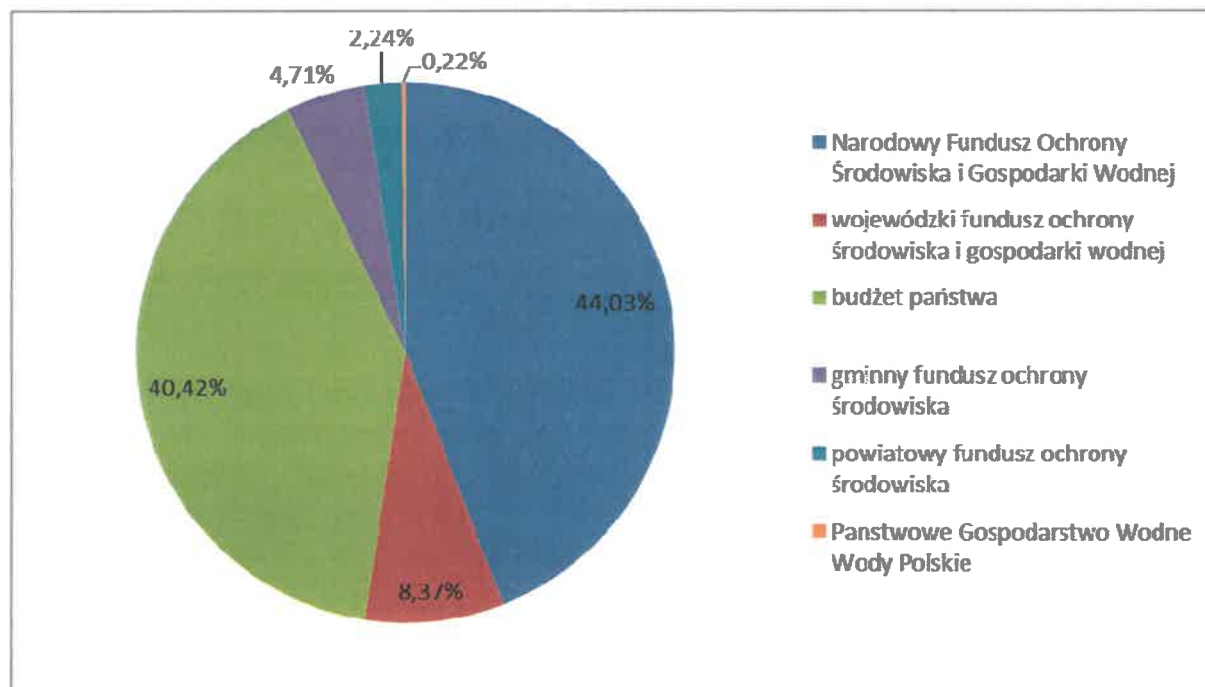
- wieloetapowość w procesie wyegzekwowania kar pieniężnych, co przekłada się na długi czas spłaty kary, a w konsekwencji może doprowadzić do jej przedawnienia,
- w przypadku nieuregulowania kary pieniężnej przez przedsiębiorcę wojewódzki inspektor ochrony środowiska może jedynie wystawić tytuł wykonawczy i przekazać go do miejscowego organu egzekucyjnego lub do komornika sądowego,

- naczelnicy urzędów skarbowych umarzają postępowania egzekucyjne z uwagi na brak możliwości realizacji tytułu wykonawczego,
- w wielu przypadkach z ustaleń organów egzekucyjnych wynika, że dłużnicy nie posiadają majątku i źródeł dochodu wystarczających do skutecznego przeprowadzenia egzekucji. Wówczas Naczelnik Urzędu Celno-Skarbowego wydaje postanowienie w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego wobec stwierdzenia, że nie uzyska się kwoty przewyższającej wydatki egzekucyjne,
- bezskuteczne zajęcia rachunków bankowych przez Naczelników Urzędów Skarbowych oraz Komorników Sądowych,
- stosowanie procedury upadłościowej przez dłużników.

4.4 Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych

Środki uzyskane z tytułu kar pieniężnych wpłacone w 2019 r. były przekazywane przez wojewódzkich inspektorów funduszom ekologicznym oraz do budżetów w samorządach i budżetu państwa. W 2019 r. przekazano ogółem 7 818 058,19 zł⁴², w tym do:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 3 442 229,85 zł,
- wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej – 654 625,17 zł,
- budżetu państwa – 3 160 374,68 zł,
- budżetów gmin – 368 343,95 zł,
- budżetów powiatów – 175 497,54 zł,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – 16 987,00 zł.

Wykres 7. Procentowy podział środków uzyskanych oraz przekazanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych

⁴² Różnica w kwocie wpływów i środków przekazanych wynika z zasad przekazywania przez WIOŚ środków do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżetu właściwych powiatów, budżetu właściwych gmin, budżetu państwa określonych w art. 402 Prawo ochrony środowiska (w terminie do końca następnego miesiąca po ich wpływie).

4.5 Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)

W 2019 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali łącznie 107 decyzji wstrzymujących, w tym:

- 83 decyzje wstrzymujące działalność⁴³;
- 24 decyzje wstrzymujące użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)⁴⁴;

4.6 Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym

W 2019 r. w związku z niewykonaniem obowiązków nałożonych decyzjami o charakterze niepieniężnym, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili 13 postępowań egzekucyjnych.

W ramach prowadzonych postępowań wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wystosowali 8 upomnień, 5 tytułów wykonawczych oraz nałożyli 9 grzywien w celu przymuszenia, na łączną kwotę 158 000 zł, z czego 100 000 zł w woj. mazowieckim, 20 000 zł w woj. łódzkim, 13 000 zł w woj. małopolskim, 10 000 zł w woj. dolnośląskim oraz kujawsko-pomorskim i 5 000 zł w woj. wielkopolskim.

4.7 Działania podjęte na podstawie art. 10b ust. 2 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska w 2019 r.

W 2019 r., zgodnie z art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w związku z podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku albo wykroczenia podjęli czynności polegające na:

Tabela 11. Podjęte działania zgodnie z art. 10b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska

Nazwa podjętych działań	Liczba podjętych działań
wniesienie aktu oskarżenia	5
poparcie aktu oskarżenia	2
obserwowanie i rejestrowanie przy użyciu środków technicznych, w tym technik satelitarnych i bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom	438
gromadzenie i zabezpieczanie dowodów popełnienia przestępstw lub wykroczeń	721
żądanie pisemnych lub ustnych informacji oraz przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego	642
ustalenie tożsamości osób oraz żądanie okazania dokumentów niezbędnych do wymierzenia grzywny w drodze mandatu karnego lub sporządzeniu wniosku o ukaranie	389
nakładanie grzywien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia	260

⁴³ Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 364 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska lub na podstawie art. 32, art. 140 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach lub na podstawie art. 33, art. 34 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu.

⁴⁴ Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 365 ust. 1 i 2, art. 367 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

dokonywanie oględzin pomieszczeń i innych miejsc	699
zatrzymywanie lub przeszukiwanie pojazdów przewożących towary oraz kontrola dokumentów związanych z przewozem towaru, jeżeli zachodzi podejrzenie przewożenia odpadów	311
udzielanie pouczeń, zwracanie uwagi, ostrzeganie lub stosowanie innych środków oddziaływania wychowawczego	465

4.8 Realizacja zadań organu II instancji

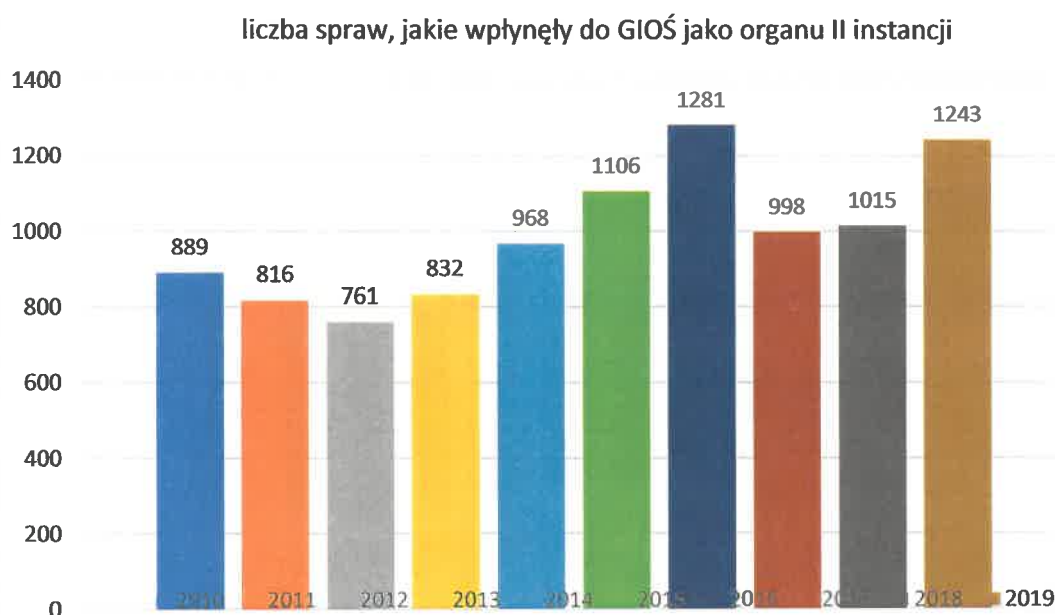
W 2019 r. do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wpłynęły 1243 sprawy dotyczące: odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, zażaleń na postanowienie wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o stwierdzenie nieważności decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o ponowne rozpatrzenie spraw zakończonych decyzją lub postanowieniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzje lub postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz skargi kasacyjne złożone do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, zażalenia do Naczelnego Sądu Administracyjnego na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz sprzeciwu do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie od decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Sprawy, jakie wpłynęły do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w podziale na komponenty przedstawiają się następująco:

- gospodarka odpadami – 396,
- wydanie opinii odnośnie produktu ubocznego -70,
- gospodarka wodno-ściekowa – 53,
- nadmierny pobór wody – 2,
- międzynarodowe przemieszczanie odpadów – 56,
- recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji –29,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – 40,
- brak wpisu do BDO – 100,
- brak pozwolenia zintegrowanego – 9,
- ochrona przed hałasem – 33,
- wstrzymanie użytkowania lub oddania do użytkowania – 41,
- wstrzymanie działalności – 45,
- uwalnianie i transfer zanieczyszczeń (PRTR)⁴⁵ – 12,
- baterie i akumulatory – 4,
- opakowania i odpady opakowaniowe – 37,
- opłata produktowa – 13,
- ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – 34,
- ochrona powietrza – 46,
- handel uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych – 4,
- dostęp do informacji publicznej oraz udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie – 22,
- postępowanie egzekucyjne w administracji – 15,

⁴⁵ PRTR- Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.

- ordynacja podatkowa – 31,
- rozpatrzenie sprzeciwu i wydanie postanowienia o odstąpieniu od czynności kontrolnych lub kontynuowaniu czynności kontrolnych – 2,
- utrudnianie przeprowadzenia kontroli – 11,
- substancje zubożające warstwę ozonową – 79,
- naruszenie warunków, wymogów i obowiązków określonych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach – 10,
- poważne awarie – 2,
- Prawo wodne – nawozy – 7,
- art. 189k § 1 kpa, ulga w wykonaniu administracyjnej kary pieniężnej – 4,
- art. 61a kpa odmowa wszczęcia postępowania – 7,
- pozostałe – 29 (np. odmowa wydania uwierzytelnionych akt sprawy, odmowa wydania zaświadczenia, drewno i produkty z drewna, interpretacja przepisów, odmowa wszczęcia postępowania).

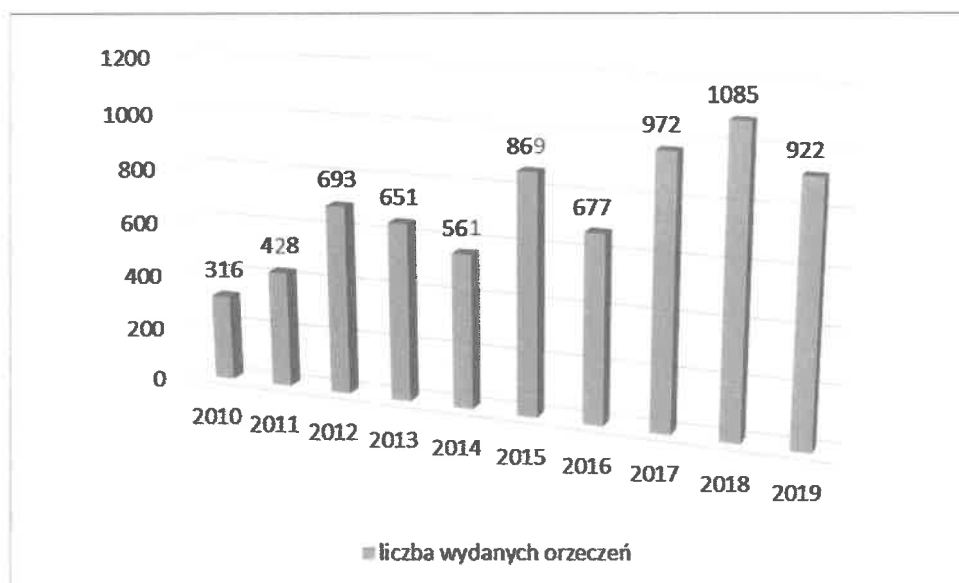

Wykres 8. Liczba spraw, jakie wpłynęły do GIOŚ jako organu II instancji w poszczególnych latach

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2019 r. wydał 922 decyzje i postanowienia, z czego:

- utrzymał w mocy 511 rozstrzygnięć organu I instancji,
- uchylił 84 rozstrzygnięcia organu I instancji i umorzył postępowanie organu I instancji,
- uchylił 46 decyzji organu I instancji i przekazał sprawy do ponownego rozpatrzenia,
- uchylił 99 decyzji organu I instancji i orzekł,
- uchyłono 1 decyzję GIOŚ i orzeczono,
- stwierdził w 38 sprawach uchybienie terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia,
- umorzył 15 postępowań odwoławczych,
- odmówił wstrzymania wykonania 24 zaskarżonych decyzji,

- wstrzymał wykonanie 7 zaskarżonej decyzji,
- stwierdził niedopuszczalność 14 wniesionych odwołań lub zażaleń,
- stwierdził nieważność 9 rozstrzygnięć organu I instancji,
- odmówił stwierdzenia nieważności 5 rozstrzygnięć organu I instancji,
- odmówił udostępnienia informacji publicznej w 4 sprawach i wydał decyzje,
- odmówił przywrócenia terminu do wniesienia odwołania czy też zażalenia w 23 sprawach,
- w 8 sprawach stwierdził, że WIOŚ nie pozostawał w bezczynności,
- w 1 sprawie stwierdził, że WIOŚ dopuścił się przewlekłego prowadzenia sprawy,
- odmówił zawieszenia postępowania w 2 sprawach,
- podjął zawieszone postępowanie w 1 sprawie,
- uchylił decyzję w całości, odstąpił od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej i poprzestał na pouczeniu (art. 189f k.p.a.) – 10,
- podejmował inne rozstrzygnięcia – 20 (np. przywrócenie terminu do wniesienia odwołania, sprostowanie omyłki pisarskiej, odmowa dopuszczenia do udziału na prawach stron, przywrócenie terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia).

Wykres 9. Liczba wydanych orzeczeń przez GIOŚ jako organ II instancji

Do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w 2019 r. zostały złożone skargi na 108 decyzji i 33 postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, 1 sprzeciw od decyzji GIOŚ oraz 3 skargi na bezczynność organu.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 2019 roku rozpatrzył 131 skarg (skargi złożone w 2019 roku jak i z lat ubiegłych) i podjął następujące rozstrzygnięcia w:

- 82 - sprawach oddalił skargę na rozstrzygnięcia GIOŚ,
- 16 - sprawach uchylił rozstrzygnięcia GIOŚ,
- 4 - sprawach uchylił decyzję GIOŚ i WIOŚ,
- 1 - sprawie umorzono postępowanie sądowe,
- 1 - sprawie oddalił sprzeciw,
- 27 - sprawach nastąpiło odrzucenie skargi.

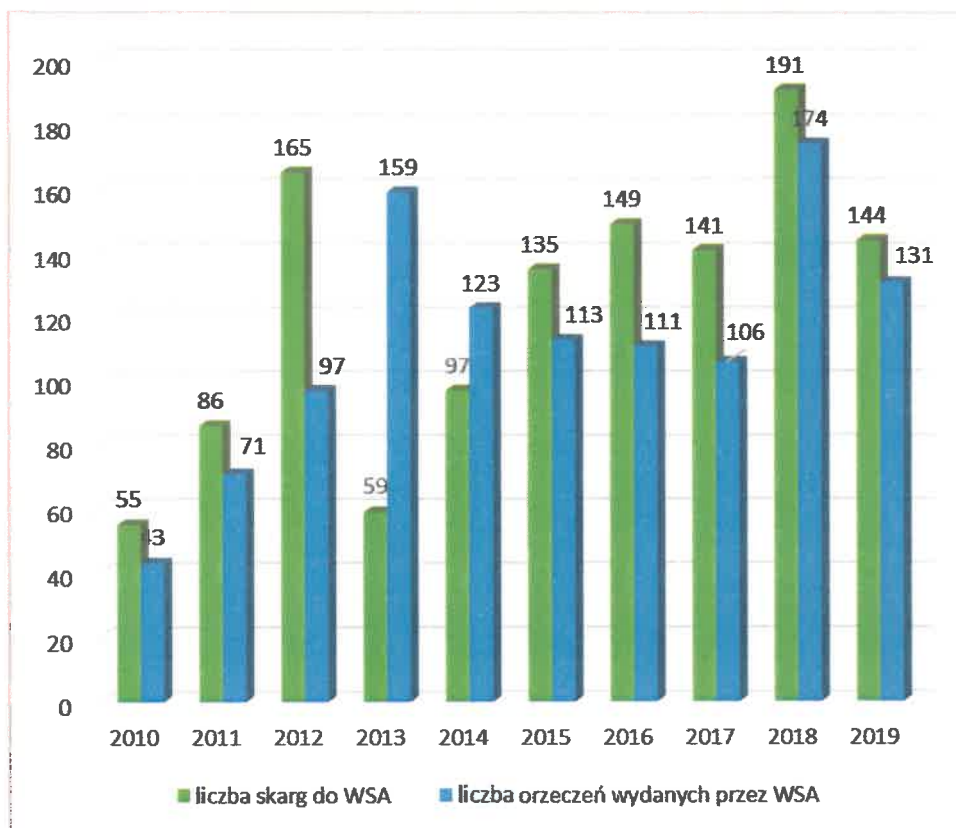
Podsumowując, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 110 sprawach wydał rozstrzygnięcia korzystne dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, co stanowi 84% zaskarżonych spraw.

Ponadto Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 2019 roku wydał:

- 19 postanowień o oddaleniu wniosku o wstrzymaniu wykonania zaskarżonych orzeczeń wydanych przez GIOŚ,
- 6 postanowień o wstrzymaniu wykonania zaskarżonej decyzji,
- 6 postanowień o odmowie przywrócenia terminu do uzupełnienia braków formalnych,
- 1 postanowienie o przywróceniu terminu do wniesienia skargi.
-

W skargach na bezczynność organu Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie podjął następujące rozstrzygnięcia:

- oddalono skargę na bezczynność organu,
- oddalono skargę na bezczynność organu oraz oddalono wniosek o wymierzeniu grzywny.

Wykres 10. Liczba skarg złożonych do WSA na rozstrzygnięcie GIOŚ oraz wydanych rozstrzygnięć przez WSA

W 9 sprawach Główny Inspektor Ochrony Środowiska złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz 3 zażalenia na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego .

Strony postępowania wniosły 26 skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz 6 zażaleń na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego .

Naczelnny Sąd Administracyjny rozpatrzył w 2019 r. 36 skarg kasacyjnych od wyroków WSA oraz rozpatrzył 8 zażaleń na postanowienia WSA, w tym:

- oddalił 23 skargi kasacyjne złożone przez Stronę,
- oddalił 4 skargi kasacyjne złożone przez GIOŚ,
- uchylił 2 wyroki WSA oraz orzeczenie GIOŚ po rozpatrzeniu skarg kasacyjnych wniesionych przez Stronę,
- uchylił 1 wyrok WSA oraz orzeczenie GIOŚ i WIOŚ po rozpatrzeniu skargi kasacyjnej wniesionej przez Stronę,
- uchylił w 4 sprawach wyrok WSA i przekazał do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji po rozpatrzeniu skargi złożonej przez GIOŚ,
- w 2 sprawach uchylił wyrok WSA i oddalił skargę - po rozpatrzeniu skarg kasacyjnych wniesionych przez GIOŚ,
- oddalił 6 zażaleń na postanowienia WSA,
- uchylił zaskarżone postanowienie WSA w 1 sprawie,
- uchylił zaskarżone postanowienia WSA w 1 sprawie i przekazał do ponownego rozpatrzenia przez WSA – zażalenie złożone przez GIOŚ.

III. TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW

W 2019 r. najważniejsze zadania Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów to kontrola prawidłowości realizacji transgranicznego przemieszczania odpadów, w tym niebezpiecznych, w szczególności poprzez kontrolę instalacji wytwarzających lub przetwarzających te odpady, prowadzenie wspólnych akcji inspekcyjnych z Krajową Administracją Skarbową, Strażą Graniczną, Inspekcją Transportu Drogowego i Policją, a także szkolenie służb kontrolujących transgraniczne przemieszczanie odpadów.

Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydawał decyzje na przywóz odpadów do kraju, ich wywóz za granicę oraz tranzyt przez Polskę, jak również prowadził postępowania w celu zwrotu odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski lub zagospodarowania w kraju. Inspekcja Ochrony Środowiska współpracowała z właściwymi organami innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów, realizowała zadania wynikające z udziału Polski w Konwencji Bazylejskiej, w tym prowadziła Krajowy Sekretariat Konwencji Bazylejskiej.

1. Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym w sprawach udzielania zezwoleń na przywóz, wywóz i tranzyt odpadów, a także w sprawach udzielania zezwoleń wstępnych polskim instalacjom odzysku odpadów przetwarzającym odpady z zagranicy. Większość zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów przeznaczonych do odzysku wydawanych przez GIOŚ związana jest z zapotrzebowaniem rynku na odpady stosowane jako surowce wtórne przy produkcji lub wykorzystywane jako źródło energii.

W 2019 r. wydano ogółem 156 decyzji (w 2018 r. – 275 decyzji), z których 115 (w 2018 r. - 217) dotyczyło przemieszczania odpadów niebezpiecznych. Ponadto, na wniosek zainteresowanych podmiotów w 2019 r. zmieniono 10 wcześniej wydanych zezwoleń na międzynarodowe przemieszczanie odpadów, w zakresie wykazu przewoźników uprawnionych do transportu odpadów.

W 2019 r. odnotowano spadek liczby wydanych decyzji (156), tj. wydano o 43% mniej decyzji w porównaniu z 2018 r. (275).

Decyzje zezwalające na międzynarodowe przemieszczanie odpadów mają charakter koncesji, tzn. firma, która otrzyma zezwolenia na wysyłkę określonej ilości odpadów nie ma obowiązku realizacji tej wysyłki i zrealizować może ją w części, nie przekraczając ilości odpadów dozwolonych do wysłania, określonej w decyzji GIOŚ.

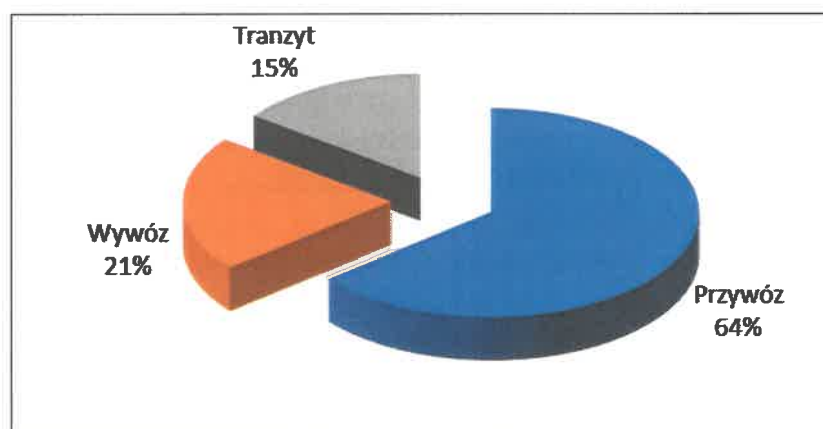
W 2019 r. obowiązywało 10 zezwoleń wstępnych wydanych dla instalacji odzysku odpadów, w przypadku których GIOŚ stosował uproszczoną procedurę wydawania zezwoleń na przywóz odpadów.

Informacje o zgłoszeniach i wydanych decyzjach, a także instalacjach, które uzyskały zezwolenia wstępne, zawiera rejestr zgłoszeń i decyzji w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów oraz rejestr instalacji, którym udzielono zezwolenia wstępnego, prowadzony przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Oba rejestry są udostępniane na stronie internetowej GIOŚ www.gios.gov.pl.

Nadal większość wydawanych w 2019 r. decyzji dotyczyła przywozu odpadów do kraju (64 %).

Tabela 12. Zestawienie liczby ostatecznych decyzji wydanych w 2019 r. w rozbiciu na rodzaje przemieszczeń (w nawiasach wartości z roku 2018)

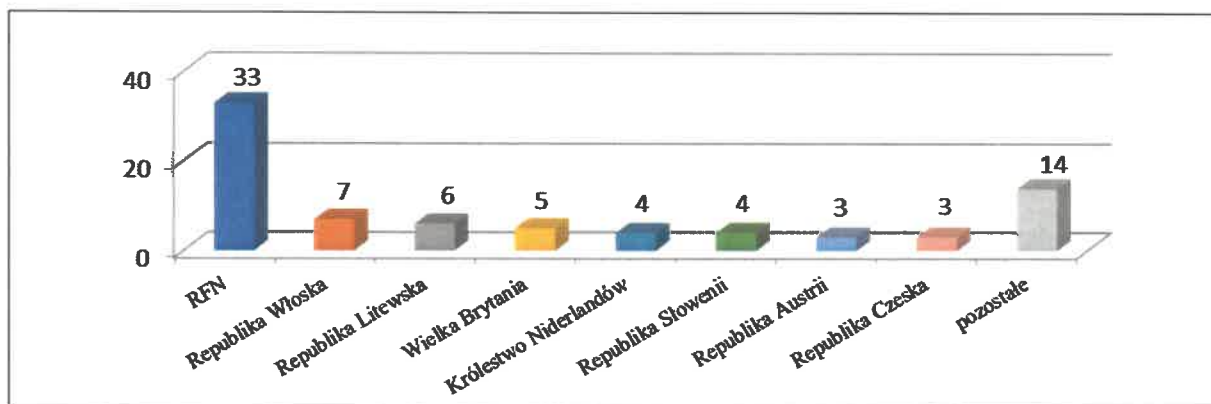
Liczba decyzji	Wydane decyzje – rodzaje rozstrzygnięć			Milczące zgody
	Ogółem	zezwalające na przemieszczanie odpadów	sprzeciwiające się przemieszczaniu odpadów	
Przywóz do kraju	100 (213)	79 (202)	21 (11)	0
Wywóz z kraju	33 (41)	32 (41)	1 (0)	0
Tranzyt	23 (21)	22 (21)	0 (0)	1 (0)
Ogółem	156 (275)	133 (264)	22 (11)	1 (0)

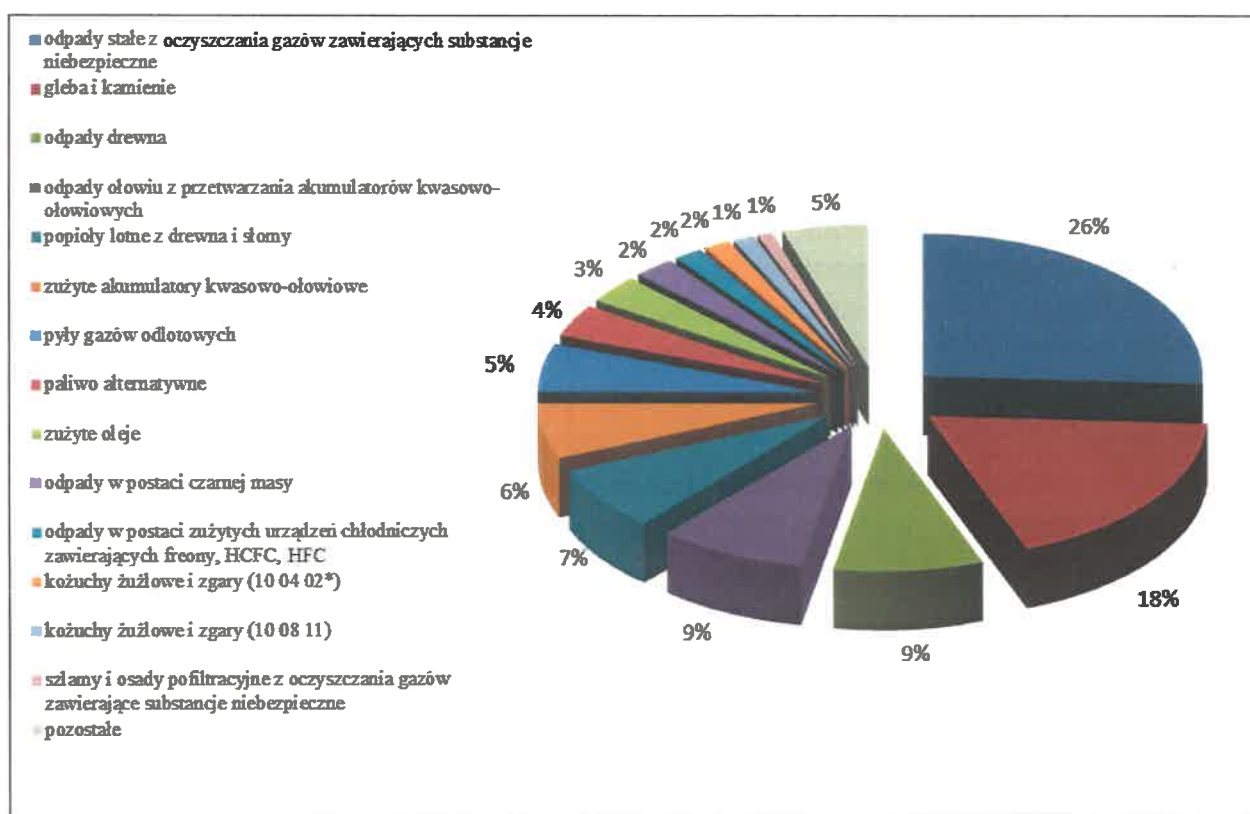
Wykres 11. Przemieszczanie odpadów w 2019 r.

1.1 Przywóz odpadów do Polski

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2019 r. wydał 100 decyzji dotyczących przywozu odpadów do instalacji zlokalizowanych na terenie Polski, w tym 79 zezwoleń na przywóz odpadów oraz 21 decyzji sprzeciwiających się przywozowi odpadów. Zezwolenia oraz sprzeciwy dotyczyły głównie przywozu odpadów z krajów Unii Europejskiej.

Wykres 12. Liczba zezwoleń wg kraju pochodzenia odpadów

Wykres 13. Główne rodzaje odpadów w zezwoleniach na przywóz odpadów w 2019 r. (w % masy)

W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na przywóz odpadów, w 2019 r. przywieziono do Polski ok. 405 tys. ton odpadów. Po raz pierwszy od 2013 r. zaobserwowano spadek ilości sprowadzanych odpadów w stosunku do roku poprzedniego.

Biorąc pod uwagę rodzaje odpadów, na przywóz których GIOŚ wydał zgodę, największy udział miały odpady stałe z oczyszczania gazów odlotowych wykorzystywane w Polsce do odzysku metali w hutach, gleba i kamienie do przeznaczone do procesu odzysku, jakim jest rekultywacja (wypełnienie) wyrobiska położonego w pobliżu granicy z Niemcami, odpady drewna przeznaczone do produkcji drewnopochodnych oraz odpady akumulatorów ołowiowych, z których w hutach odzyskuje się ołów.

Analizując dane dotyczące rzeczywistej ilości przywożonych odpadów, należy wziąć pod uwagę, że GIOŚ wydaje zezwolenia przez cały rok. Ważność zezwoleń to zazwyczaj jeden rok kalendarzowy. Dlatego część odpadów przywiezionych do Polski w 2019 r. odnosi się do zezwoleń wydanych w latach poprzednich i podobnie zezwolenia wydane w 2019 r. realizowane mogą być w części w kolejnych latach.

Ponadto Główny Inspektor wyraził sprzeciw wobec przywozu do Polski odpadów na łączną masę ok. 121,2 tys. ton, w tym 32 tys. ton odpadów drewna, 30 tys. ton odpadów w postaci rdzeni i form odlewniczych uszkodzonych lub zużytych po procesie odlewania, 25 tys. ton odpadów określonych przez zgłaszającego jako minerały oraz 8 tys. ton paliwa alternatywnego.

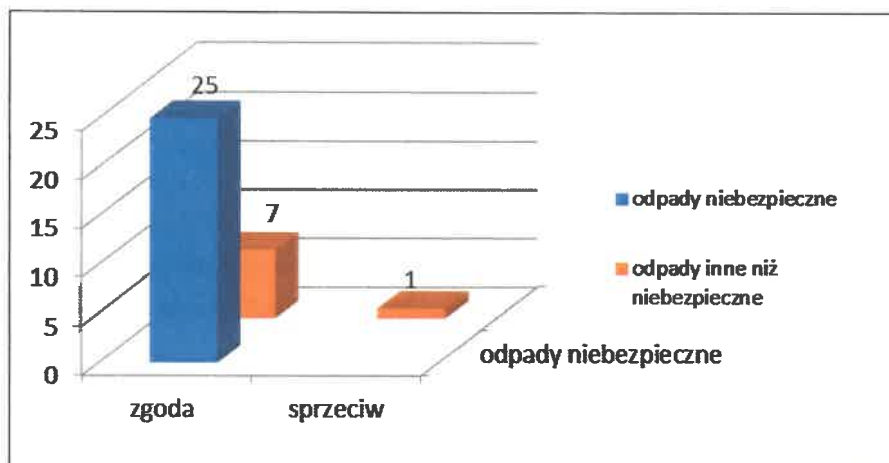
Przyczyną zgłoszenia sprzeciwów wobec wysyłki ww. odpadów do Polski było: nieprzestrzeganie przez odbiorcę odpadów przepisów ochrony środowiska, a także warunków posiadanych decyzji administracyjnych w okresie poprzedzającym przywóz odpadów; nieprawidłowa klasyfikacja odpadów przez zgłaszającego - przemieszczenie odpadów objętych zgłoszeniem byłoby niezgodne z warunkami decyzji administracyjnej posiadanej przez odbiorcę odpadów; niespełnianie przez odbiorcę odpadów wymogów ochrony przeciwpożarowej opisanych w przepisach krajowych, przemieszczenie niezgodne ze środkami przyjętymi w celu realizacji zasad bliskości, priorytetu dla odzysku odpadów i samowystarczalności na poziomie krajowym, odpady objęte zgłoszeniem zaklasyfikowane jako zmieszane odpady komunalne o kodzie 20 03 01; odbiorca uprzednio pociągnięty do odpowiedzialności za nielegalne przemieszczanie odpadów z Niemiec do Polski.

1.2 Wywóz odpadów z Polski

W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 33 decyzje dotyczące wywozu odpadów z kraju, w tym 32 zezwolenia, z których 25 dotyczyło odpadów niebezpiecznych.

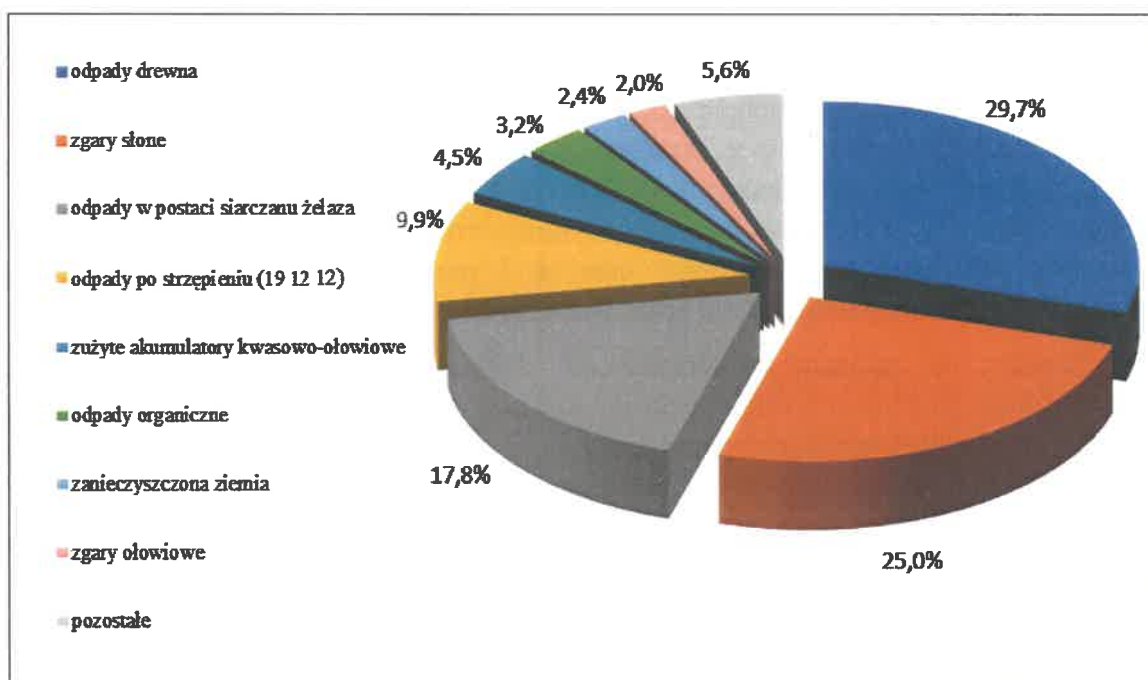
Główny Inspektor Ochrony Środowiska wyraził sprzeciw wobec wywozu 2 tys. ton paliwa alternatywnego z Polski do Czech. Powodem sprzeciwu było uprzednie pociągnięcie zgłaszającego do odpowiedzialności za nielegalne przemieszczanie odpadów.

Najwięcej wydanych zezwoleń dotyczyło wywozu odpadów do Republiki Federalnej Niemiec (14 zezwoleń) na łączną masę ponad 67,7 tys. ton, m.in. odpadów drewna (30 tys. ton), zgarów słonych (25,2 tys. ton), zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych (4,6 tys. ton), odpadów organicznych (3,2 tys. ton), zanieczyszczonej ziemi (2,4 tys. ton), a w dalszej kolejności do Belgii – 5 decyzji.

Wykres 14. Struktura decyzji dotyczących wywozu odpadów z Polski

W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na wywóz odpadów, w 2019 r. wywieziono z Polski ok. 80,8 tys. ton odpadów.

Wykres 15. Główne rodzaje odpadów w zezwoleniach na wywóz odpadów w 2019 r. (w % masy)

1.3 Tranzyt odpadów przez terytorium kraju

W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 22 decyzje zezwalające na przewóz prawie 553,5 tys. ton odpadów przez terytorium Polski, w tym 14 zezwoleń na przewóz prawie 39 tys. ton odpadów niebezpiecznych oraz udzielił milczącej zgody obejmującej 30 ton odpadów niebezpiecznych.

Największe ilości przewożonych odpadów przez terytorium Polski zgłosiły:

- Wielka Brytania (400 tys. ton paliwa alternatywnego do Szwecji),
- Republika Federalna Niemiec (90 tys. ton odpadów drewna do Szwecji),

- Republika Litewska (30,3 tys. ton odpadów, w tym do Czech 15 tys. ton odpadów z przetwarzania zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych oraz 2 tys. ton odpadów w postaci zużytych katalizatorów zawierających niebezpieczne metale przejściowe lub ich związki, a w dalszej kolejności do Republiki Federalnej Niemiec 3 tys. ton odpadów z przetwarzania baterii kwasowo-ołowiowych, 600 ton odpadów szkła lamp katodowych i innego szkła aktywowanego, 4 tys. ton odpadów w postaci podkładów kolejowych i 2,7 tys. ton odpadów olejów mineralnych nienadających się do pierwotnie zamierzonego użytku),
- Królestwo Belgii (23 tys. ton paliwa alternatywnego na Słowację).

2. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów – współpraca z innymi organami w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów

W 2019 r. przeprowadzono kolejny cykl szkoleń w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów. W szkoleniach uczestniczyli przedstawiciele WIOŚ, Straży Granicznej, Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Policji i Prokuratury.

Inspektorzy WIOŚ, podobnie jak w latach ubiegłych, uczestniczyli w kontrolach transportów odpadów wspólnie z przedstawicielami Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego i Policji. W 2019 r., podczas wspólnych akcji kontrolnych, łącznie skontrolowano 2112 transportów, w tym ujawniono 16 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów oraz w 3 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów w zakresie przewozu odpadów.

Ponadto, w ramach współpracy ze służbami zaangażowanymi w kontrolę transgranicznego przemieszczania odpadów, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wspierali inne służby kontrolujące poprzez dokonywanie, na wniosek służb, oceny towarów, w stosunku do których istniało podejrzenie, że stanowią odpady.

W 2019 r. inspektorzy WIOŚ udzielili 310 odpowiedzi na 352 wnioski o ocenę towaru oraz przeprowadzili 46 oględzin towarów, głównie na wniosek KAS.

3 Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów

W 2019 r. inspektorzy z wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska przeprowadzili 138 kontroli w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów, w tym skontrolowali instalacje odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

W ramach ww. kontroli zrealizowano m.in.:

- 19 kontroli sprawdzających przestrzeganie warunków decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 19 kontroli przed sporządzeniem opinii WIOŚ na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów.

W wyniku kontroli stwierdzono 14 przypadków nielegalnie przemieszczanych odpadów oraz 97 naruszeń przestrzegania warunków decyzji Głównego Inspektora, przepisów dotyczących gospodarowania odpadami oraz międzynarodowego przemieszczania odpadów.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, w ramach działań pokontrolnych:

- wydali 24 zarządzenia pokontrolne,
- skierowali 18 wniosków do innych organów (m.in. skierowano wystąpienia do marszałków województw),
- skierowali 8 wniosków do prokuratury,
- w 36 przypadkach podjęto inne działania pokontrolne, w tym nałożono kary pieniężne.

4 Nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów

4.1. Odpady w postaci pojazdów i odpady z pojazdów

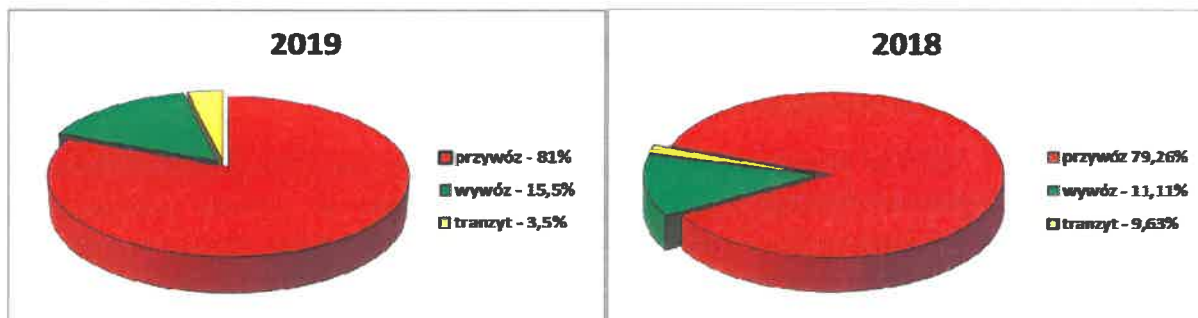
W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska otrzymał 218 zgłoszeń dotyczących nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów, w tym w 17 przypadkach ww. zgłoszeń dokonali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w wyniku przeprowadzanych kontroli podmiotów gospodarczych. W 106 przypadkach Główny Inspektor wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie określenia sposobu gospodarowania nielegalnie przemieszczonymi odpadami.

W 2019 roku liczba zawiadomień o nielegalnym przemieszczaniu odpadów, w odniesieniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego, wzrosła ze 174 zgłoszeń w 2018 r. do 218 w roku 2019. Postępowania administracyjne wszczęte w 2019 r. objęły łącznie 483 sztuki uszkodzonych pojazdów (246 sztuk pojazdów w 2018 r.) oraz ok. 192 ton części pojazdów (ok. 80 ton części pojazdów w 2018 r.).

Odpady w postaci uszkodzonych pojazdów i części pojazdów ujawnione przez służby kontrolne w 2019 r.

Spośród wszystkich odpadów, będących przedmiotem ww. postępowań, 415 sztuk uszkodzonych pojazdów ujawnili wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w wyniku przeprowadzonych kontroli. Odpady ujawnione przez inne organy stanowiły odpowiednio 68 szt. uszkodzonych pojazdów oraz ok. 192 ton części pojazdów.

Wykresy 16-17. Udział procentowy przypadków wywozu, przywozu i tranzytu odpadów w postaci pojazdów w ogólnej liczbie ujawnionych nielegalnych międzynarodowych przemieszczeń

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w roku 2019 wydał 41 postanowień i decyzji wzywających posiadacza odpadów do ich przekazania do uprawnionego odbiorcy. Ponadto Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 21 decyzji umarzających postępowanie jako bezprzedmiotowe. Przyczyny umorzenia postępowań były następujące:

- przekazanie do stacji demontażu (15 przypadków);
- zgromadzony w toku postępowania materiał dowodowy nie potwierdził, iż pojazdy objęte postępowaniem są odpadami (3 przypadki);
- strona pozbyła się pojazdów przed zakończeniem postępowania (1 przypadek);
- inne przyczyny (2 przypadki).

4.2 Pozostałe odpady

W roku 2019 ujawniono 122 przypadki nielegalnego przemieszczania odpadów o łącznej masie 6 135,45 Mg.

Wśród ww. 122 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów odnotowano 97 przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski, na łączną masę 4 613,90 Mg, w tym:

- 27 przypadków nielegalnego przywozu odpadów z listy zielonej o łącznej masie 852,92 Mg. Odpady z listy zielonej zostały przywiezione do Polski bez wypełnionego załącznika VII do rozporządzenia nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów lub zostały wysłane do odbiorców, którzy nie mieli zezwolenia na odzysk odpadów;
- 57 przypadków nielegalnego przywozu odpadów zaklasyfikowanych jako odpady spoza listy o masie 1286,5 Mg. Wśród ww. odpadów największy udział pod względem masy miało 46 przypadków nielegalnego przywozu odpadów komunalnych, głównie z Niemiec o łącznej masie 1093 Mg.
- 10 przypadków przywozu odpadów z listy bursztynowej o łącznej masie 2430,46 Mg.

W dwóch przypadkach trwają czynności zmierzające do ustalenia rodzaju odpadów.

Ponadto stwierdzono:

- 11 przypadków nielegalnego tranzytu odpadów przez terytorium Polski o łącznej masie 184,11 Mg.
- 14 przypadków wysyłki odpadów z Polski o łącznej masie 1337,44 Mg.

Nielegalny przywóz 20 ton odpadów przerobionego drewna z Niemiec do Polski, ujawniony przez Krajową Administrację Skarbową

Nielegalny przywóz z Niemiec do Polski mieszaniny odpadów zadeklarowanych jako odpady tworzyw sztucznych

Nielegalny przywóz 23 ton mieszaniny odpadów pochodzenia komunalnego z Niemiec do Polski, ujawniony przez Krajową Administrację Skarbową

W porównaniu z rokiem 2018 wzrosła ponad dwukrotnie liczba wykrytych przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów, dotyczących zarówno wysyłki, przywozu, jak i tranzytu przez terytorium Polski. W roku 2018 ujawniono 55 przypadków, a w roku 2019 stwierdzono 122 przypadki nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów. Natomiast odnotowano spadek masy odpadów przemieszczanych nielegalnie z 14 362 Mg w roku 2018 do 6 135 Mg w roku 2019.

Wśród 97 przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski najczęściej nielegalnych wysyłek odnotowano z Niemiec tj. 65 przypadków o łącznej masie 1836,78 Mg. W większości przypadków dokumentacja dołączona do transportów wysyłanych do Polski była albo niepełna, albo zawierała nieprawdziwe informacje odnośnie charakteru wysłanych do Polski odpadów. Często odpady były klasyfikowane jako odpady tworzy sztucznych, podczas gdy faktycznie były to odpady komunalne lub o składzie zbliżonym do komunalnych, których przywóz do Polski wymaga uzyskania zezwolenia właściwych organów w kraju wysyłki i w Polsce.

Inne nieprawidłowości charakterystyczne dla nielegalnych transportów odpadów wysłanych do Polski to wysyłka odpadów do nieuprawnionych odbiorców. Firmy z terenu Polski, które były wskazane w dokumentach transportowych jako odbiorcy często nie posiadały wymaganych zezwoleń na gospodarowanie odpadami, ani instalacji do odzysku przywiezionych odpadów.

IV. MONITORING ŚRODOWISKA

1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska

Inspekcja Ochrony Środowiska (IOŚ) w 2019 r. realizowała zadania Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zgodnie z Programem PMŚ na lata 2016–2020, zatwierdzonym przez Ministra Środowiska 1 października 2015 r. oraz opracowanymi na jego podstawie wojewódzkimi programami monitoringu środowiska.

Priorytetowym zadaniem w 2019 r. było zapewnienie danych i ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska na poziomie wojewódzkim i krajowym.

W 2019 r. w Inspekcji Ochrony Środowiska prowadzone były pomiary w zakresie jakości powietrza, analiz fizyko-chemicznych prób opadów atmosferycznych, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, poziomu hałasu i pól elektromagnetycznych (PEM) oraz wykonywane były oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska za rok 2018.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska realizował jednocześnie krajowe programy badawcze w zakresie monitoringu jakości wód podziemnych, Morza Bałtyckiego, osadów dennych w rzekach i jeziorach, ichtiofauny, gleb, przyrody i skażeń promieniotwórczych⁴⁶ oraz gromadził wyniki pomiarów i obserwacji w krajowych bazach danych. Na podstawie zgromadzonych danych wykonywał oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska w skali kraju z zastosowaniem określonych prawem standardów imisyjnych lub – w przypadku ich braku – kryteriów opracowywanych przez jednostki naukowo-badawcze na potrzeby PMŚ.

Główny Inspektor przekazał wyniki badań i ocen właściwym organom odpowiedzialnym za zarządzanie i ochronę środowiska, do systemu statystyki publicznej oraz właściwym agendum międzynarodowym zgodnie z przepisami Unii Europejskiej (UE) i umowami międzynarodowymi.

2. Monitoring jakości powietrza

2.1 Badania i ocena jakości powietrza

W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadził monitoring stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu (B(a)P) w pyłe PM₁₀⁴⁷.

Na wybranych stacjach miejskich GIOŚ wykonywał również pomiary składu pyłu PM₁₀ pod kątem zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Ponadto, na pięciu stacjach w Polsce były prowadzone badania składu pyłu PM_{2,5} pod kątem wybranych kationów i anionów oraz węgla organicznego i elementarnego.

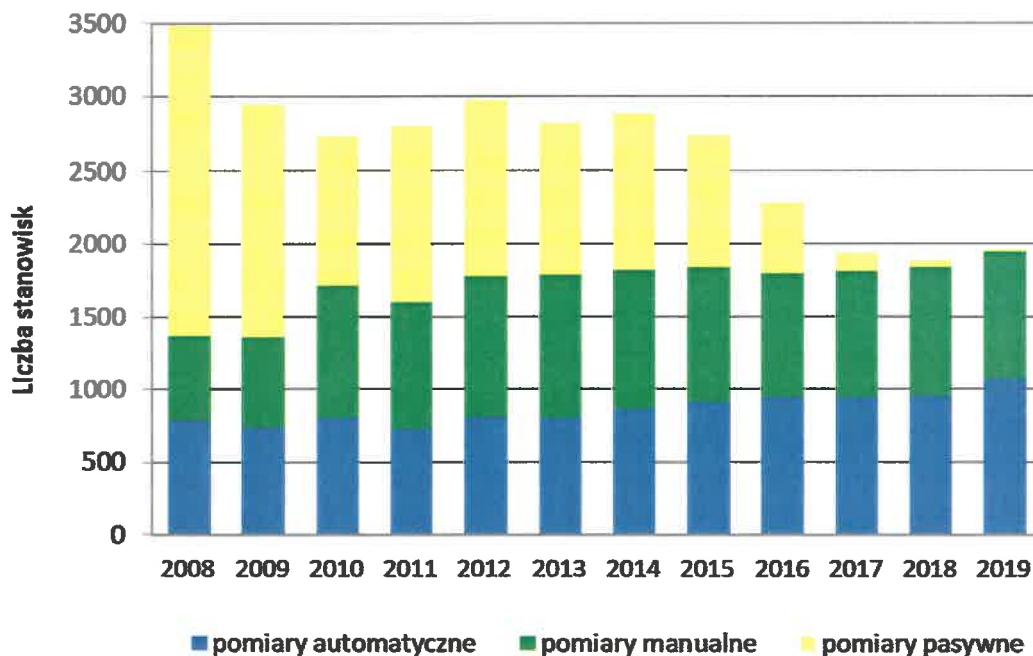
Pomiary prowadzono metodami aspiracyjnymi na 1116⁴⁸ stanowiskach automatycznych i 906 stanowiskach manualnych oraz metodami pasywnymi na 22 stanowiskach. Sumaryczna liczba stanowisk pomiarowych w sezonie zimowo-wiosennym 2019 r. zwiększyła się w stosunku do liczby stanowisk działających w 2018 r. ze względu na wzrost liczby

⁴⁶ W zakresie określonym w Programie PMŚ na lata 2016–2020.

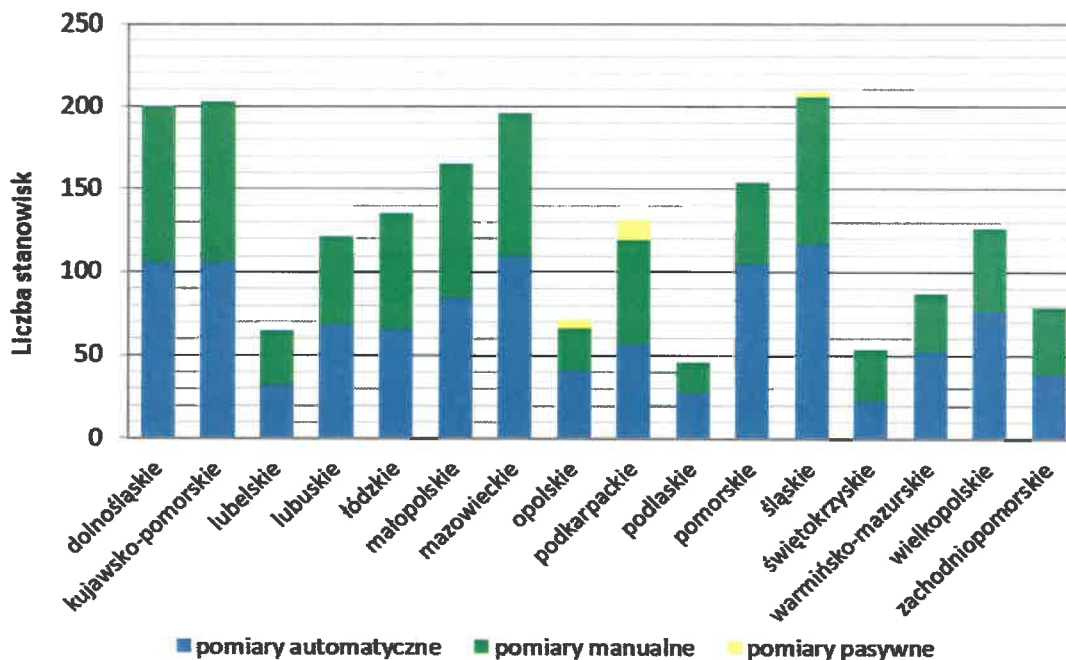
⁴⁷ Zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.) i rozporządzeniami wykonawczymi.

⁴⁸ Liczba stanowisk automatycznych nie uwzględnia stanowisk pomiarów prekursorów ozonu ze stacji „Zielonka”.

stanowisk automatycznych. Jednocześnie, w stosunku do 2018 r., liczba stanowisk pasywnych uległa dalszej redukcji (niereferencyjne metody pomiarowe).

Wykres 18. Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza Inspekcji Ochrony Środowiska⁴⁹ działające w ramach PMŚ w latach 2008–2019 z podziałem na metody pomiaru

Wykres 19. Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza Głównego Inspektora Ochrony Środowiska działające w ramach PMŚ w 2019 r.

⁴⁹ Liczba stanowisk w latach 2008–2018 dotyczy wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, liczba stanowisk w roku 2019 dotyczy Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Liczba stanowisk do pomiarów jakości powietrza w poszczególnych województwach zależy przede wszystkim od wielkości tych województw, liczby mieszkańców i poziomu zanieczyszczenia powietrza. Zgodnie z wymogami dyrektyw i krajowego prawodawstwa na terenach, na których jakość powietrza jest dobra, monitoring jakości powietrza może być mniej intensywny.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska na bieżąco gromadził dane w wojewódzkich bazach danych CAS i dane te były automatycznie przesyłane do krajowej bazy danych JPOAT2,0. Zgodnie z wymaganiami UE wyniki pomiarów ze stanowisk automatycznych były przesyłane w trybie on-line z bazy JPOAT2,0 na serwer Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).

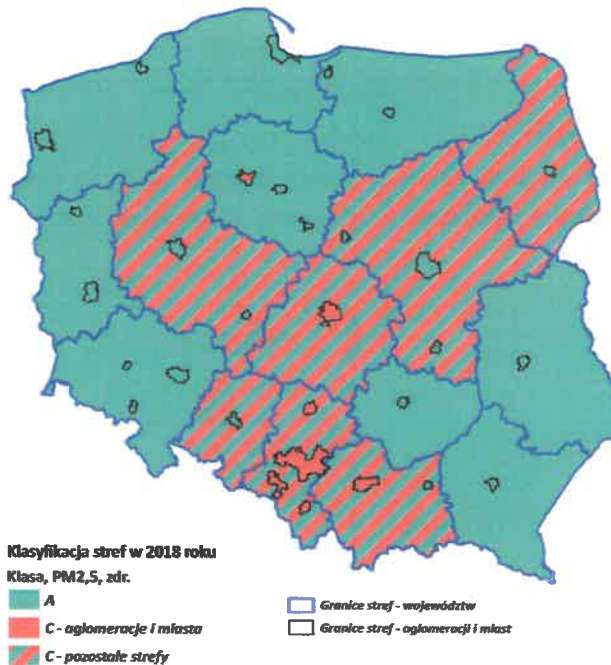
W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonał oceny poziomu substancji w powietrzu za 2018 r. na poziomie wojewódzkim oddzielnie dla kryteriów ochrony zdrowia i oddzielnie dla kryteriów ochrony roślin. Ocena została wykonana dla wszystkich 46 stref, tj. dla: aglomeracji powyżej 250 000 mieszkańców (12), miast powyżej 100 000 mieszkańców (18) oraz pozostałych obszarów województw (16).

Następnie Główny Inspektor dokonał zbiorczej oceny jakości powietrza za 2018 r. w strefach w skali kraju. Z oceny wynika, że w 44 strefach na 46 podlegających rocznej ocenie ze względu na ochronę zdrowia występują przekroczenia norm jakości powietrza dla jednego lub więcej niż jednego zanieczyszczenia. Strefy, w których nie zanotowano przekroczeń norm jakości powietrza to Aglomeracja Białostocka i miasto Olsztyn. Najwięcej przekroczeń odnotowano w odniesieniu do wartości normatywnej dla benzo(a)pirenu - przekroczenia wystąpiły w 44 strefach. W 39 strefach przekroczony był standard dobowy dla pyłu zawieszonego PM10 (standard roczny przekroczony był w 9 strefach). Liczba stref z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM2,5 wyniosła 14.

Utrzymujące się przekroczenia wartości normatywnych dla pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu spowodowane są głównie przez wysoki poziom emisji tych zanieczyszczeń i ich prekursorów z procesów spalania, zwłaszcza w piecach domowych i niskosprawnych ciepłowniach lokalnych.

Mapa 1. Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM10 na podstawie oceny jakości powietrza za 2018 r. (klasa strefy, ochrona zdrowia)
Klasa A – poziom stężeń pyłu PM10 nie przekracza poziomu dopuszczalnego
Klasa C – poziom stężeń pyłu PM10 przekracza poziom dopuszczalny

Mapa 2. Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM2,5 na podstawie rocznej oceny jakości powietrza za 2018 r. (ochrona zdrowia)
Klasa A – poziom stężeń pyłu PM2,5 nie przekracza poziomu dopuszczalnego
Klasa C – poziom stężeń pyłu PM2,5 przekracza poziom dopuszczalny

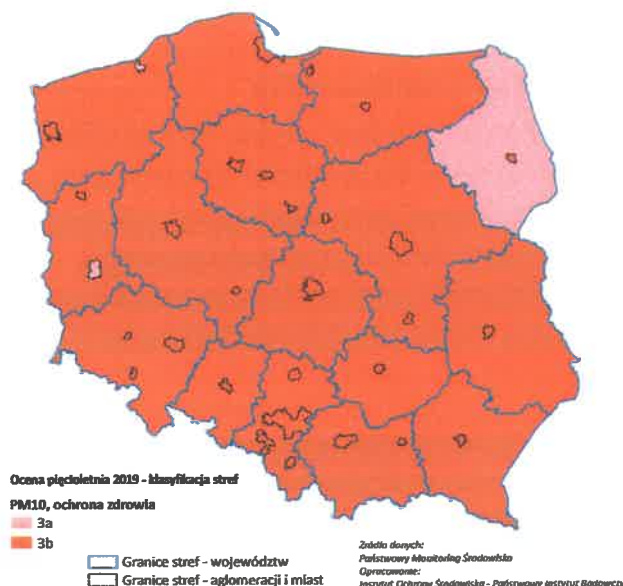
W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazał wyniki rocznej oceny zanieczyszczenia powietrza w województwach za 2018 r. zarządom województw, które odpowiadają za sporządzanie i aktualizację programów ochrony powietrza.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, realizując obowiązki sprawozdawcze Ministra Środowiska wynikające z dyrektyw i decyzji⁵⁰, opracował i przekazał do Komisji Europejskiej w 2019 r.: informacje o działającym w 2018 r. systemie oceny jakości powietrza, wyniki pomiarów zanieczyszczenia powietrza uzyskane na stacjach monitoringu jakości powietrza (do europejskiej bazy danych EEA), wyniki modelowania matematycznego wykorzystane w rocznej ocenie jakości powietrza, a także wyniki rocznej oceny jakości powietrza za 2018 r. i raport dotyczący systemu oceny jakości powietrza planowanego na 2020 r. Jednocześnie w 2019 r. przekazywał na bieżąco (co godzinę) dane o zanieczyszczeniu powietrza z automatycznych stacji pomiarowych do EEA.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza i zweryfikowane wyniki pomiarów za 2018 r. zostały zamieszczone na portalu internetowym GIOŚ „Jakość powietrza”.

2.2 Ocena pięcioletnia zanieczyszczenia powietrza na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu wykonywania ocen rocznych

W 2019 r. GIOŚ wykonał kolejną, pięcioletnią ocenę jakości powietrza za lata 2014-2018 na poziomie wojewódzkim i zbiorczo dla kraju. Ocena była dokonana dla tych samych zanieczyszczeń, co roczna ocena jakości powietrza i w tych samych strefach, ale dla innych wartości stężeń określonych w prawie dla ocen pięcioletnich. Głównym celem wykonania oceny pięcioletniej było ustalenie potrzeb w zakresie systemu rocznych ocen jakości powietrza, w tym wymaganej minimalnej liczby stałych stanowisk pomiarowych poszczególnych zanieczyszczeń.

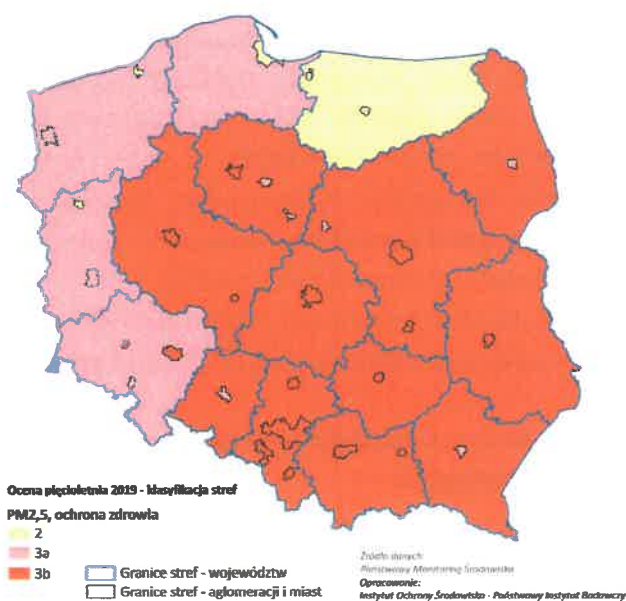

Mapa 3. Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego (PM10) na podstawie pięcioletniej oceny jakości powietrza wykonanej w 2019 roku (klasa strefy, ochrona zdrowia)

Klasa 3a – poziom stężenia pyłu PM10 pomiędzy górnym progiem oszacowania a poziomem dopuszczalnym

Klasa 3b – poziom stężenia pyłu PM10 przekracza poziom dopuszczalny

⁵⁰ Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady: 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. L 23 z 26.01.2005, str. 4) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. L 152 z 11.06.2008 r., str. 2); Decyzja Komisji Europejskiej 2011/850/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. ustanawiająca zasady stosowania dyrektyw 2004/107/WE i 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do systemu wzajemnej wymiany informacji oraz sprawozdań dotyczących jakości otaczającego powietrza (Dz. Urz. L 335 z 17.12.2011, str. 86).

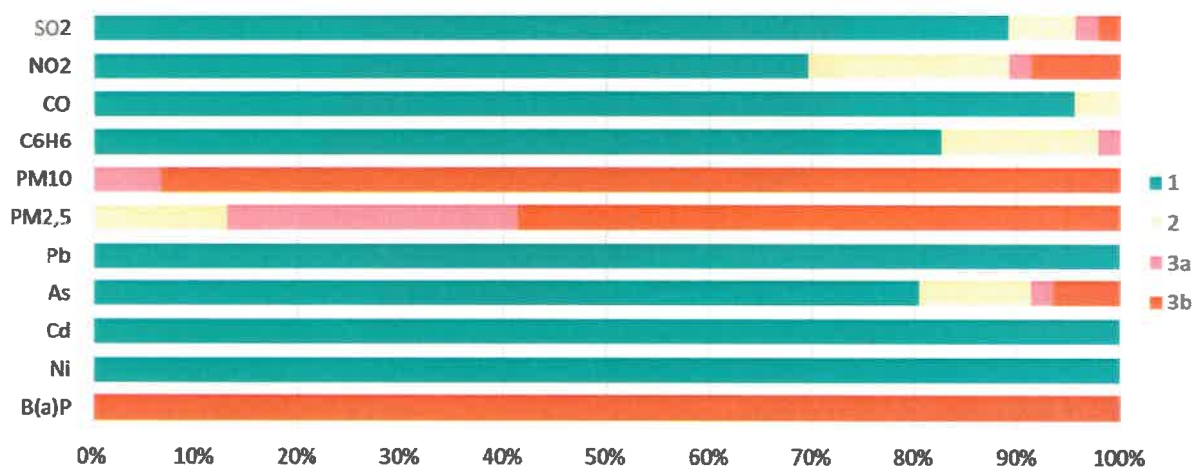
Mapa 4. Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM2,5 na podstawie pięcioletniej oceny jakości powietrza wykonanej w 2019 roku (klasa stref, ochrona zdrowia)

Klasa 3a – poziom stężenia pyłu PM2,5 pomiędzy górnym progiem oszacowania a poziomem dopuszczalnym
Klasa 3b – poziom stężenia pyłu PM2,5 przekracza poziom dopuszczalny

Najmniej korzystne wyniki oceny pięcioletniej uzyskano w odniesieniu do:

- benzo(a)pirenu, pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz ozonu - w ocenie pod kątem ochrony zdrowia ludzi,
- ozonu - w ocenie pod kątem ochrony roślin.

W większości stref w Polsce pomiary stężeń tych problematycznych zanieczyszczeń muszą spełniać wymagania określone dla pomiarów intensywnych.

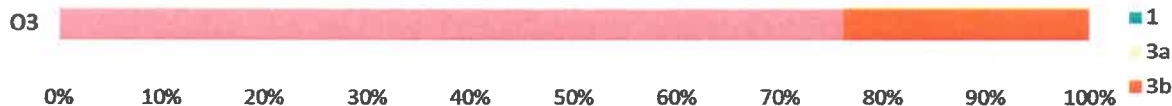
Liczba stref zaliczonych do poszczególnych klas w skali kraju dla SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, PM10, Pb, As, Cd, Ni i B(a)P, PM2,5 na podstawie pięcioletniej oceny jakości powietrza wykonanej w 2019 roku (klasy stref, ochrona zdrowia)

Klasa 1 – stężenie zanieczyszczenia nie przekracza dolnego progu oszacowania

Klasa 2 – stężenie zanieczyszczenia pomiędzy górnym a dolnym progiem oszacowania

Klasa 3a – stężenie zanieczyszczenia pomiędzy górnym progiem oszacowania a poziomem dopuszczalnym/ poziomem docelowym

Klasa 3b – stężenie przekracza poziom dopuszczalny/ poziom docelowy

Liczba stref zaliczonych do poszczególnych klas w skali kraju dla O₃ na podstawie pięcioletniej oceny jakości powietrza wykonanej w 2019 roku (klasa stref, ochrona zdrowia)

Klasa 1 – stężenie ozonu poniżej górnego progu oszacowania

Klasa 3a – stężenie ozonu pomiędzy górnym progiem oszacowania a poziomem docelowym

Klasa 3b – stężenie ozonu powyżej poziomu docelowego

Wyniki pięcioletniej oceny jakości powietrza za lata 2014–2018 zostały przekazane do Komisji Europejskiej w grudniu 2019 r., jak również zostały zamieszczone na portalu internetowym GIOŚ „Jakość powietrza”.

2.3 Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenach i prognozach jakości powietrza

2.3.1 Modelowanie na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza

W 2019 r. modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza⁵¹ za 2018 r. zostało wykonane w zakresie: ozonu troposferycznego, PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂, NO₂, NO_x, benzo(a)pirenu dla wszystkich stref w kraju przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy⁵² (IOŚ-PIB). Dane emisyjne do tego modelowania zapewnił Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE) znajdujący się w IOŚ-PIB. Do obliczeń stężeń zanieczyszczeń przy powierzchni ziemi zastosowano model jakości powietrza GEM-AQ⁵³.

W ramach realizacji modelowania matematycznego Główny Inspektor⁵⁴ przekazał do IOŚ – PIB:

- 1) wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń za 2018 r. w odniesieniu do:
 - dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, ozonu i tlenku węgla,
 - benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀,
- 2) informację o nowych stanowiskach pomiarowych pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5}, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, benzenu, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyle PM₁₀ funkcjonujących w 2018 r., dla których trzeba było wyznaczyć reprezentatywność.

Główny Inspektor przeanalizował wyniki modelowania stężeń zanieczyszczeń powietrza, wykonywanego przez IOŚ-PIB, pod kątem ich wykorzystania dla potrzeb oceny jakości powietrza za 2018 r. w poszczególnych strefach, jako informacji wspomagającej ww. ocenę. W wyniku przeprowadzonej analizy, do określenia obszarów przekroczeń norm jakości powietrza, Główny Inspektor wykorzystał otrzymane wyniki w odniesieniu do ozonu, dwutlenku azotu, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀. Do wyznaczenia obszarów przekroczeń

⁵¹ O którym mowa w art. 88 ust. 6 pkt 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.).

⁵² Zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.).

⁵³ Opracowany na bazie numerycznego modelu prognoz pogody GEM (*Global Environmental Multiscale*), rozwijanego i eksploatowanego operacyjnie przez Kanadyjskie Centrum Meteorologiczne.

⁵⁴ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. 2018 poz. 1120).

wykorzystano metodę szacowania przy uwzględnieniu wyników pomiarów jakości powietrza (wykonanych w roku 2018 w ramach PMS), danych emisyjnych przekazanych przez KOBiZE, wyników modelowania wykonanego przez GIOŚ w 2018 r. oraz wyników modelowania matematycznego wykonanego przez IOŚ-PIB w 2019 r.

W 2019 r. Główny Inspektor utworzył zespół do spraw weryfikacji danych emisyjnych i wyników modelowania matematycznego⁵⁵, którego celem jest zapewnienie systemu wsparcia weryfikacji danych o emisjach zanieczyszczeń do powietrza oraz wykorzystywania wyników modelowania do ocen jakości powietrza.

Aby zapewnić spójne, porównywalne i kompletne dane o emisjach zanieczyszczeń do powietrza, na potrzeby modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu, w drugiej połowie 2019 r. w KOBiZE została utworzona Centralna Baza Emisyjna (CBE). W grudniu 2019 r. KOBiZE umożliwił pracownikom zespołu bezpośredni dostęp do CBE, co pozwoliło GIOŚ na rozpoczęcie prac nad weryfikacją zawartych w niej informacji na potrzeby modelowania matematycznego i opracowywania ocen jakości powietrza za 2019 r.

IOŚ-PIB przekazał również Głównemu Inspektorowi wyniki modelowania matematycznego i ich analizę na potrzeby wyznaczania reprezentatywności stanowisk pomiarowych⁵⁶. Reprezentatywność została wyznaczona dla: pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, C₆H₆, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 dla 45 stanowisk pomiarowych, na których wykonywano pomiary na potrzeby oceny jakości powietrza.

2.3.2 Modelowanie na potrzeby pięcioletnich ocen jakości powietrza

W 2019 r. modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb wsparcia pięcioletniej oceny jakości powietrza w strefach w Polsce dla lat 2014-2018 zostało wykonane przez IOŚ-PIB⁵⁷ dla następujących zanieczyszczeń: pył zawieszony PM10 i PM2,5, SO₂, NO₂, NO_x, O₃ i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10. Zostało ono wykonane dla tych samych stref, co modelowanie dla potrzeb rocznych ocen jakości powietrza. Dane emisyjne do tego modelowania zapewnił KOBiZE. Do obliczeń stężeń zanieczyszczeń przy powierzchni ziemi zastosowano model jakości powietrza GEM-AQ⁵⁸.

Główny Inspektor przeanalizował wyniki modelowania dla potrzeb wsparcia pięcioletniej oceny jakości powietrza, wykonywanego przez IOŚ-PIB, pod kątem ich wykorzystania dla potrzeb pięcioletniej oceny jakości powietrza.

2.3.3 Modelowanie na potrzeby prognoz krótkoterminowych

W 2019 r. modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb krótkoterminowych prognoz zanieczyszczenia powietrza⁵⁹ było wykonywane przez IOŚ-PIB⁶⁰. Dane emisyjne do tego modelowania zapewnił KOBiZE.

⁵⁵ W związku ze zmianą ustawy z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz ustawy – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, z późn. zm.).

⁵⁶ Zgodnie z art. 88 ust. 6 pkt 5 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.).

⁵⁷ Zgodnie z art. 88 ust. 6 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.).

⁵⁸ Opracowany na bazie numerycznego modelu prognoz pogody GEM (*Global Environmental Multiscale*), rozwijanego i eksploatowanego operacyjnie przez Kanadyjskie Centrum Meteorologiczne.

⁵⁹ O którym mowa w art. 88 ust. 6 pkt 4 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.).

W 2019 r. modelowanie obejmowało⁶¹:

- pył zawieszony PM10 (zakres czasowy realizacji prognoz - rok kalendarzowy),
- NO₂ (zakres czasowy realizacji prognoz - rok kalendarzowy),
- SO₂ (zakres czasowy realizacji prognoz – od 1 stycznia do 31 marca oraz od 1 października do 31 grudnia),
- O₃ (zakres czasowy realizacji prognoz – od 1 kwietnia do 30 września).

IOŚ-PIB codziennie przygotowywał i przekazywał do GIOŚ (najpóźniej do godziny 8.30) wyniki modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu. Prognozy zanieczyszczeń powietrza były wykonane w siatce o rozdzielczości nominalnej 0,025 x 0,025 stopnia i były prezentowane na 3 kolejne doby.

Krótkoterminowe prognozy zanieczyszczenia powietrza były prezentowane na portalu internetowym GIOŚ „Jakość powietrza” zarówno dla całego kraju jak i odrębnie dla poszczególnych województw i służyły do przygotowywania przez GIOŚ informacji o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i poziomu informowania dla pyłu PM10 oraz poziomu informowania dla ozonu (pkt. 2.4).

2.4 Informowanie o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, poziomu dopuszczalnego i poziomu docelowego substancji w powietrzu

W 2019 r. Główny Inspektor na bieżąco informował o ryzyku przekroczenia lub przekroczeniu norm jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, C₆H₆, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyłe PM10 czyli zanieczyszczeń podlegającym rocznej ocenie jakości powietrza. Zadanie to było realizowane przez GIOŚ przez cały rok, w tym w dni wolne od pracy.

Poziom alarmowy dla pyłu PM10 (wartość średniodobowa) w 2019 r. został przekroczony 24 razy, a poziom informowania - 126 razy. W przypadku ozonu przekroczenie poziomu informowania (wartość średniodobowa) wystąpiło 13 razy; nie wystąpiły natomiast przekroczenia poziomu alarmowego.

W 2019 r. Główny Inspektor wdrożył nowy system powiadamiania o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu informowania⁶² dla pyłu zawieszonego PM10, w którym m.in. zmienione zostały wartości średniodobowe dla poziomu informowania (100 µg/m³) i poziomu alarmowego (150 µg/m³) pyłu zawieszonego PM10. Został on również uzupełniony o ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego (pył PM10, SO₂, NO₂ i O₃) lub poziomu informowania (pył PM10 i O₃) oraz ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego (pył PM10, pył PM2,5, SO₂, NO₂, O₃, C₆H₆, CO, NO_x oraz Pb w pyłe PM10) lub poziomu docelowego (O₃, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyłe PM10).

W przypadku stwierdzenia w danym dniu ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu informowania lub poziomu alarmowego Główny Inspektor przygotowywał powiadomienie, które było przekazywane do właściwego

⁶⁰ Zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.).

⁶¹ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. 2018 poz. 1120).

⁶² Zgodnie z art. 86 ust.1 i 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.) i rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 8 października 2019 r. zmieniającym rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2019 poz. 1931).

wojewódzkiego centrum zarządzania kryzysowego, zarządu województwa oraz Ministerstwa Klimatu. W przypadku stwierdzenia w danym dniu ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego Główny Inspektor dodatkowo przygotowywał informację dla Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

W przypadku stwierdzenia ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego lub poziomu docelowego zanieczyszczeń w powietrzu Główny Inspektor niezwłocznie przygotowywał powiadomienie i przekazywał je do właściwego wojewódzkiego centrum zarządzania kryzysowego i zarządu województwa.

Informacje o wystąpieniach przekroczeń poziomu informowania i/lub alarmowego były prezentowane na portalu internetowym GIOŚ „Jakość powietrza”.

2.5 Określanie tła substancji w powietrzu

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2019 r. określał przestrzenny rozkład stężeń substancji: pył PM₁₀ i PM_{2,5}, SO₂, NO₂, C₆H₆, oraz Pb w pyłe PM₁₀ (na podstawie danych wykorzystanych do rocznej oceny jakości powietrza) m.in. na potrzeby ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko w procesie wydawania pozwoleń. Aktualne tło substancji w powietrzu od 1 stycznia do 30 kwietnia 2019 r. było określane w oparciu o wyniki oceny jakości powietrza za 2017 r., a od 1 maja do 31 grudnia 2019 r. - w oparciu o wyniki oceny jakości powietrza za 2018 r. W 2019 r. udzielono 6 672 informacje o tle substancji w powietrzu dla obszaru całego kraju.

2.6 Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia

W 2019 r. GIOŚ wykonywał pomiary pyłu PM_{2,5} pod kątem monitorowania krajowego wskaźnika średniego narażenia⁶³ i wskaźników średniego narażenia dla aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców⁶⁴. Pomiary były prowadzone na 32 stanowiskach, które przeszły proces weryfikacji i uzyskały akceptację Głównego Inspektora.

W 2019 r., na podstawie pomiarów przeprowadzonych w latach 2016–2018, Główny Inspektor obliczył krajowy wskaźnik średniego narażenia oraz wskaźniki średniego narażenia dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji. Wskaźniki te zostały opublikowane w Monitorze Polskim⁶⁵.

Krajowy wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla 2018 r. wynosi 22 µg/m³. Jest to wartość równa wartości wskaźnika dla 2016 i 2017 roku. Wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia dla 2018 r. przekroczyła o 11% pułap stężenia ekspozycji

⁶³ Krajowy wskaźnik średniego narażenia – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w miastach o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. i aglomeracjach na terenie całego kraju, wykorzystywany do określenia i dotrzymania krajowego celu redukcji narażenia oraz dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji.

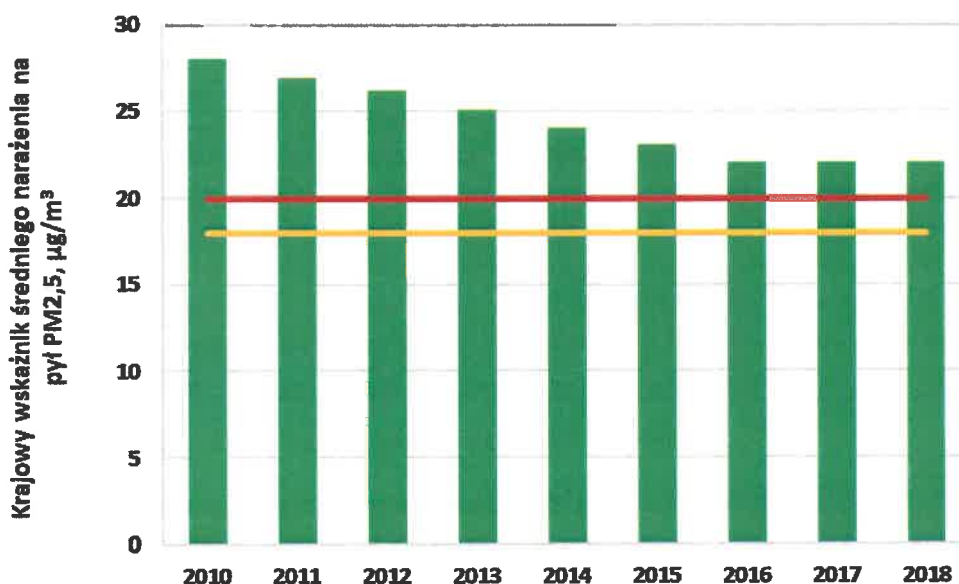
⁶⁴ Wskaźnik średniego narażenia dla miasta powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w mieście powyżej 100 tys. i aglomeracji.

⁶⁵ Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 17 września 2019 r. w sprawie wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji przekracza wartość pułapu stężenia ekspozycji, oraz wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji nie przekracza wartości pułapu stężenia ekspozycji (M.P. 2019 poz. 895).

wskaźnika średniego narażenia dla 2018 r. przekroczyła o 11% pułap stężenia ekspozycji ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$), będący standardem jakości powietrza⁶⁶, który należało dotrzymać do 2015 r. Wskaźnik ten również znacząco przekroczył krajowy cel redukcji narażenia na pył $\text{PM}_{2,5}$ ($18 \mu\text{g}/\text{m}^3$), który należy osiągnąć do roku 2020⁶⁷.

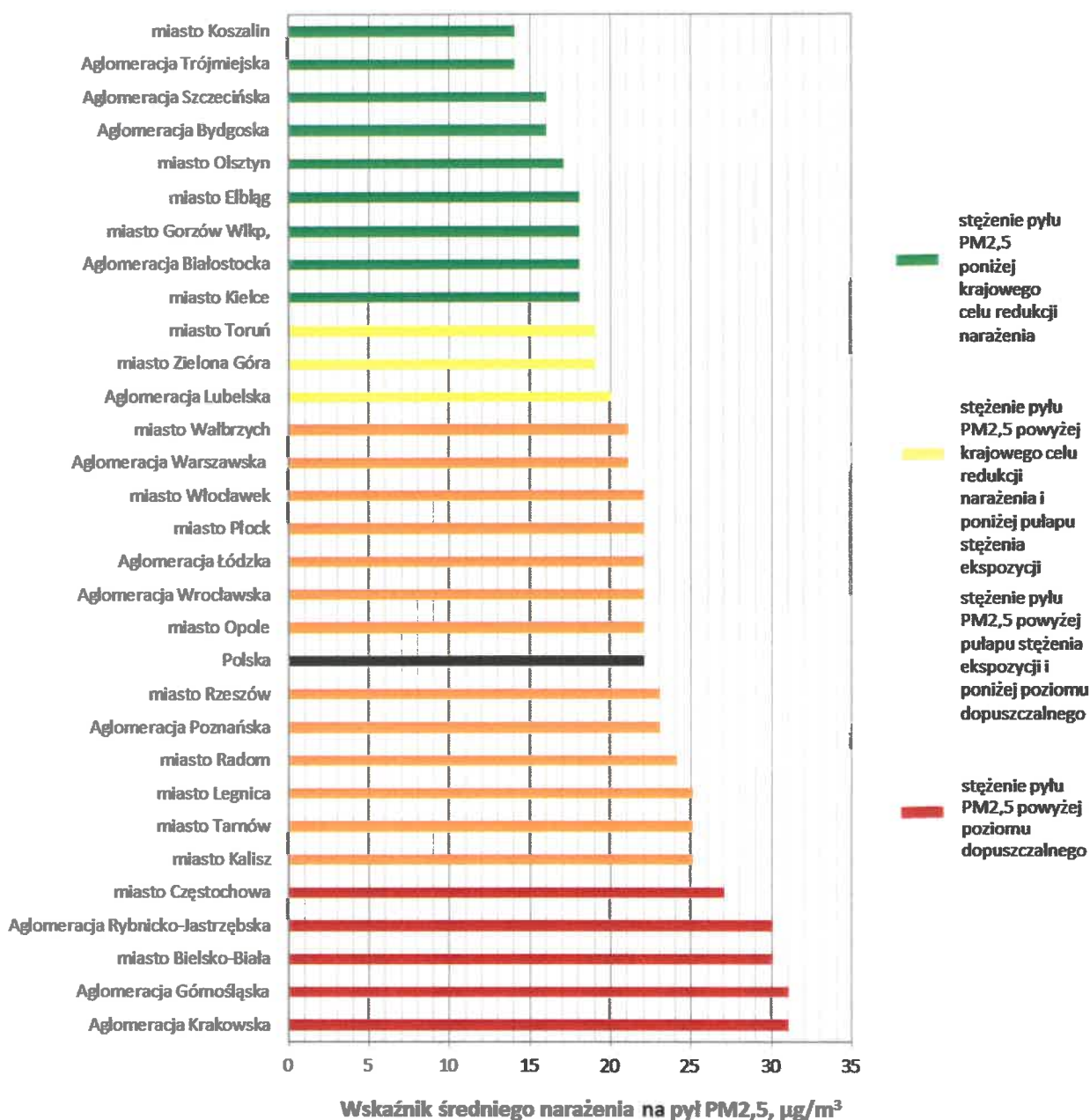
**Stacja monitoringu jakości powietrza w Opolu
na osiedlu Armii Krajowej**

Wykres 20. Krajowe wskaźniki średniego narażenia na pył $\text{PM}_{2,5}$ w latach 2010–2018 w odniesieniu do: (a) krajowego celu redukcji narażenia (linia żółta);(b) pułapu stężenia ekspozycji (linia czerwona)

⁶⁶ Pułap stężenia ekspozycji jest to poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia w celu ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi, który powinien być osiągnięty do 2015 roku. Wartość pułapu stężenia ekspozycji określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1031).

⁶⁷ Krajowy cel redukcji narażenia – jest to procentowe zmniejszenie krajowego wskaźnika średniego narażenia dla roku odniesienia, w celu ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi, które ma być osiągnięte w określonym terminie. Wartość krajowego celu redukcji narażenia określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie krajowego celu redukcji narażenia (Dz. U. poz. 1030).

Wykres 21. Wartości wskaźnika średniego narażenia na pył zawieszony PM2,5 dla poszczególnych miast i aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia dla 2018 r.

2.7 Monitoring tła regionalnego

W ramach monitoringu tła regionalnego w 2019 r. Główny Inspektor kontynuował pomiary:

- rtęci w stanie gazowym na stacjach: „Osieczów” w województwie dolnośląskim, „Zielonka” w województwie kujawsko-pomorskim, „Złoty Potok” w województwie śląskim i „Granica” w województwie mazowieckim;
- prekursorów ozonu na stacji „Zielonka”;
- składu pyłu PM10 pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA oraz depozycji całkowitej tych zanieczyszczeń do podłoża na stacjach „Osieczów” i „Zielonka”;

- składu pyłu PM_{2,5} pod kątem podstawowych kationów i anionów na stacjach: „Osieczów”, „Złoty Potok” i „Zielonka”;
- zawartości węgla elementarnego i organicznego w pyłe PM_{2,5} na stacjach „Osieczów” i „Zielonka”.

Jednocześnie Główny Inspektor kontynuował pomiary składu pyłu PM₁₀ oraz PM_{2,5}, rtęci w stanie gazowym i depozycji całkowitej pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA na stacji „Puszcza Borecka”.

2.8 Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według programów międzynarodowych

W 2019 r. Główny Inspektor kontynuował pomiary tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według „Wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości” (EMEP). Dodatkowo – na stacji w Łebie – były wykonywane pomiary dla potrzeb Komisji Helsińskiej, a na stacji w Puszczy Boreckiej – dla potrzeb Komisji Europejskiej⁶⁸. Program badań obejmował pomiary stężeń substancji zakwaszających, fotoutleniających i toksycznych (WWA i metale ciężkie).

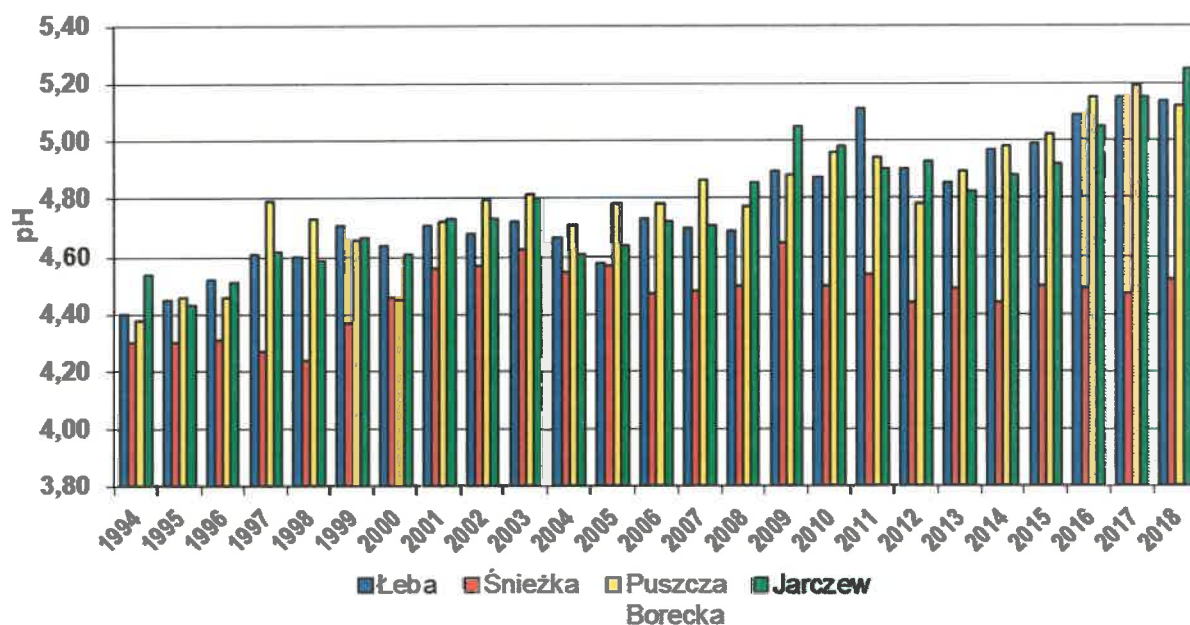
Ze stacji stowarzyszonej z EMEP - w Zielonce - przekazano do bazy danych EMEP dane dotyczące pyłu zawieszonego PM₁₀ i zawartych w nim metali ciężkich oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, a także dane dotyczące pyłu zawieszonego PM_{2,5} i zawartych w nim wybranych kationów i anionów oraz węgla organicznego i elementarnego za 2018 r.

W 2019 r. wykonano analizę serii danych uzyskanych w poprzednim roku i porównano z wynikami uzyskanymi w latach wcześniejszych.

Na stacjach w Jarczewie i na Śnieżce zmniejszyła się kwasowość opadów atmosferycznych (wyrażona wzrostem wartości pH opadów), a w Łebie i Puszczy Boreckiej nieznacznie zwiększyły się te wartości. Od wielu lat pH opadów atmosferycznych na Śnieżce oscyluje wokół wartości 4,5. Na pozostałych stacjach monitoringu tła zanieczyszczenia atmosfery wieloletni przebieg wartości pH wody opadowej świadczy o utrzymaniu się korzystnej wzrostowej tendencji tego wskaźnika, czyli spadku kwasowości opadów.

W 2019 r. wyniki pomiarów ze stacji EMEP za 2018 r. zostały przekazane do Chemicznego Centrum Koordynacyjnego EMEP w Norwegii. Dane zasiliły: Centrum Danych Programu Monitoringu Bałtyku (wyniki ze stacji w Łebie), Światowe Centrum Danych o Aerozolu GAW/WMO/WDCa w Norwegii i światowe centrum danych o składzie chemicznym opadów atmosferycznych GAW/WMO/WDCPC w USA. Na bieżąco wyniki uzyskane w 2019 r. przekazywano również do Światowego Centrum Danych o Gazach Ciepłarnianych GAW/WMO/WDCGG w Japonii.

⁶⁸ W związku z przepisami dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. L 23 z 26.1.2005, str. 4) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. Urz. L 152 z 11.6.2008 r., str. 2).

Wykres 22. Zmiany kwasowości opadów atmosferycznych na stacjach EMEP w latach 1994–2018

2.9 Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża

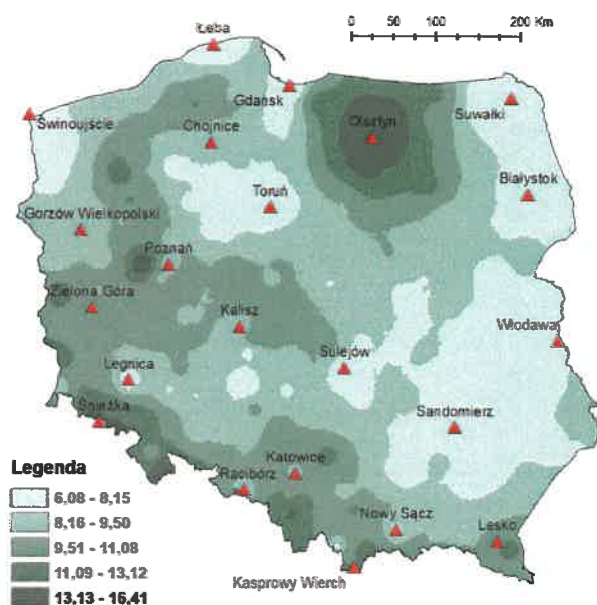
W 2019 r. Główny Inspektor kontynuował badania chemizmu opadów atmosferycznych wraz z oceną depozycji zanieczyszczeń do podłoża w skali całego kraju w oparciu o krajową sieć 22 stacji monitoringu chemizmu opadów. Oddziały Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ wykonywały na bieżąco analizy fizyko-chemiczne miesięcznych prób opadów pobranych przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW-PIB) w zakresie 21 wskaźników. W realizacji programu wykorzystano dane o opadach ze 162 posterunków IMGW-PIB.

Ponadto, Główny Inspektor dokonał oceny depozycji zanieczyszczeń za 2018 rok, w tym przestrzennego rozkładu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych z opadami atmosferycznymi do podłoża w powiązaniu z kierunkami cyrkulacji mas powietrza. W ocenie wykazano, że największe obciążenie azotem ogólnym wystąpiło w województwie warmińsko-mazurskim, a najmniejsze – w województwie lubelskim. W przypadku fosforu ogólnego największe obciążenie wystąpiło w województwie podkarpackim, a najmniejsze w województwie opolskim.

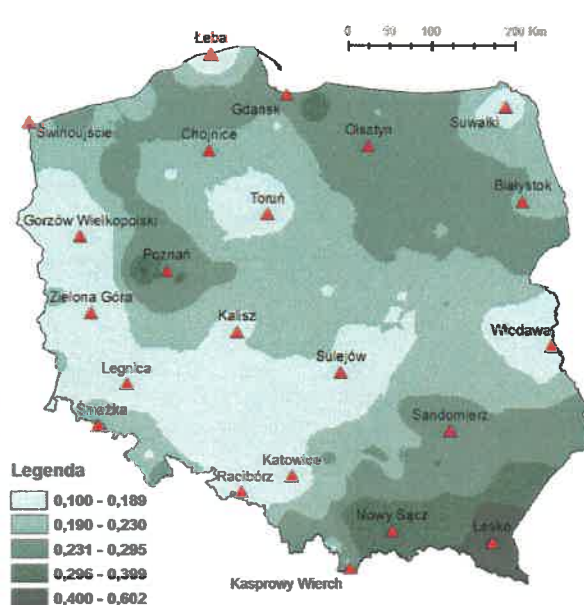
Depozycja związków biogenych, przyczyniających się do zmian warunków troficznych i stymulacji procesu eutrofizacji wód powierzchniowych, w 2018 r. kształtowała się średnio na poziomie 9,15 kg/ha-rok azotu ogólnego i 0,219 kg/ha-rok fosforu ogólnego (wartości niższe niż w 2017 r.).

Główny Inspektor udostępnił dane o depozycji zanieczyszczeń m.in. Czeskiemu Instytutowi Hydrometeorologicznemu na potrzeby oceny sytuacji w rejonie przygranicznym południowo – zachodniej Polski.

azot ogólny [kg/ha]

fosfor ogólny [kg/ha]

▲ - stacja monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych

Mapa 5. Rozkład przestrzenny rocznych ładunków azotu ogólnego i fosforu ogólnego deponowanych wraz z opadami na obszarze Polski w 2018 r.

2.10 Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez portal jakości powietrza i aplikacje mobilne

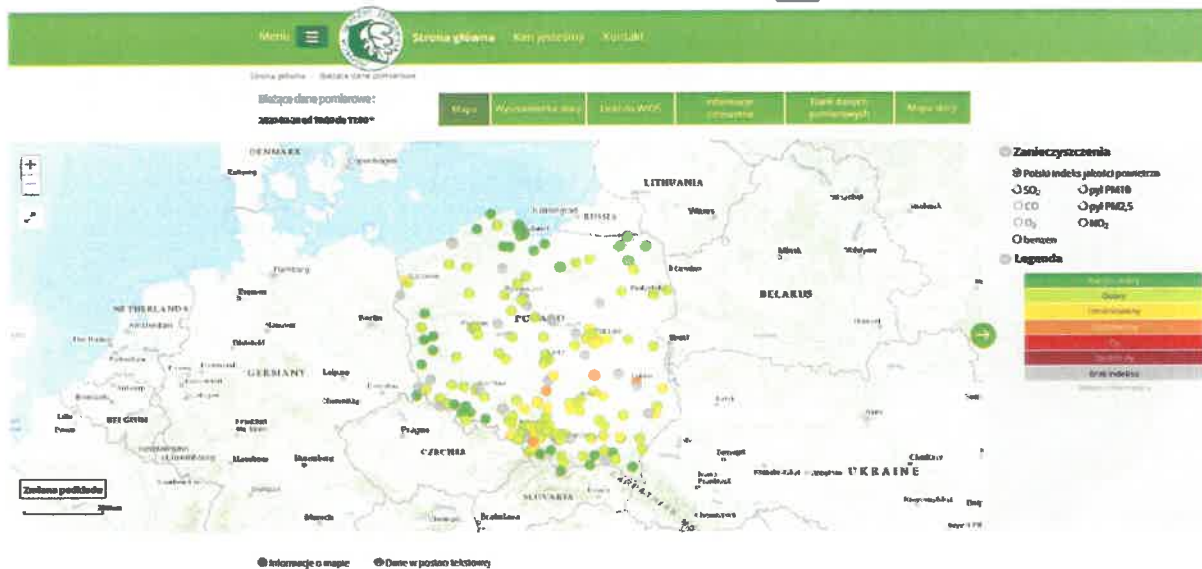
W 2019 r. Główny Inspektor prezentował bieżące dane o stanie jakości powietrza na portalu „Jakość Powietrza”. Dane te pochodziły z około 180 automatycznych stacji pomiarowych, funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Prezentowano je za pomocą Indeksu Jakości Powietrza oraz indeksów poszczególnych zanieczyszczeń, których zakresy częściowo zmodyfikowano⁶⁹ w październiku 2019 r.

Wyniki pomiarów wykonywanych na stanowiskach manualnych oraz archiwalne dane pomiarowe były udostępniane w module „Bank danych pomiarowych”.

Od dnia 1 stycznia 2019 r. w nowym module „Prognozy jakości powietrza” były udostępniane prognozy jakości powietrza⁷⁰ w skali kraju, jak i dla poszczególnych województw na dzień bieżący i dwa kolejne dni, przy czym część z nich była prezentowana dynamicznie (animacje 1-godzinnych stężeń zanieczyszczenia powietrza), a część statycznie (mapy stężeń maksymalnych i średniodobowych). Mapy dotyczące prognozowanego stanu jakości powietrza były opracowywane przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy (pkt. 2.3).

⁶⁹ W związku z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 8 października 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2019 r. poz. 1931).

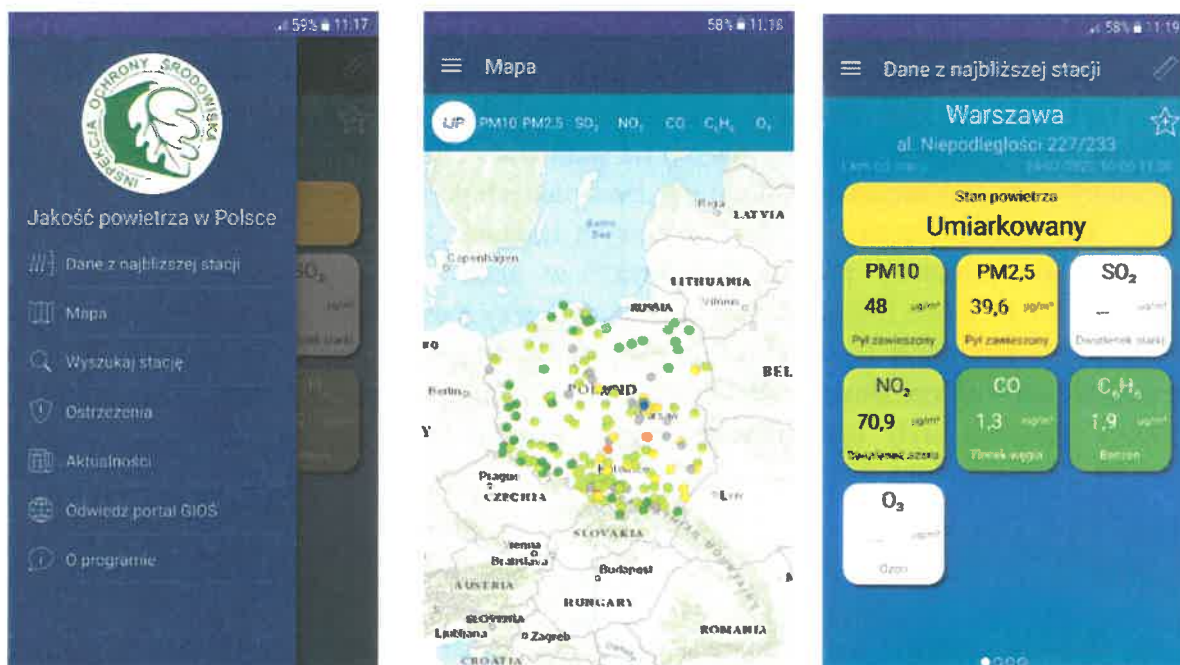
⁷⁰ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2018 r. poz. 1120).

Mapa bieżących danych pomiarowych, portal „Jakość Powietrza”

Na portalu prezentowano również komunikaty o aktualnym stanie jakości powietrza, wyniki ocen jakości powietrza (w tym raporty z wykonanej w 2019 r. rocznej i pięcioletniej oceny jakości powietrza), informacje o aktualnie funkcjonujących stacjach, informacje o wystąpieniu przekroczeń poziomu informowania i/lub alarmowego, analizy i raporty z przeprowadzonych w ramach PMŚ badań jakości powietrza oraz informacje na temat uchwalonych programów ochrony powietrza.

W 2019 r. kontynuowano rozbudowę portalu „Jakość Powietrza”, a jej efektem jest nowy moduł zawierający 16 podstron wojewódzkich, zaprezentowany na początku 2020 roku. Dodano również nowe funkcjonalności w module „Prognozy zanieczyszczeń powietrza”, pozwalające na szybsze i wygodniejsze przeglądanie map prognoz oraz opracowano projekt techniczny modułu „Prognoz jakości powietrza” do aplikacji mobilnej „Jakość Powietrza w Polsce”.

Aplikacja mobilna „Jakość powietrza w Polsce”

W 2019 r. zwiększyła się liczba użytkowników aplikacji mobilnych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska pn. „Jakość powietrza w Polsce”. Stale zwiększa się również liczba podmiotów korzystających z informacji o bieżących wynikach pomiarów udostępnianych przez Główny Inspektorat w postaci interfejsu programistycznego aplikacji (API).

Dzięki efektywnemu udostępnianiu danych o jakości powietrza wiele informacji publikowanych przez media w 2019 r. w prasie, programach radiowych i telewizyjnych czy na innych portalach internetowych było opartych na danych o jakości powietrza wytworzonych przez GIOŚ.

2.11. Badania stanu warstwy ozonowej oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B nad Polską

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach umów z Polską Akademią Nauk (PAN) i Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowym Instytutem Badawczym (IMGW–PIB) realizował program pomiarowy zgodnie z Konwencją Wiedeńską⁷¹ o ochronie warstwy ozonowej, który obejmował:

1. Pomiary całkowitej zawartości i profilu pionowego ozonu:
 - codzienne spektrofotometryczne (spektrofotometry Dobsona i Brewera) pomiary całkowitej zawartości ozonu w atmosferze oraz rozkładu pionowego ozonu metodą Umkehr w wybrane dni, wykonywane na stacji PAN w Belsku. W 2019 r. wykonano 147 serii pomiarowych, przy pomocy spektrofotometru Dobsona, pozwalających wyznaczyć rozkład pionowy ozonu w warstwie atmosfery leżącej poniżej 50 km (w dziesięciu warstwach o grubości około 5 km),
 - pomiary profili ozonowych metodą sondażową średnio raz w tygodniu, wykonywane na stacji IMGW–PIB w Legionowie. W 2019 r. wykonywano 52 sondaże ozonu, osiągając średnią wysokość 33,75 km,
 - codzienny monitoring całkowitej zawartości ozonu nad Europą Środkową metodą obserwacji satelitarnych prowadzonych przez IMGW-PIB z wykorzystaniem danych z czujnika Ozone Mapping and Profiler Suite – OMPS.

Pomiary promieniowania UV-B:

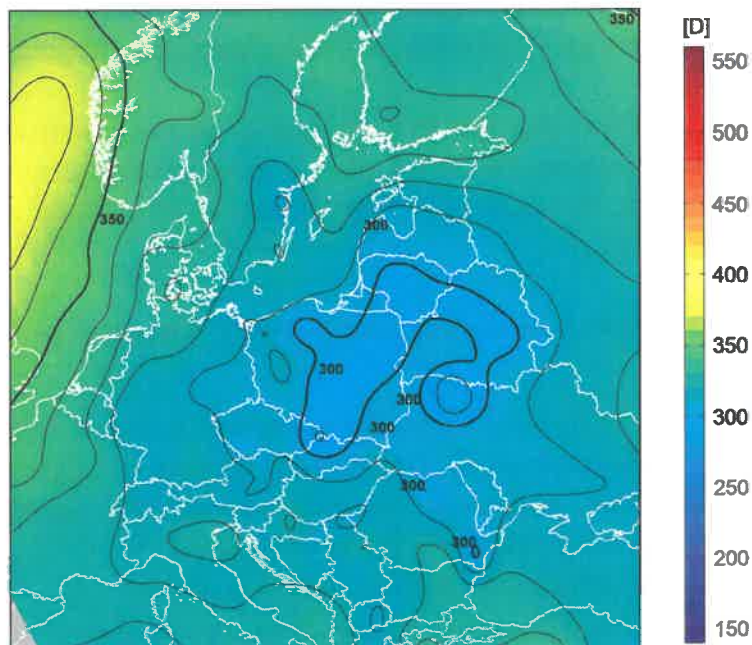
- pomiary natężenia promieniowania UV-B wykonywano na stacji Instytutu Geofizyki PAN w Belsku i trzech stacjach IMGW–PIB: Łeba, Legionowo i Zakopane.

Analiza danych o całkowitej zawartości ozonu w atmosferze, uzyskanych w ramach realizacji pomiarów spektrofotometrycznych w Belsku, profili ozonowych metodą sondażową w Legionowie oraz satelitarnego monitoringu ozonu z wykorzystaniem danych z czujnika OMPS pozwala stwierdzić, że w 2019 r., z wyjątkiem maja i lipca, wartości średniej miesięcznej całkowitej zawartości ozonu były niższe od średniej wieloletniej z lat 1963–2018. W okresie wiosenno-letnim zaobserwowano ujemne anomalie ozonu w pomiarach satelitarnych OMPS i w sondażach ozonowych w Legionowie.

⁷¹ Konwencja Wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej sporządzona w Wiedniu z dnia 22 marca 1985 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 98, poz.488).

2019-06-20 godz. 11:21:46 - 11:29:22 UTC

Całkowita zawartość ozonu (O_3) w kolumnie atmosfery

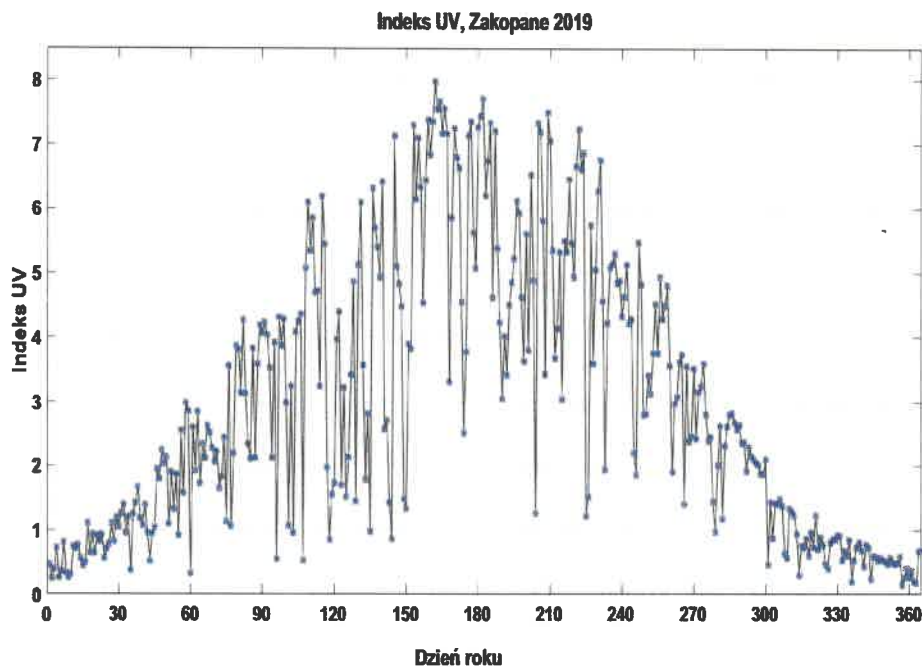
dane satelitarne: Suomi-NPP/OMPS

Satelitarny monitoring ozonu nad Polską z wykorzystaniem danych z czujnika OMPS, mapa całkowitej zawartości ozonu z dnia 20 czerwca 2019 r. (przykład letniego ubytku ozonu)

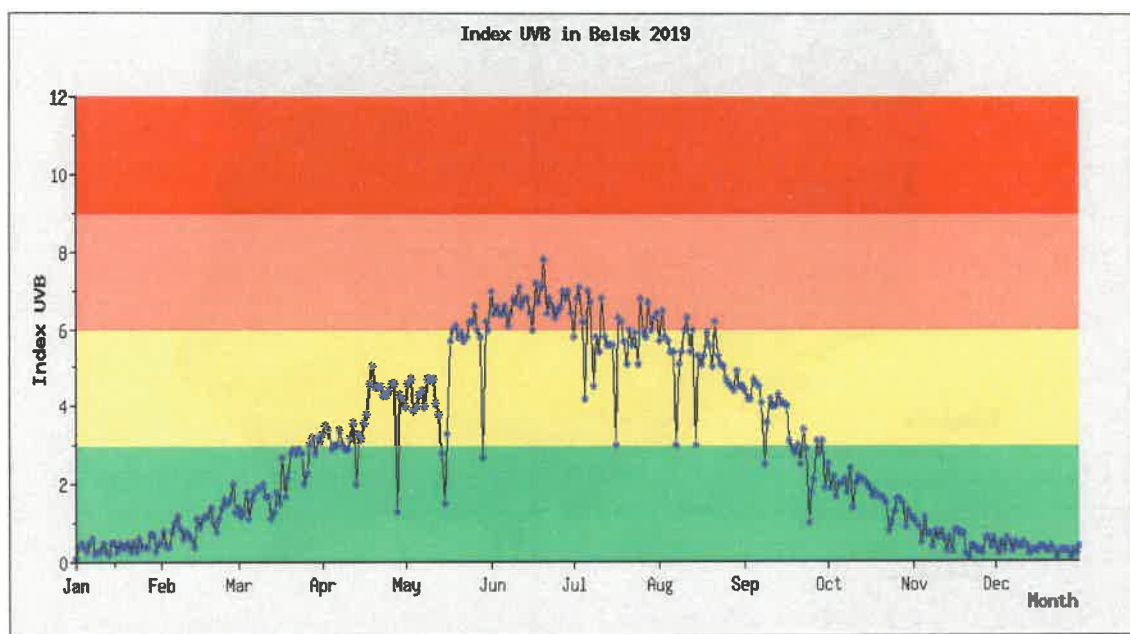
Na trzech stacjach IMGW-PIB oraz na stacji PAN zaobserwowano podwyższone wartości promieniowania UV-B. Zwiększenie promieniowania na wiosnę można przypisać mniejszej niż średnia wieloletnia z lat 1963–2018 wartości ozonu całkowitego, natomiast za letnie ekstrema odpowiada przede wszystkim mniejsza ilość aerozoli. Na poniższych wykresach przedstawiono maksymalne wartości Indeksu UV zmierzone na stacjach w Belsku i Zakopanem. Na stacji w Belsku najwyższą wartość Indeksu UV (7,8) zmierzono w dniu 20 czerwca, a na stacji w Zakopanem (7,98) - w dniu 11 czerwca. W sezonie zimowo-wiosennym 2019 r. nad Polską zaobserwowano trzy mini-dziury ozonowe trwające sześć dni.

Wyniki pomiarów całkowitej zawartości ozonu, rozkładu pionowego ozonu metodą Umkehr z PAN były systematycznie przekazywane do Światowego Centrum Danych Ozonowych w Toronto w Kanadzie. Średnie dzienne wartości całkowitej zawartości ozonu, przekazywane do Światowego Centrum Danych Ozonowych w Toronto i do Laboratorium Fizyki Atmosfery Uniwersytetu w Salonikach w Grecji, były wykorzystywane do codziennego sporządzania map ozonu dla półkuli północnej.

Wyniki pomiarów profili ozonu z IMGW-PIB zostały przekazane do Norweskiego Instytutu Ochrony Powietrza (NILU) oraz po ich weryfikacji do Światowego Centrum Ozonowego (WOUDC) w Toronto w Kanadzie i do Globalnej Sieci Detekcji Zmian Składu Atmosfery (NDACC) w Maryland (USA).

Wykres 23. Monitoring promieniowania UV-B, maksymalne wartości Indeksu UV w 2019 r. zmierzone na stacji IMGW-PIB w Zakopanem

Wykres 24. Monitoring promieniowania UV-B, maksymalne wartości Indeksu UV w 2019 r. zmierzone na stacji PAN w Belsku

3. Monitoring jakości wód

3.1 Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych

W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zaplanował monitoring wód w rzekach i zbiornikach zaporowych w 2003 punktach pomiarowo - kontrolnych (ppk) położonych na 1945 jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych zgodnie z programem obejmującym monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy

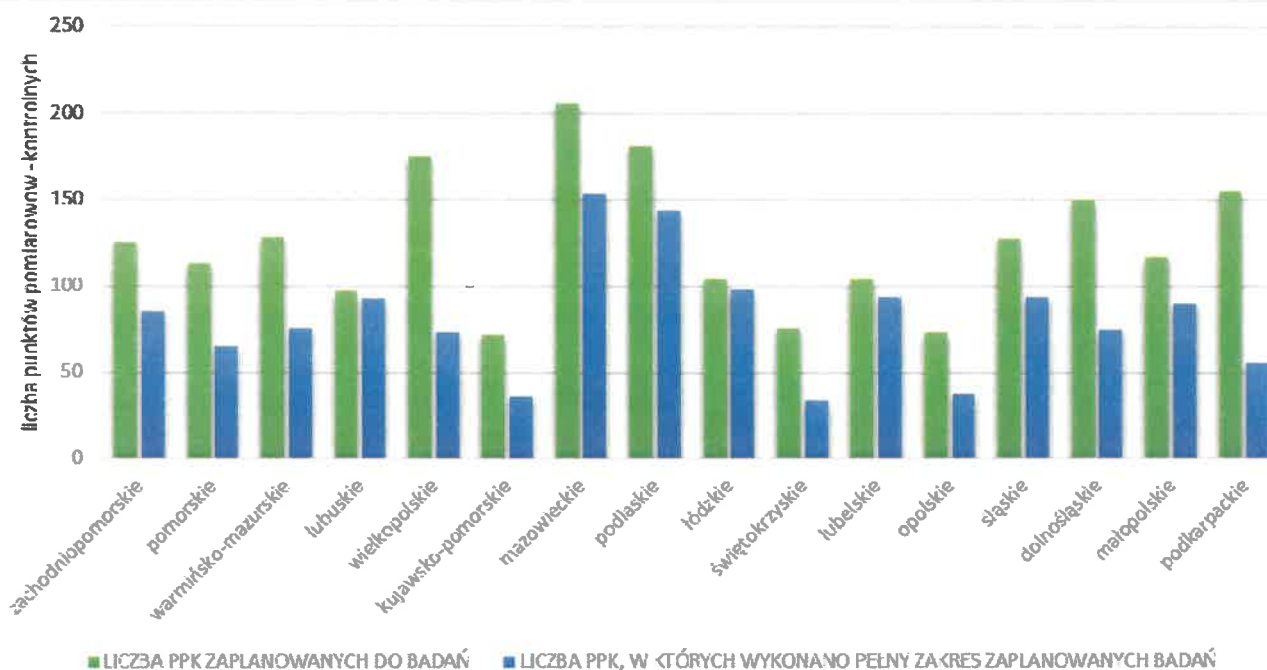
i monitoring obszarów chronionych. Był to czwarty rok realizacji monitoringu wód w ramach drugiego cyklu gospodarowania wodami na lata 2016–2021.

Spośród zaplanowanych do badań na 2019 r. punktów pomiarowo-kontrolnych (1969 ppk na ciekach i 34 ppk na zbiornikach zaporowych) poboru prób dokonano w 1820 ppk. W 179 ppk nie zostały wykonane żadne pomiary, głównie z powodu braku zasobów finansowych i kadrowych oraz braku przepływu w ciekach.

Ponadto w 446 ppk zrealizowano więcej badań niż planowano, były to w głównej mierze dodatkowo oznaczane wskaźniki chemiczne oraz ppk, w których poza zaplanowanym monitoringiem prowadzono także monitoring badawczy. W 9 ppk prowadzono dodatkowy monitoring badawczy nieujęty w planie: w województwie pomorskim (2 ppk), w województwie mazowieckim (5 ppk) oraz dolnośląskim (2 ppk).

Mapa 6. Rozmieszczenie punktów pomiarowo-kontrolnych zaplanowanych do badań jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w roku 2019 na tle podziału administracyjnego na województwa

Wykres 25. Liczba punktów pomiarowo-kontrolnych na jcwpc rzecznych, w których wykonano badania w 2019 r. w stosunku do liczby punktów pomiarowo-kontrolnych zaplanowanych do badań

Spośród 2003 ppk zaplanowanych do badań dla jcwpc rzecznych, w 483 ppk, wykonano badania wskaźników w liczbie mniejszej niż zaplanowano. Były to zarówno wskaźniki opisujące stan lub potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny. Najczęstszym powodem realizacji mniejszej liczby badań w głównej mierze była występująca w roku 2019 susza hydrologiczna (brak lub zbyt mały przepływ wody) oraz brak zasobów kadrowych Centralnego Laboratorium Badawczego (CLB).

Punktów, dla których nie udało się wykonać żadnych badań przynajmniej jednego wskaźnika, było 159. Wynikało to najczęściej ze zbyt małej ilości wody w korycie, problemów z dojazdem do stanowiska pomiarowego oraz braków w zasobach kadrowych CLB. Natomiast komplet zaplanowanych badań wykonano w 1306 ppk położonych na obszarze wszystkich województw.

Oprócz badań wykonywanych przez CLB lub podmioty zewnętrzne na zlecenie CLB, na zlecenie GIOŚ przewidziano badania ichtiofauny w 845 ppk, przy czym ze względu na brak wody, badania wykonano w 797 ppk. Na zlecenie GIOŚ wykonano również obserwacje i klasyfikację elementów hydromorfologicznych 114 jcwpc położonych w województwie podlaskim.

Równocześnie w 2019 r., Główny Inspektor Ochrony Środowiska zlecił wykonanie badań substancji priorytetowych w tkankach organizmów żywych⁷². Badania wykonano w 256 JCWP rzecznych. W pobranych próbach oznaczono 11 substancji priorytetowych: difenyloetery bromowane, fluoranten, heksachlorobenzen (HCB), heksachlorobutadien (HCBBD), rtęć i jej związki, benzo(a)piren, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy (PFOS), dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor i epoksyd heptachloru.

Wśród wykonanych badań, analogicznie do lat ubiegłych od 2016 r., największą częstotliwość przekroczeń dopuszczalnej normy dla stężenia w tkankach biologicznych (EQS) wykazały 3 substancje priorytetowe. W prawie wszystkich przebadanych 256 JCWP

⁷² Zgodnie z art. 116 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310).

rzecznych, tj. w 96,1% stwierdzono przekroczenie EQS bromowanych difenylesterów w tkankach organizmów wodnych. Około 48% prób wykazało wartości powyżej dopuszczalnych norm dla rtęci i jej związków, natomiast w ponad połowie przebadanych prób (57%) stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej ilości heptachloru. We wszystkich 256 próbach nie stwierdzono (uzyskując wartości poniżej granicy oznaczalności) występowania heksachlorobenzenu, heksachlorobutadienu, dikofolu, heksabromocyklododekanu oraz sumy PCDD + PCDF + PCB+DL (dioksyne). Badania stężeń substancji priorytetowych w organizmach wodnych będą kontynuowane w następnych latach, w kolejnych JCWP.

W 2019 r. wykonano klasyfikację i ocenę stanu JCWP rzecznych na podstawie danych pomiarowych uzyskanych w 2018 r.⁷³ W przypadku dorzecza Wisły oceniono 906 JCWP rzecznych (73% wszystkich ocenionych JCWP), zaś w przypadku dorzecza Odry – 539 JCWP (36%). Stanowiło to 97% wszystkich ocenionych jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych. W pozostałych dorzeczach liczba ocenionych JCWP rzecznych wahała się od 15 w dorzeczu Pregoty i 15 w dorzeczu Niemna do 1 w dorzeczu Dniestru (tabela 13).

W przypadku dorzeczy Wisły i Odry odnotowano zbliżone udziały procentowe w poszczególnych ocenach. Stan/potencjał ekologiczny co najmniej dobry stwierdzono w 11% JCWP rzecznych w dorzeczu Wisły, co obejmuje 78 JCWP. W dorzeczu Odry udział JCWP w stanie co najmniej dobrym był niższy i wyniósł 3% (12 jcwp). W obu dorzeczach występowało po 1 naturalnej JCWP rzecznej o bardzo dobrym stanie ekologicznym. Wskaźnikami obniżającymi klasę największej liczby JCWP w dorzeczu Wisły były ichtiofauna – ponad 73% JCWP miało stan gorszy niż dobry, a 29% słaby lub zły, oraz makrobezkręgowce bentosowe – 60% jcwp miało klasę niższą niż dobrą a niemal 22% słabą lub złą. Podobnie w przypadku Odry – ichtiofauna zdecydowała o klasie niższej niż dobra w przypadku 78% JCWP (stan słaby lub zły miało 48%), a makrobezkręgowce bentosowe w przypadku 66% JCWP (stan słaby lub zły miało 28%).

W przypadku klasyfikacji stanu chemicznego korzystniej przedstawiał się stan wód w dorzeczu Wisły, gdzie 10,3% ocenionych JCWP sklasyfikowano jako posiadające stan chemiczny dobry. W dorzeczu Odry wartość ta wyniosła 1% ocenionych JCWP. Stan ogólny zły wskazano w 99,2% ocenionych JCWP (899 jcwp) w dorzeczu Wisły oraz we wszystkich 539 JCWP w dorzeczu Odry.

Na klasyfikację stanu chemicznego w dorzeczu Wisły największy wpływ miały: benzo(a)piren w wodzie – przekroczenie środowiskowych norm jakości (EQS) dla stanu chemicznego w 513 JCWP, bromowane difenylestery w biocie – przekroczenie w 157 JCWP, fluoranten w wodzie – przekroczenie w 105 JCWP, benzo(ghi)perylen – przekroczenie w 87 JCWP, rtęć i jej związki w biocie – przekroczenie w 68 JCWP i heptachlor w biocie – przekroczenie w 50 JCWP. W przypadku Odry szczególnie liczne przekroczenia EQS odnotowano dla benzo(a)pirenu w wodzie – przekroczenie w 328 JCWP, bromowanych difenylesterów w biocie – w 146 JCWP, benzo(ghi)peryleny – w 113 JCWP, benzo(b)fluorantenu – w 71 JCWP, heptachloru w biocie – w 55 JCWP oraz rtęci i jej związków w biocie – w 49 JCWP.

W dorzeczach Dunaju (4 JCWP) i Niemna (11 JCWP) stan/potencjał ekologiczny wód poniżej dobrego stwierdzono w, odpowiednio, 75% i 82% JCWP. W pozostałych dorzeczach:

⁷³ Klasyfikację i ocenę wykonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1187).

Banówki (2 JCWP), Łaby (1 JCWP), Pregoły (9 JCWP) i Świeżej (1 JCWP), wszystkie wody rzeczne zostały sklasyfikowane jako poniżej dobrego stanu/potencjału ekologicznego.

W przypadku stanu chemicznego w dorzeczu Banówki, Dniestru, Łaby, Pregoły i Świeżej wszystkie JCWP rzeczne sklasyfikowano jako posiadające stan chemiczny poniżej dobrego. W dorzeczu Dunaju i Niemna udział JCWP o stanie chemicznym poniżej dobrego wynosił odpowiednio 75% i 93% sklasyfikowanych JCWP. Wszystkie ocenione JCWP rzeczne w dorzeczach Banówki, Dniestru, Łaby, Pregoły i Świeżej wykazywały zły stan wód. Natomiast w dorzeczu Dunaju i Niemna odnotowano po 1 JCWP w stanie dobrym.

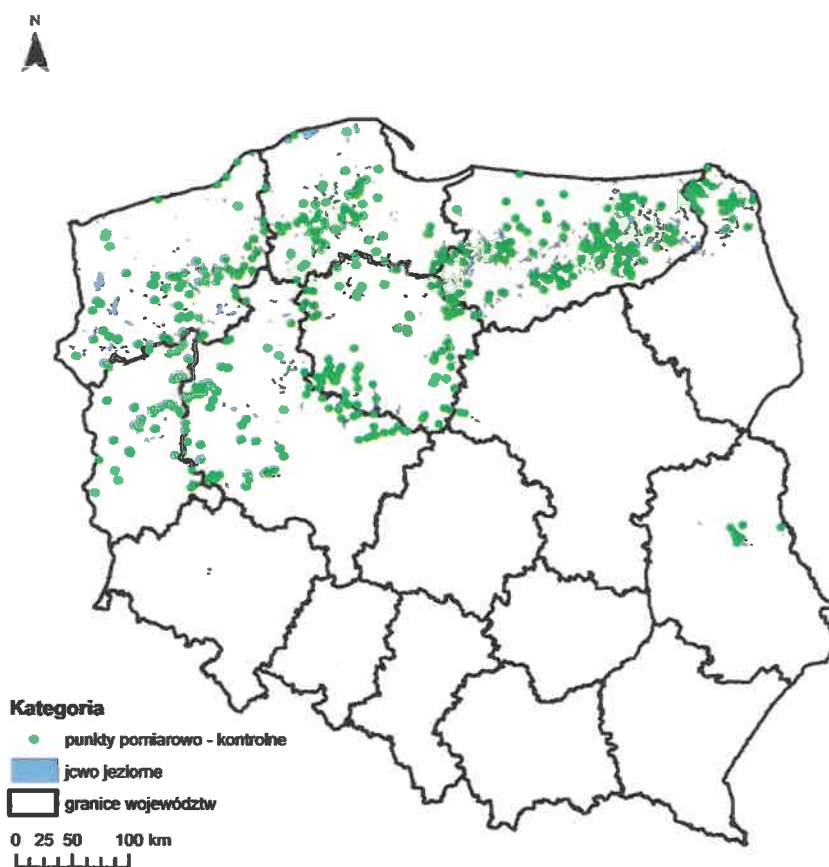
Tabela 13. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych monitorowanych w 2018 r.

OCENY JCWP RZECZNYCH		DORZECZE									
		WISŁA	ODRA	BANÓWKA	DNIESTR	DUNAJ	ŁABA	NIEMEN	PREGOŁA	ŚWIEŻA	ŁĄCZNIE
KLASYFIKACJA STANU EKOLOGICZNEGO	Bardzo dobry	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
	Dobry	56	4	0	0	0	0	2	0	0	62
	Umiarkowany	381	140	2	0	2	2	7	7	1	542
	Słaby	119	53	0	0	1	0	2	1	0	176
	Zły	38	21	0	0	0	0	0	1	0	50
	Liczba sklasyfikowa- nych naturalnych JCWP	585	219	2	0	3	2	11	9	1	832
KLASYFIKACJA POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO	Maksymalny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Dobry	21	7	0	0	1	0	0	0	0	29
	Umiarkowany	68	81	0	0	0	0	0	0	0	149
	Słaby	35	39	0	0	0	0	0	0	0	74
	Zły	0	13	0	0	0	0	0	0	0	13
	Liczba sklasyfikowanych sztucznych i silnie zmienionych JCWP	130	140	0	0	1	0	0	0	0	271
KLASYFIKACJA STANU CHEMICZNEGO	Dobry	67	4	0	0	1	0	1	0	0	73
	Poniżej dobrego	579	386	3	1	3	2	13	10	2	999
	Liczba sklasyfikowa- nych JCWP	646	390	3	1	4	2	14	10	2	1072

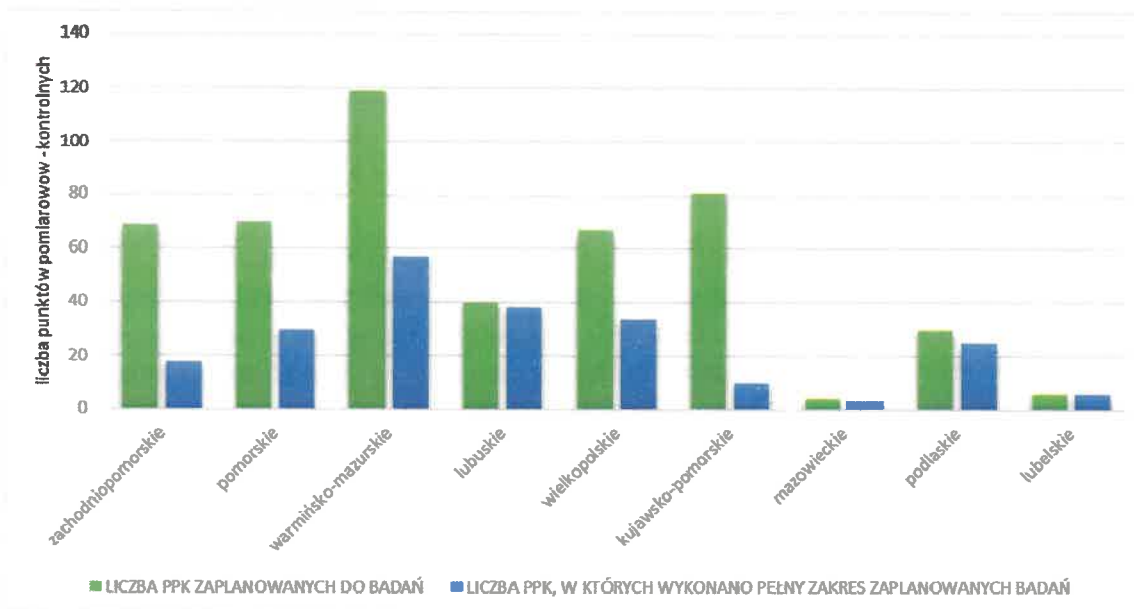
OCENA STANU	Dobry	7	0	0	0	1	0	1	0	0	9
	Zły	899	539	3	1	5	2	14	15	2	1480
	Liczba ocenionych JCWP	906	539	3	1	6	2	15	15	2	1489

3.2 Badania i ocena jakości wód w jeziorach

W 2019 r. monitoring jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP jeziornych) zaplanowano w dziewięciu województwach. Spośród 484 JCWP jeziornych, na których wyznaczono 486 punktów pomiarowo - kontrolnych, badania wykonano w 364 jeziorach. Liczba monitorowanych JCWP jeziornych w poszczególnych województwach uzależniona była od ich zagęszczenia oraz możliwości kadrowych i technicznych CLB.

Mapa 7. Rozmieszczenie punktów pomiarowo-kontrolnych zaplanowanych do badań jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych w roku 2019 na tle podziału administracyjnego na województwa

Wykres 26. Liczba punktów pomiarowo-kontrolnych na jcwp jeziornych, w których wykonano badania w 2019 r. w stosunku do liczby punktów pomiarowo-kontrolnych zaplanowanych do badań

Pełny zakres badań wykonano w 219 jeziorach (221 ppk). W 143 ppk wykonano mniej badań niż zaplanowano, głównie z powodu braków kadrowych oraz trudności technicznych. W 122 ppk nie wykonano żadnych badań. Powodem był przede wszystkim brak możliwości osobowych.

Oprócz badań wykonywanych przez CLB lub podmioty zewnętrzne na zlecenie CLB, na zlecenie GIOŚ przewidziano badania ichtiofauny w 226 ppk, przy czym zastrzeżono, że ze względu na ograniczenia terminowe dopuszczalna jest realizacji badań w mniejszej liczbie ppk. Ostatecznie badania wykonano w 147 ppk.

Równocześnie w 2019 r., Główny Inspektor Ochrony Środowiska zlecił wykonanie badań substancji priorytetowych w tkankach organizmów żywych. Badania wykonano w 194 JCWP jeziornych. W pobranych próbach oznaczono 11 substancji priorytetowych: difenyloetery bromowane, fluoranten, heksachlorobenzen (HCB), heksachlorobutadien (HCBd), rtęć i jej związki, benzo(a)piren, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy (PFOS), dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor i epoksyd heptachloru.

Wśród wykonanych badań, podobnie jak w latach ubiegłych od 2016 r., największa częstotliwość przekroczeń dopuszczalnej normy dla stężenia w tkankach biologicznych (EQS), analogicznie do badań w rzekach, wykazały 3 substancje priorytetowe. W prawie wszystkich przebadanych 194 JCWP jeziornych, tj. w 95,9% stwierdzono przekroczenie EQS w tkankach biologicznych bromowanych difenyloeterów. Około 39% prób wykazała wartości powyżej dopuszczalnych norm dla rtęci i jej związków, natomiast w około 69% stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego ilości heptachloru. We wszystkich 194 próbach nie stwierdzono za to (uzyskując wartości poniżej granicy oznaczalności) występowania heksachlorobenzenu, heksachlorobutadienu, dikofolu, heksabromocyklododekanu oraz sumy PCDD + PCDF + PCB+DL (dioksyny). Badania stężeń substancji priorytetowych w organizmach wodnych będą kontynuowane w następnych latach, w kolejnych JCWP.

W 2019 r. wykonano klasyfikację i ocenę stanu jezior na podstawie danych pomiarowych uzyskanych w 2018 r.⁷⁴ Liczba jezior zbadanych w 2018 r. w poszczególnych dorzeczach wahała się od 129 w dorzeczu Odry do 16 w dorzeczach Niemna i Pregoly, a ocenionych za 2018 r. pod kątem stanu od 106 w dorzeczu Odry do 12 w dorzeczu Niemna (tabela 14).

W dwóch dorzeczach o największej liczbie ocenionych jezior, Odry i Wisły, udział jezior w stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym był zbliżony i wynosił po kilkanaście procent, ale w dorzeczu Odry zaznaczył się większy udział jezior w stanie ekologicznym słabym i złym (łącznie 35%) a mniejszy w stanie umiarkowanym (22%) w porównaniu do dorzecza Wisły. Również udział jezior w stanie chemicznym poniżej dobrego był większy w dorzeczu Odry (43%) niż w dorzeczu Wisły (28%), przy podobnym udziale jezior niesklasyfikowanych pod kątem stanu chemicznego (po ok. 40%). Udział jezior w stanie ogólnym dobrym był podobny w obu dorzeczach i wynosił około 3%.

W dorzeczu Niemna zaznaczył się najwyższy spośród wszystkich dorzeczy udział jezior w dobrym stanie/potencjale ekologicznym (31%) przy najniższym udziale jezior w stanie gorszym niż umiarkowany (12% jezior w stanie słabym), chociaż żadne jezioro nie osiągnęło dobrego stanu ogólnego. W dorzeczu Pregoly żadne jezioro nie osiągnęło co najmniej dobrego stanu/potencjału ekologicznego i wszystkie JCWP jeziorne były w stanie złym lub nieocenione (tabela 14).

Tabela 14. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych monitorowanych w 2018 r.

OCENY JCWP JEZIORNÝCH		DORZECZE				
		WISŁA	ODRA	NIEMEN	PREGOLA	ŁĄCZNIE
KLASYFIKACJA STANU EKOLOGICZNEGO	Bardzo dobry	3	3	0	0	6
	Dobry	15	10	5	0	30
	Umiarkowany	39	23	6	10	78
	Słaby	24	19	2	4	49
	Zły	4	12	0	1	17
	Liczba sklasyfikowanych naturalnych JCWP	85	67	13	15	180
POTENCJAŁU	Maksymalny	1	0	0	0	1
	Dobry	0	4	0	0	4

⁷⁴ Klasyfikację i ocenę wykonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1187).

OCENY JCWP JEZIORNYCH	DORZECZE					
	WISŁA	ODRA	NIEMEN	PREGOŁA	ŁĄCZNIE	
Umiarkowany	4	5	0	0	9	
Słaby	1	7	0	0	8	
Zły	1	7	0	0	8	
Liczba sklasyfikowanych sztucznych i silnie zmienionych JCWP	7	23	0	0	30	
KLASYFIKACJA STANU CHEMICZNEGO	Dobry	28	20	0	7	55
	Poniżej dobrego	31	56	7	2	96
	Liczba sklasyfikowanych JCWP	59	76	7	9	151
OCENA STANU	Dobry	4	1	0	0	5
	Zły	79	105	12	15	211
	Liczba ocenionych JCWP	83	106	12	15	216

3.3 Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zrealizował monitoring osadów dennych rzek i jezior w 2019 r., polegający na pobraniu próbek osadów, wykonaniu ich analiz laboratoryjnych oraz przygotowaniu zestawienia bazodanowego zawierającego wyniki pomiarów.

Badania przeprowadzono łącznie w 423 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) zlokalizowanych na rzekach (219 ppk), kanałach rzecznych (16 ppk), zbiornikach zaporowych (12 ppk) i jeziorach (176 ppk), znajdujących się na terenie całego kraju.

W ramach programu monitoringu, dla próbek osadów pochodzących z 292 punktów pomiarowo-kontrolnych wykonano oznaczenia laboratoryjne wyłącznie w zakresie podstawowym, obejmującym:

- 26 pierwiastków głównych i śladowych (w tym metale zaliczane do grupy substancji priorytetowych – kadm, nikiel, ołów i rtęć),
- 19 wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA),
- 7 kongenerów polichlorowanych bifenyli (PCB),

- pentachlorobenzen i heksachlorobenzen,
- pestycydy chloroorganiczne (w tym substancje priorytetowe – endosulfan, heksachlorocykloheksan, heptachlor i epoksyd heptachloru, oraz aldrynę, dieldrynę, endrynę, izodrynę i DDT).

Dla próbek osadów pochodzących z pozostałych 131 ppk wykonano oznaczenia w zakresie rozszerzonym, obejmującym oprócz wskaźników z zakresu podstawowego:

- związki organiczne z grupy substancji priorytetowych: ftalan di(2-etyloheksylu), chloroalkany C10-13, chlorfenwinfos, bromowane difenyletery (kongenery nr 28, 47, 99, 100, 153 i 154), związki tributylocyny (kation tributylocyny), heksachlorobutadien, trichlorobenzeny, nonylofenole (4-nonylofenol), oktylofenole (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)fenol), pentachlorofenol, trifluralinę, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS), chinoksyfen, dioksyny i związki dioksynopodobne, cypermetrynę, heksabromocyklododekany, alachlor, chloropiryfos, aklonifen, bifenoks i cybutrynę,
- inne trwale zanieczyszczenia organiczne: chlordekon, heksabromodifenol i toksafen,
- fluorki.

Badania monitoringowe wykazały obecność – w dających się oznaczyć stężeniach – głównie metali, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i polichlorowanych bifenyli (PCB). W przypadku metali najwyższe zawartości dotyczyły żelaza, manganu, tytanu, baru, cynku i ołowiu, m. in. w osadach Odry i Nysy Łużyckiej, a także zbiorników zaporowych. Z kolei największe stężenia wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych odnotowano w osadach rzek: Kamienicy (75 mg/kg suchej masy), Sanu do Wołosatego (1,01-1,55 mg/kg suchej masy) oraz Budoradzanki (1,12-1,85 mg/kg suchej masy). Natomiast wyraźnie wyższe, niż w innych ppk zawartości PCB stwierdzono w osadach rzeki Gołuby (suma PCB – 0,48 mg/kg suchej masy).

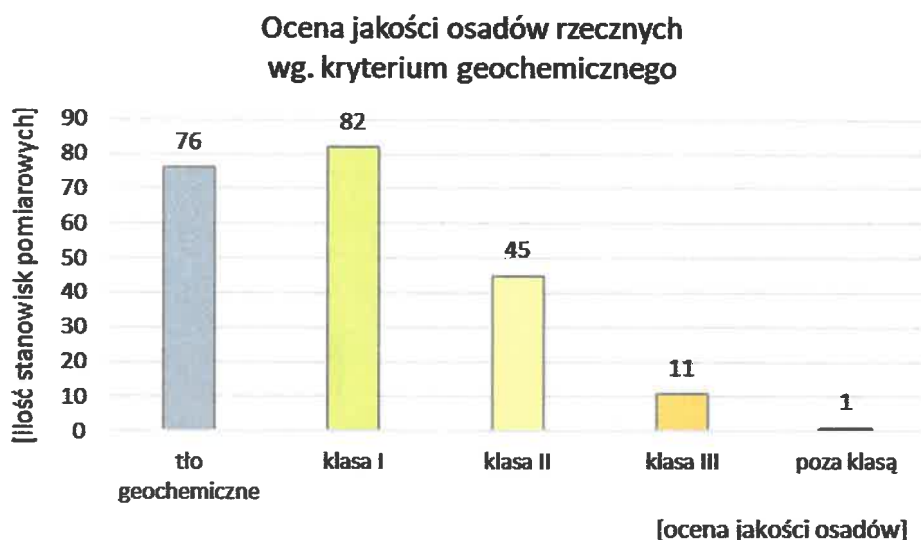
Stężenia pozostałych substancji znajdowały się w większości poniżej granicy oznaczalności. Wyjątek stanowiły: pentachlorobenzen (w 48 ppk) oraz dioksyny i związki dioksynopodobne (w 100 ppk).

W 2019 r. została również dokonana ocena stanu zanieczyszczenia osadów dennych w ppk opróbowanych w 2018 r. Ocenę tę przeprowadzono w oparciu o następujące kryteria:

- kryterium geochemiczne, umożliwiające ocenę stopnia zanieczyszczenia osadów dennych w odniesieniu do tła geochemicznego, czyli zawartości pierwiastków występujących w osadach w warunkach naturalnych,
- kryterium ekotoksykologiczne, umożliwiające ocenę stopnia wpływu zanieczyszczonych osadów na organizmy wodne.

Oceną osadów rzecznych wg kryterium geochemicznego objętych było 215 próbek osadów dennych, pod względem wartości 11 wskaźników. W przypadku 76 próbek osadów dennych przeprowadzone badania wykazały, że ilość zanieczyszczeń mieści się w tle geochemicznym. W przypadku 85 próbek osadów dennych przeprowadzone badania wykazały, że są to osady niezanieczyszczone z uwagi na zawartość metali, tj. w żadnym przypadku nie została przekroczona wartość graniczna wskaźnika określona dla I klasy czystości. Całościowo 158 stanowisk uznać można za niezanieczyszczone. Łącznie 57 próbek osadów rzecznych pobranych z 215 stanowisk oceniono jako zanieczyszczone, w tym 45 stanowisk oceniono jako zanieczyszczone w niewielkim stopniu (klasa II), 11 stanowisk

jako zanieczyszczone w stopniu średnim (klasa III) oraz 1 stanowisko uznano za silnie zanieczyszczone.

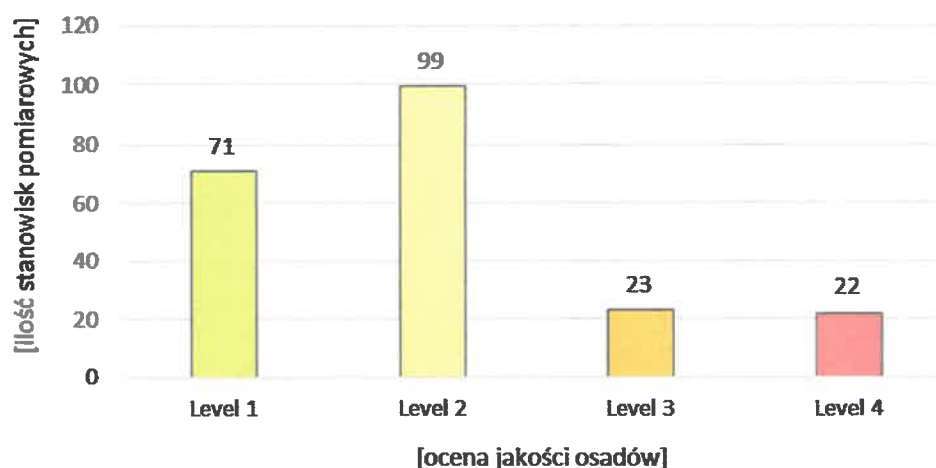

tło geochemiczne	- osady niezanieczyszczone, mieszczące się w tle geochemicznym
klasa I	- osady niezanieczyszczone
klasa II	- osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu,
klasa III	- osady zanieczyszczone w średnim stopniu,
poza klasą	- osady zanieczyszczone (silnie)

Wykres 27. Ocena jakości osadów rzecznych pochodzących z 215 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2018 roku, zgodnie z kryterium geochemicznym – cieki

Oceną osadów rzecznych wg kryterium ekotoksykologicznego objętych było 215 próbek osadów dennych. 63 próbki osadów dennych oceniane były pod względem wartości 48 wskaźników, pozostałe 152 próbki osadów podlegały ocenie w zakresie 42 wskaźników. W 71 stanowiskach pomiarowych, pobrane osady, ocenione zostały jako niezanieczyszczone (Level 1) tj. w przypadku wszystkich oznaczanych wskaźników spełnione były kryteria graniczne określone dla I poziomu. Pozostałe 144 próbki osadów dennych oceniono jako zanieczyszczone z uwagi na zawartość metali i / lub trwałych związków organicznych (TZO), w tym: 99 próbek oceniono jako zanieczyszczone w małym stopniu, 23 próbki oceniono jako zanieczyszczone w średnim stopniu oraz 22 próbki oceniono jako silnie zanieczyszczone.

Ocena jakości osadów rzecznych wg. kryterium ekotoksykologicznego

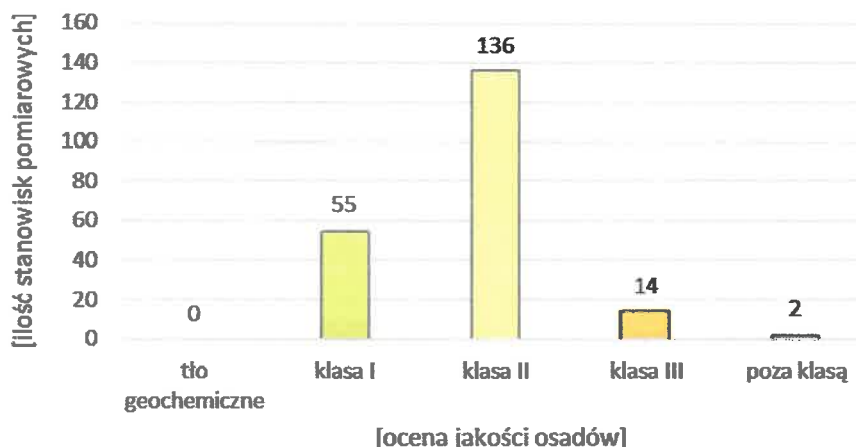

Level 1	- osady niezanieczyszczone
Level 2	- osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu,
Level 3	- osady zanieczyszczone w średnim stopniu,
Level 4	- osady zanieczyszczone (silnie)

Wykres 28. Ocena jakości osadów rzecznych pochodzących z 215 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2018 roku, zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym – cieki

Oceną osadów jeziornych wg kryterium geochemicznego objętych było 207 próbek osadów dennych, pod względem wartości 11 wskaźników. Zgodnie z uzyskanymi wynikami większość badanych próbek osadów dennych spełniała kryteria II klasy jakości osadów. W przypadku 55 próbek osadów dennych przeprowadzone badania wykazały, że są to osady niezanieczyszczone z uwagi na zawartość metali, tj. w żadnym przypadku nie została przekroczona wartość graniczna wskaźnika określona dla I klasy czystości. Łącznie 152 próbki osadów oceniono jako zanieczyszczone z uwagi na zawartość metali, tj. w przypadku przynajmniej jednego wskaźnika przekroczona została wartość graniczna określona dla I klasy czystości. Wśród 152 próbek osadów określonych jako zanieczyszczone, 136 oceniono jako zanieczyszczone w niewielkim stopniu (klasa II), 14 próbek osadów jeziornych oceniono jako zanieczyszczone w stopniu średnim (klasa III), natomiast 2 próbki osadów jeziornych uznano za silnie zanieczyszczone.

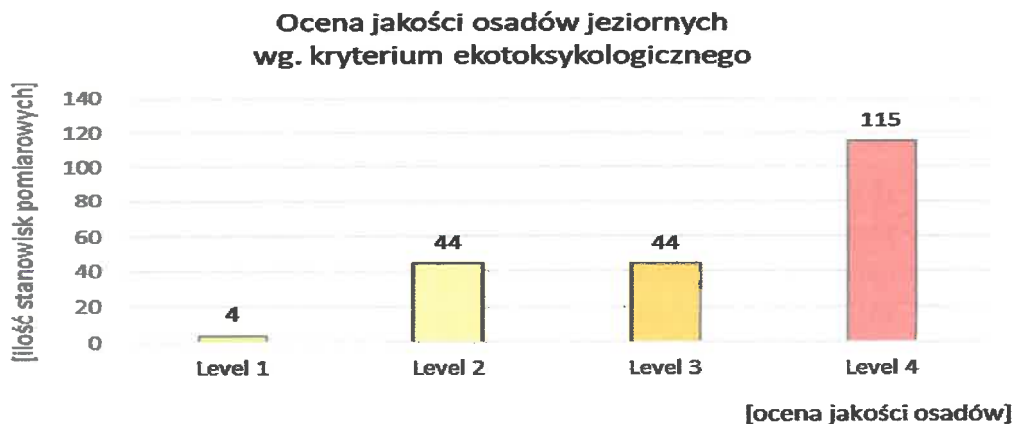
Ocena jakości osadów jeziornych wg. kryterium geochemicznego

tło geochemiczne	- osady niezanieczyszczone, mieszczące się w tle geochemicznym
klasa I	- osady niezanieczyszczone
klasa II	- osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu,
klasa III	- osady zanieczyszczone w średnim stopniu,
poza klasą	- osady zanieczyszczone (silnie)

Wykres 29. Ocena jakości osadów jeziornych pochodzących z 207 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2018 roku, zgodnie z kryterium geochemicznym – jeziora

Oceną osadów jeziornych wg kryterium ekotoksykologicznego objętych było 207 próbek. W przypadku 20 próbek osady oceniane były pod względem wartości 48 wskaźników, natomiast pozostałe 187 próbek analizowanych było w zakresie 45 wskaźników. Przeprowadzona ocena wykazała, że w przypadku 115 przebadanych próbek osadów dennych ich jakość (określona jako ocena końcowa) spełniała kryteria IV poziomu jakości osadów (Level 4, osad silnie zanieczyszczony). W 4 stanowiskach pomiarowych pobrane osady ocenione zostały jako niezanieczyszczone (Level 1) tj. w przypadku wszystkich oznaczanych wskaźników spełnione były kryteria graniczne określone dla I poziomu. Pozostałe 203 próbki osadów dennych pobranych oceniono jako zanieczyszczone z uwagi na zawartość metali i/lub trwałych związków organicznych (TZO), w tym: 44 próbki oceniono jako zanieczyszczone w małym stopniu, 44 próbki oceniono jako zanieczyszczone w średnim stopniu oraz 115 próbek oceniono jako silnie zanieczyszczone.

Level 1	-osady niezanieczyszczone	Level 3	-osady zanieczyszczone w średnim stopniu
Level 2	-osady zanieczyszczone w niewielkim stopniu	Level 4	-osady zanieczyszczone (silnie)

Wykres 30. Ocena jakości osadów jeziornych pochodzących z 207 stanowisk pomiarowych objętych badaniami w 2018 roku, zgodnie z kryterium ekotoksykologicznym – jeziora

Ocena stanu zanieczyszczenia osadów dennych w ppk opróbowanych w 2019 r. zostanie dokonana do końca kwietnia 2020 r.

Realizacja monitoringu osadów dennych w rzekach i jeziorach pozwala wypełnić wymagania Ramowej Dyrektywy Wodnej, dyrektywy 2008/105/WE (zmienionej dyrektywą 2013/39/UE) oraz Konwencji Sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych. Wyniki monitoringu osadów dennych są wykorzystywane m. in. na potrzeby sporządzania i aktualizacji profili wody w kąpieliskach oraz zapewnienia informacji do operatów wodnoprawnych i innych dokumentów planistycznych z zakresu gospodarowania wodami.

3.4 Badania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego znajdujących się na drugiej liście obserwacyjnej w 2019 roku

W 2019 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska kontynuował rozpoczęty w roku poprzednim monitoring substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego zawartych na drugiej liście obserwacyjnej⁷⁵. Zadanie to stanowiło realizację zobowiązań wynikających z dyrektywy 2008/105/WE⁷⁶ transponowanej ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310). Mechanizm listy obserwacyjnej pozwala na gromadzenie danych z monitorowania obejmującego całą Unię Europejską, w celu wspierania przyszłych działań Komisji Europejskiej i Wspólnotowego Centrum Badawczego (JRC) w zakresie szeregowania substancji pod względem ich negatywnego wpływu na ekosystemy wodne i zdrowie ludzi oraz opracowywania nowych aktów legislacyjnych w tym zakresie.

⁷⁵ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/840 z dnia 5 czerwca 2018 r. ustanawiająca listę obserwacyjną substancji do celów monitorowania obejmującego całą Unię w zakresie polityki wodnej na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/WE i uchylająca decyzję wykonawczą Komisji (UE) 2015/495 (Dz. Urz. UE L 141 z 07.06.2018, str. 9).

⁷⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej, zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniająca dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84), zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1).

Pomiary stężeń substancji znajdujących się na drugiej liście obserwacyjnej przeprowadzono w rzekach, w czterech seriach pomiarowych, w 20 punktach pomiarowo-kontrolnych. Wszystkie substancje oznaczono w matrycy wodnej.

Tabela 15. Zestawienie substancji objętych drugą listą obserwacyjną

L.p.	Nazwa substancji	Nr CAS dla substancji
1	17- α -etynyloestradiol	57-63-6
2	17- β -estradiol	50-28-2
3	Estron	53-16-7
4	Erytromycyna	114-07-8
5	Klarytromycyna	81103-11-9
6	Azytromycyna	83905-01-5
7	Metiokarb	2032-65-7
8	Imidachlopyrd	105827-78-9/138261-41-3
9	Tiaklopyrd	111988-49-9
10	Tiametoksam	153719-23-4
11	Chlotianidyna	210880-92-5
12	Acetamipryd	135410-20-7/160430-64-8
13	Metaflumizon	139968-49-3
14	Amoksycylina	26787-78-0
15	Cyprofloksacyna	85721-33-1

We wszystkich seriach pomiarowych (1200 oznaczeń) wyniki powyżej granicy oznaczalności otrzymano w 50 przypadkach. Zanotowano je dla następujących związków:

- 17- α -etynyloestradiolu (3 wyniki),
- 17- β -estradiolu (23 wyniki),
- estronu (24 wyniki).

Najwyższe zmierzone stężenie 17- α -etynyloestradiolu wyniosło 0,00010 $\mu\text{g/l}$, najwyższe zmierzone stężenie 17- β -estradiolu – 0,00048 $\mu\text{g/l}$, natomiast maksymalne zmierzone stężenie estronu – 0,00107 $\mu\text{g/l}$.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przekazał Europejskiej Agencji Środowiska uzyskane w 2019 r. wyniki badań substancji z drugiej listy obserwacyjnej. Opracował również sprawozdanie z badań i przedłożył je do zatwierdzenia Ministrowi Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. Zatwierdzony raport został przesłany do Komisji Europejskiej.

3.5 Badania i ocena jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego

W 2019 r. Inspekcja Ochrony Środowiska realizowała równoległe dwa programy monitoringu:

- monitoring strefy płytkowodnej Bałtyku w obrębie wód przejściowych i przybrzeżnych⁷⁷ wykonywany przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Centralne Laboratorium Badawcze oddziały w Szczecinie, Gdańsku, i Olsztynie oraz odpowiadające im Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska :

⁷⁷ Zgodnie z art. 350 ust. 1 pkt 1), art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2268z późn. zm.) i rozporządzeniami wykonawczymi.

- monitoring wód przejściowych,
 - monitoring wód przybrzeżnych w strefie do jednej mili morskiej,
- monitoring strefy głębokomorskiej Bałtyku⁷⁸ uwzględniający wytyczne HELCOM COMBINE oraz HELCOM MORS wykonywany przez instytuty naukowo-badawcze na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska:
- monitoring strefy głębokowodnej,
 - uzupełniający program badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów.

W 2019 r. badania jakości wód przejściowych i przybrzeżnych były prowadzone według programu monitoringu operacyjnego, diagnostycznego i badawczego, w ramach których były badane parametry biologiczne, elementy jakości fizykochemicznej oraz chemicznej wód. Poboru prób na wodach przejściowych i przybrzeżnych dokonały oddziały Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ w 19 punktach pomiarowo-kontrolnych i odpowiadającym im stanowiskach.

W województwie zachodniopomorskim zaplanowany program badań został zrealizowany w jednej z czterech jednolitych części wód przejściowych. W jcwp Ujście Dziwny nie wykonano zaplanowanego w liczbie jeden badania makrozoobentosu. Mniejszą liczbę pomiarów makrozoobentosu (2) niż zaplanowano (3) w WPMŚ wykonano w jcwp Ujście Świny. Zaplanowany program badań w wodach przybrzeżnych został zrealizowany w jednej z trzech jcwp. Badania zaplanowanych elementów zostały wykonane w każdej z trzech jcwp, natomiast w dwóch została wykonana mniejsza liczba badań od zaplanowanej. Są to jcwp Dziwna – Świna, gdzie wykonano mniejszą liczbę badań makrozoobentosu (1 z zaplanowanych 2) oraz jcwp Sarbinowo-Dziwna, gdzie wykonano 18 badań fitoplanktonu i chlorofilu-a z zaplanowanych 24. Mniejsza liczba badań została spowodowana niewykonaniem badań makrozoobentosu w związku z warunkami meteorologicznymi (sztorm), które uniemożliwiły pobranie wymaganej liczby próbek w terminie wymaganym metodyką. Ze względu na zmniejszenie głębokości w jcwp Sarbinowo – Dziwna nie można było pobrać próbki w warstwie od poniżej 10m metrów głębokości do dna.

W województwie pomorskim zaplanowany program badań nie został zrealizowany w żadnej z czterech jednolitych części wód przejściowych. W jcwp Zatoka Pucka zewnętrzna, Zalew Pucki oraz Zatoka Gdańska wewnętrzna w matrycy woda nie zrealizowano wcale badań difenyloeterów bromowanych, rtęci i jej związków, heptachloru z zaplanowanych po 12 oznaczeń w każdej z jcwp, natomiast w jcwp Ujście Wisły Przekop nie zrealizowano ani jednego badania benzo(a)pirenu z zaplanowanych 12 w matrycy woda. Zaplanowany program badań w wodach przybrzeżnych został zrealizowany w jednej z siedmiu jcwp, to jest Jastrzębia Góra – Rowy. W sześciu jcwp, to jest Władysławowo – Jastrzębia Góra, Rowy – Jarosławiec Wschód, Rowy – Jarosławiec Zachód, Mierzeja Wiślana, Półwysep Hel, Port Władysławowo nie wykonano ani jednego badania benzo(a)pirenu z zaplanowanych 12 w matrycy woda. W dwóch jcwp, Władysławowo – Jastrzębia Góra, Rowy – Jarosławiec Wschód, w matrycy woda nie zostało wykonane ani jedno badanie z 12 zaplanowanych badań difenyloeterów bromowanych, rtęci i jej związków, heptachloru. W jednej jcwp, Władysławowo – Jastrzębia Góra, w matrycy woda nie wykonano ani jednego z 12 zaplanowanych badań fluorantenu, benzo(g,h,i)perylenu. Mniejsza liczba wykonanych badań w stosunku do zaplanowanych wynika z braków kadrowych.

⁷⁸ Zgodnie z art. 351 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2268 z późn.zm.).

W województwie warmińsko-mazurskim zaplanowany program badań został zrealizowany zgodnie z WPMŚ.

Ponadto, na potrzeby oceny stanu ekologicznego wód zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, Główny Inspektorat w 2019 r. przeprowadził badania ichtiofauny w strefie wód przybrzeżnych w 9 jcwp (Mierzeja Wiślana, Półwysep Hel, Władysławowo – Jastrzębia Góra, Jastrzębia Góra – Rowy, Rowy – Jarosławiec Wschód, Rowy – Jarosławiec Zachód, Jarosławiec – Sarbinowo, Sarbinowo – Dziwna, Dziwna – Świna) oraz trzech jcwp przejściowych (Zalew Wiślany, Zalew Pucki, Zatoka Pucka zewnętrzna).

Przeprowadzone zostały również badania substancji priorytetowych w organizmach żywych (ryby i makrobezkręgowce bentosowe) w pięciu JCWP przejściowych (Zalew Wiślany i Zalew Szczeciński, Zatoka Gdańska wewnętrzna, Zatoka Pucka zewnętrzna i Zalew Pucki)⁷⁹.

W 2019 r. wykonano oraz opublikowano ocenę stanu wód przejściowych i przybrzeżnych badanych w 2018 roku⁸⁰. Wszystkie jednolite części wód przejściowych i przybrzeżnych zostały sklasyfikowane w stanie (lub potencjale – dla silnie zmienionej części wód) złym. Wykonano również syntetyczną ocenę stanu wód przejściowych i przybrzeżnych dla okresu 2016-2018.

W ramach monitoringu strefy głębokomorskiej (8 stacji badawczych w rejonie Głębi Gotlandzkiej, Bornholmskiej i Gdańskiej) oraz uzupełniającego programu badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów (16 stacji badawczych w rejonie Zatoki Gdańskiej i Pomorskiej oraz Zalewu Wiślanego) jak również wysokiej częstotliwości (1 stacja w rejonie Zatoki Puckiej zewnętrznej), wykonano pomiary parametrów fizycznych oraz pobrano próby i wykonano analizy chemiczne w wodach polskiej strefy głębokomorskiej Bałtyku w zakresie zawartości soli biogenicznych oraz określono warunki tlenowe. W ramach wdrożonego monitoringu kontynuowano, rozpoczęte w 2015 roku, pomiary hałasu podwodnego oraz obserwacje odpadów na powierzchni morza na 6 stacjach i 2 transektach, a także liczenie odpadów na brzegu morza na wyznaczonych na plażach 10 transektach, w skład których wchodzi 15 odcinków. Pobrano również próby do oznaczeń zmiennych biologicznych (fitoplanktonu, zooplanktonu, makrozoobentosu, fitobentosu oraz ichtiofauny) w ramach realizacji zobowiązań Polski względem HELCOM na podstawie zrewidowanego programu monitoringu Morza Bałtyckiego HELCOM COMBINE uwzględniającego nowe wymagania Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej⁸¹ i przyjęty na jej podstawie przez Radę Ministrów 3 czerwca 2015 r. Program Monitoringu Wód Morskich.

W 2019 r. opracowano dane dotyczące monitoringu Bałtyku z rejsów wykonanych w 2018 roku oraz wykonano i opublikowano ocenę stanu środowiska morskiego Bałtyku pt. „Ocena stanu środowiska morskiego polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z 2018 roku na tle dziesięciolecia 2008–2017”. Dokonano oceny polskich obszarów morskich na podstawie danych hydrochemicznych i biologicznych za 2018 rok. Ocenie poddano wszystkie 8 akwenów, zdefiniowanych w ramach współpracy

⁷⁹ Zgodnie z art. 349 i art. 350 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2268, z późn. zm.).

⁸⁰ Ocena wykonana na podstawie wytycznych Głównego Inspektora i Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1187).

⁸¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz. Urz. L 164 z 25.06.2008, str. 19).

regionalnej w związku z wdrażaniem RDSM. Ze względu na eutrofizację (cecha 5 zgodnie z Ramową Dyrektywą ws. Strategii Morskiej) wszystkie akweny zostały ocenione poniżej stanu dobrego. Elementy biologiczne również zostały sklasyfikowane poniżej stanu dobrego.

Dane fizyko-chemiczne oraz biologiczne, jak również dane w zakresie zawartości trwałych zanieczyszczeń organicznych oraz metali ciężkich w tkankach organizmów i osadach dennych za 2018 rok przekazano w 2019 r. do bazy danych HELCOM, prowadzonej przez Międzynarodową Radę Badań Morza (ICES) w Kopenhadze.

W 2019 roku zakończono proces aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich polskich obszarów morskich Morza Bałtyckiego oraz proces aktualizacji zestawu właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich⁸². Oba dokumenty zostały przyjęte uchwałą Rady Ministrów nr 8 z dnia 18 stycznia 2019 r. w sprawie wyrażenia zgody na przedłożenie Komisji Europejskiej aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich wraz z projektem aktualizacji zestawu właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich (MP z dnia 13 marca 2019 r. poz.230). Zgodnie z realizacją wdrożenia strategii morskiej⁸³ po przyjęciu uchwały Rady Ministrów, w 2019 roku Główny Inspektor rozpoczął prace nad projektem aktualizacji programu monitoringu wód morskich.

W 2019 r. Główny Inspektorat zapewnił udział polskich ekspertów w bałtyckim ćwiczeniu interkalibracyjnym w zakresie oznaczania fitoplanktonu morskiego jak również kontynuował prace w zakresie zapewnienia obsługi merytorycznej stałej grupy HELCOM State and Conservation, projektów HELCOM: PEG, ZEN ZIIN, FISH-PRO III, oraz grup roboczych: MORS, IN-EUTRO, EN Hazardous Substances, EN Marine Litter, EN Noise, IN Benthic Habitat, EN BENTHIC, EG MAMA, JWG Bird, grup roboczych Komisji Europejskiej WG GES, WG DIKE oraz grup technicznych KE: TG DATA, TG Noise, TG Litter.

3.6 Monitoring jakości wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych w 2019 roku był realizowany na poziomie krajowym oraz na poziomie regionalnym⁸⁴.

W 2019 roku na potrzeby spełniania wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej został przeprowadzony monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wód podziemnych, którym zostały objęte wszystkie 172 jednolite części wód podziemnych (jcwpd) wydzielone na terenie kraju. W ramach monitoringu diagnostycznego zostały pobrane próbki wody z 1289 punktów pomiarowych krajowej sieci monitoringu stanu chemicznego wód podziemnych. W każdej próbce wód podziemnych wykonano oznaczenia ok. 40 wskaźników nieorganicznych, a w części z nich (153 próbki) także oznaczenia wskaźników organicznych.

Na podstawie wyników badań zostały określone klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych. Z przeprowadzonej oceny wynika, że w ok. 79% punktów pomiarowych stwierdzono I - III klasę jakości oznaczającą dobry stan chemiczny.

⁸² Zgodnie z art. 151 ust. 13 oraz art. 154 ust. 11 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2268, z późn.zm.).

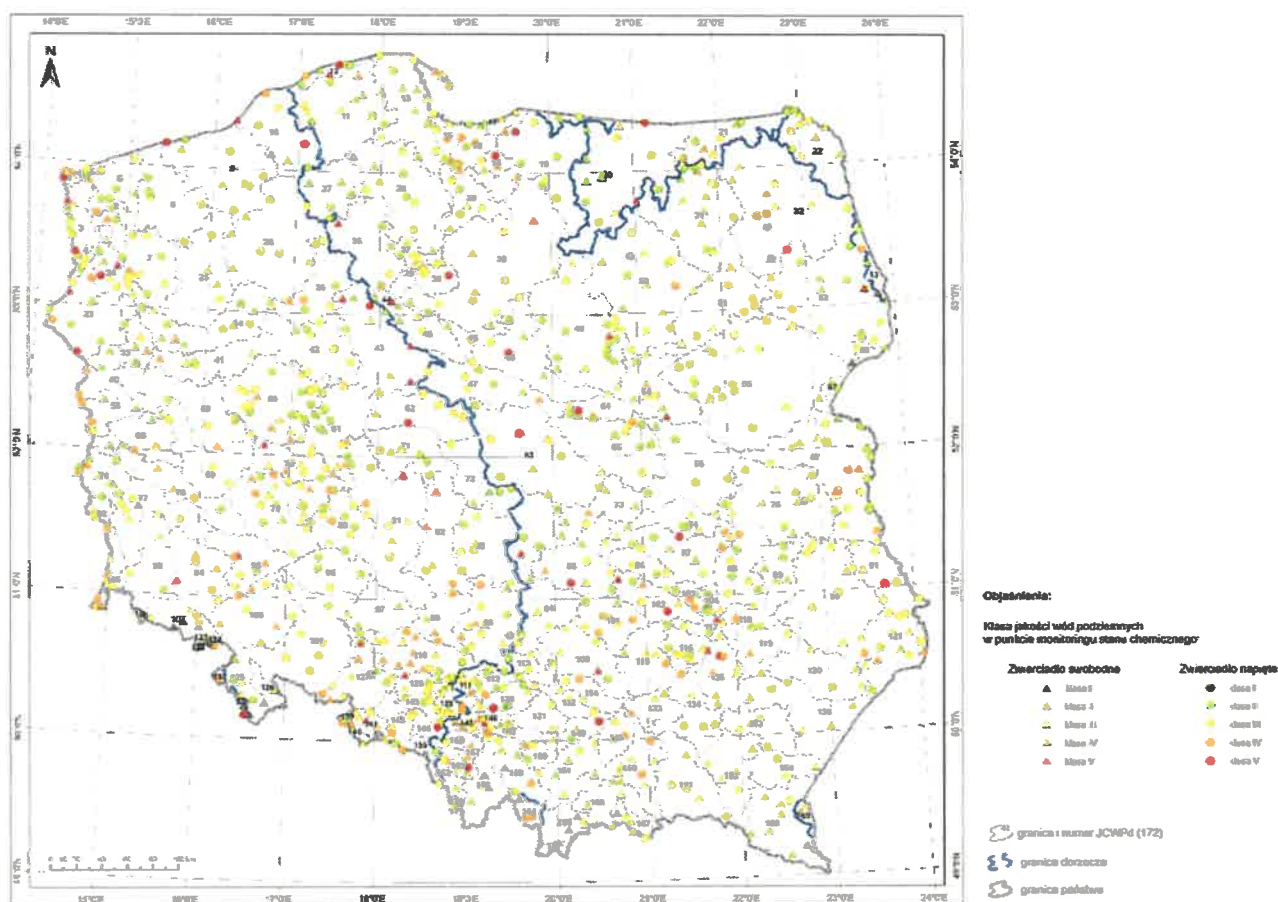
⁸³ Zgodnie z art. 144 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2018r., poz. 2268, z późn.zm.).

⁸⁴ Monitoring jest realizowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 85).

Wyniki oceny klas jakości w punktach pomiarowych są przedstawione w poniższej tabeli i na mapie.

Tabela 16. Procent punktów pomiarowych w klasach jakości wód podziemnych w 2019 roku.

zwierciadło wody	Liczba punktów pomiarowych	DOBRY STAN CHEMICZNY WÓD PODZIEMNYCH			SŁABY STAN CHEMICZNY WÓD PODZIEMNYCH	
		I klasa jakości	II klasa jakości	III klasa jakości	IV klasa jakości	V klasa jakości
Napięte	721	1.11%	45.49%	36.06%	13.04%	4.30%
Swobodne	568	4.58%	34.15%	36.27%	17.96%	7.04%
Suma	1289	2.64%	40.49%	36.15%	15.21%	5.51%

Mapa 8. Klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych badanych w ramach monitoringu diagnostycznego w 2019 roku.

W I kwartale 2019 roku wyniki badań stanu chemicznego jcwpd z roku 2018 zostały przesłane do Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Głównego Urzędu Statystycznego i do regionalnych wydziałów monitoringu środowiska. Natomiast wyniki badań z 2019 roku, opracowane odpowiednio w układzie zlewniowym i w układzie województw, zostały przygotowane do przekazania do ww. jednostek na początku 2020 roku.

W ramach wypełniania wymagań raportowania danych do europejskiego systemu informacyjnego o wodach (WISE SoE) wyniki badań stanu chemicznego jcwpd z roku 2018 zostały opracowane zgodnie z wymaganiami określonymi przez Europejską Agencję Środowiska i przygotowane do przekazania do WISE SoE za pośrednictwem EEA na początku 2020 roku.

W uzupełnieniu do badań przeprowadzonych na poziomie krajowym regionalne wydziały monitoringu środowiska zrealizowały badania jakości wód podziemnych na poziomie regionalnym. Badania zostały przeprowadzone na terenie województwa dolnośląskiego, lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, śląskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego. Łącznie CLB wykonało badania próbek wody pobranych z 214 punktów pomiarowych, natomiast w 64 punktach pomiarowych nie zostały pobrane próbki wody.

4. Monitoring jakości gleby i ziemi

Badania gleb w ramach programu krajowego prowadzone są w cyklu pięcioletnim, począwszy od 1995 r. Próbki gleb są pobierane z warstwy 0–20 cm w 216 stałych punktach pomiarowych zlokalizowanych na gruntach ornych całego kraju. W próbach jest oznaczanych około 40 wskaźników. Kolejny cykl pomiarowy rozpocznie się poborem prób w 2020 r.

W 2019 r. badania gleb w monitoringu regionalnym były prowadzone przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu. Zakres badań przedstawia poniższa tabela:

Tabela 17. Zakres badań w ramach monitoringu regionalnego jakości gleb w województwie dolnośląskim w 2019 roku

L.p.	Obiekt	Zakres badań	Ilość ppk
Zadanie: Badanie gleb obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000			
1.	Obszar Natura 2000 – Sudety Wałbrzysko –Kamienogórskie PLB020010 (pow. wałbrzyski, kłodzki, kamiennogórski)	odczyn, C org., SG*, Zn, Pb, Cd, Ni, Cu, Cr, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P	8
2.	Obszar Natura 2000 - Karszówek PLH020098 (gm. Strzelin, pow. strzeliński)	odczyn, C org., SG*, Zn, Pb, Cd, Ni, Cu, Cr, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P	5
3.	Obszar Natura 2000 - Zagórzyckie Łąki PLH020053 (gm. Wołów, pow. wołowski)	odczyn, C org., SG*, Zn, Pb, Cd, Ni, Cu, Cr, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P	5
Zadanie: Badanie gleb wokół zakładów przemysłowych, w tym szczególnie tych, które emitują węglowodory			
4.	Teren wokół Wytwórni Mas Bitumicznych w Miękinia, ul. Stalowa 6 (gm. Miękinia, pow. średzki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, S-SO ₄ , WWA w tym B(a)P, BTX	4
5.	Teren wokół odlewni żeliwa ZETKAMA w Ścinawce Średniej (gm. Radków, pow. kłodzki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, Hg, As, S-SO ₄ , B(a)P	5

L.p.	Obiekt	Zakres badań	Ilość ppk
6.	Teren wokół Gold Meble w Twardogórze, ul. Trzy Chałupy 10 (gm. Twardogóra, pow. oleśnicki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, S-SO ₄ , WWA w tym B(a)P, BTX	5
7.	Obszar wokół galwanizerni i cynkowni ogniowej „Galess” w Bystrzycy Górnej (gm. Świdnica, pow. świdnicki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, Hg, As, S-SO ₄ , B(a)P	4
8.	Teren wokół KGHM Polska Miedź S.A. Oddział HM Głogów (gm. Kotła, Głogów, Żukowice, pow. głogowski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, Hg, As, S-SO ₄ , B(a)P	9
9.	Teren przy GERAN Sp. z o.o. z siedzibą w Siemianowicach Śląskich – Głogów, ul. Sikorskiego 7 (gm. Głogów, pow. głogowski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, Hg, As, S-SO ₄ , B(a)P	4
Zadanie: Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb arsenem			
10.	Województwo dolnośląskie – wybrane gminy –kontynuacja (gmina Pełtaw i Legnickie Pole)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Ni, Cu, Cr, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P	8
Zadanie: Badanie gleb wokół składowisk odpadów			
11.	Tereny wodonośne Wrocławia, ze szczególnym uwzględnieniem likwidowanej hałdy Huty Siechnice (gm. Siechnice, pow. wrocławski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, S-SO ₄ , WWA w tym B(a)P	8
12.	Teren wokół składowiska w Żółkiewce (gm. Strzegom, pow. świdnicki)	odczyn, C org., SG*, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, As, S-SO ₄ , B(a)P	5
13.	Teren wokół BPH LWN Szczawno Zdrój, obiekt w Sobolewie (gm. Wądroże Wielkie, pow. jaworski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cr, Cu, Ni, As, S-SO ₄ , B(a)P	5

L.p.	Obiekt	Zakres badań	Ilość ppk
Zadanie: Badanie gleb wzdłuż tras komunikacyjnych			
14.	Trasa S8 od węzła Wrocław Pawłowice do granicy województwa (gm. Długołęka, Oleśnica, Syców – pow. wrocławski i oleśnicki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, S-SO ₄ , B(a)P, suma węglowodorów C6-C12 (składników frakcji benzyn) i C12-C36 (składników frakcji oleju)	6
15.	Trasa komunikacyjna Legnica – Jawor (gm. Legnica i gm. Jawor, pow. legnicki i jaworski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, As, S-SO ₄ , B(a)P, suma węglowodorów C6-C12 (składników frakcji benzyn) i C12-C36 (składników frakcji oleju)	5
16.	Trasa komunikacyjna Zgorzelec-Bogatynia (gm. Zgorzelec i Bogatynia, pow. zgorzelecki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, As, S-SO ₄ , B(a)P, suma węglowodorów C6-C12 (składników frakcji benzyn) i C12-C36 (składników frakcji oleju)	5
Zadanie: Identyfikacja występowania podwyższonych wartości związków azotu lub metali ciężkich na obszarach działalności rolniczej			
17.	Tereny Fermy Trzody Chlewnej w Węgrzynowie (gm. Milicz, pow. milicki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, S-SO ₄ , B(a)P, N min., makroelementy	5
18.	Teren ROD Cicha Dolina i Sielska Dolina we Wrocławiu – Stabłowice (gm. Wrocław)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, As, Hg, S-SO ₄ , B(a)P, Mn, Fe całkowite, Fe przyswajalne, zasolenie	6
19.	Tereny Przedsiębiorstwa Rolnego „PEGROL” w Jaworze Sp. z o.o. (gm. Jawor, pow. jaworski)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, As, S-SO ₄ , B(a)P, N min., makroelementy	5
20.	Działki nawożone osadami ściekowymi w gm. Gryfów Śl. (obręb Wieża i Karłowiec) - dz. 18/5 i 100/2 (gm. Gryfów Śl., pow. lwówecki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, Hg, S-SO ₄ , B(a)P, N min., makroelementy	5
21.	Działki nawożone osadami ściekowymi w gm. Nowogrodzic (obręb Milików - dz.223,228,239 oraz obręb Czerna - dz.242,243) (gm. Nowogrodzic, pow. bolesławiecki)	odczyn, C org., SG, Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, Hg, S-SO ₄ , B(a)P, N min., makroelementy	6

SG* – skład granulometryczny

5. Monitoring przyrody

5.1 Monitoring ptaków

W 2019 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska kontynuował realizację programu Monitoringu Ptaków Polski. Badania monitoringowe przeprowadzono w ramach programów przedstawionych w poniższej tabeli:

Tabela 18. Badania monitoringowe

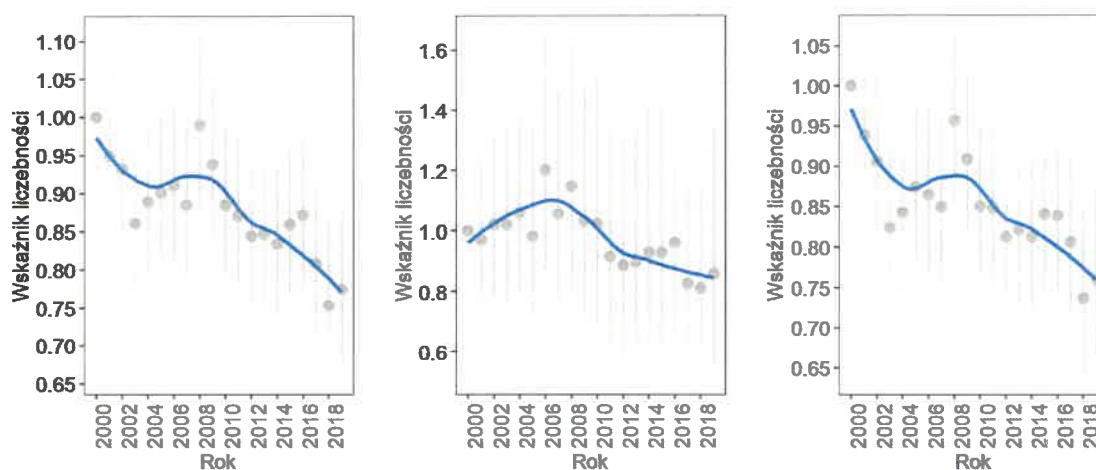
Program	Liczba gatunków	Liczba powierzchni	Liczba pow. w granicach OSOP
Monitoring Ptaków Lęgowych			
Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych (MPPL)	ok. 110	729	142
Monitoring Flagowych Gatunków Ptaków (MFGP)	12	48	26
Monitoring Ptaków Mokradał (MPM)	50	45	26
Monitoring Ptaków Drapieżnych (MPD)	12	49	33
Monitoring Lęgowych Sów Leśnych (MLSL)	6	45	24
Monitoring Rzadkich Dzięciołów (MRD)	2	180	125
Monitoring Produktyności Bielika	1	4 (105 stanowisk)	-
Monitoring Kormorana	1	71	21
Monitoring Rybitwy Czubatej	1	2	2
Monitoring Orła Przedniego (MOP)	1	36	29
Monitoring Orlika Grubodziobego (MOG)	1	12	12
Monitoring Rybołowa (MRY)	1	45	35
Monitoring Mewy Czarnogłowej (MMC)	1	64	42
Monitoring Łabędzia Krzykliwego (MLK)	1	200	116
Monitoring Podgorzałki (MPO)	1	46	34
Monitoring Biegusa Zmiennego (schinzii) (MBZ)	1	9	9
Monitoring Kraski (MKR)	1	31	21
Monitoring Dubelta (MDU)	1	77	68
Monitoring Ślepowrona (MSL)	1	15	14
Monitoring Kulika Wielkiego (MKW)	1	100	77
Monitoring Wodniczki (MWO) transekty + stanowiska	1	100+30	100+30
Monitoring Ptaków Przelotnych			
Monitoring Noclegowisk Żurawia (MNŻ)	1	104	65
Monitoring Noclegowisk Gęsi - 4 liczenia (MNG)	3	55-99	35-68
Monitoring Ptaków Zimujących			
Monitoring Zimujących Ptaków Morskich (MZPM) – transekty	15	56	28
Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW)	30	371	211
Monitoring Zimujących Ptaków Wód Przejściowych (MZPWP)	30	31	27

Przeprowadzone prace monitoringowe dostarczyły wiarygodnych informacji na temat wartości wskaźników liczebności i rozpowszechnienia oraz ich trendów, na podstawie których można ocenić stan krajowej populacji dla ok. 150 gatunków lęgowych, 3 gatunków

przelotnych i ok. 30 zimujących. Dla kolejnych 12 gatunków lęgowych określono całkowitą liczebność i rozmieszczenie populacji (badania cenzusowe). Dane te pozwoliły na oszacowanie liczebności 130 populacji lęgowych, 4 przelotnych i 14 zimujących na potrzeby wstępnej wersji raportu przesyłanego w 2019 r. do Komisji Europejskiej na podstawie art. 12 *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa*.

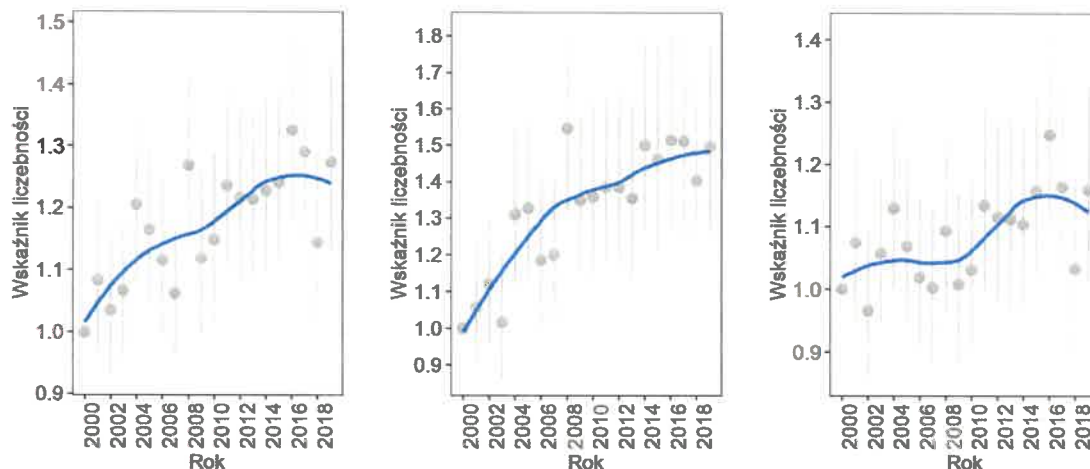
Dane uzyskane z MKO, MRC, MPB, MZPM i MZPWP zostały przekazane do HELCOM i włączone do wskaźników *Liczebności zimujących ptaków wodnych*, *Liczebności lęgowych ptaków wodnych* i *Produktywności bielika* wykorzystywanych w projekcie HOLAS II oraz w raporcie do Komisji Europejskiej z wdrażania *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)*.

W 2019 r. na podstawie danych uzyskanych z MPPL wyliczono wskaźniki liczebności ptaków krajobrazu rolniczego FBI22⁸⁵ (*Farmland Bird Index*) oraz ptaków leśnych FBI34 (*Forest Bird Index*), odzwierciedlające stan bioróżnorodności odpowiednio na terenach rolniczych i leśnych. W 2019 roku wartość wskaźnika zmian liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego wynosiła 0,77 i była ona nieznacznie wyższa od wyniku z roku 2018 (0,75), który był najniższym w całym 20-letnim okresie badań. Wartość wskaźnika FBI34 wyniosła 1,27. W całym okresie badań indeks ten wykazywał umiarkowany wzrost w tempie 1% rocznie.

Zmiany wskaźnika liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego *Farmland Bird Index* (FBI, n=22 gatunki) w latach 2000-2019 na obszarze całego kraju (lewy wykres) oraz w podziale na powierzchnie leżące w OSOP Natura 2000 (środkowy wykres) i poza nimi (prawy wykres)

⁸⁵ Został on zatwierdzony w październiku 2004 roku przez Komisję Europejską jako jeden z oficjalnych wskaźników strukturalnych przemian krajów członkowskich UE (structural indicators). Indeks FBI 22 charakteryzuje liczebność ptaków określoną w stosunku do roku bazowego, którym w przypadku Polski jest rok 2000. Dla roku bazowego przyjmuje wartość 1. Przykładowa wartość wskaźnika wynosząca 0,70 oznacza, że w danym roku FBI jest o 30% niższy niż w roku bazowym. FBI 23 jest średnią geometryczną wskaźników gatunków składowych, do których zaliczane są: bocian biały, czajka, cierniówka, dzierlatka, dąbek, dymówka, gawron, kłaskawka, kulczyk, makolągwa, mazurek, ortolan, pliszka żółta, pokląska, potrzęsacz, pustułka, skowronek, szpak, świergotek łąkowy, trznadel, turkawka i rycyk. W przypadku Polski FBI nie obejmuje danych dla gawrona, gdyż jest to gatunek kolonijny, występujący skupiskowo. W trakcie prac terenowych MPPL rejestrowane są głównie ptaki z frakcji nielegowej lub żerujące z daleka od kolonii. Takie dane nie są reprezentatywne dla jego sytuacji w Polsce, a dobre wyniki dla tego gatunku uzyskuje się metodyką cenzusową zastosowaną w Monitoringu Flagowych Gatunków Ptaków.

Zmiany wskaźnika liczebności pospolitych ptaków leśnych *Forest Bird Index* (n=34 gatunki) na przestrzeni w latach 2000–2019 na obszarze całego kraju (lewy wykres) oraz w podziale na powierzchnie leżące w OSOP Natura 2000 (środkowy wykres) i poza nimi (prawy wykres)

Ponadto, wszystkie dane zbierane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska – Monitoringu Ptaków Polski służą do przygotowania informacji do cyklicznego raportu, składanego co 6 lat do Komisji Europejskiej na podstawie art. 12 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia). W 2019 r. złożony został raport z wdrażania dyrektywy ptasiej w Polsce w latach 2013–2018. Informacje odnośnie liczebności populacji określono dla 238 gatunków występujących w Polsce w okresie lęgowym, 10 gatunków przelotnych i 38 gatunków zimujących. Krótkoterminowy trend liczebności (dla lat 2007–2018) określono dla 190 gatunków w okresie lęgowym, 5 gatunków przelotnych oraz 36 zimujących. Długoterminowy trend liczebności (dla lat 1980–2018) określono jedynie dla 88 gatunków lęgowych z uwagi na brak danych dla wielu populacji ptaków z lat 80. i 90. ubiegłego wieku.

Dodatkowo w 2019 r. wydano Biuletyn Monitoringu Przyrody Nr 20, w którym omówione zostały informacje przekazane we wspomnianym powyżej raporcie z art. 12 dyrektywy ptasiej. Zaktualizowano też stronę internetową (monitoringptakow.gios.gov.pl), Portal Mapowy GIS (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/PM-GIS>) i bazę danych MPP o wyniki wymienionych na wstępie programów monitoringowych.

5.2 Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych

W 2019 r. zakończono realizację IV etapu projektu pt. „Monitoring roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000”. Monitoringiem⁸⁶ objęto głównie te gatunki bądź siedliska przyrodnicze, które są uważane za zagrożone w krajach Unii Europejskiej, a także w Polsce, a więc wymienione w załącznikach do dyrektywy siedliskowej⁸⁷ i/lub w polskich czerwonych listach. Niektóre z siedlisk bądź gatunków były monitorowane w ciągu dwóch, a nawet trzech lat trwania projektu, co było związane m.in. z dużą liczbą stanowisk przewidzianych do monitoringu dla danego gatunku bądź siedliska. Na poszczególnych stanowiskach

⁸⁶ Na podstawie art. 112 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.).

⁸⁷ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. L 206 z 22.07.1992, str. 7).

monitoringowych badano wskaźniki dotyczące wielkości i struktury populacji gatunków, jakości siedliska, w którym występują oraz powierzchni i stopnia zachowania charakterystycznych cech siedlisk przyrodniczych. Zgromadzone zostały także informacje o różnego rodzaju zagrożeniach, a także stosowanych sposobach ochrony, pozwalające na określenie perspektyw zachowania gatunków i siedlisk w ciągu najbliższych 10-20 lat. Dodatkowo na każdym stanowisku badawczym zbierano informacje o występowaniu gatunków obcych.

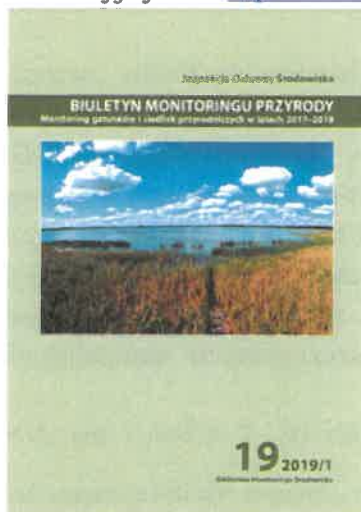
W ramach realizacji projektu w 2019 r. opracowano raporty podsumowujące wyniki prac monitoringowych przeprowadzonych w 2018 r. zawierające ocenę stanu ochrony badanych gatunków i siedlisk przyrodniczych, obejmujące:

- 24 typy siedlisk przyrodniczych (9 siedlisk morskich i nadmorskich, 1 siedlisko wodne i nadwodne, 1 siedlisko zaroślowe, 7 siedlisk łąkowych, 2 siedliska torfowiskowe, 1 siedlisko naskalne i 3 siedliska leśne) monitorowanych na 1399 stanowiskach;
- 19 gatunków roślin, (1 gatunek mchu (bezlist okrywowy), 3 gatunki paproci oraz 15 gatunków roślin kwiatowych), monitorowanych łącznie na 213 stanowiskach;
- 24 gatunki zwierząt (7 gatunków chrząszczy, 10 gatunków motyli, 3 gatunki mięczaków, 2 gatunki płazów, 1 gatunek gada (żółw błotny) oraz 1 gatunek ssaka (chomik europejski)) badane na 1135 stanowiskach.

Informacje o prowadzonych pracach i wynikach monitoringu są dostępne na stronie internetowej: <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/>.

Dodatkowo, w ramach projektu pn. „Pilotażowy monitoring wilka i rysia w Polsce realizowany w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska”, współfinansowanego ze środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, dokonano oceny stanu ochrony wilka na 10 stanowiskach monitoringowych oraz rysia na 8 stanowiskach, jak również opracowano aktualne mapy występowania gatunków w kraju. Wyniki projektu dostępne są na stronie internetowej: <http://www.gios.gov.pl/pl/poiis-monitoring-wilka-i-rysia>.

W 2019 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska po raz pierwszy koordynował opracowanie sprawozdania z art. 17 *Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory*. Sprawozdanie przesyłane jest do Komisji Europejskiej co 6 lat i aktualnie obejmowało lata 2013-2018. Sprawozdanie opracowano zgodnie z wytycznymi do raportowania umieszczonymi na portalu referencyjnym http://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17. Podstawę do przygotowania

sprawozdania stanowiły wyniki Państwowego Monitoringu Środowiska, uzupełnione o dane przekazane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Ministerstwo Środowiska, a także literaturę naukową oraz inne dostępne źródła. Sprawozdanie zawierało najaktualniejsze dostępne informacje o stanie ochrony 81 siedlisk przyrodniczych oraz 183 gatunków roślin i zwierząt uwzględnionych w załącznikach do dyrektywy siedliskowej. Oceny stanu ochrony siedlisk i gatunków zawarte w sprawozdaniu są dostępne pod adresem <https://natureart17.eionet.europa.eu/article17/reports2012/>.

W 2019 roku wydano również kolejny numer Biuletynu Monitoringu Przyrody (nr 19), którego główną część stanowią

syntetyczne podsumowania dotyczące stanu ochrony krajowych gatunków roślin i zwierząt, a także siedlisk przyrodniczych, których monitoring został ukończony w latach 2017-2018.

Biuletyn w wersji elektronicznej dostępny jest pod adresem: <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/publikacje/biuletyn-monitoringu-przyrody>.

Więcej informacji o realizowanych pracach i ich wynikach można znaleźć na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska poświęconej monitoringowi gatunków i siedlisk przyrodniczych: www.siedliska.gios.gov.pl.

5.3 Monitoring lasów

Główny Inspektor realizował program monitoringu lasów zgodnie z zasadami określonymi w Międzynarodowym Programie Koordynującym ICP-Forests funkcjonującym w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości⁸⁸ wypełniając jednocześnie postanowienia Konwencji o różnorodności biologicznej⁸⁹.

Monitoring lasów prowadzony był w oparciu o sieć stałych powierzchni obserwacyjnych (SPO) założonych w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat w lasach wszystkich kategorii własności. W 2019 r. łączna liczba SPO I rzędu wynosiła 2368 (w tym: 2042 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 320 – powierzchnie oczekujące, 6 – powierzchnie niedostępne), a SPO II rzędu – 148 (w tym: 135 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 13 – powierzchnie oczekujące).

Główny Inspektorat w 2019 r. odpowiadał za realizację badań stanu zdrowotnego lasów na 1222 stałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu. Natomiast badania na pozostałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu pozostawały w gestii Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, a badania na powierzchniach obserwacyjnych II rzędu i powierzchniach obserwacyjnych tzw. monitoringu intensywnego – w gestii Ministerstwa Środowiska.

W ramach badań wykonanych w 2019 r. na SPO I rzędu zostały przeprowadzone obserwacje cech morfologicznych koron drzew (przede wszystkim defoliacja i odbarwienie aparatu asymilacyjnego drzew), obserwacje symptomów uszkodzeń drzew oraz pomiary pierśnic drzew. Wyniki badań z SPO I rzędu wskazują, że stan zdrowotny lasów Polski (gatunki razem) w porównaniu do roku 2018 uległ pogorszeniu. Udział drzew zdrowych (defoliacja do 10%) wynosił 8,3% (spadek o 3,0 punkty procentowe), a udział drzew uszkodzonych (defoliacja powyżej 25%) wynosił 21,2% (wzrost o 2,5 punktu procentowego), średnia defoliacja wynosiła 23,4% (wzrost o 1,0 punkt procentowy).

Ogółem gatunki liściaste charakteryzowały się większym zróżnicowaniem kondycji zdrowotnej niż gatunki iglaste. Gatunki liściaste charakteryzowały się wyższym udziałem drzew zdrowych (11,6%) oraz wyższym udziałem drzew uszkodzonych (23,9%) niż gatunki iglaste (odpowiednio: 6,3% i 19,6%). Wśród gatunków iglastych najniższym poziomem defoliacji charakteryzowała się jodła, a najwyższym – świerk. Wśród gatunków liściastych najzdrowszy okazał się buk, a najwyższym uszkodzeniem charakteryzował się dąb. Porównanie wyników badań z lat 2018- 2019 prezentuje poniższa tabela.

⁸⁸ Konwencja w sprawie transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz. U. z 1985 r., Nr 60, poz. 311).

⁸⁹ Konwencja o różnorodności biologicznej sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532).

Tabela 19. Udział procentowy w klasach defoliacji oraz średnia defoliacja drzew badanych gatunków w latach 2018-2019.

Gatunek	2018				2019			
	Klasa 0	Klasa 1	Kl. 2-4	Śr. def.	Klasa 0	Klasa 1	Kl. 2-4	Śr. def.
Sosna	8,3	74,8	16,9	22,3	5,3	75,2	19,4	23,3
Świerk	11,4	66,0	22,6	24,3	11,8	63,2	25,1	25,1
Jodła	24,2	60,1	15,7	20,3	12,8	74,6	12,6	19,8
Inne iglaste	14,1	69,4	16,5	21,3	12,7	67,6	19,7	22,2
Buk	28,2	64,9	6,9	16,9	18,7	70,9	10,4	18,5
Dąb	4,4	59,3	36,3	26,0	2,9	50,8	46,3	30,1
Brzoza	8,1	68,8	23,1	24,0	8,1	69,4	22,6	24,1
Olsza	21,1	67,5	11,4	19,7	18,3	71,0	10,7	19,2
Inne liściaste	22,7	58,2	19,1	21,6	15,9	62,6	21,4	23,2
Iglaste	9,3	73,5	17,2	22,4	6,3	74,2	19,6	23,3
Liściaste	14,8	64,1	21,1	22,4	11,6	64,5	23,9	23,7
Gat. razem	11,3	70,1	18,7	22,4	8,3	70,6	21,2	23,4

Klasa 0 – defoliacja 0 – 10% (drzewa zdrowe)

Klasa 1 – defoliacja 11 – 25% (poziom ostrzegawczy)

Klasa 2-4 – defoliacja powyżej 26% (drzewa uszkodzone i martwe)

W 2019 r. zostało wykonane opracowanie pt. „Stan zdrowotny lasów w Polsce w 2018 roku na podstawie badań monitoringowych”. Na jego podstawie przygotowano także opracowanie syntetyczne pt. „Stan zdrowotny lasów Polski w 2018 roku” (w wersji polskiej i angielskiej).

Podobnie jak w latach poprzednich wyniki badań stanu zdrowotnego lasów z 2018 roku zostały przesłane za pośrednictwem Instytutu Badawczego Leśnictwa do Centrum Koordynacyjnego programu ICP-Forests na potrzeby raportu o stanie lasów w Europie pt. „The Condition of Forests in Europe 2019 Executive Report”.

6. Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego

Program Program Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) był realizowany w 2019 r. na jedenastu stacjach bazowych: Wigry, Puszcza Borecka, Parsęta (dawna nazwa Storkowo), Pojezierze Chełmińskie (d. Koniczynka), Kampinos, Łysogóry (d. Święty Krzyż), Beskid Niski (d. Szymbark), Wolin, Roztocze, Karkonosze, Poznań-Morasko (d. Różany Strumień).

Przedmiotem badań w ramach ZMŚP były zlewnie rzeczne (względnie jeziorne) obejmujące różne typy geosystemów reprezentatywnych dla struktur krajobrazowych Polski. Do zlewni badawczych ZMŚP należą: górna Parsęta (Stacja Bazowa Parsęta), Czarna Hańcza (Stacja Bazowa Wigry), jezioro Łękuć (Stacja Bazowa Puszcza Borecka), Struga Toruńska (Stacja Bazowa Pojezierze Chełmińskie), Kanał Olszowiecki (Stacja Bazowa Kampinos), Bystrzanka (Stacja Bazowa Beskid Niski), jezioro Gardno (Stacja Bazowa

Wolin), Wieniec (Stacja Bazowa Łysogóry), Świerszcz (Stacja Bazowa Roztocze), Wrzosówka (Stacja Bazowa Karkonosze), Różany Strumień (Stacja Bazowa Poznań-Morasko).

Stacje bazowe realizowały w 2019 r. program badawczo-pomiarowy ZMŚP obejmujący badania elementów abiotycznych i biotycznych badanych geosystemów, takie jak: pomiary meteorologiczne, badania zanieczyszczenia powietrza, chemizmu opadów atmosferycznych, chemizmu opadu podkoronowego i spływu po pniach, chemizmu roztworów glebowych, chemizmu opadu organicznego, badania wód powierzchniowych i podziemnych, badania gatunków inwazyjnych roślin obcego pochodzenia, badania uszkodzeń drzew i drzewostanów oraz epifitów nadrzewnych (porostów), badania struktury i dynamiki szaty roślinnej oraz zmian pokrycia terenu i użytkowania ziemi.

Ponadto w 2019 r. na stacjach bazowych: Puszcza Borecka, Wigry, Roztocze i Łysogóry wykonano badania makrofitów w rzekach wraz z oceną hydromorfologiczną koryta rzecznoego, a na stacji bazowej Wigry także badania glebowe. Zostały również przeprowadzone międzylaboratoryjne badania porównawcze metod oznaczania składników chemicznych w próbkach wody oraz szkolenie przedstawicieli stacji bazowych ZMŚP. Dokonano również analizy i oceny usług geosystemów w stacjach bazowych: Wolin, Parseta, Poznań- Morasko, Karkonosze.

W 2019 roku zostało także wykonane opracowanie o stanie geosystemów Polski w 2018 roku przygotowane w oparciu o roczne raporty z poszczególnych stacji bazowych ZMŚP.

Dane pozyskane w ramach ZMŚP w 2018 roku zostały przekazane do międzynarodowego programu Integrated Monitoring funkcjonującego w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości. Ponadto wyniki badań z wybranych stacji bazowych ZMŚP zostały przesłane na potrzeby wypełnienia wymagań sprawozdawczych dyrektywy w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń powietrza ((tzw. dyrektywa NEC) w zakresie badań wpływu zanieczyszczeń powietrza na ekosystemy.

7. Monitoring hałasu

Od 2019 r. pomiary hałasu w ramach monitoringu środowiska lub kontroli wykonywane są przez Centralne Laboratorium Badawcze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Do końca grudnia 2018 r. pomiary wykonywane były przez laboratoria WIOŚ. CLB wykonuje następujące rodzaje pomiarów hałasu w środowisku:

- pomiary hałasu przemysłowego,
- pomiary hałasu drogowego,
- pomiary hałasu lotniczego,
- pomiary hałasu szynowego.

Do końca marca 2019 r. pracownicy GIOŚ wprowadzili do bazy EHAŁAS wyniki pomiarów wykonanych w 2018 r. przez WIOŚ oraz przez inne, prawnie zobowiązane do ich wykonania, podmioty lub organy. Dane za rok 2019 zostały wprowadzone do końca marca 2020 r.

W 2019 r. na podstawie danych zgromadzonych w bazie EHAŁAS pracownicy RWMS i DMS dokonali oceny stanu akustycznego w województwach za rok 2018. Ponadto Główny

Inspektor Ochrony Środowiska, na podstawie wyników zgromadzonych w ww. bazie, sporządził *Raport o zanieczyszczeniu środowiska hałasem wg. stanu na 31 XII 2018 r. - Ocena roczna* oraz na podstawie wyników map akustycznych z III rundy mapowania *Raport o stanie akustycznym środowiska w Polsce na podstawie wyników realizacji map akustycznych*.

Wszystkie wymienione powyżej opracowania można znaleźć na stronie internetowej GIOŚ, w zakładce „Stan Środowiska – Monitoring hałasu”.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym⁹⁰ oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach PMS:

- 1) dla terenów objętych obowiązkiem wykonywania strategicznych map hałasu na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N , z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu;
- 2) dla terenów nie objętych obowiązkiem wykonywania strategicznych map hałasu na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N , lub innych metod oceny poziomu hałasu.

Wskaźniki L_{AeqD} (pora dnia) i L_{AeqN} (pora nocy) mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska. Długookresowe poziomy hałasu wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N wykorzystywane są do sporządzania strategicznych map hałasu.

Poniższa tabela przedstawia liczbę punktów, w których wykonano pomiary hałasu w 2018 r., zgromadzonych w bazie EHAŁAS.

Tabela 20. Liczba punktów pomiarowych, dla poszczególnych rodzajów hałasów – 2018 r.

Województwo	Hałas przemysłowy	Hałas drogowy	Hałas kolejowy	Hałas lotniczy
Dolnośląskie	163	30	6	4
Kujawsko-pomorskie	217	30	0	1
Lubelskie	138	77	10	1
Lubuskie	59	19	4	1
Łódzkie	329	42	23	5
Małopolskie	150	37	53	6
Mazowieckie	289	18	97	20
Opolskie	135	22	6	0
Podkarpackie	131	23	56	0
Podlaskie	91	109	0	0
Pomorskie	51	38	3	5
Śląskie	479	56	11	2
Świętokrzyskie	107	13	2	0
Warmińsko-mazurskie	170	18	1	0
Wielkopolskie	442	59	9	4
Zachodniopomorskie	167	9	2	0
Razem	3118	600	283	49

⁹⁰ Zgodnie z art. 117 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Hałas przemysłowy wyznaczany jest przy użyciu wskaźników L_{AeqD} oraz L_{AeqN} .

Wśród obiektów najbardziej uciążliwych można wymienić obiekty prowadzące działalność rozrywkową, gastronomiczną, kulturalną, handlową oraz zakłady usługowe i produkcyjne.

Największa liczba punktów pomiarowych hałasu przemysłowego z 2018 r. została zarejestrowana w województwach śląskim i wielkopolskim (odpowiednio: 479 i 442 punktów). Najwyższym odsetkiem zbadanych obiektów, dla których zarejestrowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych odznaczało się woj. lubelskie (31% przy średniej krajowej na poziomie 23%). Najniższym odsetkiem odznacza się woj. opolskie, w którym zarejestrowano przekroczenia na poziomie 11%.

Hałas drogowy wyznaczany jest przede wszystkim przy użyciu wskaźników L_{AeqD} oraz L_{AeqN} . W wybranych punktach wyznacza się wartości długookresowych poziomów hałasu, wyrażonych wskaźnikami L_{DWN} i L_N , na podstawie metod obliczeniowych i pomiarów poziomów równoważnych dla pory dnia (6^{00} - 18^{00}), pory wieczoru (18^{00} - 22^{00}) oraz nocy (22^{00} - 6^{00}).

Badania przeprowadzono w 600 punktach pomiarowych, które były zlokalizowane przy 434 odcinkach dróg. W przeważającej mierze były to odcinki dróg miejskich (297 odcinków); odcinki dróg pozamiejskich stanowiły ok. 30%. Najwięcej pomiarów wykonano w województwie podlaskim (109 punktów), najmniej w województwie zachodniopomorskim (9 punktów).

Pomiary emisji hałasu, wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqN} , wykonano w 299 punktach pomiarowych przy drogach o łącznej długości 163 km w porze dnia oraz w porze nocy. Badania wykazały, że 92% przebadanych w porze dnia odcinków dróg charakteryzowało się poziomem emisji powyżej 60 dB, co stanowiło ponad 150 km przebadanych dróg, a 85% przebadanych w porze nocy odcinków dróg emitowało hałas o poziomie emisji powyżej 55 dB, co stanowiło ponad 151 km przebadanych dróg.

W roku 2018, wykonano pomiary hałasu drogowego (L_{AeqD} oraz L_{AeqN}) na terenach chronionych akustycznie w 506 punktach pomiarowych w porze dnia oraz w 508 punktach w porze nocy. W 168 punktach pomiarowych, w porze dnia oraz w 232 punktach w porze nocy stwierdzono występowanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

W roku 2018 długookresowe pomiary hałasu drogowego (L_{DWN} i L_N) wykonano w 71 punktach. W 30 punktach pomiarowych, stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku dla wskaźnika L_{DWN} , a w 29 punktach, dla wskaźnika L_N .

Hałas lotniczy określany jest z wykorzystaniem pomiarów wartości poziomów ekspozycji na hałas L_{AE} . Na podstawie poziomów ekspozycji obliczane są wskaźniki L_{AeqD} oraz L_{AeqN} oraz poziomy długookresowe L_{DWN} i L_N (z uwzględnieniem pory wieczoru).

W roku 2018 pomiary hałasu lotniczego były wykonywane przez zarządzających lotniskiem (na podstawie art. 175 ustawy Poś) oraz w jednostkowych przypadkach przez WIOŚ (w ramach monitoringu środowiska lub kontroli). Przebadano 13 lotnisk (Wrocław, Łódź, Kraków, Warszawa, Modlin, Gdańsk, Katowice, Poznań, Dęblin [loty bojowe], Inowrocław – Latkowo, Mielec [Aeroklub], Leszno [Aeroklub], Konin [Aeroklub]). Łącznie pomiaru dokonano w 49 punktach pomiarowych.

W 2018 r. pomiary ciągłe hałasu lotniczego przeprowadzono w 29 punktach pomiarowych. W żadnym z nich, poza Obszarami Ograniczonego Użytkowania (OOU),

nie wystąpiło przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku wyrażonego wskaźnikami L_{DWN} i L_N .

Dla wskaźników L_{AeqD} oraz L_{AeqN} stwierdzono przekroczenia norm w 4 punktach pomiarowych (tj. dla lotnisk zlokalizowanych we Wrocławiu – 1 pkt., Warszawie na Okęciu – 1 pkt. i Krakowie–Balicach – 2 pkt.). Z pomiarów zgromadzonych w bazie EHAŁAS wynika, że ruch lotniczy powoduje duże uciążliwości na terenach mieszkalnych, mimo że zarządzający portami lotniczymi prowadzą monitoring hałasu wokół lotnisk i powinni tak sterować trasami dolotu i odlotu, aby powodować jak najmniejszą presję na tereny mieszkaniowe.

Hałas kolejowy wyznaczany jest w ten sam sposób, co hałas lotniczy. Łączna liczba punktów pomiarowych dla hałasu kolejowego w roku 2018 wynosiła 283, w tym 281 w porze dnia oraz 279 w porze nocy.

Pomiary emisji hałasu kolejowego wykonano w 10 punktach pomiarowych w porze dnia oraz w 9 w porze nocy. Badania wykazały, że w porze nocy w 6 punktach pomiarowych poziom emisji był większy niż 50 dB, natomiast w porze dnia w 8 punktach pomiarowych przekraczał 60 dB. Badania nie wykazały wartości powyżej 70 dB zarówno w porze dnia jak i nocy. Badaniami w przeważającej większości objęte były odcinki linii pozamiejskich stanowiących 78% wszystkich przebadanych odcinków.

Pomiary hałasu kolejowego na terenach akustycznie chronionych wykonano w 234 punktach pomiarowych w porze dnia oraz w 233 w porze nocy. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów stwierdzono w 15 punktach pomiarowych w porze dnia oraz w 49 punktach pomiarowych w porze nocy.

8. Monitoring pól elektromagnetycznych

Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ w 2019 r. wykonało pomiary poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku, w czwartym trzyletnim cyklu pomiarowym obejmującym lata 2017–2019. Pomiary wykonano w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz.

Program pomiarowy zaplanowany na 2019 r. został w pełni zrealizowany. Pomiary wykonano łącznie w 720 punktach, po 240 na każdym typie obszarów, tj. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tysięcy, pozostałych miastach oraz na obszarach wiejskich. Odstępstwa od programu wystąpiły w ośmiu województwach (lubelskim, małopolskim, mazowieckim, podkarpackim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim), głównie z powodu zmiany zagospodarowania terenu, na którym zlokalizowany był punkt pomiarowy; konieczne było jego przeniesienie lub drobna korekta współrzędnych geograficznych.

W 2019 roku w Departamencie Monitoringu Środowiska GIOŚ wykonano ocenę PEM w środowisku w skali kraju za rok 2018. Poziom pól elektromagnetycznych w środowisku (tło elektromagnetyczne) na terenie Polski utrzymuje się na niskim poziomie. Średnia arytmetyczna ze wszystkich pomiarów wykonanych przez CLB w roku 2018 wyniosła 0,39 V/m, co stanowi zaledwie 5,6% wartości dopuszczalnej (7 V/m) określonej w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

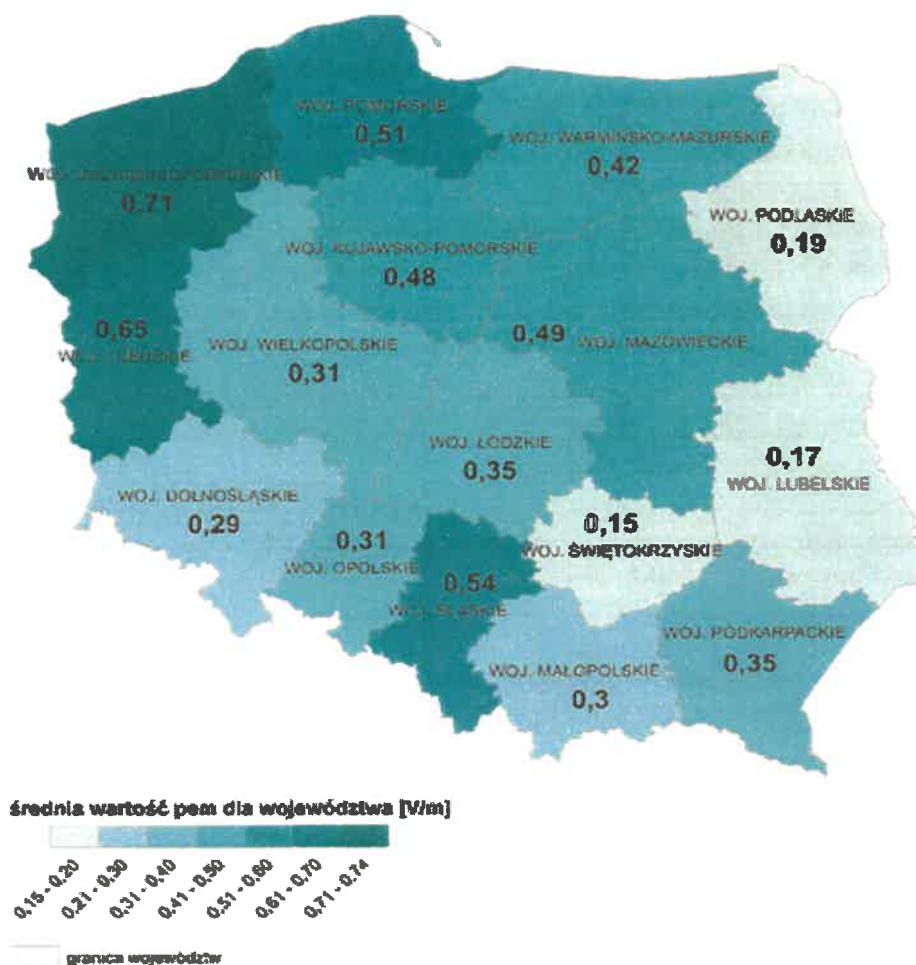
W podziale na poszczególne typy obszarów, dla których prowadzony jest monitoring, wartości kształtują się następująco:

- dla centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. – 0,55 V/m;
- dla pozostałych miast – 0,37 V/m;
- dla terenów wiejskich – 0,25 V/m.

W żadnym z przekazanych do GIOŚ sprawozdań z monitoringu PEM w środowisku za rok 2018 nie odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych.

Najwyższe wartości zmierzono w woj. pomorskim i lubuskim w punktach pomiarowych zlokalizowanych na obszarze centralnych dzielnic i osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys., które wyniosły kolejno 2,39 V/m oraz 2,36 V/m.

W 2019 roku zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 124 ustawy Prawo Ochrony Środowiska, na stronie internetowej GIOŚ udostępniony został zaktualizowany za rok 2018 rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludności.

Mapa 9. Średnie natężenie pól elektromagnetycznych w środowisku uzyskane w ramach PMS w 2018 r.

9. Monitoring promieniowania jonizującego

W 2019 r. w ramach monitoringu promieniowania jonizującego Główny Inspektor realizował poniższe programy:

- wykonywanie pomiarów na stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB,
- monitoring stężenia cezu-137 w glebie,
- monitoringu skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych.

Na 9 stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB w 2019 r. były prowadzone odpowiednio pomiary mocy dawki promieniowania gamma na wysokości 1 m od podłoża, średnich dobowych aktywności aerozoli powietrza, aktywności beta opadu całkowitego, aktywności cezu-137 i wybranych naturalnych radioizotopów gamma promieniotwórczych oraz aktywności strontu-90 opadu całkowitego. Wyniki prowadzonych pomiarów wskazują na utrzymywanie się wartości mierzonych parametrów w granicach wartości notowanych w latach ubiegłych.

Monitoring stężenia cezu-137 w glebie jest prowadzony w 2-letnim cyklu pomiarowym. Pobór prób wykonywany jest w 254 punktach o stałych lokalizacjach na obszarze całego kraju. Próbkę gleb są pobrane z warstwy powierzchniowej o grubości 10 cm oraz dodatkowo pobieranych jest 10 próbek z warstwy o grubości 25 cm.

Z powodu braku środków finansowych nie wykonano poboru prób gleb jesienią 2018 r. Próby zostały pobrane jesienią 2019 r.

W ramach monitoringu skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych w 2019 r. pobrano dwukrotnie – w sezonie wiosennym i jesiennym – próbki wody i osadów dennych w 18 punktach, zlokalizowanych w dorzeczu Wisły (7 punktów poboru), w dorzeczu Odry (5 punktów poboru) i w wybranych jeziorach (6 jezior). W pobranych próbkach wody wykonano analizy cezu-137 i strontu-90 oraz w próbkach osadów dennych wykonano analizy cezu-137, plutonu-238, plutonu-239,240. Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że skażenie wód powierzchniowych cezem-137 i strontem-90 jest niewielkie i kształtuje się na poziomie z lat ubiegłych. Również skażenie cezem-137 i plutonem-239,240 osadów dennych pozostaje na niskim poziomie.

Uzyskane wyniki monitoringu powietrza, wód, osadów i gleb wskazują, że nie wystąpiły nowe uwolnienia izotopów promieniotwórczych do środowiska.

10. Geoportals GIOŚ INSPIRE

W 2019 r. w zakresie kompetencji GIOŚ kontynuowano działania dotyczące infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE. Działania te realizowano w ramach kolejnego etapu przedsięwzięcia pn.: „Utrzymanie i rozwój infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ. Wdrożenie wymagań dyrektywy INSPIRE. Dostosowanie zasobów danych przestrzennych GIOŚ do wymagań dyrektywy INSPIRE – Etap II”, którego głównym celem jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania i rozwój węzła GIOŚ INSPIRE w temacie „urządzenia do monitorowania środowiska” wraz z dostosowywaniem zasobów danych będących w kompetencji GIOŚ, jako organu wiodącego i organu administracji publicznej do wymagań wynikających z dyrektywy INSPIRE. W ramach ww. działań szczególny nacisk położony został na prace dotyczące harmonizacji, reorganizacji podziału zharmonizowanych zbiorów danych przestrzennych, wprowadzenia słów kluczowych wskazujących na priorytetowe zbiory danych, opublikowanie metadanych oraz poprawę dostępności

do zharmonizowanych zbiorów danych przestrzennych za pośrednictwem usług pobierania.

Ponadto realizowano prace w zakresie integracji technicznej z centralnym punktem dostępu, jakim jest Geoportal.gov.pl. Przykładem takich działań mogą być metadane, które opublikowano za pośrednictwem usługi wyszukiwania zintegrowanej z ww. geoportalem (który jest również zintegrowany z Geoportalem KE). Należy nadmienić, że w zakresie urządzeń do monitorowania środowiska w wyniku reorganizacji dotychczasowego podziału zbiorów zharmonizowanych dla części przeorganizowanych zbiorów danych opracowano metadane z uwzględnieniem słów kluczowych określonych w rejestrze Komisji Europejskiej dostępnym pod adresem: <http://inspire.ec.europa.eu/metadata-codelist/PriorityDataset/>. Wykonanie prac w zakresie metadanych i wprowadzenie słów kluczowych dla oznaczenia priorytetowych zbiorów danych było efektem zmian wprowadzonych do Decyzji Wykonawczej Komisji (UE) 2019/1372 z dnia 19 sierpnia 2019 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie monitorowania i sprawozdawczości. Pierwsza transza opublikowanych metadanych dla zbiorów przeorganizowanych, zawierających słowo kluczowe wskazujące, że zbiór danych przestrzennych jest wykorzystywany do celów sprawozdawczości na mocy przepisów w zakresie ochrony środowiska. Metadane dostępne są w przeglądarce Komisji Europejskiej pod następującym adresem:

<https://inspire-geoportal.ec.europa.eu/results.html?country=pl&view=details&legislation=all>.

GIOŚ w ramach INSPIRE współdziałał z różnymi organami i jednostkami w celu zapewnienia spójności, standaryzacji wymiany informacji przestrzennej, zarówno w zakresie merytorycznym, jak i technicznym, służącej interoperacyjności zbiorów i usług danych przestrzennych oraz integracji przyjmowanych rozwiązań w odniesieniu do zbiorów i usług danych przestrzennych utrzymywanych przez organ.

GIOŚ stale współpracuje z Krajowym Punktem Kontaktowym ds. INSPIRE, znajdującym się w GUGiK. Jednocześnie, jako organ wiodący, czynnie uczestniczył w pracach Rady Infrastruktury Informacji Przestrzennej (Rady IIP) działającej przy ministrze właściwym do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa.

GIOŚ, jako członek zespołu ds. infrastruktury informacji przestrzennej w resorcie środowiska, czynnie współdziałał w zakresie INSPIRE z Ministerstwem Środowiska (koordynatorem działań dot. INSPIRE w resorcie środowiska) oraz innymi jednostkami resortowymi.

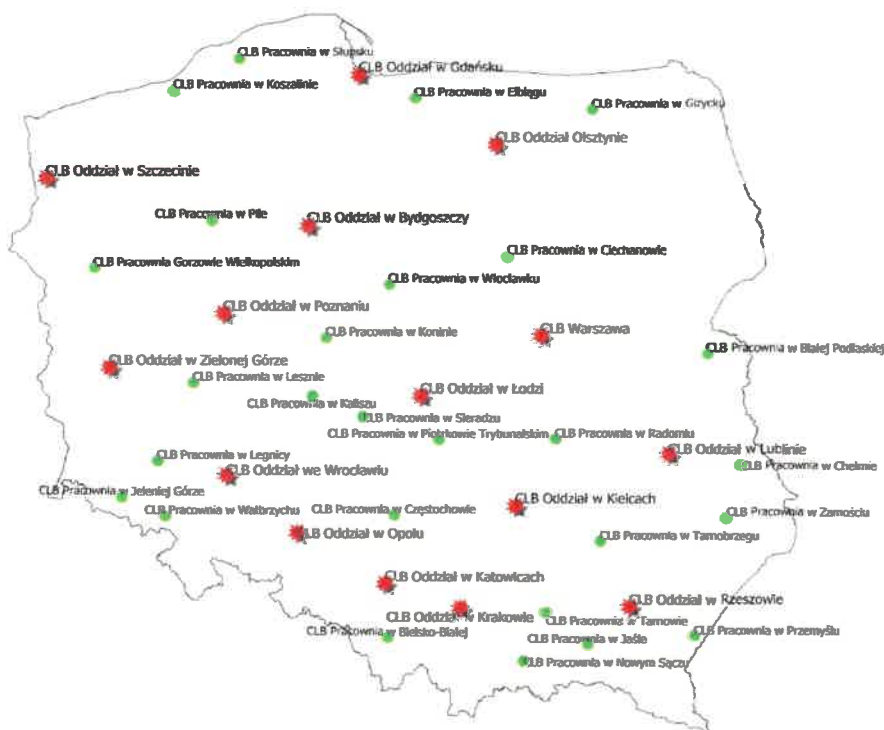
W wyniku prac ww. zespołu skoncentrowanych m.in. na zadaniach związanych z określeniem potrzeb szkoleniowych i wsparcia eksperckiego w zakresie INSPIRE, przedstawiciele resortu, w tym przedstawiciele GIOŚ, czynnie uczestniczyli w szkoleniach dotyczących INSPIRE oraz korzystali ze wsparcia eksperckiego na potrzeby wybranych prac realizowanych w ramach PMŚ i powiązanych z wdrażaniem wymagań dyrektywy INSPIRE.

V. ZADANIA LABORATORIÓW I AUTOMATYCZNYCH SIECI POMIAROWYCH

Z dniem 1 stycznia 2019 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U z 2018 r. poz. 1479) w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, na bazie laboratoriów wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, utworzone zostało Centralne Laboratorium Badawcze (CLB), działające w oparciu o 16 Oddziałów:

- Oddział w Białymstoku,
- Oddział w Bydgoszczy,
- Oddział w Gdańsku,
- Oddział w Katowicach,
- Oddział w Kielcach,
- Oddział w Krakowie,
- Oddział w Lublinie,
- Oddział w Łodzi,
- Oddział w Opolu,
- Oddział w Olsztynie,
- Oddział w Poznaniu,
- Oddział w Szczecinie,
- Oddział w Rzeszowie,
- Oddział w Warszawie,
- Oddział we Wrocławiu,
- Oddział w Zielonej Górze.

W ramach poszczególnych oddziałów CLB funkcjonują pracownie, zapewniając realizację zadań na możliwie największym terenie.

Pracownie funkcjonujące w ramach oddziałów CLB

Wszystkie Oddziały Centralnego Laboratorium Badawczego posiadają wdrożony system zarządzania zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025, potwierdzony certyfikatem akredytacji laboratorium badawczego

Zakres działań CLB obejmuje:

- monitoring jakości wód, powietrza atmosferycznego, natężenia hałasu przemysłowego, komunikacyjnego, lotniczego i szynowego, pól elektromagnetycznych,
- badania i pomiary kontrolne w celu oceny emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody, ziemi z podmiotów prowadzących działalność gospodarczą,
- badania związane z poważnymi awariami.

W ramach wyżej wymienionych działań oddziały CLB wykonują:

- pobory próbek wody, ścieków, osadów, odpadów, gleby, powietrza atmosferycznego i gazów odlotowych,
- analizy fizykochemiczne, biologiczne i parazytologiczne w próbkach środowiskowych, badania mikrobiologiczne i hydrobiologiczne w wodach powierzchniowych,
- pomiary zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego,
- pomiary emisji gazów odlotowych do powietrza,
- pomiary hałasu przemysłowego, impulsowego, drogowego, szynowego i lotniczego,
- pomiary pola elektromagnetycznego.

Największą infrastrukturę pomiarową w ramach CLB stanowią stacje pomiarowe powietrza atmosferycznego.

W 2019 roku, dla potrzeb monitorowania stanu jakości powietrza w ramach realizacji PMS, CLB prowadziło pomiary i badania na automatycznych i manualnych stacjach monitoringu zanieczyszczeń powietrza. Badania prowadzono na 171 stałych stacjach kontenerowych, 21 stacjach mobilnych oraz w 78 punktach, w których pracowały wolnostojące poborniki pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 (razem 270 punktów pomiarowych zlokalizowanych poza siedzibami CLB na terenie kraju). Łącznie na stacjach monitoringu powietrza pracowało 1587 urządzeń pomiarowych, co umożliwiło realizację badań i raportowanie z tego obszaru badań 2150 różnych wskaźników. Dane z analizatorów automatycznych były przesyłane do laboratorium, weryfikowane, prezentowane na stronach internetowych, co pozwalało na informowanie społeczeństwa na bieżąco o jakości powietrza.

W oddziałach CLB wykonywano również analizy metali ciężkich i WWA w pyłe PM10 oraz składu pyłu i depozycji całkowitej w próbkach pobranych na stacjach tła pozamiejskiego. W tym celu niezbędny był nadzór personelu technicznego CLB nad ciągłą pracą urządzeń funkcjonujących zarówno na stacjach monitoringu, jak i w laboratorium.

W trakcie realizacji programu POIS Laboratorium CLB – obszar badań jakości powietrza, został w 2019 roku wyposażony w 256 urządzeń wykorzystywanych w automatycznych stacjach pomiaru zanieczyszczeń powietrza, stacjach mobilnych oraz w ramach pomiarów kontrolnych za łączną kwotę 20 007 169, 34 zł brutto. Wszystkie zakupy zrealizowało Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego.

W ramach zakupów POIS sprzed 2019 r. w CLB wykorzystywane są również mobilne stacje pomiarowe takie jak:

- stacje do pomiarów hałasu (ambulansy pomiarowe, stacje przewożne na przyczepkach)
- mobilne laboratoria do szybkiej oceny ryzyka,
- detektory zdalne chmury substancji niebezpiecznych.

Od 2019 roku działalność laboratoryjna prowadzona była w nowej strukturze organizacyjnej. Ze względu na zmiany organizacyjne, utrzymanie akredytacji na wykonywanie badań wymagało złożenia do PCA wniosku o przeniesienie akredytacji na nowo powstały podmiot a także ustalenia i udokumentowania przez kierownictwo CLB polityk i celów w funkcjonującym systemie zarządzania. Z uwagi na powyższe Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał stosowaną deklarację odnoszącą się do nowej Polityki Jakości. Polskie Centrum Akredytacji pozytywnie rozpatrzyło wniosek o przeniesienie akredytacji, dzięki czemu już z dniem 01.01.2019 r. wszystkie oddziały otrzymały nowe certyfikaty akredytacji, a tym samym możliwość realizacji badań na potrzeby kontroli.

Certyfikat akredytacji jednego z oddziałów CLB

Jednym z najpoważniejszych problemów w roku 2019, z którym CLB musiało się zmierzyć było zapewnienie dostaw i obsługi logistycznej. Największe trudności dotyczyły tych obszarów, w których możliwość zastosowania optymalnych rozwiązań była ograniczona od strony formalnej, np. w zakresie dostaw wyrobów i usług. Skala zakupów niezbędnych dla utrzymania ciągłości badań narzucała konieczność organizowania na poziomie centralnym wielu czasochłonnych postępowań przetargowych. Brak komórek obsługowych w oddziałach CLB skutkowało natomiast problemami z organizacją bieżących zadań. W nowej strukturze zarówno personel CLB jak i komórki obsługowe GIOŚ, a także potencjalni dostawcy stanęli w przed nowym, bardzo złożonym wyzwaniem.

W 2019 roku, w celu umożliwienia jednoznacznej oceny danych, ujednolicono zasady obliczania ilości wykonanych analiz/pomiarów. Dane otrzymane w oparciu o doprecyzowane wytyczne wskazują na wykonanie przez CLB ogółem 1 709 137 pomiarów/oznaczeń. Stosunek liczby badań wykonanych w ramach monitoringu środowiska do liczby oznaczeń w ramach kontroli utrzymał się na podobnym poziomie, co w 2018 roku: 94% badań/pomiarów w ramach monitoringu środowiska oraz około 6% w ramach kontroli.

Dokonujący się postęp w analityce środowiska i zmiany w przepisach prawa narzucają konieczność stałej modernizacji wyposażenia laboratoryjnego. W 2019 roku ze środków europejskich Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 w ramach projektu „Wzmocnienie monitoringu wód w zakresie procedur zapewnienia i kontroli jakości pomiarów, i ocen stanu wód powierzchniowych oraz infrastruktury badawczej, pomiarowej i informatycznej”, jak również projektu „Unowocześnienie i rozbudowa infrastruktury kalibracyjnej i wzorującej Krajowego Laboratorium Referencyjnego i Wzorującego ds. badań powietrza atmosferycznego oraz doposażenie sieci pomiarów monitoringu jakości powietrza w Polsce” zakupiono:

- ✓ analizatory przepływowe do badań wybranych wskaźników z wykorzystaniem techniki ciągłego przepływu (CFA), zapewniające automatyzację wielu procesów przygotowania próbek;
- ✓ mierniki wieloparametrowe do zastosowania w terenie przy oznaczaniu takich parametrów jak odczyn, przewodność elektryczna właściwa czy stężenie tlenu;
- ✓ Analizatory referencyjne zanieczyszczeń gazowych SO₂, O₃, NO_x, CO, BTEX;
- ✓ Kalibratory wielogazowe z generatorami powietrza „zerowego”;
- ✓ Poborniki niskoprzepływowe pyłu zwieszzonego PM10/PM2,5;
- ✓ Automatyczne mierniki pyłu zwieszzonego PM10/PM2,5;
- ✓ Mini stacje pomiarowe pyłu zawieszonego PM10/PM2,5;
- ✓ Przepływomierze do sprawdzeń i kalibracji masowych kontrolerów przepływu;
- ✓ Laboratoria mobilne, w skład których wchodzi mobilne kontenery pomiarowe;
- ✓ Kontenery dla automatycznych stacji pomiarowych;
- ✓ Stacje monitoringu powietrza do pomiarów zanieczyszczeń komunikacyjnych;
- ✓ Wyposażenie pomiarowe dla stacji tła regionalnego – analizator prekursorów ozonu, analizatory rtęci gazowej, urządzenia do pomiaru depozycji całkowitej;
- ✓ Systemy zbierania danych (data loggery) dla automatycznych stacji monitoringu powietrza.

Analizator przepływowy CFA

Analizator przepływowy CFA

Wyposażenie stosowane w obszarze badań jakości wód zostało również zmodernizowane dzięki dofinansowaniu przez NFOŚiGW oraz PGWWP. Z wyżej wymienionych środków zakupiono m.in.:

- ✓ bloki mineralizacyjne;
- ✓ nowoczesne szafy chłodnicze umożliwiające stałe monitorowanie warunków przechowywania próbek;
- ✓ łodzie z wyposażeniem do badań terenowych;
- ✓ zmywarki laboratoryjne;
- ✓ generatory azotu;
- ✓ wagi laboratoryjne;
- ✓ sprzęt do badań hydrobiologicznych;
- ✓ samochody do pobierania próbek wyposażone w chłodnie oraz sprzęt komputerowy.

Blok mineralizacyjny

Zakupione samochody wyposażone w chłodnię i łodzie umożliwią pobieranie próbek w terenie.

Jeden z zakupionych w 2019 roku kontenerów, mieszczący wyposażenie stacji monitoringu zanieczyszczeń powietrza.

Zadania realizowane przez KLRP

W ramach struktury GIOŚ funkcjonuje również Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego (KLRP), którego podstawowym zadaniem jest nadzór nad jakością badań powietrza atmosferycznego, wykonywanych na potrzeby oceny jakości powietrza przez sieci i instytucje przekazujące dane do Państwowego Monitoringu Środowiska.

W tym celu Krajowe Laboratorium Referencyjne wykonuje czynności takie jak:

- organizowanie i wykonywanie porównań międzylaboratoryjnych i badań biegłości,
- dokonywanie przeglądów systemów zapewnienia i kontroli jakości w instytucjach obsługujących sieci pomiarowe i poszczególne punkty pomiarowe co najmniej raz na pięć lat,
- koordynacja działań w zakresie właściwego stosowania metodyk referencyjnych i wykazywania równoważności metodyk niereferencyjnych,
- wdrażanie nowych metod badawczych,
- uczestniczenie, przynajmniej raz na trzy lata, w programach zapewnienia jakości badań organizowanych przez Komisję Europejską,
- ujednolicanie metod i procedur,
- szkolenie pracowników CLB w zakresie nowych metod badawczych,
- koordynacja na terenie kraju udziału w programach zapewnienia jakości badań organizowanych przez Komisję Europejską,
- wspieranie prac prowadzonych przez europejską sieć krajowych laboratoriów referencyjnych ustanowioną przez Komisję Europejską.

W roku 2019 Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego (KLRP) Głównego inspektoratu Ochrony Środowiska prowadziło działania związane z nadzorem nad jakością badań prowadzonych przez sieci monitoringu jakości powietrza dostarczające wyniki na potrzeby Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach utrzymywania wysokiej jakości badań, KLRP zorganizowało:

- ✓ Badania biegłości w zakresie pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza (SO₂, CO, NO_x, O₃), w których udział wzięło 11 laboratoriów – 8 laboratoriów CLB GIOŚ (Bydgoszcz, Kielce, Kraków, Łódź, Olsztyn, Opole, Warszawa, Zielona Góra), Laboratorium Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Laboratorium Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy oraz Fundacja Agencja Regionalnego Monitoringu Atmosfery Aglomeracji Gdańskiej;
- ✓ Badania biegłości w zakresie pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza (C₆H₆), w których udział wzięło 6 laboratoriów CLB GIOŚ (Białystok, Bydgoszcz, Kielce, Olsztyn, Opole, Poznań, Warszawa);
- ✓ Sprawdzenia układów poboru prób i kalibracje analizatorów na stacjach monitoringu jakości powietrza w województwie mazowieckim – dokonano przeglądu, sprawdzeń i kalibracji na 16 stacjach;
- ✓ Seminarium-szkolenie dla 50 uczestników podsumowujące wykonane sprawdzenia i kalibracje aparatury na stacjach monitoringu jakości powietrza oraz badania porównawcze pyłu zawieszonego.

W ramach rutynowych działań KLRP, na potrzeby sieci monitoringu jakości powietrza, wykonywało wzorcowania analizatorów ozonu, kalibratorów wielogazowych, sprawdzenia przepływomierzy oraz butli z gazami wzorcowymi oraz zakończyło drugą turę badań służących wyznaczeniu współczynników korekcyjnych dla mierników pomiarów ciągłych pyłu zawieszonego. Badania odbywały się w trzech lokalizacjach na terenie Polski (Zabrze, Poznań, Szczecin).

VI. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Charakterystyka zagadnienia

Wzrost świadomości ekologicznej i obywatelskiej powoduje rosnące zainteresowanie działalnością organów Inspekcji i wytwarzanymi przez nie informacjami o środowisku. Statystyki Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska potwierdzają, że społeczeństwo chętnie korzysta z opracowań i danych umieszczanych w Biuletynach Informacji Publicznej⁹¹ oraz na stronach internetowych Głównego i wojewódzkich inspektoratów, jak również z możliwości uzyskania informacji na podstawie wniosków papierowych czy e-mailowych. Od 2010 r. liczba tych ostatnich dalej rośnie, mimo że większość informacji udostępnionych zostało w przestrzeni cyfrowej. Stałą też popularnością cieszą się publikacje tematyczne, opracowane i wydane przez organy Inspekcji.

W 2019 roku zgodnie z ustawami o dostępie do informacji publicznej⁹² i o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie⁹³ organy Inspekcji dostarczyły społeczeństwu, organom administracji publicznej, uczelniom, organizacjom ekologicznym i innym zainteresowanym informacji o działalności Inspekcji oraz o środowisku, w tym wyniki badań i obserwacji oraz oceny stanu środowiska, jak również rezultaty kontroli przestrzegania przez podmioty wymagań dotyczących ochrony środowiska. Popularyzowano również działania podejmowane przez organy Inspekcji podczas różnego rodzaju spotkań, konferencji i imprez masowych.

2. Informacje udzielone na podstawie wniosków

W 2019 r. organy Inspekcji udzieliły 12 169⁹⁴ (2018: 9 624) informacji, w zakresie i formie wskazanej przez wnioskodawców. Zdecydowana większość z nich (blisko 11,5 tys.) dotyczyła stanu środowiska, wśród których dominowały informacje o zanieczyszczeniu powietrza (nieco ponad 7 300, w tym 6 672 informacji o tle substancji w powietrzu), jakości wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczeniu hałasem komunikacyjnym i przemysłowym, jakości środowiska na terenie gmin oraz o natężeniu promieniowania elektromagnetycznego, a także z zakresu monitoringu przyrodniczego. Przekazywano również informacje o wynikach kontroli podmiotów korzystających ze środowiska i wymierzonych karach pieniężnych, zakładach, których działalność może być źródłem poważnej awarii, wynikach monitoringu składowisk odpadów komunalnych, ilościach oraz rodzajach importowanych i eksportowanych odpadów.

Pozostałe udostępnione informacje dotyczyły działalności organów Inspekcji. Stanowiły one nieco ponad 6,5% wszystkich wpływających wniosków.

3. Informacje udzielone za pomocą nowych mediów

W celu ułatwienia dostępu zarówno do informacji publicznych, jak i informacji o środowisku i jego ochronie, w 2019 roku Główny Inspektor i wojewódzcy inspektorzy

⁹¹ Obowiązek wskazany w Ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.).

⁹² Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.).

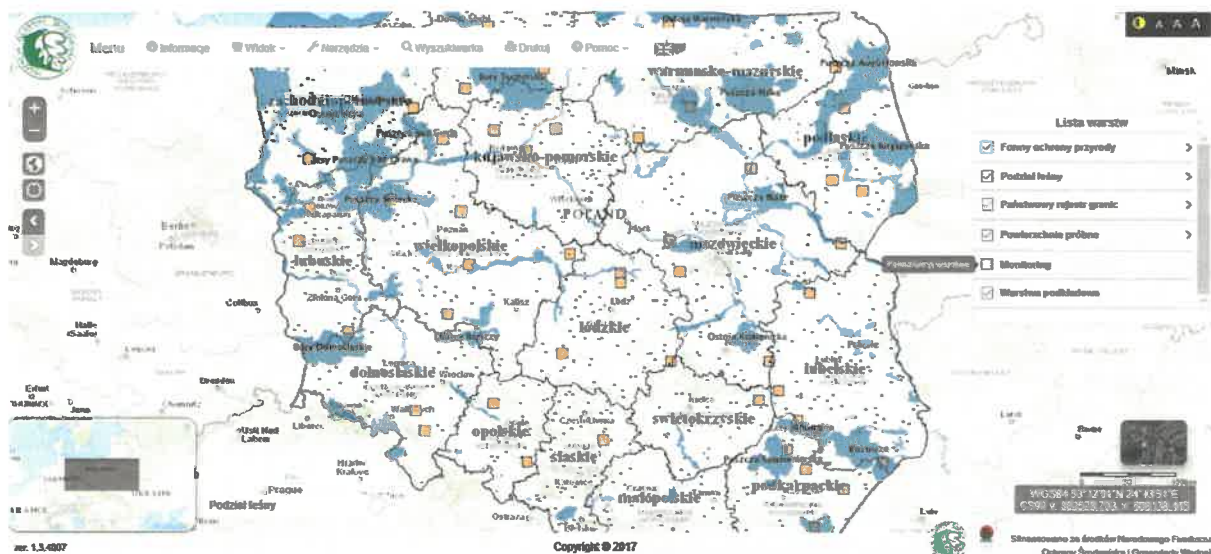
⁹³ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

⁹⁴ Nie uwzględniono wniosków przedstawicieli mediów. Dane te zostały podane w oddzielnym podrozdziale.

na bieżąco aktualizowali i dostosowywali narzędzia internetowe do aktualnie obowiązujących standardów prezentacji informacji. Organy Inspekcji zarządzały również portalami, stronami tematycznymi oraz produktami internetowymi, z których wymienić należy:

- Portal „Jakość powietrza” (<http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/home>), prezentujący dane bieżące o jakości powietrza pochodzące bezpośrednio z około 182 automatycznych stacji pomiarowych Państwowego Monitoringu Środowiska rozmieszczonych na terenie całego kraju. Dane aktualizowane są co godzinę. Poza tym na portalu dostępne są archiwalne dane o jakości powietrza w Polsce, informacje o stacjach pomiarowych, wyniki ocen jakości powietrza, prognozy krótko- i długoterminowe, analizy i raporty z przeprowadzonych w ramach PMS badań jakości powietrza, informacje na temat uchwalonych programów ochrony powietrza. Od 2019 r. trzydniowe prognozy jakości powietrza na portalu „Jakość Powietrza” prezentowane są dla obszaru całej Polski.⁹⁵
- Aplikację mobilną „Jakość powietrza w Polsce” na urządzenia z systemem Android i iOS, prezentującą dane bieżące o jakości powietrza.
- Geoportal GIOŚ INSPIRE (<http://inspire.gios.gov.pl/portal/>) branżowy węzeł infrastruktury informacji przestrzennej w zakresie kompetencji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, w szczególności tematu „urządzenia do monitorowania środowiska”.
- Corine Land Cover (CLC) (<http://clc.gios.gov.pl/>) - serwis internetowy poświęcony wszystkim dotychczas realizowanym krajowym projektom Corine Land Cover (1990, 2000, 2006, 2012, 2018), które są jednym z podstawowych źródeł informacji o pokryciu terenu na poziomie Europy. Serwis daje możliwość pobrania krajowych wyników z poszczególnych projektów CLC bez konieczności składania papierowego wniosku. Zapewnia on również dostęp do usług przeglądania (WMS). Dzięki możliwości pobrania produktów Corine Land Cover bezpośrednio ze strony internetowej w znaczący sposób zwiększyła się liczba pobrań tych produktów.
- Monitoring jakości wód podziemnych (<http://mjwp.gios.gov.pl/>);
- Osady wodne rzek i jezior (<http://ekoinfonet.gios.gov.pl/osady/mapa/wprowadzenie.html>);
- Monitoring chemizmu gleb ornych Polski (http://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/);
- Monitoring Ptaków Polski (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/>), wraz z uruchomionym w 2017 r. Portalem Mapowym Monitoringu Ptaków Polski PM GIS dostępnym pod adresem (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/PM-GIS/>).
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych (<http://siedliska.gios.gov.pl/>);
- Monitoring lasów (<http://www.gios.gov.pl/monlas/index.html>);
- Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego (<http://zmsp.gios.gov.pl/>);
- Monitoring gatunków i siedlisk morskich (<http://morskiesiedliska.gios.gov.pl/pl/>).

⁹⁵ Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2018 poz.88), od 2019 r. prognozy jakości powietrza przygotowane są przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy.

Portal Mapowy Monitoringu Ptaków Polski PM GIS

- Mapy PRTR (<http://mapy.gios.gov.pl/prtr/>) – serwis mapowy umożliwiający społeczeństwu dostęp do informacji o zakładach znajdujących się w krajowym Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i ich lokalizacji;
- Portal „Kontrola Inspekcji Ochrony Środowiska” (<http://iswk.gios.gov.pl/>) – serwis mapowy umożliwiający społeczeństwu dostęp do informacji o przeprowadzonych przez IOŚ kontrolach podmiotów korzystających ze środowiska.

W 2019 r. organy Inspekcji zamieszczały na stronach internetowych również informacje gromadzone w bazach danych i rejestrach Inspekcji takich jak:

1. Informatyczny System Kontroli (ISK);
2. Baza Orzecznictwa administracyjnego;
3. Rejestr zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii;
4. Baza informacji o korzystaniu ze środowiska;
5. Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń;
6. Rejestr instalacji, którym udzielono zezwolenia wstępnego;
7. Rejestr zgłoszeń i decyzji w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów.

4. Informacje udzielone przedstawicielom tradycyjnych mediów - prasa, radio i telewizja

Organy Inspekcji w roku 2019 udzieliły ponad 720 (2018: 651) wywiadów i odpowiedzi na zapytania w prasie oraz blisko tysiąc (2018: 576) wywiadów w radio i telewizji. Przedstawiciele mediów najbardziej interesowali się działaniami organów Inspekcji w zakresie gospodarowania odpadami, w szczególności nadzorem nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów i przeciwdziałaniem nieprzepisowym praktykom uczestników tego rynku, takim jak nielegalne transporty i składowanie odpadów. Dziennikarze również często zwracali się o wyniki kontroli i informacje na temat działań pokontrolnych, takich jak kary, w związku z nieprawidłowym funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych, korzystających ze środowiska. Organy Inspekcji były źródłem informacji dla mediów w dziedzinie stanu środowiska, zanieczyszczenia powietrza i problemów związanych z emisjami do powietrza (głównie w sezonie grzewczym), zanieczyszczenia wód, badań i stanu jakości wód. Odnotowano również dużą intensywność kontaktów z mediami,

po wystąpieniu awarii ściekowej w Warszawie, w wyniku której do rzeki Wisły zrzuciono ponad 3,5 mln m³ nieoczyszczonych ścieków, zawierających ścieki bytowe z gospodarstw domowych, ścieki przemysłowe i wody deszczowe. Organy Inspekcji dostarczyły wówczas opinii publicznej codzienne raporty i dane na temat stanu jakości rzeki oraz informacje na temat działań Inspekcji, w tym kontroli zakładu, w którym nastąpiła awaria.

5. Działalność wydawnicza

W 2019 r. organy Inspekcji opracowały i udostępniły społeczeństwu w wersji drukowanej lub elektronicznej 47 publikacji tematycznych, 14 biuletynów dotyczących szerokiego spektrum zagadnień ekologicznych oraz działalności w regionach i ponad 2 tysiące komunikatów m.in. o ważnych zdarzeniach i działaniach organów Inspekcji, przekroczeniach (lub ich braku) dopuszczalnych poziomów zanieczyszczenia powietrza, przekroczeniach poziomu alarmowego oraz proggu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 i ozonu, a także wyniki pomiarów hałasu, monitoringu pól elektromagnetycznych, stanu czystości wód rzek i jezior oraz informacje na temat składowisk odpadów, gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi, współpracy z innymi organami, m.in. Europejską Agencją Środowiska.

NIE DAJ SIĘ ZŁAPAĆ NA „FAKENEWSA”

»Polonia jest śmieciowym kontynentem

Do Polski nie można importować odpadów komunalnych. Jak również odpadów niebezpiecznych, gospodarstw domowych lub innych odpadów. Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Kierownik, który przewozi odpady bez wymaganej dokumentacji i nie posiada przedmiotów w ładunku, musi spodziewać się kary do 1000 tys. zł. W ubiegłym roku 105 ujęto 53 przypadki nielegalnego przywozu odpadów do Polski, należną masę ponad 14 tys. ton.

»Niemcy z Europy płacą za polskich wysypiskach

Główny Inspektor Ochrony Środowiska zwrócił na przywiez do Polski wyłącznie przeznaczonych do odzysku. Proszę też być bardziej świadomym i nie rozważać ewentualnie przysłać postać takich odpadów.

»Niekorzystny import odpadów do Polski w 2019 roku

Polska znacznie uprzywilejowała rynek odpadowy. Rekord przywozu odpadów padł w 2011 r. ponad 1 600 000 ton. Obecnie import bardzo się ustabilizował i nie przekracza 500 tys. ton, co stanowi jedynie 0,3 % masy odpadów krajowych. Polska na ten kraj krajów europejskich ma niewielką skalę importu odpadów. Liczba 434,4 tys. ton odpadów. Istnieć wchodziły do naszego kraju w 2018 r. w celu przetworzenia, świadectwo wyłączenie o wartości 100 tys. zł. Rekord osiągnęły więc konsumenci jako wzrost popytu na surowiec. Jest to pozytywny parameter gospodarki, a nie problem środowiskowy. Zjawisko ugięło się w strategii UE dot. Gospodarki Obiegu Zamkniętego czyli wykorzystywania odpadów jako surowców wtórnych w celu wdrożenia standardów strategii gospodarki obiegu zamkniętego. Import odpadów w Europie (dane za 2017 r. Eurostat):

Niemcy	- około 0,5 mln ton
Holandia	- ponad 0,5 mln ton
Francja	- ponad 0,7 mln ton
Szwecja	- ponad 2,7 mln ton
Belgia	- ponad 1,4 mln ton
Włochy	- ponad 1 mln ton
Austria	- ponad 800 tys. ton
Dania	- ponad 700 tys. ton
Czechy	- ponad 400 tys. ton
Węgry	- ponad 270 tys. ton
Szwecja	- ponad 250 tys. ton

»Polską zalewają śmieci z Afryki

Przeniesienie odpadów z krajów rozwijających się do Europy jest postrzegane jako forma pomocy dla tych krajów. Dotyczy to szczególnie przywozu odpadów przeznaczonych do zagospodarowania w specjalistycznych instalacjach europejskich, które niestety w naszym kraju nie występują.

»Do Polski przyjeżdżają śmieci z Afryki

To nie śmieci przyjeżdżają z Afryki, a cięższe surowce wtórne. Np. z Nigerii, przywożone są do Polski szlaki alternatywne krajowo-drogiowe lub odpady pochodzące z ich wstępnego przetwarzania. Trzeba być ostrożnym, które specjalizują się w odzysku ołowiu. Na rynku brzo konformacja o starożytność tego typu. Sprawdzają je do siebie także Niemcy i Hiszpanie.

Przykłady opracowanych materiałów informacyjno-edukacyjnych

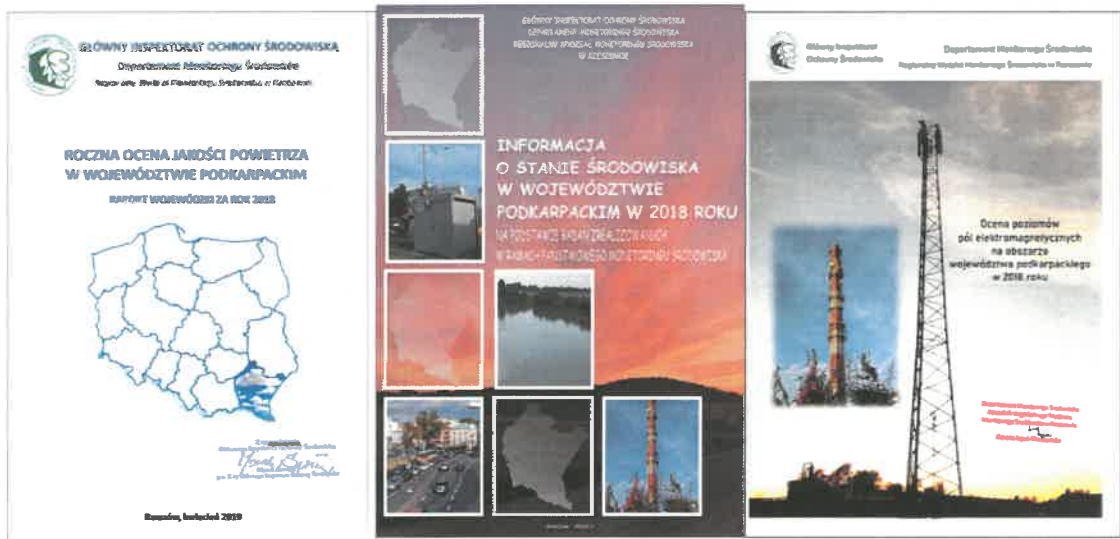
Przykłady publikacji, opracowanych i upowszechnionych w 2019 r.:

1. Raport o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i akumulatorami za rok 2018.
2. Raport z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2018 r. ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
3. Pięcioletnie oceny jakości powietrza we wszystkich województwach. Raport wojewódzki za lata 2014-2018 (16 raportów wojewódzkich).
4. Pięcioletnia ocena jakości powietrza w strefach w Polsce wykonana za lata 2014-2018 według zasad określonych w art. 88 ust. 2 ustawy - Prawo ochrony środowiska. Zbiorczy raport krajowy z wynikami oceny.
5. Roczne oceny jakości powietrza we wszystkich województwach. Raport wojewódzki za rok 2018 (16 raportów wojewódzkich).
6. Roczne oceny stanu akustycznego środowiska we wszystkich województwach. Raport wojewódzki za rok 2018 (16 raportów wojewódzkich).
7. Roczne oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku we wszystkich województwach. Raport wojewódzki za rok 2018 (16 raportów wojewódzkich).
8. Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2018.
9. Jakość powietrza w Polsce w roku 2018 w świetle wyników pomiarów prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.
10. Zanieczyszczenie powietrza wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi w Polsce w 2018 r.
11. Ocena zanieczyszczenia powietrza na stacjach monitoringu tła regionalnego w Polsce w roku 2018 w zakresie składu pyłu PM10 i PM2,5 oraz depozycji metali ciężkich i WWA.
12. Ocena zanieczyszczenia powietrza rtęcią na stacjach tła regionalnego w Polsce za 2018 rok.
13. Monitoring tła zanieczyszczenia atmosfery w Polsce dla potrzeb EMEP, GAW/ WMO i Komisji Europejskiej. Raport syntetyczny za 2018 rok.
14. Wykonywanie pomiarów w sieci wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych - Raport przedstawiający wyniki i analizy za rok 2018.
15. Monitoring skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych - Raport za rok 2018.
16. Ocena stanu rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych w latach 2016 - 2018. Synteza wyników monitoringowych badań oraz oceny stanu wód powierzchniowych: rzek, jezior, wód przejściowych i wód przybrzeżnych wykonanej przez pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2016 - 2018.

Ocena stanu rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych w latach 2016 - 2018

17. Ocena stanu jednolitych części wód rzek, jezior i zbiorników zaporowych w roku 2018.
18. Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w roku 2017-2018 - tabela - w części dot. województwa lubelskiego.
19. Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2017-2018 - tabela - w części dotyczącej województwa lubelskiego.
20. Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w roku 2017-2018.
21. Ocena stanu jednolitych części wód przejściowych i przybrzeżnych w latach 2016-2018.
22. Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2017-2018.
23. Ocena stanu rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych w 2018 roku w województwie zachodniopomorskim.
24. Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w roku 2017-2018.
25. Ocena stanu środowiska polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2018 na tle dziesięciolecia 2008-2017.

**Przykładowe strony tytułowe publikacji tematycznych o stanie środowiska
w województwie podkarpackim**

26. Wkład do „Raportu o jakości polsko-niemieckich wód granicznych za 2017 rok” Grupy Roboczej W2 „Ochrona wód“ (Zatoka Pomorska).
27. Klasyfikacja stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych w województwie małopolskim w 2018 roku.
28. Klasyfikacja stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz ocena stanu jcw p powierzchniowych rzecznych i jeziornych w województwie kujawsko-pomorskim za 2018 rok.
29. Wyniki klasyfikacji i oceny stanu wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2018.
30. Ocena Stanu Środowiska w województwie śląskim w 2018 roku.
31. Raport z badań w zakresie realizacji programu badawczo-pomiarowego B1 Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego w Stacji Bazowej Roztocze w 2018 - część ogólnego raportu wydanego drukiem przez Roztoczański Park Narodowy.
32. Stan środowiska województwa podkarpackiego na obszarze przygranicznym z Ukrainą w 2017 roku.
33. Informacja o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2018 roku na podstawie badań zrealizowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.
34. Informacja o stanie środowiska w powiecie szczecineckim w 2018 roku.
35. Informacja o stanie środowiska w powiecie choszczeńskim w 2018 roku.
36. Informacja o stanie środowiska w powiecie drawskim w 2018 roku.
37. Informacja o stanie środowiska w powiecie polickim w 2018 roku.
38. Informacja o stanie środowiska w powiecie kołobrzeskim w 2018 roku.
39. Informacja o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2018 roku.
40. Biuletyn Monitoringu Przyrody Nr 19 (2019/1).

41. Biuletyn Monitoringu Przyrody Nr 20 (2019/2).

Większość wydanych publikacji zostało udostępnionych na stronach internetowych organów Inspekcji, jak również przekazanych w formie papierowej. Odbiorcami były przede wszystkim organy administracji rządowej i samorządowej, odpowiedzialne za strategiczne planowanie i operacyjne zarządzanie środowiskiem. Z publikacji korzystają również jednostki naukowo-badawcze, uczelnie, podmioty wykonujące opracowania z zakresu ochrony środowiska, organizacje ekologiczne, studenci i uczniowie.

6. Inne formy upowszechniania informacji

W roku 2019 przedstawiciele organów Inspekcji angażowali się w wiele inicjatyw i przedsięwzięć, podczas których była możliwość edukowania i informowania społeczeństwa o najważniejszych problemach związanych ze stanem i ochroną środowiska. Były to m.in. konferencje i seminaria o zasięgu zarówno międzynarodowym, ogólnopolskim, jak i lokalnym oraz różnego rodzaju debaty, posiedzenia, sesje, targi, obchody, a nawet zajęcia dla uczniów i studentów.

W zależności od charakteru wydarzenia stosowano różne formy prezentacji, najczęściej jednak wygłaszano referaty i prezentacje multimedialne (95 wojewódzkie inspektoraty, 121 GIOŚ). Przykładowo, podczas konferencji pod patronatem honorowym Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Ministra Sprawiedliwości, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i Komendanta Głównego Policji (organizator: Sejm RP – 21.01.2019 r., Warszawa) pt. „Przestępstwa przeciwko środowisku” Główny Inspektor przedstawił nowe możliwości Inspekcji Ochrony Środowiska w zwalczaniu „szarej strefy” w gospodarce odpadami; z kolei podczas 14 konferencji „Recykling zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (organizator: Abrys – 09-10.05.2019r., Warszawa) wygłosił prezentację o zmianach w ustawie o Inspekcji Ochrony Środowiska i ich wpływie na kontrole przedsiębiorstw z branży ZSEE, po tej konferencji wziął udział w panelu dyskusyjnym „Ekologia i ekonomia – czy dadzą się pogodzić na rynku ZSEE?”. Główny Inspektor otworzył również międzynarodową konferencję naukową pt. „Wpływ środowiska na życie i zdrowie człowieka” (organizatorzy: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet w Białymstoku, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie – 10-11.10.2019 r., Olsztyn) referatem na temat wpływu środowiska na życie i zdrowie człowieka w kontekście Polityki Ekologicznej Państwa. Warto także wymienić prezentacje ekspertów GIOŚ pt.: „Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska EIONET” i „Rola GIOŚ w projektach Corine Land Cover. Udostępnianie krajowych baz danych Corine Land Cover” podczas seminarium „Usługi Copernicus koordynowane przez Europejską Agencję Środowiska źródłem informacji o pokryciu terenu” (organizatorzy: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i Instytut Geodezji i Kartografii - 27.02.2019 r., Warszawa), a także udział w roli mentorów oraz jurora w międzynarodowym konkursie Smogathon 2019. Somgathon 2019 to hackathon z wykorzystaniem danych, którego celem jest walka z zanieczyszczeniem powietrza za pomocą innowacji i technologii. GIOŚ był jednym z Partnerów tej inicjatywy, dostarczającym dane na temat jakości powietrza.

Ciekawą formą działań informacyjno-promocyjnych i edukacyjnych były pokazy mobilnych stacji i urządzeń pomiarowych oraz laboratoriów Inspekcji. Tego rodzaju zajęcia przygotowywano głównie podczas wizyt uczniów i studentów w siedzibach WIOŚ i GIOŚ, jak również w szkołach i uczelniach, m.in. dla studentów Uniwersytetu Przyrodniczego

w Poznaniu, Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Politechniki Poznańskiej - 6 zajęć pt. „Państwowy Monitoring Środowiska”, ale również na stanowiskach wystawienniczych.

Stoisko GIOŚ/WIOŚ w Szczecinie podczas spotkania pn. „Dary Lasu” w Szczecinku (14.09.2019 r.)

Eksperti GIOŚ i WIOŚ w Bydgoszczy przygotowali ekspozycję Inspekcji podczas XXVII Targów WOD-KAN, jednego z najważniejszych w Polsce i Europie wydarzeń w branży wodociagowo-kanalizacyjnej (21-23.05.2019r. Bydgoszcz, organizator: Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie”). Prezentację sprofilowano wokół zadań Inspekcji realizowanych w tematyce wodnej, szczególnie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Goście mieli okazję dowiedzieć się m.in. w jaki sposób Inspekcja dokonuje oceny jakości wód, poznać najnowsze rezultaty badań wszystkich kategorii wód (głównie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego), jak również porozmawiać o praktycznych stronach prowadzonego monitoringu wód np. w odniesieniu do wykonywanych analiz laboratoryjnych.

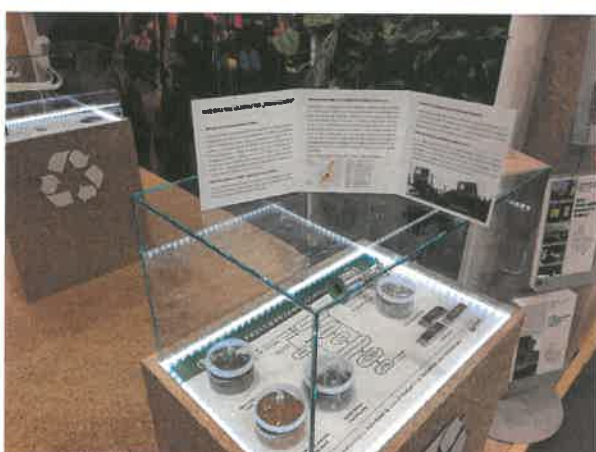
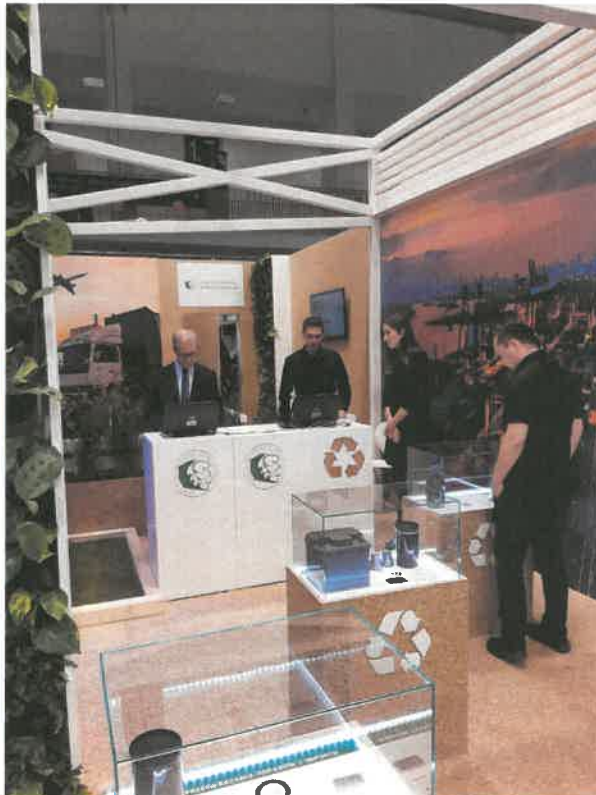

Stoisko GIOŚ/WIOŚ w Bydgoszczy podczas XXVII Targów WOD-KAN (Bydgoszcz, 21-23.05.2019 r.)

**Stoisko GIOŚ/WIOŚ w Bydgoszczy podczas XXVII Targów WOD-KAN
(Bydgoszcz, 21-23.05.2019 r.)**

Ponadto, eksperci GIOŚ i WIOŚ w Poznaniu przygotowali i zaprezentowali ekspozycję Inspekcji podczas targów ochrony środowiska POL-ECO SYSTEM 2019 (7-9.09.2019r. Poznań), która otrzymała nagrodę Acanthus Aureus, przyznawaną wystawcom, którzy najlepiej potrafili zobrazować swoją wizję stoiska w połączeniu ze strategią marketingową. Myślą przewodnią stoiska było hasło: „Odpad z importu to nie śmieć, to surowiec”. W celu prezentacji tematu przygotowano m.in. gabloty z eksponatami odpadów i surowców ze schematami procesów przetwarzania odpadów z importu na surowce, wyświetlano prezentację ukazującą drugie życie odpadów, a także udostępniono ulotki, w których GIOŚ polemizował z „fakenewsami”, jakie pojawiły się w opinii publicznej na temat transgranicznego przemieszczania odpadów.

Ekspozycja Inspekcji podczas targów ochrony środowiska POL-ECO SYSTEM 2019 w Poznaniu (7-9.09.2019 r.)

VII. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

1. Charakterystyka zadań

W 2019 r. współpraca międzynarodowa koncentrowała się na:

- **udziale w pracach instytucji i agend Unii Europejskiej w tym w Europejskiej Agencji Środowiska, Europejskiej Sieci Wdrażania i Egzekucji Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL)⁹⁶, w komitetach, grupach roboczych i programach UE,**
- **wypełnianiu zobowiązań wynikających z konwencji i umów międzynarodowych,**
- **współpracy bilateralnej, w tym z krajami sąsiadującymi z Polską.**

2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej

2.1 Udział IOŚ w pracach Europejskiej Agencji Środowiska (EEA)

W 2019 r. ulokowany w GIOŚ, zgodnie z ustawą o Inspekcji Ochrony Środowiska, Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) ds. współpracy z EEA w ramach Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) koordynował współpracę Polski z Europejską Agencją Środowiska. Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli także w pracach Zarządu EEA.

Realizacja współpracy z EEA obejmowała m.in. organizację struktury i pracy krajowej EIONET oraz kontrolę jej działań, przekazywanie do Agencji danych i informacji, udział w tworzeniu i opiniowanie działań, projektów i produktów EEA, wymianę doświadczeń z innymi krajami.

Zapewniono bieżące funkcjonowanie sieci EIONET, obejmującej kilkanaście instytucji i ponad 30 ekspertów. Opracowano stanowisko do Dokumentu Programowego EEA 2020-2022 i programu pracy na rok 2020, w tym wskazując także na wyzwania i potrzeby. Opracowano uwagi do dokumentu informacyjnego EEA „EIONET ABC”. Uczestniczono w opracowaniu wspólnego stanowiska Krajowych Punktów Kontaktowych wszystkich państw względem wyników 5-letniej ewaluacji EEA i EIONET przez KE. Poprzez stały kontakt elektroniczny na bieżąco zgłaszano EEA uwagi i wnioski odnośnie zakresu zadań EIONET w 2019 r. i sposobu ich realizacji. Ponadto podczas regularnych spotkań Krajowych Punktów Kontaktowych oraz na posiedzeniach Zarządu EEA bezpośrednio uczestniczono w dyskusji oraz podejmowaniu decyzji związanych z działaniami EEA, współpracą i zakresem prac do realizacji na poziomie krajowym. Kontynuowano także udział w pracach grupy roboczej wybranych KPK ds. opiniowania narzędzi informacyjnych EEA dla EIONET. W ramach prac nad nową wersją portalu EIONET m.in. opracowano i przedstawiono koncepcję struktury menu oraz szereg uwag i propozycji dotyczących funkcjonalności systemu w rozłożonym na kilka etapów procesie odnoszącym się do kilkudziesięciu kwestii, co zaowocowało wprowadzeniem przez EEA korzystnych zmian.

⁹⁶ European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL)

Zapewniono udział pracowników GIOŚ lub jednostek zewnętrznych w kilkunastu spotkaniach krajowych centrów referencyjnych poświęconych realizacji zadań w poszczególnych obszarach tematycznych. Dyskutowano tam m.in. o sprawozdawczości i zakresie produktów EEA. Zapewniono także reprezentację w kilku innych organizowanych przez EEA spotkaniach, dedykowanych wymaganiom raportowym do KE. Przeprowadzono w GIOŚ robocze spotkanie z pracownikiem EEA nt. realizacji współpracy.

W ramach realizacji sprawozdawczości do EEA lub do Komisji Europejskiej poprzez narzędzia EEA, wykorzystując dane Państwowego Monitoringu Środowiska oraz inne opracowania wykonane przez właściwe komórki resortu, w 2019 r. przekazano do Centralnego Repozytorium Danych (CDR) EEA zbiory dotyczące: powietrza w zakresie jego jakości, wód morskich, substancji priorytetowych w wodach śródlądowych, gatunków i siedlisk, ekosystemów, Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń. W systemie EEA wykonano przy tym blisko 100 obowiązkowych testów jakości danych. Ponadto, w zakresie jakości powietrza, oprócz ustalonego raportowania do CDR, z bazy danych GIOŚ przesyłano co godzinę na serwer EEA dane bieżące (on-line) w zakresie stężeń benzenu, CO, NO₂, NO_x, SO₂, ozonu, pyłu PM10 i pyłu PM2,5 z automatycznych stanowisk pomiarowych.

Proces konsultacji na poziomie krajowym zorganizowano dla ok. 50 różnych produktów EEA. Zorganizowano także proces wypełniania kilku kwestionariuszy tematycznych. Ponadto dla ok. 20 raportów tematycznych EEA opracowano i przekazano stanowisko. Zaktualizowano obszerny krajowy profil gospodarowania zasobami do raportu EEA dotyczącego tej tematyki. Kontynuowano także prace przy flagowym raporcie EEA o stanie środowiska Europy i prognozach jego zmian SOER 2020, co polegało m.in. na: zapewnieniu dodatkowych, względem już dostępnych EEA, danych lub ich uzyskaniu z innych instytucji; udziale w kilkietapowych konsultacjach treści obejmujących jej analizę i zaopiniowanie oraz zorganizowanie konsultacji z ok. 40 instytucjami w kraju; opracowanie uwag i przekazanie ich do EEA poprzez dedykowane narzędzia informatyczne; wykonaniu weryfikacji tłumaczenia wybranych elementów pakietu SOER; opracowaniu dla EEA informacji nt. promocji i zainteresowania raportem w kraju. Uczestniczono także w inauguracji raportu w Brukseli. Ponadto opracowano dla EEA infografikę dotyczącą raportów o stanie środowiska i istotnych dat dla ochrony środowiska w Polsce.

W zakresie promocji działań EEA i EIONET realizowano standardowe zadania obejmujące m.in. zamieszczanie artykułów na stronie GIOŚ oraz dystrybucję raportów EEA. Kontynuowano rozpowszechnianie wyników projektu Corine Land Cover. Ponadto wspólnie z Instytutem Geodezji i Kartografii zorganizowano seminarium nt. usług komponentu lądowego Copernicus koordynowanych przez EEA i wygłoszono prezentację. Wykonano weryfikację tłumaczenia opracowania „Sygnały EEA 2019” na język polski.

W 2019 r. przypadło 25-lecie EEA i EIONET, co wiązało się także z udziałem w zorganizowanych przez EEA obchodach z dedykowanym seminarium dotyczącym przyszłości EEA i EIONET.

Delegacja GIOŚ na prezentacji raportu Europejskiej Agencji Środowiska „Środowisko Europy 2020 – stan i prognozy” (SOER 2020). Pani Małgorzata Bednarek - Krajowy Punkt kontaktowy ds. współpracy z Europejską Agencją Środowiska, Pani Anna Katarzyna Wiech -Dyrektor Departamentu Monitoringu Środowiska, Pan Minister Paweł Ciecko - Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Siedziba Rady UE, Bruksela, 4 grudnia 2019 r.

2.2 Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w pracach sieci IMPEL

Europejska Sieć Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska – IMPEL działa od 1992 roku. Przedstawiciel Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, z upoważnienia Ministra Środowiska, pełni funkcję Krajowego Koordynatora IMPEL w Polsce.

W 2019 roku przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w wydarzeniach i projektach realizowanych w ramach prac czterech Zespołów Ekspertkich, zajmujących się zagadnieniami dotyczącymi: przemysłu (*Industry and Air ET*), wód i powierzchni ziemi (*Water and Land ET*), odpadów i transgranicznego przemieszczania odpadów (*Waste and TFS ET*) oraz tematów przekrojowych ds. inspekcji środowiskowych (*Cross Cutting ET*). Przedstawiciele IOŚ podczas spotkań przekazywali informacje o pracy inspekcyjnej w Polsce, zapoznawali się z informacjami z innych Państw Członkowskich UE, aktywnie uczestniczyli w wymianie dobrych praktyk i doświadczeń z pracy inspekcyjnej, a także korzystali z wiedzy ekspertów zagranicznych przenosząc ją na grunt krajowy.

Uczestniczyli ponadto w tworzeniu międzynarodowych, uniwersalnych przewodników i innych materiałów wspomagających pracę ekspertów z zakresu ochrony środowiska, a także wzięli udział w konferencjach i seminariach poświęconych m.in. transgranicznemu przemieszczaniu odpadów, gospodarce odpadami w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym, nowoczesnym technologiom wykorzystywanym w ochronie środowiska i jego monitoringu, doświadczeniu zdobytemu na podstawie wypadków przemysłowych oraz wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej.

W ramach spotkań i warsztatów organizowanych w związku z inicjatywami sieci IMPEL, przedstawiciele IOŚ mieli okazję uczestniczyć w wielu projektach o szerokim zakresie tematycznym w obszarze ochrony środowiska, w których udział pozwolił na wzbogacenie praktycznej wiedzy inspekcyjnej.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska wraz z Pomorskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska zorganizował i przewodniczył warsztatom Zespołu Eksperckiego *Industry and Air ET*, które odbyły się w Gdańsku w czerwcu 2019 r. W warsztatach wzięło udział 40 ekspertów z państw członkowskich Unii Europejskiej, Komisji Europejskiej oraz organów IOŚ. Jednym z działań IMPEL, podejmowanym przy współpracy niniejszego Zespołu Eksperckiego w celu ujednoczenia sposobu podejścia do kontroli w UE, jest opracowanie przewodnika zawierającego listę kontrolną, dotyczącą oczyszczalni ścieków przemysłowych posiadających pozwolenia zintegrowane. W ramach warsztatów sześciu ekspertów sieci IMPEL wzięło udział w prowadzonej przez WIOŚ w Gdańsku oraz GIOŚ kontroli oczyszczalni ścieków przemysłowych należącej do Grupy Lotos S.A. Wspólna kontrola umożliwiła praktyczne sprawdzenie opracowanej listy kontrolnej, wypracowanej w ramach prac nad przewodnikiem, a w dalszej części warsztatów zapoznano pozostałych uczestników z wynikami kontroli, uwagami na temat wykorzystania listy kontrolnej, jak również miała miejsce wymiana doświadczeń i dobrych praktyk. Spotkanie było również okazją do zaprezentowania uczestnikom zasad oraz sposobu przeprowadzania przez IOŚ kontroli przestrzegania przepisów dyrektywy o emisjach przemysłowych.

W trakcie warsztatów w ramach projektu IMPEL dotyczącego ochrony środowiska wodnego w Europie (*Safeguarding the Water Environment Throughout Europe – SWETE*) przedstawiciel GIOŚ zaprezentował zagadnienia dotyczące kontroli stosowania i egzekwowania przepisów polskiego programu azotanowego oraz sposób wyboru gospodarstw do kontroli jak również pozyskał informacje z innych państw członkowskich na ten temat. Projekt koncentruje się na zwalczaniu rozproszonych źródeł zanieczyszczeń azotanami z ferm i gospodarstw i dotyczy zwiększenia zgodności poprzez stosowanie najlepszych praktyk oraz sposobu kontroli programów działań mających na celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami.

Ponadto przedstawiciele IOŚ kontynuowali udział w pracach podjętych w związku z inicjatywą zapoczątkowaną w 2018 r. przez Komisję Europejską pn. *Environmental Compliance Assurance and Governance*, w której IMPEL pełni kluczową rolę. Projekt ten skupia się na wybranych obszarach tematycznych (zwalczanie przestępstw przeciwko środowisku, dobre praktyki zapewnienia zgodności z wymogami środowiskowymi na obszarach wiejskich oraz dobre praktyki rozpatrywania skarg), w których przegląd dokonany przez KE wykazał istotne problemy z wdrażaniem unijnych przepisów i potrzebę naprawy tej sytuacji. Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli ponadto w Zgromadzeniu Ogólnym IMPEL, na którym zapadają najważniejsze decyzje dotyczące funkcjonowania, finansowania i kierunków dalszych prac sieci IMPEL.

W 2019 roku w ramach Zespołu Eksperckiego *Waste and TFS* przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli w Konferencji IMPEL Odpady i TFS pt. „All About Plastic Waste”, podczas której przekazywali informacje oraz wymieniali doświadczenia polskiej IOŚ w zakresie jak najlepszych praktyk stosowania przepisów w zakresie przemieszczania odpadów, również w świetle rosnącej skali nielegalnego przywozu odpadów pochodzenia komunalnego jako odpadów tworzyw sztucznych, w tym konsekwencji wprowadzonego zakazu importu

tych odpadów do Chin. Delegowani również korzystali z wiedzy ekspertów zagranicznych przenosząc ją na grunt krajowy.

Ponadto GIOŚ uczestniczy w projekcie IMPEL pn. „The IMPEL LIFE SWEAP project, w ramach którego w 2019 r. przedstawiciel GIOŚ brał udział w spotkaniu „Best Practice meeting”. Podczas spotkania aktywnie uczestniczył w wymianie dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie poprawy efektywności prowadzonych działań kontrolnych w świetle problemów pojawiających się podczas kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów, klasyfikacji odpadów oraz problematyki postępowań karnych za naruszenia rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 w sprawie przemieszczania odpadów. Ponadto, w ramach tego projektu przedstawiciel GIOŚ, jako wykładowca, uczestniczył w szkoleniach z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów, dedykowanych funkcjonariuszom celnym państw członkowskich UE.

Dodatkowo, GIOŚ uczestniczy w realizacji projektu IMPEL WASTEFORCE project. W ramach ww. projektu w 2019 r. przedstawiciel GIOŚ realizował zadania pracownika administracyjnego projektu, polegające na przygotowywaniu i udziale w spotkaniach w ramach projektu oraz opracowywaniu raportów ze spotkań, przygotowywaniu projektów działań i raportów z monitorowania postępów projektu, współorganizowaniu szkoleń i roboczych spotkań partnerów projektu, tworzeniu i weryfikacji zawartości narzędzi oraz metodologii opracowywanych w ramach projektu (w tym aplikacji, mechanizmów wymiany informacji, zestawu narzędzi online, alertów dotyczących przestępstw związanych z odpadami, itp.), współudziale w dokonywaniu przeglądu rezultatów pracy Partnerów Projektu.

Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli ponadto w Zgromadzeniu Ogólnym IMPEL, na którym zapadają najważniejsze decyzje dotyczące funkcjonowania, finansowania i kierunków dalszych prac sieci IMPEL.

3. Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej

W 2019 r. przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wzięli udział w:

- **Grupie Roboczej Rady UE ds. Międzynarodowych Aspektów Środowiska (WPIEI Basel)**, w której pracowano głównie nad wypracowaniem stanowiska państw UE na 14. Konferencję Stron Konwencji Bazylejskiej. Podczas negocjacji przedstawicielom Inspekcji udało się wprowadzić do wspólnego stanowiska UE zapisy o treści zgodnej ze stanowiskiem strony polskiej.

- **Eksperskiej Grupie Roboczej ds. Seveso**

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w spotkaniu eksperckiej grupy ds. Seveso. Spotkanie poświęcone były kwestiom związanym z wdrażaniem przepisów dotyczących przeciwdziałania poważnym awariom. Udział w ww. spotkaniu dał możliwość zapoznania się ze stanem bieżącym w zakresie przedsięwzięć realizowanych w obszarze przeciwdziałania poważnym awariom na forum Unii Europejskiej, a także planami na najbliższą przyszłość, w tym w kontekście ewentualnego zaangażowania i obowiązków poszczególnych krajów członkowskich.

Realizując postanowienia dyrektywy 2012/18/UE (SEVESO) Polska w 2019 r. opracowała i przedłożyła Komisji Europejskiej raport z wdrożenia tej dyrektywy za okres 1 czerwca 2015 – 31 grudnia 2018 r.

- **Grupie Ekspertckiej ds. Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń**

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w 2019 r. w dwóch spotkaniach Grupy Ekspertckiej ds. Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, której celem jest koordynacja realizacji zadań wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającego dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE, wdrażającego na szczeblu Unii Europejskiej Protokół w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń. Głównym przedmiotem spotkań była nowelizacja ww. rozporządzenia, jak również kwestia integracji sprawozdawczości w zakresie dużych źródeł spalania paliw oraz Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.

- **Komitecie ds. Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń**

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w 2019 r. w dwóch posiedzeniach Komitetu ds. Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, w trakcie których podejmowano decyzje co do zakresu przepisów wykonawczych, wprowadzanych w związku z integracją sprawozdawczości w zakresie dużych źródeł spalania paliw oraz Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.

- **Grupie Roboczej Komisji Europejskiej ds. FLEGT/ EUTR oraz Grupa Roboczej ds. egzekwowania rozporządzenia dotyczącego obrotu drewnem (EUTR)**

Przedstawiciele GIOŚ w 2019 roku uczestniczyli w 5 spotkaniach Grupy Roboczej Komisji Europejskiej ds. FLEGT/ EUTR oraz w nieformalnych spotkaniach Grupy Roboczej ds. egzekwowania rozporządzenia dotyczącego obrotu drewnem. W spotkaniach tych udział biorą przedstawiciele organów właściwych w zakresie kontroli obrotu drewnem w państwach członkowskich UE. Podczas ww. spotkań wymieniono doświadczenia z przedstawicielami innych państw członkowskich UE w zakresie prowadzonych kontroli przestrzegania przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna (EUTR) oraz zapoznano się z aktualnym stanem prac KE w zakresie przepisów dotyczących kontroli obrotu drewnem.

- **Spotkaniu Centralnej Europy ds. Egzekwowania przepisów dotyczących drewna (Mini TREE)**

Przedstawiciel GIOŚ w 2019 r. uczestniczył w spotkaniu Mini Tree, które miało na celu zapewnienie spójnego egzekwowania przepisów dotyczących obrotu drewnem. Spotkanie z udziałem ekspertów z sektora leśnego przyczyniło się do wymiany doświadczeń, praktyk dotyczących egzekwowania przepisów w omawianym zakresie oraz było okazją do dyskusji na temat należytej staranności w odniesieniu do różnych produktów z drewna. Spotkanie miało również na celu budowanie relacji z przedstawicielami państw Europy Środkowej i Wschodniej oraz innymi zainteresowanymi stronami zaangażowanymi w realizację zadań w omawianym obszarze.

- **Grupach Roboczych na potrzeby wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej**
 - W ramach grupy roboczej Chemikalia (WG Chemicals), działającej przy Komisji Europejskiej w 2019 r. odbyły się 3 spotkania, w których uczestniczył przedstawiciel GIOŚ jako jeden z dwóch przedstawicieli Polski. Celami nadrzędnymi prac grupy WG Chemicals w 2019 r. były: kontynuacja prac w tworzeniu tzw. trzeciej listy obserwacyjnej; przeanalizowanie programu prac CIS (Wspólnotowej Strategii Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej) na lata 2019-2021 w kontekście zadań dla grupy WG Chemicals; wdrażanie środowiskowych norm jakości (EQS) dla metali; EBM (effect-based methods), czyli metody oparte na mierzeniu efektu; uczestnictwo w procesie rewizji RDW i dyrektywy powodziowej w zakresie właściwym dla tzw. dyrektywy EQS. Ustalono, że prace przy przeglądzie RDW będą podsumowywane w początkach 2020 r., a zadaniami grupy WG Chemicals na kolejne 3 lata tj. 2019-21 będą m.in. rewizja obecnej listy substancji priorytetowych oraz wkład do kolejnej Decyzji Komisji Europejskiej aktualizującej Listę obserwacyjną (tzw. watch list) dla wód powierzchniowych, w tym wymianę dobrych praktyk w zakresie monitorowania osadów. Pojawi się również problem mikroplastików.
 - W pracach Grupy Roboczej Wody podziemne (WG Groundwater), działającej przy Komisji Europejskiej (w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej) w 2019 r. odbyły się 2 spotkania, w których uczestniczył przedstawiciel GIOŚ. W ramach prac tej grupy w 2019 r. została opracowana propozycja dobrowolnej listy obserwacyjnej („watch list”) dla wód podziemnych oraz lista substancji proponowanych do włączenia do załącznika I i II Dyrektywy Wód Podziemnych („facilitating list”) w ramach ich planowanego przeglądu.
- **Grupach roboczych ds. wdrażania Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej**
 - W ramach Grupy Roboczej ds. Dobrego Stanu (WG GES) koordynowano współpracę ekspertów GIOŚ w zakresie cech 1 (różnorodność biologiczna), 2 (gatunki obce), 5 (eutrofizacja), 8 (substancje niebezpieczne), 10 (odpady w środowisku morskim) oraz 11 (hałas podwodny). Kontynuowano prace nad uaktualnieniem przewodnika do raportowania z art. 8 i 9 RDSM w związku z doświadczeniami („lessons learnt”), jakie pozyskano podczas procesu raportowania aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich (art. 8) oraz aktualizacji zestawu właściwości typowych dla dobrego stanu (art. 9). Współpracowano w zakresie opracowywania przewodnika w związku z art. 19.3 RDSM (Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej) dla raportowania aktualizacji programu monitoringu wód morskich.

GIOŚ zaangażował się w prace grupy ds. zagadnień horyzontalnych (Horizontal Issues) powołanej przy grupie roboczej WG GES, powstałej w związku z potrzebą zrewidowania podejścia do zagadnień oceny stanu środowiska wód morskich. GIOŚ uczestniczy w pracach zespołu zajmującego się zagadnieniem ulokowania w przyszłych ocenach stanu środowiska zmienności jego stanu w aspekcie zmian naturalnych i spowodowanych zmianami klimatu („How to address climate change and natural variability in the MSFD assessment”).

- W ramach prac grupy technicznej w zakresie danych morskich (TG DATA) współpracowano w, rozpoczętym w 2019 r., opracowaniu założeń technicznych do wykonania raportowania z art. 19.3 RDSM w zakresie aktualizacji programu monitoringu wód morskich, zgodnego ze standardami dyrektywy INSPIRE.

- **Grupie roboczej na potrzeby wdrażania Dyrektywy CAFE oraz Komitecie ds. Jakości Powietrza**

Przedstawiciele GIOŚ brali udział w pracach Grupy ekspertów ds. Jakości Powietrza, gdzie omawiano wdrażanie prawa UE w zakresie ochrony powietrza w Państwa Członkowskich, monitoringu i ocen jakości powietrza, działań naprawczych, raportowania i prezentacji danych, prace na temat danych o jakości powietrza. Pracownicy GIOŚ brali m.in. udział w procesie tzw. Fitness check – audytu Komisji Europejskiej dotyczącego dyrektyw dotyczących jakości powietrza (2008/50/WE i 2004/107/WE).

- **Grupie ekspertów ds. raportowania na podstawie dyrektyw przyrodniczych (Expert Group on Reporting under the Nature Directives)**

Przedstawiciele GIOŚ w 2019 r. wzięli udział w dwóch spotkaniach grupy. Podczas spotkania w marcu omówiono przygotowania do złożenia przez państwa członkowskie raportów z art. 12 dyrektywy ptasiej oraz z art. 17 dyrektywy siedliskowej za lata 2013-2018, w tym sposób korzystania z narzędzi do raportowania i platformy CDR.

Podczas spotkania w październiku omówiono złożone przez państwa członkowskie raporty z art. 12 dyrektywy ptasiej oraz z art. 17 dyrektywy siedliskowej za lata 2013-2018 oraz wymieniono doświadczenia z raportowania.

- **Grupie roboczej współpracy administracyjnej w zakresie dyrektywy 2000/14/WE Emisja hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń (ADCO NOISE)**

Przedstawiciel GIOŚ w 2019 r. uczestniczył w kolejnym posiedzeniu Grupy Roboczej Współpracy Administracyjnej (ADCO NOISE). Celem posiedzenia było między innymi omówienie propozycji Komisji Europejskiej w zakresie rewizji dyrektywy 2000/14/WE Emisja hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń.

- **Posiedzeniach Komitetu Regulacyjnego (Noise Committee) działającego w oparciu o art. 13(1) Dyrektywy 2002/49/WE oraz Grupy Ekspertów (Noise Expert Group- NEG), których celem było zapewnienie bieżących informacji i zebranie opinii na temat aktualizacji załącznika II do dyrektywy 2002/49/WE oraz przekazanie informacji na temat celów polityki dotyczącej hałasu środowiskowego. Zaplanowano kontynuację prac w 2020 r.**

Współpraca z **Joint Research Center (JRC)** w zakresie wdrażania nowoczesnych technik monitoringowych i interkalibracji.

Przedstawiciel GIOŚ jako główny polski członek grupy roboczej Ecostat wziął udział w weryfikacji danych zebranych przez JRC na potrzeby harmonizacji kryteriów klasyfikacji stanu ekologicznego fizykochemicznych elementów wód powierzchniowych. Nadzorował

również proces samointerkalibracji wskaźników klasyfikacji stanu ekologicznego bardzo dużych rzek na podstawie fitobentosu oraz wód przejściowych na podstawie ichtiofauny. Prace te nadal trwają. GIOŚ zgłosił do pracy w podgrupach roboczych Ecostat ekspertów ds. elementów fizykochemicznych we wszystkich kategoriach wód, osadów w wodach śródlądowych oraz elementów hydromorfologicznych w rzekach i wodach przejściowych i przybrzeżnych. W ramach prac grup Joint Research Center, eksperci mianowani przez GIOŚ kontynuowali także pracę nad listą gatunków do raportowania aktualizacji programu monitoringu wód morskich w zakresie cech 1 i 2 oraz listę substancji szkodliwych (w ramach cech 8 i 9), jak również współpracowali z grupą ds. siedlisk dennych. Ww. listy (dla cech 1, 2, 8, 9) będą listami referencyjnymi do raportowania aktualizacji programu monitoringu wód morskich w regionie Morza Bałtyckiego.

Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli w roku 2019 w dwóch spotkaniach **europejskiej sieci krajowych laboratoriów referencyjnych AQUILA**. W ramach spotkań omawiane były najnowsze techniki pomiarowe zanieczyszczeń powietrza (w tym zagadnienia dotyczące czujników niskokosztowych), zagadnienia kształtowania polityki UE dotyczące technik pomiarów zanieczyszczeń powietrza, przedstawiono podsumowania badań biegłości organizowanych przez Wspólnotowe Centrum Badawcze, zagadnienia dotyczące raportowania niepewności pomiarowych i wyznaczania współczynników korekcyjnych dla automatycznych pomiarów pyłu zawieszonego PM10/PM2,5.

Ponadto w 2019 r. Inspekcja Ochrony Środowiska kontynuowała udział w inicjatywie Komisji Europejskiej pn. **Environmental Compliance and Governance (ECG)**, mającej na celu poprawę implementacji prawa UE, w tym implementacji prawa środowiskowego. W ramach powyższej inicjatywy trwały m.in. prace nad opracowaniem wytycznych w zakresie:

- zwalczania przestępstw przeciwko środowisku, ze szczególnym nastawieniem na przestępstwa w zakresie gospodarowania odpadami - działanie ECG nr. 4;
- zgodności z wymogami środowiskowymi na obszarach wiejskich (w zakresie ochrony powierzchni ziemi oraz wód) - działanie ECG nr. 5;
- skutecznych krajowych mechanizmów rozpatrywania skarg oraz skarg, jako źródeł wiedzy dla społeczeństwa w zakresie unijnego prawa ochrony środowiska - działanie ECG nr. 7.

W pracach każdego z powyższych działań wzięli udział przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska. Planowany termin zakończenia opracowywania wytycznych to pierwsza połowa 2020. Następnie wytyczne zostaną przekazane do stosowania w krajach członkowskich UE. Jednocześnie Komisja Europejska rozpoczęła opracowywanie planu działań inicjatywy ECG na lata 2020-2022. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przekazał propozycję tematów do włączenia w plan pracy inicjatywy ECG na lata 2020+.

4. Udział Inspekcji w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych

W rozdziale tym zostały opisane zadania wykonywane przez Głównego Inspektora z upoważnienia Ministra Środowiska.

• Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów niebezpiecznych

W roku 2019 najważniejszym wydarzeniem w pracach Konwencji Bazylejskiej była 14 Konferencja Stron Konwencji Bazylejskiej.

Przedstawicielka GIOŚ prowadziła prace grupy kontaktowej zajmującej się zagadnieniami technicznymi. Grupa zajmowała się uzgodnieniami m.in. w zakresie wytycznych technicznych dotyczących odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów zawierających lub zanieczyszczonych substancjami POPs (trwałe zanieczyszczenia organiczne) oraz operacji składowania i spalania odpadów.

Pozostali członkowie delegacji brali udział w posiedzeniach plenarnych, spotkaniach grup kontaktowych oraz w codziennych spotkaniach koordynacyjnych regionu Europy Środkowej i Wschodniej oraz Unii Europejskiej.

Inspekcja Ochrony Środowiska największą uwagę przywiązywała do zagadnień dotyczących przeglądu i aktualizacji załączników I, III i IV oraz niektórych elementów załącznika IX do Konwencji Bazylejskiej, propozycji Norwegii dotyczącej zmian w załącznikach II, VIII i IX w obszarze tworzyw sztucznych oraz wytycznych technicznych dotyczących transgranicznego przemieszczania odpadów sprzętu elektrycznego i elektronicznego ze szczególnym uwzględnieniem klasyfikacji „odpad-nie odpad”.

- **Konwencja EKG ONZ w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Konwencja awaryjna)**

Organami właściwymi dla celów realizacji postanowień tej Konwencji w Polsce są Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej. Umowa reguluje istotne dla bezpieczeństwa krajowego kwestie zapobiegania awariom przemysłowym, zapewnienia gotowości na wypadek awarii, które mogą powodować skutki transgraniczne i reagowania w przypadku wystąpienia tych awarii, w tym skutków awarii spowodowanych przez klęski żywiołowe, a także współpracy międzynarodowej w zakresie pomocy wzajemnej, prac badawczych i rozwojowych, wymiany informacji i technologii w dziedzinie zapobiegania awariom przemysłowym, zapewnienia gotowości na wypadek awarii i reagowania w przypadku ich wystąpienia. Realizując postanowienia ww. Konwencji w 2019 r. Polska opracowała i przedłożyła EKG ONZ raport z wdrażania omawianej umowy międzynarodowej za lata 2016-2018.

- **Konwencja EKG ONZ w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości**

W ramach konwencji kontynuowano badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce wypełniając tym samym zobowiązania wynikające z protokołu w sprawie EMEP. Powyższe badania były również prowadzone na stacji, stowarzyszonej z EMEP, w Zielonce.

- **Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska)**

W 2019 r. Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli w pracach grup roboczych HELCOM State&Conservation, HELCOM GEAR oraz grupy roboczej ds. podstawowych wskaźników do oceny stanu – HELCOM Core Indicator. Eksperti, nominowani przez GIOŚ, uczestniczyli w projektach HELCOM: FISH PRO III, PEG, w pracach grup roboczych HELCOM: IN EUTROPHICATION, IN BENTHIC, In Benthic Habitat, EN Noise, EN Group on Marine Litter. Eksperti w zakresie awifauny współpracowali w ramach połączonej grupy HELCOM i OSPAR (konwencja dla Morza Północnego)

dla ptaków morskich (JWG Bird – Joint Working Group Bird). W ramach prac grup HELCOM State&Conservation oraz GEAR rozpoczęto współpracę nad opracowaniem strategii i ram czasowych, dla przygotowania kolejnej holistycznej oceny stanu środowiska wód morskich – HELCOM HOLAS III.

W ramach prac grupy HELCOM State&Conservation pracowano nad uaktualnianiem przewodników do prowadzenia monitoringu, które to prace będą kontynuowane w 2020r. Wytypowano wstępną listę wskaźników, wykorzystywanych do oceny stanu środowiska wód morskich, w celu kontynuacji prac nad doprowadzeniem ich do stanu operacyjnego do 2021 r., tzn. gotowych do wykorzystania w ocenie.

Kontynuowano prace nad aktualizacją Bałtyckiego Planu Działań (BSAP – Baltic Sea Action Plan) – dokumentu strategicznego, nakreślającego kierunek prac HELCOM.

- **Konwencja EKG ONZ o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych**

W 2019 r. przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli w warsztatach organizowanych w ramach Konwencji Wodnej EKG ONZ dotyczących wymiany danych i informacji w zlewniach transgranicznych. Międzynarodowe warsztaty miały na celu wymianę doświadczeń pomiędzy przedstawicielami różnych regionów świata w zakresie dobrych praktyk dotyczących wymiany danych i informacji w ramach współpracy międzynarodowej na wodach granicznych.

Delegacja GIOŚ na Konwencji Wodnej EKG ONZ w Genewie.

- **Prace grup roboczych Organizacji ds. Współpracy Gospodarczej i Rozwoju OECD**

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w 29 spotkaniu grupy roboczej ds. awarii chemicznych. W trakcie spotkania zapoznał on się z projektami/działaniami realizowanymi na forum ww. grupy roboczej oraz przedstawił informację nt. wybranych krajowych działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom i omówił

wnioski wynikające z zaistniałych na terenie kraju zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych na przykładzie poważnej awarii przemysłowej w zakładzie produkcji stali.

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył ponadto w pracach Grupy Roboczej ds. Informacji o Środowisku WPEI wspólnie z przedstawicielem Głównego Urzędu Statystycznego.

W ramach prac w tej grupie zaktualizował kwestionariusz OECD dotyczący systemu informacji o środowisku w Polsce. Przekazał także do Sekretariatu OECD odpowiedź Polski na kwestionariusz dotyczący wdrażania instrumentu „The Recommendation of the Council on Resource Productivity”. Ponadto przeprowadził na poziomie krajowym konsultacje w zakresie aktualizacji instrumentu prawnego OECD „Council Recommendation on Environmental Information”.

• **Prace grupy roboczej „Monitoring” (GM) oraz grupy roboczej „Zanieczyszczenia awaryjne” G3 Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOpZ)**

W 2019 r. Przedstawiciele GIOŚ kontynuowali prace w ramach grupy roboczej „Monitoring” (GM). W ciągu roku odbyło się jedno spotkanie grupy i jedne warsztaty. W trakcie spotkania GM przede wszystkim przeanalizowano możliwości aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami w trzecim cyklu planistycznym związanym z wdrażaniem RDW na obszarze Międzynarodowego Obszaru Dorzecza Odry. Ustalono wstępny plan działań w zakresie przygotowania opisów dla potrzeb Planu przez wszystkie trzy kraje oddzielnie.

Przedstawiciele Inspekcji wzięli udział w 40 Naradzie Grupy Sterującej oraz 24 Naradzie Przewodniczących Delegacji. Głównymi tematami były ustalenia w zakresie 3. Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami w trzecim cyklu planistycznym związanym z wdrażaniem RDW, wymiana informacji nt. krajowych działań w celu zwalczania zanieczyszczenia odpadami wód powierzchniowych - zanieczyszczenie wód powierzchniowych odpadami i mikroplastikiem. Ponadto przedstawiono przygotowany przez pracowników Inspekcji raport zawierający porównanie różnych metod oceny stanu ekologicznego na podstawie fitoplanktonu.

W 2019 r. przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska uczestniczyli w dwóch naradach grupy roboczej G-3 „Zanieczyszczenia awaryjne” w ramach Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem. Wynikiem spotkań było m.in.:

- publikacja Planu Awaryjnego dla Odry,
- podsumowanie przeprowadzonych ośmiu ćwiczeń komunikacyjnych oraz ocena ich skuteczności w zakresie systemu łączności – przebiegły bez trudności, podjęto decyzję o dodatkowym poza faxem sposobie przekazywania sobie wiadomości ostrzegawczych za pośrednictwem sms,
- zaplanowanie na II półroczu 2019 roku oraz I kwartał 2020 roku kolejnych ćwiczeń komunikacyjnych, stanowiących podstawowy element zachowania bezpieczeństwa ekologicznego w zlewni Odry,
- określenie przyszłych zadań i planów pracy Grupy Roboczej (G3),
- aktualizowanie „Międzynarodowego planu ostrzegawczo-alarmowego dla Odry” oraz „Planu awaryjnego dla Odry”.
- poinformowanie o braku zdarzeń w dorzeczu Odry, które spełniałoby kryteria „awarii” według Międzynarodowego Planu Ostrzegawczo-Alarmowego dla Odry. MGCO (Międzynarodowe Główne Centrale Ostrzegawcze) w Ostrawie odnotowała

na obszarze swojej działalności trzy przypadki w dorzeczu Odry o znaczeniu lokalnym, które zostały zgłoszone zgodnie z Międzynarodowym Planem Ostrzegawczo-Alarmowym. Strona polska poinformowała, że 29 lipca 2019 r. zaobserwowano śnięcie ryb w rzece Opawie w miejscowości Bliszczyce. WIOŚ Opole zbadał ten incydent na miejscu. Również MGCO w Opolu przekazała meldunek o zdarzeniu drogą elektroniczną oraz faksem do MGCO w Ostrawie. Badania przeprowadzone przez stronę czeską nie wykazały śnięcia ryb i MGCO w Opolu została powiadomiona o wyniku badań,

. Zintegrowane Centrum Bezpieczeństwa i MCGO w Ostrawie

- zaplanowanie terminów kolejnych narad Grupy Roboczej (G3),
- omówienie tematu skażenia na terenie byłej pralni chemicznej w miejscowości Forst (Niemcy), gdzie od lat 90-tych odnotowuje się zanieczyszczenie wód podziemnych przemieszczające się w kierunku Nysy Łużyckiej, które musi być w dalszym ciągu monitorowane.

5. Współpraca dwustronna

5.1 Republika Białorusi

W 2019 r. współpraca z Białorusią koncentrowała się na ochronie wód.

Przedstawiciel GIOŚ został powołany przez Wojewodę Podlaskiego do składu polskiej części Polsko-Białoruskiej Podkomisji do spraw Współpracy Przygranicznej i wziął udział w XXII posiedzeniu Podkomisji, gdzie omawiano aktualny stan transgranicznych wód powierzchniowych i zasady wzajemnej współpracy w 2020 r. Przedstawiciele GIOŚ brali udział w pracach ww. Podkomisji które polegały na uzgadnianiu, opiniowaniu oraz wdrażaniu zaleceń Podkomisji. Omówiono również reorganizację Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w ujęciu współpracy międzynarodowej ze służbami bliźniaczymi funkcjonującymi na terytorium Republiki Białorusi.

W 2019 r. prowadzono współpracę z Brzeskim Obwodowym Komitetem Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska (BOKZNiOŚ) oraz Brzeskim Obwodowym Laboratorium Analitycznym Urzędu Państwowego „Republikańskie Centrum Analitycznej Kontroli w zakresie ochrony środowiska naturalnego”. Odbyły się spotkania robocze przedstawicieli obu krajów, podczas których dokonano wspólnego poboru prób wód rzeki Bug w ramach

porównań międzylaboratoryjnych w 2 punktach pomiarowych po stronie polskiej (w m. Włodawa oraz Kuzawka/Kukuryki) oraz w 2 punktach po stronie białoruskiej (w m. Tomaszowka oraz w m. Rzeczyca). Strony przedstawiły oraz dokonały porównania wyników wspólnego poboru wódz rzeki Bug. Przekazano również informację o wynikach badań własnych realizowanych na rzece Bug i jej głównych dopływach leżących po stronie polskiej (rz. Krzna, Czyżówka i Czapelka) oraz białoruskiej (rz. Muchawiec, Lesnaja i Kopajuwka). Wymieniono informacje i wyniki niezależnie prowadzonych przez obie strony badań monitoringowych siedmiu rzek transgranicznych: Leśna Prawa, Narewka, Hwoźna, Czarna Hańcza, Krynka, Świsłocz, Narew. Omówiono również sprawy bieżące dotyczące m.in. reorganizacji Inspekcji Ochrony Środowiska.

W związku ze zmianami organizacyjnymi Inspekcji Ochrony Środowiska podjęto dyskusję nad zmianami w protokole technicznym w celu uściślenia zasad współpracy i wymiany informacji w przypadku wykrycia nadzwyczajnych sytuacji ekologicznych. Przedstawiciele laboratoriów dyskutowali nad metodami badawczymi stosowanymi w Polsce i Białorusi, wymieniając doświadczenia i spostrzeżenia co do stosowanych metodyk, dokładności oraz precyzyjności otrzymywanych wyników.

5.2 Republika Czeska

Współpraca z Republiką Czeską prowadzona była w obszarach ochrony wód, ochrony powietrza oraz transgranicznego przemieszczania odpadów.

Ochrona Wód

W 2019 r. przedstawiciele GIOŚ wzięli udział w:

- spotkaniu Polsko-Czeskiej Wspólnej Grupy Roboczej ds. Ochrony Wód Granicznych przed Zanieczyszczeniami (OPZ), na którym m.in. przedstawiono ocenę jakości wód granicznych z Republiką Czeską badanych w 2018 r.;
- 27. Naradzie polsko-czeskiej grupy OPZ, której celem było ujednoczenie wyników badań i opracowanie rocznego sprawozdania o stanie jakości wód granicznych w 2018 r. Omówiono wyniki monitoringu w przekrojach badanych jednostronnie w 2018r., przedstawiono wyniki kontroli oczyszczalni ścieków w Kończycach Małych przez stronę polską, omówiono zmianę sposobu oznaczania rtęci i WWA oraz aktualizację zasad współpracy. Ponadto przedstawiono informację o zanieczyszczeniu wód po stronie polskiej: Widnej, Opawy, Białej Głuchołaskiej w przekroju Głuchołazy oraz Złotego Potoku – powyżej granicy Państwa, kontrolowanych wspólnie przez stronę czeską i polską. Opracowano plan pracy Grupy OPZ na rok 2020;
- 12. naradzie Polsko-Czeskiej Grupy Roboczej WFD ds. Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE na polsko-czeskich wodach granicznych (Grupa WFD), podczas której m.in. wymieniono się informacjami nt. aktualnych działań ukierunkowanych na wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz poinformowano o aktualizacji wykazu jednolitych części wód po stronie polskiej;
- w 4. posiedzeniu Polsko - Czeskiej Komisji ds. Wód Granicznych, podczas którego m.in. dokonano aktualizacji zasad współpracy Grupy OPZ, przyjęto sprawozdania z działań następujących grup roboczych: grupy roboczej OPZ ds. Ochrony Wód

Granicznych przez Zanieczyszczeniami, grupy zadaniowej ds. Hydrologii, hydrogeologii i ochrony przeciwpowodziowej, grupy roboczej ds. Transgranicznego cieków wodnych dostarczającego wodę i poprawy węzłów granicznych, grupy roboczej ds. Ochrony wód przygranicznych przed zanieczyszczeniem, grupy roboczej prowadzącej prace nad wdrożeniem dyrektywy ramowej 2000/60 / WE na czesko-polskich wodach przygranicznych;

- obustronnym uzgodnieniu rocznych wyników badań, zgodnie z sześciostopniową klasyfikacją, przyjętą w Zasadach Współpracy. Ocena wyników badań jakości wód granicznych, kontrolowanych w 2018 r., przedstawiona na spotkaniu polskiej części Grupy OPZ wskazuje na pogorszenie jakości wód Żółtego Potoku w stosunku do 2017 r. – o jedną klasę zwiększyło się zanieczyszczenie wód w zakresie wskaźnika fosfor ogólny, o dwie klasy w zakresie wskaźnika azot amonowy, o trzy klasy dla wskaźników: zawiesina ogólna, ChZT-Cr (z I na IV), BZT5 (z II na V), o pięć klas dla wskaźnika TOC (z I na VI) oraz na brak zmian jakości wód Białej Głuchołaskiej. Ocena jakości wód Żółtego Potoku wyraźnie wskazuje, że po stronie czeskiej są problemy z gospodarką ściekową. W pierwszym kwartale 2019 r. miało miejsce zanieczyszczenie wód Żółtego Potoku. Charakter zanieczyszczenia wskazywał na wpływ podmiotów zlokalizowanych po stronie czeskiej i taka informacja z prośbą o podjęcie stosownych działań została przekazana stronie czeskiej na 27. naradzie czesko-polskiej grupy roboczej ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem. Strona czeska zobowiązała się zbadać możliwe źródła zanieczyszczeń i poinformować stronę polską o stwierdzonych faktach i wnioskach wynikających z nich na następnej naradzie.

Ponadto przedstawiciele Inspekcji uczestniczyli w ćwiczeniach kierowanych przez stronę polską lub czeską z łączności na wypadek awaryjnego zanieczyszczenia rzek granicznych. Wszystkie ćwiczenia komunikacyjne przebiegły prawidłowo i nie wymagały podejmowania dodatkowych działań z zakresu poprawy skuteczności.

Ochrona powietrza

W ramach Polsko-Czeskiej Grupy Roboczej ds. jakości powietrza w rejonie przygranicznym pracownicy GIOŚ przesyłali co godzinę dane o jakości powietrza, z 4 południowych województw (dolnośląskie, małopolskie, opolskie i śląskie), do Republiki Czeskiej. Od listopada 2019 r., dane o jakości powietrza przesyłane są również z Czech do Polski. Wzajemna wymiana danych odbywa się na poziomie narzędzi i systemów informatycznych CHMI (Czeskiego Instytutu Meteorologicznego - Český hydrometeorologický ústav) i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Transgraniczne przemieszczanie odpadów

Wynikiem współpracy z Czechami w 2019 r. było podpisanie, z inicjatywy Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, „Listu Intencyjnego między Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska w Rzeczypospolitej Polskiej a Dyrektorem Czeskiej Inspekcji Środowiska Naturalnego w Republice Czeskiej o współpracy między Inspekcją Ochrony Środowiska w Rzeczypospolitej Polskiej a Czeską Inspekcją Środowiska Naturalnego w Republice Czeskiej” w obszarze transgranicznego przemieszczania odpadów. Unormowanie zasad współpracy pomiędzy polskimi i czeskimi instytucjami w zakresie kontroli i wymiany informacji z pewnością przyczyni się do wzmocnienia współdziałania w zakresie zwalczania nielegalnych praktyk w obszarze gospodarowania odpadami.

5.3 Republika Federalna Niemiec

W 2019 r. przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska współpracowali ze stroną niemiecką w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów i ochrony wód.

Transgraniczne przemieszczanie odpadów

W 2019 r. przedstawiciele Inspekcji uczestniczyli we wspólnych, polsko-niemieckich warsztatach, zorganizowanych w ramach projektu Komisji Europejskiej TAIEX-EIR PEER 2 PEER, na temat zwalczania transgranicznej przestępczości związanej z odpadami w polsko-niemieckim rejonie przygranicznym pt. „Zwalczanie nielegalnego przemieszczania odpadów w rejonie przygranicznym między Niemcami a Polską”. W warsztatach uczestniczyli również przedstawiciele Policji, Prokuratury, Inspekcji Transportu Drogowego, Krajowej Administracji Skarbowej oraz Straży Granicznej. Stronę niemiecką reprezentowali przedstawiciele instytucji zajmujących się tematyką nielegalnego przewozu odpadów, w tym Krajowego Urzędu Kryminalnego w Brandenburgii, BAG i Spółki ds. odpadów specjalnych Sonderabfallgesellschaft Brandenburgia - zajmującej się m.in. zadaniami w zakresie zwrotu nielegalnie przemieszczanych odpadów z Niemiec. Omówiono m.in. doświadczenia, problemy i osiągnięcia w ściganiu przestępstw przeciwko środowisku prowadzonym przez organy ścigania obu stron, nieprawidłowości w dokumentach przewozu odpadów i ich wpływie na procedurę przemieszczania, możliwości poprawy współpracy transgranicznej organów ścigania. Wypracowano propozycję przyszłych wspólnych działań – przygotowanie materiałów informacyjnych dla przedsiębiorców zajmujących się przemieszczaniem odpadów i wspólne kontrole transportów odpadów w obu państwach na terenach przygranicznych.

Uczestnicy polsko-niemieckich warsztatów nt. zwalczania transgranicznej przestępczości związanej z odpadami Poczdam (RFN) 24-25 października 2019 r.

Ważnym krokiem w kierunku efektywnego przeciwdziałania nielegalnemu przemieszczaniu odpadów, w świetle rosnącej liczby nielegalnych przemieszczeń odpadów z Niemiec, ujawnianych głównie po stronie polskiej, była deklaracja strony niemieckiej o zwiększeniu nacisku na kontrole jakości odpadów wysyłanych do Polski. Strona niemiecka wysoko oceniła wprowadzone przez Polskę zmiany w ustawach o Inspekcji Ochrony Środowiska i o odpadach, które dają już wymierne efekty w zakresie zwalczania nielegalnych praktyk w gospodarowaniu odpadami. Wspólne warsztaty wykazały też potrzebę pogłębiania wzajemnej współpracy pomiędzy organami, m.in. poprzez organizację kolejnych warsztatów.

Ochrona wód

Przedstawiciele Inspekcji wzięli udział w:

- spotkaniu Grupy Ekspertów ds. Monitoringu, podczas którego przeprowadzono uzgodnienia w zakresie monitoringu wód granicznych, treści opracowania corocznego Raportu o jakości polsko-niemieckich wód granicznych za 2016 rok oraz planu pracy Grupy;
- spotkaniu Grupy Ekspertów ds. badania wód Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej, którego celem było przeprowadzenie uzgodnień w zakresie monitoringu wód przybrzeżnych i przejściowych, metod pobierania próbek, oznaczeń analitycznych, oceny jakości wód granicznych Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej oraz omówienie treści Raportu o jakości polsko-niemieckich wód granicznych Grupy roboczej W2 „Ochrona Wód” Polsko-Niemieckiej Komisji Wód Granicznych;
- spotkaniu dotyczącym omówieniu raportu końcowego monitoringu Nysy Łużyckiej realizowanego po stronie polskiej i niemieckiej w związku z przerzutem wód z Nysy Łużyckiej przez LMBV (Łużycka i środkowo-niemiecka spółka zarządzająca górnictwem). Na spotkaniu omówiono stan realizacji i wyniki monitoringu zrealizowanego przez stronę polską oraz osobno przez stronę niemiecką w związku z poborem wody i jej przerzutem do zlewni rzeki Sprewy (zalewanie Jeziora Berzdorf). Przedstawiono wyniki badań hydrologicznych, wyniki badań wód pobranych ze studni gospodarczych, omówiono realizację biomonitoringu (ichtiofauna, makrofity, makrozoobentos, fitobentos) oraz jakość wód podziemnych i powierzchniowych;
- spotkaniu polskiej części Grupy Ekspertów ds. zapewnienia jakości analiz GR W2, gdzie omówiono wyniki trójstronnych wspólnych badań porównawczych przeprowadzonych wspólnie z czeskimi i niemieckimi laboratoriami działającymi na obszarze dorzecza Łaby tzw. Feldexperiment Neiße Görlitz 2017.;
- 38. Naradzie GR W2, na której omówiono: zadania i ustalenia Komisji ds. Wód Granicznych z ostatniego posiedzenia oraz uzgodniono dokumentację na kolejne posiedzenie; sprawozdanie dotyczące wyników prac Grupy Ekspertów ds. zapewnienia jakości analiz, w tym dokonano ustaleń w sprawie organizacji badań porównawczych Grupy Ekspertów wspólnie z Międzynarodową Komisją Ochrony Łaby; sprawozdanie dot. wyników pracy Grupy Ekspertów ds. monitoringu; sprawozdanie z wyników prac Grupy Ekspertów ds. wód przybrzeżnych i przejściowych; ostateczną wersję Raportu o jakości wód granicznych za rok 2017; problemy substancji, których stężenia przekraczają dopuszczalne normy (rtęć i tributyllocyna); problemy zagrożenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych przez odpady chloroorganiczne pozostałe po byłych zakładach tekstylnych w miejscowości Forst (Niemcy);

- XXVII Posiedzeniu Polsko-Niemieckiej Komisji Wód Granicznych, na którym przyjęto sprawozdanie Grupy W2 za 2018 r. oraz plan pracy na 2020 rok; przekazano Komisji ostateczną wersję „Raportu o jakości polsko-niemieckich wód granicznych za rok 2017”; przedstawiono Komisji informację nt. zagrożenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych przez odpady chloroorganiczne pozostałe po byłych zakładach tekstylnych w miejscowości Forst (Niemcy). Strona polska poinformowała o wdrożeniu od lipca 2019 r. monitoringu wskazanych substancji w wodach Nysy Łużyckiej po stronie polskiej. Strona niemiecka zobowiązała się do informowania strony polskiej o podjętych działaniach mających na celu ograniczenie wpływu zanieczyszczenia na jakość wód.

W 2019 r. przedstawiciel Inspekcji wziął udział w kolejnym spotkaniu informacyjnym dotyczącym projektowanego przedsięwzięcia – prace modernizacyjne na Odrze, realizowanego w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły przez PGW Wody Polskie – RZGW w Szczecinie. Spotkanie zorganizowano w ramach procedury krajowej i transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla planowanej inwestycji.

Ponadto w 2019 r. kontynuowana była **współpraca między Landem Brandenburgia a województwami zachodniopomorskim, lubuskim i wielkopolskim**. Zgodnie z planem działań na 2019 r. polsko-niemieckiej grupy projektowej do spraw koordynacji transgranicznej pomiędzy Ministerstwem Rozwoju Obszarów Wiejskich, Środowiska i Rolnictwa (MLUL) niemieckiego Kraju Związkowego Brandenburgia oraz polskimi partnerskimi województwami zachodniopomorskim, lubuskim i wielkopolskim odbyło się spotkanie specjalistyczne w ICT Poland Sp. z o.o. Tematyka spotkania obejmowała: historię powstania oraz filozofię działania grupy kapitałowej ICT z siedzibą w Toskanii, przedstawiono film o historii budowy zakładu ICT w Kostrzynie nad Odrą. Przeprowadzono wizytację zakładu, ze szczególnym uwzględnieniem oczyszczalni ścieków przemysłowych i najnowszej maszyny papierniczej MP14. Przedstawiono prezentacje pt.: „Pozwolenie zintegrowane ICT Poland” oraz „Nadzór Inspekcji Ochrony Środowiska nad ICT Poland Sp. z o.o. w Kostrzynie nad Odrą”. Wymieniono doświadczenia strony niemieckiej i polskiej dotyczące udziału społeczeństwa na etapie wydawania pozwoleń zintegrowanych oraz obowiązujących w obu państwach przepisów regulujących standardy jakości środowiska w obrębie potencjalnych zasięgów oddziaływania nowobudowanych i istniejących zakładów przemysłowych.

W ramach prac ww. grupy odbyło się również spotkanie specjalistów na temat gospodarki odpadami na terenie Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o.o. w Szczecinie. Omówiono zagadnienia dotyczące organizacji funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w województwie zachodniopomorskim, dyskutowano między innymi na temat skutecznych sposobów zagospodarowania odpadów komunalnych jak również odbyła się wizyta w Zakładzie Unieszkodliwiania Odpadów.

5.4 Republika Litewska

W 2019 r. prowadzono regularne badania własne polsko-litewskich rzek granicznych po stronie polskiej i po stronie litewskiej oraz kontynuowano współpracę z laboratorium Wydziału Badań Środowiskowych na Litwie Południowej. Podczas spotkania roboczego

po stronie polskiej zorganizowano wspólny pobór próbek wody z rzeki Szeszupy do porównania międzylaboratoryjnego.

W 2019 r. odbyła się VIII narada Grupy Roboczej nr 3 działającej w ramach Polsko-Litewskiej Komisji do spraw Wód Granicznych. Podczas narady porównano polskie i litewskie metody oceny stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych, wymieniono ze stroną litewską informacje o referencyjnych metodach analitycznych wód powierzchniowych i podziemnych, zapoznano się z metodykami oceny stanu wód powierzchniowych, przekazano wyniki dotychczasowych badań wód granicznych. Strona polska przekazała informacje o zmianach strukturalnych w organach monitorujących i kontrolujących środowisko. Przedyskutowano projekt programu wspólnego monitoringu wód granicznych, obserwacji i pomiarów na 2020 r. Ustalono propozycje zapisów do planu pracy GR nr 3 na 2020 r. oraz protokołu Polsko-Litewskiej Komisji ds. Wód Granicznych.

5.5 Republika Słowacka

W ramach współpracy dwustronnej w 2019 r. wykonano badania jakości wód cieków granicznych: Poprad (punkt pomiarowo-kontrolny Leluchów i Piwniczna), Dunajec (punkt pomiarowo-kontrolny Czerwony Klasztor) i Czarna Orawa (punkt pomiarowo-kontrolny Jabłonka).

W roku 2019 r. odbyło się 51 wspólnych, ze stroną słowacką wyjazdów. Wyniki badań analitycznych uzgadniane były w odstępach półrocznych z partnerem słowackim tj. laboratorium w Żilinie i Koszycach.

Przedstawiciele Inspekcji wzięli udział w 27 naradzie Polsko-Słowackiej Grupy do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem przy Polsko-Słowackiej Komisji do spraw wód granicznych (Grupa OPZ).

Ponadto przygotowano cztery opinie dotyczące inwestycji i prac prowadzonych w strefie przygranicznej, które mogą mieć wpływ na środowisko.

5.6 Ukraina

W 2019 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska współpracował z Ukrainą w zakresie ochrony wód granicznych.

Przedstawiciele GIOŚ wzięli udział w naradzie Grupy roboczej OW Celem realizacji zadań Grupy Roboczej do spraw Ochrony Wód Granicznych przed Zanieczyszczeniem (OW), działającej w ramach Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych, w zakresie monitoringu wód granicznych w zlewni Sanu i Bugu. Podczas narady m.in. omówiono system ocen jakości wód w prawodawstwie polskim i ukraińskim oraz podjęto decyzję o stopniowym

wdrażaniu wspólnego podejścia do ocen, uwzględniając kolejne etapy wdrażania przez Ukrainę monitoringu zgodnego z Ramową Dyrektywą Wodną.

W ramach współpracy prowadzono cykliczne (raz na miesiąc) badania jakości wód rzek granicznych mających źródło na terytorium Ukrainy a ujście po stronie polskiej (rz. Wisznia badana w ppk Wisznia - Gaje, rz. Szkło badana w ppk Szkło-Budzyń), wykonano analizę i ocenę wyników badań na podstawie uzgodnionych kryteriów, dokonano wymiany informacji między stronami w tym zakresie oraz zaktualizowano dane teledadresowe instytucji zajmujących się ochroną środowiska oraz zapobieganiem zdarzeniom o charakterze nadzwyczajnym i usuwaniem ich skutków po obu stronach granicy.

Dokonano wspólnego poboru prób wód granicznych rzek Wisznia i Szkło oraz Bug (strona polska i ukraińska po swojej stronie) oraz porównania uzyskanych wyników. W celu skoordynowania monitoringu ustalono harmonogram badań wód granicznych na 2020 r. Ponadto w ramach współpracy informowano się na bieżąco o sytuacjach zrzutów zanieczyszczeń mogących mieć wpływ na jakość wód.

W ramach monitoringu granicznego prowadzono badania wód Bugu w 4 punktach pomiarowo-kontrolnych (miejscowości: Kryłów, Zosin, Horodło, Dorohusk) w zakresie uzgodnionym ze stroną ukraińską z częstotliwością 6 razy w roku. Co kwartał obydwie strony przekazywały sobie nawzajem wyniki badań wód granicznych oraz wymieniły informacje o potencjalnych źródłach zanieczyszczeń wód. Sporządzono kompleksową ocenę jakości wód granicznych za 2018 rok.

Przedstawiciel GIOŚ wziął udział w XVIII posiedzeniu Polsko-Ukraińskiej Komisji do Spraw Wód Granicznych, podczas którego przedstawił sprawozdanie z działalności grupy roboczej oraz plan pracy na 2020 rok. Zgodnie z ustaleniami podjętymi na posiedzeniu Komisji odnośnie rozszerzania współpracy na wodach w dorzeczu Dniestru, grupa robocza rozważy wprowadzenie w przyszłości monitoringu rzek granicznych w tym dorzeczu.

VIII ASPEKTY ORGANIZACYJNE, PRAWNE I EKONOMICZNE

1. Omówienie zmian w organizacji Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska

Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw⁹⁷, która weszła w życie, z wyjątkiem niektórych przepisów, z dniem 1 stycznia 2019 r., wprowadzone zostały nowe uregulowania prawne. Głównym celem ustawy było zagwarantowanie bezpieczeństwa ekologicznego obywateli poprzez zwiększenie efektywności i sprawności realizacji ustawowych zadań Inspekcji, w szczególności działań związanych z monitoringiem (stanowiących jednocześnie wypełnienie zobowiązań unijnych), prowadzeniem kontroli w zakresie korzystania przez przedsiębiorców ze środowiska oraz pracą laboratoriów badawczych.

Do najbardziej istotnych zmian, jakie wprowadziła ustawa, należą:

Wzmocnienie działań kontrolnych Inspekcji Ochrony Środowiska poprzez:

- a) umożliwienie prowadzenia na terenie całego kraju kontroli, planowanych z poziomu Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, przez wyspecjalizowane zespoły kontrolne złożone z inspektorów z różnych terytorialnie wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska (WIOŚ) tzw. kontroli krzyżowych. Tego rodzaju rozwiązanie stworzyło niezbędne warunki dla efektywnej walki z szarą strefą w obszarze gospodarki odpadami oraz w stosunku do najbardziej uciążliwych podmiotów korzystających ze środowiska. Udział IOŚ w przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom na rynku odpadów jest znaczący i od jej aktywności kontrolnej w dużej mierze zależy stan przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez przedsiębiorców z branży odpadowej;
- b) wprowadzenie dla inspektorów ochrony środowiska możliwości wykonywania kontroli w systemie całodobowym tj. pracy zmianowej, pozwalającej na przeprowadzanie kontroli również w porze nocnej, co jest szczególnie istotne w przypadku nieprzestrzegania przez przedsiębiorców przepisów korzystania ze środowiska, czy wręcz przestępstw lub wykroczeń powodujących występowanie zagrożeń dla życia bądź zdrowia ludzi lub dla środowiska;
- c) wzmocnienie kadrowe Inspekcji w celu bardziej skutecznego wykonywania zwiększonej liczby kontroli wynikających m.in. z wpływających do IOŚ interwencji i wniosków, w tym dotyczących szarej strefy w gospodarowaniu odpadami oraz prowadzenia innych działań, w sytuacji powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku lub wykroczenia;
- d) umożliwienie prowadzenia kontroli interwencyjnych przez inspektorów ochrony środowiska bez wcześniejszego zawiadomienia o zamiarze jej przeprowadzenia (obowiązek powiadamiania z 7- dniowym wyprzedzeniem pozostał dla kontroli planowanych);
- e) rozszerzenie uprawnień inspektorów IOŚ podczas wykonywania kontroli, m.in. poprzez możliwość prowadzenia czynności kontrolnych z użyciem bezzałogowych statków powietrznych (dronów), wzmocnienie już istniejącego uprawnienia inspektora do wzywania i przesłuchiwania osób, nakazywania wstrzymania ruchu lub uruchomienia instalacji lub urządzenia, a także możliwości wydawania przez WIOŚ w trakcie kontroli decyzji wstrzymującej działalność stwarzającą zagrożenie zdrowia lub życia ludzi albo zagrożenie zniszczenia środowiska - w rygorze natychmiastowej wykonalności;

⁹⁷ Dz. U. poz. 1479.

- f) umożliwienie prowadzenia innych czynności poza trybem kontrolnym, z wykorzystaniem instrumentów prawnych i technicznych na potrzeby postępowania administracyjnego, polegających m.in. na obserwowaniu i rejestrowaniu przy użyciu środków technicznych, w tym bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom - w sytuacji powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku lub wykroczenia;
- g) zapewnienie inspektorom IOŚ pomocy innych organów kontroli lub Policji w toku wykonywania czynności kontrolnych. Działania te rozszerzyły współpracę z innymi organami kontrolnymi, jako uzupełnienie narzędzi służących eliminowaniu szarej strefy;
- h) wprowadzenie procedury postępowania z zatrzymywanymi pojazdami transportującymi odpady z naruszeniem przepisów i dalszego sposobu postępowania z odpadami;
- i) zwiększenie wysokości stawek administracyjnych kar pieniężnych wymierzanych za naruszenia wymagań ochrony środowiska, określonych w przepisach innych ustaw (narzędzie wzmacniające egzekwowanie przestrzegania prawa);
- j) objęcie działaniami edukacyjnymi z zakresu korzystania ze środowiska innych organów i instytucji (np. Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Straży Granicznej, Policji, Prokuratury, sądownictwa, samorządów) oraz przedsiębiorców, w celu ograniczenia sytuacji naruszeń prawa.

Wzmocnienie działań monitoringowych

Wzmocnienie działań monitoringowych IOŚ i prowadzenie wszystkich zadań z tego zakresu na poziomie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska było niezbędne ze względu na zapewnienie elastyczności i efektywności funkcjonowania sieci pomiarowych oraz bazy laboratoryjnej. Było to szczególnie ważne w przypadku monitoringu powietrza i wód gdzie zarządzanie na poziomie ogólnokrajowym umożliwiała optymalizację wykorzystania potencjału kadrowego i sprzętowego, w tym laboratoryjnego. Tak zorganizowany system monitoringu środowiska gwarantuje dostarczenie kompleksowej i rzetelnej informacji dla zarządzających środowiskiem w Polsce, a tym samym przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa ekologicznego.

Nowelizacja ustawy umożliwiła więc utworzenie jednolitej krajowej sieci monitoringu środowiska, finansowanej z jednego źródła budżetu państwa w ramach jednego dysponenta budżetowego - Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ustanowienie krajowej sieci monitoringu środowiska, działającej ponadregionalnie, pozwoliło zoptymalizować koszty systemów pomiarowych, zapewnić ich jednolitość i niezawodne, skuteczne funkcjonowanie.

Utworzenie Centralnego Laboratorium Badawczego

Przekształcenie funkcjonujących do końca 2018 r. w WIOŚ laboratoriów w Centralne Laboratorium Badawcze w strukturze GIOŚ z wyspecjalizowanymi oddziałami regionalnymi, w oparciu o istniejącą infrastrukturę laboratoryjną, przyczyniło się do optymalizacji i większej elastyczności w prowadzeniu badań monitoringowych oraz wykonywaniu badań na potrzeby kontroli poprzez wykorzystanie aparatury pomiarowo-badawczej i wyspecjalizowanych grup pomiarowych w sposób ponadregionalny. Ponadto, poza już istniejącym Krajowym Laboratorium Referencyjnym ds. jakości powietrza ustawa stworzyła podstawy prawne do utworzenia Krajowego Laboratorium Referencyjnego ds. jakości wód

oraz możliwości rozszerzania zakresu działania laboratoriów referencyjnych na inne obszary wykonywania badań.

2. Charakterystyka udziału GIOŚ w pracach legislacyjnych

W 2019 r. były prowadzone prace legislacyjne nad projektami następujących aktów normatywnych:

- 1) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody (Dz. U. poz. 1217);
- 2) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 sierpnia 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wzoru wniosku o wydanie zezwolenia wstępnego (Dz. U. poz. 1645);
- 3) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2019 r. w sprawie profilu wody w kąpielisku (Dz. U. poz. 2206);
- 4) rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie przeprowadzenia kursu przygotowującego do wykonywania pracy na stanowisku inspektora Inspekcji Ochrony Środowiska oraz warunków zdania egzaminu końcowego (Dz. U. poz. 2445);
- 5) rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie zmiany rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. poz. 2455);
- 6) rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 8 stycznia 2020 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji lub urządzenia i innych danych oraz terminów i sposobów ich prezentacji (Dz. U. poz. 143).

W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zaopiniował 637 projektów aktów normatywnych, w tym ustaw, rozporządzeń, zarządzeń oraz programów, strategii, skierowanych zarówno bezpośrednio do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jak i w ramach sprawowanego przez Ministra Klimatu nadzoru nad Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska.

3. Materiały przedkładane przez GIOŚ Ministrowi Środowiska lub Ministrowi Klimatu i innym organom oraz konsultowane z Ministerstwem Środowiska lub Ministerstwem Klimatu

W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przedłożył Ministrowi Środowiska oraz innym organom, krajowym i unijnym następujące opracowania o charakterze informacyjno- sprawozdawczym:

1. Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2018 roku.
2. Sprawozdanie Rzeczypospolitej Polskiej do Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń za rok 2017.
3. Raport z wdrażania dyrektywy 2012/18/UE (SEVESO) za okres 1 czerwca 2015 – 31 grudnia 2018.
4. Raport z wdrażania konwencji EKG ONZ w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Konwencja awaryjna) za lata 2016-2018.

5. Sprawozdanie ze stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna.
6. Projekty raportów dla Komisji Europejskiej, dotyczących wyników rocznej oceny jakości powietrza i wyników pomiarów za 2018 r., a także informacji o systemie oceny jakości powietrza w 2018 r., przygotowanych zgodnie z art. 6-10 i 12 decyzji 2011/850/UE, wraz z opisową informacją na temat tych raportów (we wrześniu 2019 r.).
7. Projekty raportów dla Komisji Europejskiej, dotyczących systemu oceny jakości powietrza planowanego na rok 2020 wraz z układem stref i wynikami pięcioletniej oceny jakości powietrza zgodnie z art. 6 i 7 decyzji 2011/850/UE, wraz z opisową informacją na temat tych raportów (w grudniu 2019 r.).

Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazał:

- „Sprawozdanie z przeprowadzonych kontroli wyrobów przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2018 roku”;
- „Plan kontroli wyrobów Inspekcji Ochrony Środowiska na 2020 rok”.

Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska i jego przedstawiciele uczestniczyli w posiedzeniach sejmowych i senackich komisji, które dotyczyły zarówno zmiany prawa, jak i działalności Inspekcji Ochrony Środowiska.

Przedstawiciele GIOŚ brali również udział w konferencjach uzgodnieniowych projektów ustaw i rozporządzeń organizowanych przez właściwe dla sprawy ministerstwa.

4. Szkolenia

W 2019 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zorganizował następujące szkolenia, warsztaty i narady szkoleniowe:

1. Spotkanie Sekcji Ochrony Środowiska Klubu Polskich Laboratoriów Badawczych POLLAB.
2. Warsztaty dla Pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska „Zapewnienie jakości danych pomiarowych i ocen wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych w monitoringu jezior”.

W 2019 roku w szkoleniach specjalistycznych uczestniczyło 618 członków korpusu służby cywilnej (wg danych przekazanych do KPRM w rocznym sprawozdaniu Centrum Kompetencji Państwa), głównie z zakresu zagadnień dotyczących zadań i działania Centralnego Laboratorium Badawczego oraz Departamentu Monitoringu Środowiska:

1. Sesja informacyjna Programu Copernicus - dane satelitarne narzędziem wsparcia w codziennej pracy.
2. Szkolenie LC-MS Chromatografia cieczowa.
3. Seminarium dotyczące najnowszych rozwiązań technologicznych w rozwoju metod chromatograficznych.
4. Sympozjum Klubu Pollab "Implementacja wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 procesem doskonalenia działalności laboratorium (x2).
5. Seminarium poświęcone technice spektometrii.
6. Praktyka laboratoryjna.

7. Funkcjonowanie laboratorium badawczego w świetle wymagań nowego wydania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2015-02.
8. Wysokorozdzielcza spektrometria mas dla każdego.
9. Dostosowanie dokumentacji systemu zarządzania i działalności technicznej laboratorium badawczego do podejścia procesowego, praktyczna analiza ryzyka i szans w świetle nowego wydania normy.
10. Jak oznaczyć zawartość białka i tłuszczu?
11. Uprawnienia elektryczne w grupie G1 Uprawnienia SEP 1kV.
12. Podstawy akustyki i pomiarów hałasu w środowisku.
13. Krajowe Warsztaty Kompatybilności Elektromagnetycznej. Porównania Międzylaboratoryjne.
14. Szkolenie do uzyskania uprawnień energetycznych dozoru /D/ i eksploatacji /E/ 1 grupy urządzeń, instalacji i sieci elektromagnetycznych.
15. Warsztaty hałasowe - Otwarte Seminarium z Akustyki 2019.
16. Nowa norma PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 - omówienie istoty zmiany. Sprawne wdrożenie zmian w laboratorium.
17. Zarządzanie ryzykiem i szansami w laboratorium.
18. Seminarium analityczne MS Spektrum.
19. Chromatografia gazowa z detektorem spektrometrii mas GC-MS specjalistyczny kurs laboratoryjny.
20. SeminaRIA Spektrometrii oraz Spektrofotometrii.
21. Ocena hydromorfologiczna rzek w oparciu o metodę Hydromorfologicznego Indeksu Rzecznego.
22. Realizacja procedury obliczeniowej hałasu lotniczego zgodnie z CNOSSOS/ECAC CEAC Doc.29.
23. SEAPLANSPACE - Marine spatial planning instruments for sustainable marine governance.
24. Szkolenie informatyczno-merytoryczne dotyczące obsługi SI JPOAT2,0.
25. Szkolenie informatyczno-merytoryczne w zakresie obsługi SI JPOAT2,0 (zaawansowane).
26. Szkolenie dla Operatorów BSP-UAVO BVLOS, fotogrametria.
27. Praktycy dla praktyków dla laboratoriów wykonujących badania na potrzeby ochrony środowiska.
28. Szkolenie podstawowe z ArcGIS dla pracowników GIOŚ.
29. Szkolenie aplikacyjne w zakresie zastosowania wysokosprawnych chromatografów cieczerwych z detekcją diodową i fluorescencyjną Shimadzu Nexera X2 do oznaczania substancji priorytetowych badanych w monitoringu wód (x3)
30. Warsztaty -projekt HELCOM PEG.
31. Szkolenie w ramach projektu "Opracowanie, dostawa i wdrożenie systemu LIMS w IOŚ.
32. II Konferencja Naukowa Polskich Badaczy Morza - stan i trendy zmian w morzach i oceanach.
33. Makrofitry w monitoringu ekosystemów wodnych - potrzeba zmian?
34. Porównania międzylaboratoryjne połączone ze szkoleniem w zakresie pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku dla pracowników GIOŚ.
35. Warsztaty z wykonywania pomiarów hałasu. Etap 1: Hałas komunikacyjny i drogowy.

36. Kontrola stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych dla WIOŚ i CLB.
37. Interwencyjny pobór próbek odpadów oraz proces walidacji dla potrzeb akredytacji.
38. Kontrola stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.
39. BSP - UAVO BVLOS, fotogrametria.
40. Najnowsze rozwiązania analityczne w zakresie miareczkowania potencjometrycznego i oznaczania pH.
41. Warsztaty z wykonywania pomiarów hałasu w środowisku (teoria i praktyka). Hałas drogowy i kolejowy.
42. Szkolenie instalacyjne p/n Bezpośrednie pomiary w wodach śródlądowych z wykorzystaniem sond wieloparametrowych ProDSS do badania jakości wody.
43. Szkolenie z zakresu pól elektromagnetycznych.
44. Kurs Operatora drona UAVO BVLOS do 25 kg.
45. Szkolenie aplikacyjne w zakresie praktycznego zastosowania przekazanych aplikacji do badań substancji priorytetowych oraz omówienia sposobów rozwiązywania napotkanych problemów związanych z obsługą wysokosprawnego chromatografu cieczowego Shimadzu Nexera X2 z detekcją diodową oraz fluorescencyjną (HPLC-DAD/FLD) (x2).
46. Zanieczyszczenia źródłami rolniczymi.
47. Kontrola stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu dla inspektorów ochrony środowiska oraz Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i pracowników Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ.
48. Oznaczanie substancji priorytetowych w monitoringu wód.
49. Bentolodzy sięgają dna.
50. Szkolenie LIMS (x2).
51. Szkolenie PEM (x2)
52. Szkolenie pomiary hałasu.
53. Hałas komunikacyjny.
54. Spotkanie PCA z przedstawicielami laboratoriów badawczych-wytyczne nowej normy PN-EN ISO/IEC 17025: 2018-02.
55. Szkolenie aplikacyjne w zakresie obsługi aparatu HPLC.
56. Warsztaty z wykonywania pomiarów hałasu w środowisku (x2).
57. Podsumowanie kontroli stacji jakości powietrza.
58. Szkolenie instalacyjne dotyczące obsługi niskoprzepływowych poborników pyłu zawieszonego PM10/PM2,5 LVS16c.
59. Szkolenie instalacyjne dotyczące obsługi analizatorów węglowodorów BTEX – GC955.
60. „LIMS – OBSŁUGA SYSTEMU”.
61. „LIMS – OBSŁUGA SYSTEMU” cz. II.
62. Szkolenie instalacyjne dotyczące obsługi przewoźnych kalibratorów wielogazowych CMK5T i generatora powietrza zerowego NGM5K.

63. Szkolenie instalacyjne dotyczące obsługi analizatorów NO_x – typu 32e.
64. Szkolenie i porównania międzylaboratoryjne (badania biegiłości) w zakresie pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku.
65. Szkolenie oraz badania biegiłości w pobieraniu próbek wody i ścieków w świetle znowelizowanych wymagań PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02P.
66. Szkolenie instalacyjne dotyczące obsługi analizatorów przepływowych CFA SAN++ firmy SKALAR.
67. Szkolenie instalacyjne dotyczące obsługi kalibratorów wielogazowych i generatora powietrza zerowego KUI -1 i GPZ-3B.
68. Szkolenie dla pracowników Centralnego Laboratorium Badawczego w ramach realizacji przez Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego przedsięwzięcia pn. „Obsługa logistyczna sprawdzania i kalibracji systemów pomiarowych w sieciach monitoringu powietrza – zanieczyszczenia gazowe – w latach 2018-2020” (x2).
69. Szkolenie dla pracowników Centralnego Laboratorium Badawczego „ Interwencyjny pobór odpadów oraz proces walidacji dla potrzeb akredytacyjnych”.
70. Szkolenie podsumowujące sprawdzania i kalibracje systemów pomiarowych w sieciach monitoringu powietrza- zanieczyszczenia gazowe.
71. Warsztaty z wykonywania pomiarów hałasu drogowego i kolejowego.
72. Szkolenie doskonalące dla auditorów i ekspertów PCA.
73. Szkolenie aplikacyjne z zastosowania wysokosprawnych chromatografów ciekowych.
74. Szkolenie produktowe z obsługi BSP model Matryce 210 wraz ze specjalistycznymi kamerami.
75. Szkolenie LC-MS Chromatografia ciekzowa.
76. Szkolenie z HPLC/FLD Chromatografia ciekzowa.
77. Zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.
78. Szkolenie w zakresie pobierania próbek odpadów.
79. Szkolenie w zakresie wykonania pięcioletniej oceny jakości powietrza za lata 2014-2018.
80. Konferencja - Pole elektromagnetyczne i przyszłość telekomunikacji.
81. Szkolenie podstawowe dedykowane na potrzeby monitoringu hałasu z wykorzystaniem technologii ArcGIS.
82. Szkolenie rozszerzone dedykowane na potrzeby monitoringu hałasu z wykorzystaniem technologii ArcGIS.
83. Warsztaty z wykonywania pomiarów w środowisku.
84. Warsztaty obejmujące wykonywanie map akustycznych.
85. Hale Studio (poziom podstawowy).
86. LIV badania biegiłości poprzez porównania międzylaboratoryjne (PT/ILC) pomiaru hałasu w środowisku.
87. Warsztaty z wykonywania pomiarów hałasu w środowisku ETAP 1: Hałas Komunikacyjny i kolejowy.
88. Szkolenie z obsługi ArcGIS dla pracowników GIOŚ - poziom podstawowy.
89. VII Konwersatorium „Praktycy dla Praktyków dla laboratoriów wykonujących badania na potrzeby ochrony środowiska”.
90. Szkolenie dla operatorów BSP-UAVO BVLOS, fotogrametria.

91. Szkolenie produktowe z obsługi BSP model Matrice 210 wraz ze specjalistycznymi kamerami.
92. Program badania biegłości poprzez porównania międzylaboratoryjne PEM.
93. Badania biegłości z zakresu pomiarów hałasu w środowisku.
94. Szkolenie podsumowujące sprawdzania i kalibracje systemów pomiarowych w sieciach monitoringu powietrza.
95. Bezpośrednie pomiary w wodach śródlądowych z wykorzystaniem sond wieloparametrowych ProDSS do badania jakości wody.

Dodatkowo, pracownicy GIOŚ brali udział w następujących szkoleniach, warsztatach i seminariach:

1. Elektroniczna dokumentacja pracowniczej oraz przetwarzanie danych osobowych w stosunkach pracy.
2. Seminarium Perlan Technologies.
3. Dezinformacja - nowa/stara broń w służbie państwa.
4. OSINT - zdobywanie informacji metodami białego wywiadu.
5. Współpraca administracji ze społeczeństwem obywatelskim.
6. Analiza i weryfikacja informacji.
7. Kultura języka polskiego w urzędzie - zasady poprawności i kwestie problematyczne.
8. Skargi, wnioski i petycje w praktyce.
9. Audyt wewnętrzny skutecznym narzędziem w ocenie systemu zarządzania funkcjonującego wg wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02.
10. Audytor wewnętrzny SZBI zgodnie z PN-EN ISO/IEC 27001:2017-06.

5. Zagadnienia kadrowe

Zatrudnienie w Inspekcji Ochrony Środowiska na dzień 31 grudnia 2019 r. wynosiło 2 775,608 etatu (2 864 osoby), przy czym w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, uwzględniając CLB i RWMS, 1193,508 etatu, co stanowiło 43% całkowitego zatrudnienia. W porównaniu do 2018 r. w całej Inspekcji nastąpił wzrost zatrudnienia o 495.408 etatu tj. o 21,7%.

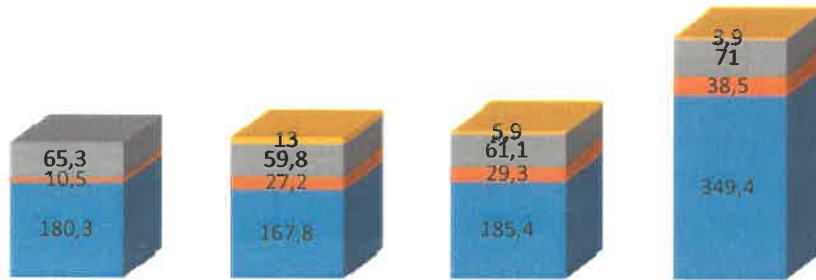
6. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe

Budżet Inspekcji Ochrony Środowiska w 2019 r. wynosił łącznie 462,8 mln zł., w tym:

- środki budżetowe – 349, 4 mln zł,
- środki budżetowe z UE 38,5 mln zł,
- środki otrzymane w ramach rezerwy celowej budżetu państwa z funduszy ochrony środowiska 71 mln zł (z NFOŚiGW - 65,2 mln zł, z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska 5,8 mln zł),
- wpływy ze świadczonych usług – 3,9 mln zł.

Pozostająca do dyspozycji organów Inspekcji – Głównego Inspektora i wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska - kwota budżetu w 2019 r. zwiększyła się w porównaniu do 2018 r. o 64,3%.

- Rezerwa celowa budżetu państwa - wpływy ze świadczonych usług
- Rezerwa celowa budżetu państwa - środki z funduszy ochrony środowiska
- Środki budżetowe z UE (MFEOG, POIŚ)
- Środki budżetowe

2016 r. 256,1 mln zł 2017 r. 267,8 mln. zł 2018 r. 281,7 mln. zł 2019 r. 462,8 mln zł

Wykres 31. Budżet Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016– 2019

IX. PODSUMOWANIE

W roku 2019 Inspekcja Ochrony Środowiska kontynuowała realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1355, 1501, 1680, z 2020 r. poz. 284), w szczególności w zakresie kontrolowania podmiotów korzystających ze środowiska oraz prowadzenia państwowego monitoringu środowiska.

Na koniec 2019 r. w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska było 136 069 zakładów, tj. o 7 099 więcej niż w roku 2018. Organy Inspekcji Ochrony Środowiska w 2019 r. przeprowadziły łącznie 47 169 kontroli, w tym 15 433 kontroli w terenie oraz 31 736 kontroli dokumentacyjnych. Od 2009 r. utrzymuje się tendencja spadkowa dotycząca liczby kontroli zakładów wykonanych w terenie na rzecz wzrostu liczby kontroli dokumentacyjnych, co wynika z faktu, że coraz większa liczba prowadzących instalacje zobowiązana jest do wykonania badań automonitoringowych, których wyniki podlegają ocenie przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

Naruszenia przepisów ochrony środowiska stwierdzono podczas 6 790 kontroli (14,4% wszystkich przeprowadzonych kontroli). Większość stwierdzonych naruszeń stanowiły naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, np.: nierealizowanie obowiązków w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom (tj.: brak przeprowadzonej analizy i przewidzenia realizacji wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego co najmniej raz na 3 lata), naruszenie warunków pozwolenia zintegrowanego w zakresie ilości wytworzonych odpadów, niedochowywanie terminów przedkładania wymaganych informacji i dokumentów marszałkowi województwa. Ponadto inspektorzy stwierdzali naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska takie jak np.: odprowadzanie ścieków z naruszeniem warunków pozwolenia wodnoprawnego, nieprawidłowe magazynowanie osadów ściekowych, termiczne przekształcanie odpadów w postaci przepracowanych olejów silnikowych, poza spalarnią i współspalarnią odpadów. Przyczynami stwierdzonych podczas kontroli naruszeń były m.in.: liczne zmiany przepisów prawa, brak pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie spraw, w tym dokumentacji, związanych z korzystaniem ze środowiska.

W związku z naruszeniami wymagań ochrony środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska podjęli 21 691 działań pokontrolnych. Wydali m.in.: 5 218 zarządzeń pokontrolnych, nałożyli 2 843 mandaty karne, udzielili 4 599 pouczeń, skierowali 177 wniosków do organów ścigania, 311 do sądów powszechnych, 3 120 wniosków do administracji publicznej.

Wojewódzcy inspektorzy wydali także 3 013 decyzji wymierzających kary pieniężne, w tym 865 decyzji dotyczących nieprzestrzegania ustawy o odpadach.

W 2019 r., do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wpłynęły 1 243 sprawy dotyczące: odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, zażaleń na postanowienie wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o stwierdzenie nieważności decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o ponowne rozpatrzenie spraw zakończonych decyzją lub postanowieniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzje lub postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz skarg kasacyjnych złożonych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie,

zażalenia do Naczelnego Sądu Administracyjnego na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz sprzeciwu do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie od decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

W 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 100 decyzji dotyczących przywozu odpadów do instalacji zlokalizowanych na terenie Polski, w tym 79 zezwoleń na przywóz odpadów oraz 21 decyzji sprzeciwiających się przywozowi odpadów. W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na przywóz odpadów, w 2019 r. przywieziono do Polski ok. 405 tys. ton odpadów, przy czym po raz pierwszy od roku 2013 zaobserwowano spadek ilości sprowadzanych odpadów w stosunku do roku poprzedniego.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał w 2019 r. 156 (w 2018 r. – 275) decyzji administracyjnych w sprawach międzynarodowego przemieszczania odpadów (w tym 100 dotyczyło przywozu do kraju, 33 - wywozu z Polski oraz 23 - tranzytu przez terytorium Polski), z czego 73,7% (115 decyzji) dotyczyło odpadów niebezpiecznych. Największa masa odpadów dotyczyła odpadów stałych z oczyszczania gazów zawierających substancje niebezpieczne, gleby i kamieni, odpadów drewna oraz odpadów ołowiu z przetwarzania akumulatorów kwasowo-ołowiowych.

W porównaniu z rokiem 2018 wzrosła ponad dwukrotnie liczba wykrytych przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów, dotyczących zarówno wysyłki, przywozu, jak i tranzytu przez terytorium Polski. W roku 2018 ujawniono 55 przypadków, a w roku 2019 stwierdzono 122 przypadki nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów. Natomiast odnotowano spadek masy odpadów przemieszczanych nielegalnie z 14 362 Mg w roku 2018 do 6 135 Mg w roku 2019.

W 2019 r. odnotowano również wzrost przypadków nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów w postaci pojazdów. W 2017 r. były to 174 zgłoszenia, w 2019 r. 219.

Ponadto, inspektorzy WIOŚ, podobnie jak w latach ubiegłych, uczestniczyli w kontrolach transportów odpadów wspólnie z przedstawicielami Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego i Policji. W 2019 r., podczas wspólnych akcji kontrolnych, łącznie skontrolowano 2112 transportów, w tym ujawniono 16 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów oraz w 3 przypadkach stwierdzono naruszenia obowiązujących przepisów w zakresie przewozu odpadów.

W 2019 roku Inspekcja Ochrony Środowiska kontynuowała również realizację zadań Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Szczególnie istotne dla zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego obywateli oraz dostarczenia informacji o stanie środowiska dla potrzeb działań naprawczych były zadania związane z realizacją monitoringu jakości powietrza, monitoringu jakości wód, monitoringu hałasu i pól elektromagnetycznych.

W ramach monitoringu jakości powietrza pomiary wykonano metodami aspiracyjnymi na 1116 stanowiskach automatycznych i 906 stanowiskach manualnych oraz metodami pasywnymi na 22 stanowiskach. Przeanalizowano wyniki pomiarów uzyskanych w 2018 r. i dokonano oceny jakości powietrza za ten rok. W ocenie uwzględniono zarówno wyniki pomiarów jak i wyniki modelowania matematycznego stężeń zanieczyszczeń. Podobnie jak w latach poprzednich krajowa ocena jakości powietrza potwierdziła problem występowania ponadnormatywnych stężeń pyłu zawieszzonego PM10 oraz pyłu zawieszzonego PM2,5, a także benzo(a)pirenu, głównie na skutek wysokiego poziomu emisji tych

zanieczyszczeń i ich prekursorów z procesów spalania, zwłaszcza w paleniskach domowych i niskosprawnych ciepłowniach lokalnych.

W ramach monitoringu jakości wód powierzchniowych prowadzono badania w 2003 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) położonych na 1945 jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych zgodnie z programem obejmującym monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy i monitoring obszarów chronionych. Był to czwarty rok realizacji monitoringu wód w ramach drugiego cyklu gospodarowania wodami na lata 2016–2021.

Spośród zaplanowanych do badań na 2019 r. punktów pomiarowo-kontrolnych (1969 ppk na ciekach i 34 ppk na zbiornikach zaporowych) poboru prób dokonano w 1820 ppk. W 179 ppk nie zostały wykonane żadne pomiary, głównie z powodu braku zasobów finansowych i kadrowych oraz braku przepływu w ciekach.

W 2019 r. wykonano klasyfikację i ocenę stanu JCWP rzecznych na podstawie danych pomiarowych uzyskanych w 2018 r. W przypadku dorzecza Wisły oceniono 906 JCWP rzecznych (73% wszystkich ocenionych JCWP), zaś w przypadku dorzecza Odry – 539 JCWP (36%). Stanowiło to 97% wszystkich ocenionych jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych.

W 2019 r. monitoring jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP jeziornych) zaplanowano w dziewięciu województwach. Spośród 484 JCWP jeziornych, na których wyznaczono 486 punktów pomiarowo - kontrolnych, badania wykonano w 364 jeziorach. Pełny zakres badań wykonano w 219 jeziorach (221 ppk). W 143 ppk wykonano mniej badań niż zaplanowano, głównie z powodu braków kadrowych oraz trudności technicznych. W 122 ppk nie wykonano żadnych badań. Powodem był przede wszystkim brak możliwości osobowych.

Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach wykonano łącznie w 423 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) zlokalizowanych na rzekach (219 ppk), kanałach rzecznych (16 ppk), zbiornikach zaporowych (12 ppk) i jeziorach (176 ppk), znajdujących się na terenie całego kraju. Badania monitoringowe wykazały obecność głównie metali, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i polichlorowanych bifenyli (PCB). W przypadku metali najwyższe zawartości dotyczyły żelaza, manganu, tytanu, baru, cynku i ołowiu (m. in. w osadach Odry i Nysy Łużyckiej, a także zbiorników zaporowych), a z kolei największe stężenia WWA odnotowano w osadach rzek: Kamienicy, Sanu do Wołosatego oraz Budoradzanki. Natomiast wyraźnie wyższe, niż w innych ppk zawartości PCB stwierdzono w osadach rzeki Gołuby.

Od początku 2019 r. pomiary hałasu w ramach monitoringu środowiska lub kontroli wykonywane były przez Centralne Laboratorium Badawcze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, które przejęły to zadanie od wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska. Pomiary prowadzone były w zakresie hałasu przemysłowego, drogowego, lotniczego i szynowego.

W 2019 r. na podstawie danych zgromadzonych w bazie EHAŁAS pracownicy Regionalnych Wydziałów Monitoringu Środowiska oraz Departamentu Monitoringu Środowiska GIOŚ dokonali oceny stanu akustycznego w województwach za rok 2018. Ponadto Główny Inspektor Ochrony Środowiska, na podstawie wyników zgromadzonych w ww. bazie, sporządził *Raport o zanieczyszczeniu środowiska hałasem wg. stanu na 31 XII 2018 r. - Ocena roczna* oraz na podstawie wyników map akustycznych z III rundy mapowania

Raport o stanie akustycznym środowiska w Polsce na podstawie wyników realizacji map akustycznych.

Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ w 2019 r. wykonało pomiary poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku, w czwartym trzyletnim cyklu pomiarowym obejmującym lata 2017–2019. Pomiary wykonano w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz.

Program pomiarowy zaplanowany na 2019 r. został w pełni zrealizowany. Pomiary wykonano łącznie w 720 punktach, po 240 na każdym typie obszarów, tj. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tysięcy, pozostałych miastach oraz na obszarach wiejskich. Z oceny PEM w środowisku w skali kraju za 2018 r. wykonanej w 2019 r. wynika, że poziom pól elektromagnetycznych w środowisku (tło elektromagnetyczne) na terenie Polski utrzymuje się na niskim poziomie i stanowi zaledwie 5,6% wartości dopuszczalnej.

W zakresie działań informacyjno – promocyjnych, organy Inspekcji w 2019 r. udzieliły 12 169 informacji, w tym blisko 11 500 o środowisku na podstawie wniosków, ponad 700 wywiadów i odpowiedzi na pytania w prasie oraz blisko 1000 (w 2018 r. – 576) w radio i telewizji. Na bieżąco modernizowały własne serwisy internetowe oraz strony Biuletynu Informacji Publicznej, wychodząc naprzeciw rosnącemu zapotrzebowaniu internautów na informacje. Dużą uwagę przywiązywały także do komunikacji bezpośredniej, podczas której eksperci dzielili się wiedzą i doświadczeniami, a także udostępniali publikacje i materiały informacyjne w tej dziedzinie. W 2019 r. organy Inspekcji opracowały i udostępniły społeczeństwu w wersji drukowanej lub elektronicznej 47 publikacji tematycznych, 14 biuletynów dotyczących szerokiego spektrum zagadnień ekologicznych oraz działalności w regionach i ponad 2 tysiące komunikatów m.in. o ważnych zdarzeniach i działaniach organów Inspekcji, przekroczeniach (lub ich braku) dopuszczalnych poziomów zanieczyszczenia powietrza, przekroczeniach poziomu alarmowego oraz progu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 i ozonu, a także wyniki pomiarów hałasu, monitoringu pól elektromagnetycznych, stanu czystości wód rzek i jezior oraz informacje na temat składowisk odpadów, gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi, współpracy z innymi organami, m.in. Europejską Agencją Środowiska.

Mimo przeprowadzonej w 2019 r. reorganizacji, w CLB zachowana była ciągłość analiz/pomiarów oraz utrzymane kompetencje do wykonywania badań na wymaganym poziomie, co potwierdziły wyniki ocen przeprowadzonych przez PCA. W drugim roku istnienia Centralne Laboratorium Badawcze czekają nowe problemy i wyzwania. W 2020 roku upływa okres przejściowy na wdrożenie wymagań nowej normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02, zawierającej wytyczne dla akredytowanych laboratoriów badawczych. Dlatego też wszystkie oddziały CLB czekają w tym roku oceny PCA prowadzone w oparciu o nowe wymagania. W celu dostosowania się do dyspozycji nowej normy, a także ujednolicenia zasad postępowania w laboratorium, opracowana została dokumentacja systemowa obowiązująca w całym CLB. Jednym z głównych zadań w 2020 roku będzie zatem wdrożenie wymagań tej dokumentacji.

Działając w obszarze prawnie regulowanym CLB musi dostosowywać się do zmian w przepisach prawa. W związku z powyższym czekające laboratorium zadania wynikają m.in. z wejścia w życie ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z komunikatem PCA nr 308 dotychczasowa metodyka referencyjna określona

w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów przestaje obowiązywać w obszarze regulowanym przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska. Dla laboratorium osiadającego akredytację na wykonywanie wyżej wymienionych pomiarów oznacza to konieczność aktualizacji zakresu akredytacji oraz potwierdzenia gotowości do realizacji pomiarów w oparciu o nową metodę określoną w aktualnym rozporządzeniu Ministra Klimatu.

Innym wymagającym nakładu czasu i pracy zadaniem będzie spełnienie oczekiwań w zakresie raportowania wyników badań wód do bazy JWoda z wykorzystaniem programu komputerowego LIMS. Wdrożenie tego wymagania będzie zadaniem czasochłonnym i żmudnym w związku z pojawianiem się typowych na etapie walidacji problemów.

Jednocześnie kontynuowane będą prace mające na celu optymalizację i ujednoczenie metod badawczych, rozszerzenie zakresu wykonywanych badań, zwiększenie efektywności działania.